

003/0001
1134

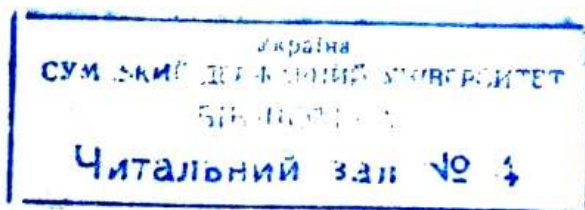
**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

МАТЕРІАЛИ

**НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ВИКЛАДАЧІВ, АСПРАНТІВ,
СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ
ГУМАНІТАРНОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

**21-25 квітня 2008 року
Частина третя**

**Конференція присвячена Дню науки в Україні та 60-річчю
Сумського державного університету**

0116 6711

Шановні колеги та студенти!

Цей рік особливий для нашого навчального закладу, це рік 60-річного ювілею, і тому слід звітувати про свої наукові напрацювання.

Останнім часом на нашому гуманітарному факультеті значно поліпшилась ситуація з наукової роботи. Перш за все всі кафедри факультету мають затверджені теми другої половини дня.

Маємо в минулому році 147 статей в фахових виданнях, понад 250 тез доповідей на конференціях. Кафедри нашого факультету співпрацюють з Курським державним технічним університетом, Белгородським гуманітарним університетом, Вармінсько-Мазурським університетом в Ольштині, а також Університетом Марії Складовської-Кюрі в Любліні (Польща), є напрацювання по співпраці з вченими Словацької республіки м. Оломоуц. Подано заявки на участь у грантових програмах. З'явилися госпрозрахункові теми, загальний обсяг тематики складає близько 100 тисяч гривень.

На факультеті в минулому році проведено 2 Міжнародні (по кафедрам філософії та історії) та 3 Всеукраїнські наукові конференції. Викладачі факультету прийняли участь в конференціях різного рівня, які проводились в Києві, Чернівцях, Харкові, Ялті, Одесі, Кіровограді, Донецьку, Бресті, Курську та в Польщі.

На факультеті видається 3 фахових видання.

З метою формування наукового резерву с перших курсів до наукової роботи залучаються найбільш талановиті студенти, як нашого факультету, так і інших факультетів, виходячи зі специфіки нашого факультету. Під керівництвом наших викладачів було отримано 10 перемог у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт. Цьому сприяє робота студентського наукового товариства.

Враховуючи всі здобутки, хотілось би побажати усьому професорсько-викладацькому та студентському складу нових творчих досягнень, натхнення та наснаги.

**КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ФІЛОЛОГІЇ
ЛЬВІВСЬКА ГАЗЕТА «ДІЛО» ПРО ТВОРЧИЙ ДОРОБОК
В. АЛЕКСАНДРОВА**

Батраченко Л.Ф., *ст. викл.*

Газета «Діло» (1880-1939) займала загальнодемократичні позиції у висвітленні суспільно-політичного, культурно-мистецького життя Східної Галичини, Закарпаття, Східної України та країн зарубіжжя. Особливе місце на її сторінках відводилося художній літературі, оглядово-критичним статтям М. Возняка, М. Рудницького, І. Свенціцького та ін.

За нашими спостереженнями, більш ґрунтовного огляду життєвого і творчого шляху Володимира Александрова, харківського поета і діяча, краєзнавцю чи літературознавцю важко знайти. Василь Січовик у чотирьох номерах газети вперше послідовно знайомить шанувальників східноукраїнського письменства з постаттю діяча, відомого на той час не лише слобожанцям, а й іншим колам української творчої інтелігенції. Маємо підстави стверджувати, що газета опублікувала першу прижиттєву хронологічну розвідку, яка дає повне уявлення про Александрова як драматурга, поета, перекладача і впорядника альманаху «Складка».

Про сценічну долю оперет «За Немань іду» (1872) та «Не ходи, Грицю, на вечорниці» (1873) сказано: написані для сімейної сцени, вони полюбилися гостям і мали успіх у Харківському театрі, де ставились не раз і не два, а потім «оперети виставлялись в інших українських театрах».

В. Січовик наголошує на видавничих митарствах автора «Малоросійських співанок» (1880), які В. Александрову вдалося надрукувати, погодившись дати переклади поезій з «московської» мови в українсько-російському варіанті. Публікація відзначає особливо вдалий переклад поезій: «Луна» («Эхо») невідомого автора, і наводиться повний текст вірша українською мовою. Автор називає сім поезій «Ангел», «Сон», «Думка» (з Лермонтова), «Вечірній дзвін» (з Козлова), «Розбите серце» (з Льсвенштайна) та «Луна», «Веснянка» (з невідомих авторів), перекладені харківським ентузіастом, які відіграли неабияку роль у популяризації російської лірики українською мовою.

Особливе місце в творчості В. Александрова, за словами В. Січовика, займали переклади псалмів із Псалтиря. Знаючи, що

цензура не дозволить видання релігійних творів українською мовою, перекладач з єврейської мови називає свою роботу «Тихомовні співи на святі мотиви» (1883). «Праця над перекладами святих книжок, - пише В. Січовик, - належить до найулюбленіших його занять». Сам Александров писав «З давніх-давен у нас на Україні письменні люде кохалися у читанню святих книжок, а особливо св. Псалтиря і книги праведного Йова». Як не старався перекладач, однак не всі з 16 псалмів вдалося надрукувати.

У відділі рукописів бібліотеки імені В. Вернадського нами знайдено ненадруковані псалми «У чистий четвер», «Христос воскрес», «У святий великий піст на поклонах».

У газеті «Діло» В. Січовик знайомить читачів з оригінальними та перекладними творами В. Александрова – «Безталанна вдова», «Українська мелодія», «Співанка», «Вечірній дзвін». Зауважимо, за архівними даними, нам стало відомо, що подана в кінці публікації нібито ненадрукована поезія В. Александрова «Собака», належить іншому автору. Кому саме, нами поки що не з'ясовано.

В огляді творчого доробку харківського літератора автор робить несміливу спробу дати оцінку оригінальним і перекладним творам В. Александрова, відносячи його до романтичної школи. Кращим із творів публіцист називає «Безталанну вдову», «Чижикове весілля» та переклади «Українська мелодія», «Співанка», «Вечірній дзвін». Як бібліографічну рідкість розглядає автор альманах «Складка», виданий В. Александровим 1887 року. Можна лише здогадуватися, звідки В. Січовику відомі деталі трагічної історії, як трапилася з альманахом, що мало не загинув у крамниці харківського книготорговця Гусєва у березні 1887 року.

Важливість і значимість спроби В. Александрова дати своєму народу можливість читати святе письмо рідною мовою підкреслює і наш сучасник, фахівець видавничої справи М. Тимошик. За його твердженнями, В. Александров, будучи за чином генералом, а в душі залишався патріотом, який у віці 53 роки засів за вивчення старосєврейської мови, аби з оригінальних творів створити версію біблійної історії.

ВІЛИВ КОЛЬОРУ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Луценко А., студ. ф.ЛС-710

Щодня ми перебуваємо в аурі кольорів. Ми сприймаємо їх і на підсвідомому рівні. Відомо, що колір несе в собі закодовану інформацію. Отже, кольори, як і емоції, мають свої плюси й мінуси.

Наприклад, білий колір символізує нещастя, горе, жалобу, загибель. Вважається, що існує взаємозв'язок між чорним кольором і статевою привабливістю. Таким чином, чорне може мати й сприятливе значення. Червоне асоціюється з кров'ю та вогнем, а також символізує радість, красу, любов і повноту життя, а з іншого боку – ворожнечу, помсту, війну. Червоне також з давна пов'язується з агресивністю і статевими бажаннями. Жовтий – колір золота, що зі стародавності сприймався як застиглий сонячний колір. Це колір осені, зрілого колосся і зів'ялого листя, але також і колір хвороби, смерті, потойбічного світу. Синій колір у багатьох народів символізує небо і вічність. Також – доброту, вірність, сталість. Крім того, синій колір близький до чорного й одержує подібні з ним символічні значення. У слов'янських народів синій служив кольором суму, горя, асоціювався з бісівським світом. Зелений – колір трави і листя. У багатьох народів він символізує юність, надію, веселощі, хоча часом – і незрілість, недостатню досконалість. Зелений – гранично матеріальний і діє заспокійливо, але може справляти й гнітче враження (не випадково тугу називають «зеленою»), а сама людина «зеленіє» від злості).

Люди з незапам'ятних часів надавали неабиякого значення кольорам, використовували їх цілющі властивості. Так, китайські лікарі лікували хвороби шлунка жовтим кольором, а хворим на скарлатину рекомендували носити червоні шарфи. Авіценна в праці «Канон лікувальної науки» хворому, який утратив багато крові, пропонував не дивитися на червоне, а скористатися властивостями синього кольору, щоб зупинити кров. Лікар у своїй практиці використовував різнокольорові мазі, кольорові еліксири. У період Середньовіччя в храмах, які будувалися, використовувалися вітражі, через які потрапляли цілющі промені.

Нині лікування кольором знаходить друге життя. Терапія з використанням кольорового освітлення називається хромотерапією. Термін виник від грецького слова «chroma» - світло. Цей метод був відомий ще з давніх часів, коли хворих лікували сонячним промінням. Сьогодні можна знайти велику кількість ламп, спеціально призначених для лікування світлом.

Батьки нечасто переймаються насиченням кольорів у малюнках дітей, що згодом переростає у неврози, негативізм, небажання навчатися. Виявити і залагодити конфлікт у душі дитини допоможе звичайнісіньке малювання. Найчастіше його використовують для корекції психологі. Причому це відбувається як у школах, так і в спеціальних закладах.

Л.Ф.Баграченко, ст. викл.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЖІНОЧОЇ ПРЕСИ

С.А. Гурьєва, *ст. викл.*

Аналізуються особливості розвитку регіональної жіночої преси, зв'язок з психологічними та соціальними аспектами (на прикладі видань Слобожанщини).

Проблема видання газет та журналів із гендерним спрямуванням - для жінок та чоловіків - гостро стоїть в Україні на загальнонаціональному рівні. Це пов'язано з еволюцією видань такого типу й зі значним розширенням їх палітри.

У радянські часи основними жіночими виданнями були «Робітниця», «Селянка» та «Радянська жінка». Аналоги двох перших виходили у всіх колишніх союзних республіках. Алі жіноче початок було сховано за суспільно значущим змістом, витриманим у відповідній виробничій орієнтації.

У роки перебудови й у перші роки незалежності гендерна проблематика опинилась поза межами уваги преси. Інформаційна ніша заповнилась жіночими виданнями, тобто продукцією транснаціональних корпорацій (німецький видавничий дім «Бурда» з жіночими часописами на всі смаки, американський «Космополитен»). Ці журнали знали свою аудиторію, підготувались до експансії на терени колишнього СРСР. Їх спеціальні видання виходили російською, таким чином, могли бути продані не лише в Росії, а й в Україні та інших незалежних державах. Часописи цих компаній принесли нові підходи, нові технології, нові принципи роботи з аудиторією та затвердили культуру так званого глянцевого журналу.

Особливу роль гендерної преси та потребу в ній у регіонах відчули раніше, ніж у столиці. У містах, які разом з Києвом вважають собі законодавцями «суспільних мод» (Харків, Донецьк, додамо до східноукраїнських центрів Львів), одними з перших започаткували видання для жінок та чоловіків. Частина цих видань (харківські «Інг-експрес», «Клуб сімейного дозвілля», «Маріанна», «Панна»; донецькі «Один з нас», «Еротичні забави») були зареєстровані не на обласному рівні, а в колишньому Держкомтелерадіо України, сподіваючись з годиною стати загальнонаціональними виданнями. На це розраховували в Северодонецьку, створюючи іронічно-житейський жіночий часопис

«Марь Ванна», та в Харкові, де разом з чеською фірмою створили спільне видання «Еротик».

Гендерні видання мають небагато специфічних місцевих особливостей, на які смороді можуть спиратись. Натомість смороду апелюють до загальнолюдських цінностей, внутрішнього світу особистості, інтимних сторін її життя... На такому ж інформаційному полі працюють і «Космополітен», і «Наталі», і «Єва», які є прямими конкурентами українських видань.

Ті ж саме можна сказати про «Клуб сімейного дозвілля» чи видання, що входять в харківську «Золоту серію»: «Смачно», «Садиба» тощо. Ні з крапки зору змісту, ні за зовнішніми параметрами українські часописи, що виходять у провінції, не можуть конкурувати й з зарубіжними медіа.

Частина регіональних жіночих видань, як і раніше, зорієнтована на новини, які стосуються життя та діяльності жінок та жіночих організацій; висувати та обговорювати актуальні для жінок проблеми; віддзеркалювати та формувати образ сучасної української жінки. Саме таке коло питань висвітлює орган Співки жінок Охтирщини «Роксолана», харківська «Ярославівна», «Краматорчанка» (м.Краматорськ) та спеціальне видання для дружин тихнув, хто працює в Азовському морському парокходстві, «Моряна». У цей ряд вписується часопис «Гендерні дослідження», що видається Центром гендерних досліджень у Харкові. У цих виданнях переважають матеріали, пов'язані з відповідними домінантами громадської свідомості: роль жінки в подовженні роду, вихованні дітей, господарки в домі.

Ще одна група жіночих видань, які видаються в Донецьку - «Жіночий мир», «Жіночі таємниці», «Таємниці гадання», «Таємниці жінки», - враховує як особливості психологічного сприйняття преси жінками, так і пов'язана з місцевими особливостями. Якоюсь мірою смороду йдуть тим же шляхом, який давно торували на Заході (зокрема, у Великій Британії та США) так звані «часописи для дівчат-робітниць». Смороду розраховані на невисокий освітній рівень читачок, їх схильність вірити містиці, ворожінням, гороскопам тощо.

Більшість гендерних регіональних видань використовує матеріали інших часописів: з часопису «Космополітен» - статті про взаємовідносини з чоловіками, сімейне життя знаменитостей, моду,

кар'єру; «Домівки» - поєднання публікацій про цікаву роботу та сімейний затишок, виховання дітей, кулінарні рецепти, дитячий світ, підтримання життєвого тону та здоров'їв образ життя; з елітного «Вона. She» інколи передруковуються статті та тести по психології спілкування та психології сексі, поради косметологів, візажистів, юристів, повідомлення про роботу за кордоном, інтерв'ю йз знаменитими жінками; «Elle» ставши «постачальником» матеріалів про події та долі, моду, репортажі про ті, як облаштовують свої домівки знаменитості; з «Yes! Так!» беруться матеріали для молодих читачок, які б хотіли б і собі бачити такою ж незалежною в житті, стилі поведінки, моді, сексі, як героїні публікацій цього часопису.

Незважаючи на малі накладі жіночих часописів у регіоні (від 8 до 12-15 тисяч примірників), смороду надзвичайно привабливі для рекламодавців. Товари, що рекламуються в них можна було б розділити на дві великі групи: перші - це ті, які безпосередньо використовує сама жінка (одяг, білизна, косметика, прикраси й таке інше); другі - це ті, які призначені «для будинку, для сім'ї».

Як і спеціальні рекламні видання, жіночі часописи публікують об'яви про знайомства, інколи рекламують види робіт, що займають, як правило, жінки (секретар-референт, наприклад).

Таким чином регіональна жіноча преса реалізує практично всі функції притаманні медіа: інформаційну, просвітницько-пізнавальну, соціалізаторську, виховну, практично-консультаційну, рекреативну та надання психологічної підтримки. Але провінційні жіночі видання ще не мають ні власної чіткої концепції, ще не здатні позиціонувати собі так, як часописи, публікації в яких так часто використовують без посилань. Також в регіональній пресі зовсім не представлена рекреативна та розважальна функції, які так досконало реалізує у своїх відповідних виданнях російською мовою концерн «Бурда». І в цьому аспекті є чимало речей, які пов'язані з національними та регіональними традиціями, про які не може знати навіть найбільш адаптоване до національних особливостей зарубіжне видання.

ГЛАМУРНА ЖІНОЧА ПРЕСА. ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

Киба В., студ.гр.ЖТ-41

Аналізуються особливості розвитку регіональної жіночої преси, зв'язок з психологічними та соціальними аспектами (на прикладі видань Слобожанщини).

Сьогодні відбувається підміна понять, коли певному типу видання намагаються нав'язати іншу функцію. "Глянцеві" журнали взагалі (жіночі зокрема) переживають кардинальних змін, займають особливі ніші як на видавничому ринку, так і в масовій культурі, тому їх інтереси з іншими типами не перетинаються.

Такі процеси відбувались свого часу і з західними гендерними виданнями. Наприклад, "Космополітен", що сьогодні сприймається як ультрасучасне видання, є одним із найстаріших американських журналів. За цей час він пережив чимало крутих поворотів у своїй типологічній еволюції: був і сімейним журналом, і літературним виданням, і піонером в галузі спілкування на раніше заборонені теми, і виразником ідей феміністок. Лише в середині ХХ ст. він набув свого сьогоденішнього вигляду, посівши надійне місце одного з провідних жіночих журналів у світі, що має 33 національних видання 21 мовою і кожного тижня спілкується з аудиторією у 27 мільйонів жінок.

На пострадянському просторі (і жіноча аудиторія в Україні не є винятком) склалося інше, ніж на Заході, сприйняття і ставлення до такого роду видань. У рубриці "Лист редактора", яка з'явилась у першому російськомовному варіанті "Космополітен", було зроблено заяву не лише на нове, але й неординарне для Росії та інших республік колишнього СРСР видання: "Це журнал для молодих сучасних жінок, яких цікавить кар'єра, мода, краса, здоров'я і багато іншого. Але головна тема "Cosmo" — емоційний світ жінки, її відносини з чоловіком або коханим, з друзями і колегами, дітьми та батьками".

Безумовно, серед українських читачок жіночих журналів є такі, що представляють абсолютно нове покоління. Вони значно відрізняється від ровесниць на Заході своїм сприйняттям цінностей і пріоритетів, розумінням місця й ролі жінки у суспільстві, на роботі, у сім'ї.

На особливості ставлення до жіночого журналу в нашій країні безумовно мала вплив соціально-економічна ситуація, про що цілком слушно пише у статті "Феміністська ревізія філософії: можливості та перспективи" Н. Юліна: "Перехід країни до ринкової економіки найболючіше позначиться на найбільш уразливій частині населення — жінках. Очевидно, що побутові ускладнення лягають тягарем передусім на жіночі плечі ... Їй важко буде перекваліфікуватися та пристосуватися

до жорстких вимог ринку, вона — перший кандидат у безробітні. Усе це впливає на стосунки у родині...".

Звернення до жінок у такій ситуації через особливий журнал повинно було отримати й отримало досить широкий резонанс. Більш чуйних читачів важко собі уявити, а місія, яку взяли на себе "Космополітен" чи "Наталі" у пострадянській дійсності, була приречена на успіх.

Світ "гламуру" (журнал для жінок, чоловіків, товсті журнали про моду тепер називають не зневажливо прозаїчним "глянець", а поетичним "гламур") виходить на терени великого мистецтва набагато активніше, ніж на Заході. Висміяні, презирливо відкинуті як втілення нового міщанства жіночі журнали займають усе більше місця у пострадянській культурі. Вони несуть нові образи й нову ідеологію, стають напутниками для тисяч жінок, які шукають ідеалу в нашу складну епоху.

Модний жіночий журнал — він з нинішнього життя, чудово вписується у нову систему моральних координат і життєвих пріоритетів. Те, що такі видання являють ідеальні образи для широкого кола читачок, які, як правило, не мають коштів для купівлі дорогих речей, що їх там рекламують, і живуть неначе в іншому вимірі, ніж явлений там світ, зазначив ще півстоліття тому французький філософ Ролан Барт. На пострадянському просторі жіночі журнали посіли набагато значніше місце, ніж у Західній Європі, звідки вони прийшли: їм судилося заповнити ідеологічну та естетичну пустоту, що виникла після краху радянських ідеалів у світі звичайної людини.

Глянцевий жіночий журнал не обманює свою читачку, він дійсно подає ідеальні образи сучасних прекрасних жінок, які існують у чарівному світі красивих речей та інтер'єрів. У цьому світі немає старості (з нею борються і її перемагають чудодійними засобами і дотриманням правильного способу життя) та потворності (негарна жінка — це та, яка не працює над собою), немає болю, хвороб, нещастя (у гляцевих журналах, де друкують біографії знаменитостей, усі хвороби і згубні схильності обов'язково долаються героєм).

У масового мистецтва (жіночий журнал давно вже слід відносити не лише до журналістики) існують свої суворі закони. Вічні теми — смерть, біль, нерв, кохання, пристрасть, злочин, приниження та образа — до його сфери не впускають. "Гламур" втішає, вчить споживати, але забороняє страждати, думати, мати сумнів і — що дуже важливо — не припускає іронічного ставлення до видуманого світу. Він не дозволяє засумніватися у тому, що світ вічної молодості, обов'язкового успіху, найприємнішого проживання життя і є справжня реальність, а не казка, вірити в яку так само дивно, як і в досягнення всесвітнього братерства, рівності і свободи на землі. Про це легко забувають і ті, хто створює світ "гламуру", і ті, хто його споживає.

Наук. кер. — Гурьєва С.А., ст. викл.

СТАНОВЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ЧАСОПИСІВ ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ

Кривець О., студ.гр. ЖТ-41

Аналізуються особливості розвитку регіональної жіночої преси, зв'язок з психологічними та соціальними аспектами (на прикладі видань Слобожанщини).

Гендерні видання (часописи для жінок і чоловіків) на регіональному рівні часто не мають тих ознак, на які вказують українські дослідники (В.В.Різун, І.Л. Михайлин) та російські (Є.П. Прохоров, М.Н. Кім). Частіше це змішаний тип — газетно-журнальна періодика, бо за періодичністю, якістю матеріалів, дизайном, версткою, форматом він має багато спільного з газетами. Разом з тим відсутність оперативної інформації та її жанрів, тяжіння до загальнолюдських тем та проблем, які урівнюють в їх аудиторії представників різних соціальних прошарків, відсутність аналітики, на місце якої приходять узагальнення морально-психологічного характеру, безперечно, змушує віднести таку періодику до журналів. На користь такому вибору служать ті зміни у верстці, оформленні, макетах видань, перехід на глянцева папір, повнокольоровий друк, які останнім часом відрізняють частину цих медіа від проаналізованої вище газетної періодики.

Преса для жінок активно вивчається на теренах СНД і в Україні зокрема, преса для чоловіків залишається «terra incognita». Один із найважливіших чинників, що призвів до такого стану, пов'язаний з еротичною налаштованістю більшості видань для чоловіків.

Жіночі часописи існували в Україні і в дореволюційні часи, і у формі «гендерно-виробничих» — у радянські, то часопис для чоловіків з'являється на наших теренах лише в останні десять років ХХ століття. Як і у випадку з жіночими виданнями, першими на наш ринок прийшли транснаціональні видання, що почали видаватись російською мовою — «Плейбой», «MEN'S HEALTH» (правильний часопис для чоловіків), «G.Q.» (аббревіатура двох слів — «Gentlemen's Quarterly», що буквально означає «чоловічий щоквартальник»). До них приєднались засновані вже в Росії часописи (хоча це були знову ж таки транснаціональні компанії): «Ом», «Андрей», «Медведь», «Вот так», «XXL».

Деякі дослідники, як, наприклад, російська авторка В.В.Боннер-Сміюха, вважають, що до чоловічих видань можна відносити деякі професійні та часописи за інтересами. На їх думку, до чоловічих можуть бути віднесені часописи «За рулём», «Охотник», «Рыболов» і деякі інші, що виходили в радянські часи.

Проте ця концепція не підтверджується реальним змістом нині існуючих чоловічих часописів, де як вважає професор В.Д.Демченко, «переплітаються еротичні, світоглядні, комунікативні складові», які мало спільного мають з професійними інтересами чи якимись хобі.

У 1995 році були засновані «Медведь» та «Матадор», які позиціонували себе спочатку як справжні «чоловічі часописи», але скоро однозначно повідомили про розширення орієнтації.

В Україні загальнонаціональних часописів, які можна було б поставити в один рядок з тими, котрі видають північні сусіди, практично відсутні. Це й стало однією з причин виникнення їх на регіональному рівні. На їх боці густонаселеність областей Східної України (разом за кількістю населення вони можуть стати поруч і з Бельгією, і Нідерландами, і Швецією...), знання місцевих реалій та ментальних особливостей, зв'язок з місцевими рекламодавцями.

Частина з них має відверте еротичне спрямування: луганський часопис «Он, она и тысяча вопросов», харківська «Інга» (яка попри жіноче ім'я, винесене у назву, адресується чоловікам), донецькі «Эрос» та «Мужские секреты». Але матеріали, що оприлюднюються у перелічених часописах, знайдено на відповідних сайтах Інтернету.

Набагато більше перспектив мають місцеві чоловічі видання, що включають еротика як один з елементів свого змісту. До них належать Харківський часопис “Simon” та донецький “Энди”. Вони відрізняються високим професійним рівнем та смаком видавців, що дається взнаки вже при оформленні та верстці часопису. Тут значну увагу приділяють графічній моделі видання. Це – основні та титульні шрифти, елементи оформлення кожної шпальти, ілюстрації, оформлення, назви статей тощо.

У цих часописах значна увага приділяється системі рубрик. І хоч матеріали в основному беруться з Інтернету, вдало розміщені вони набувають своєрідного звучання. За змістом і “Simon”, і “Энди” – еkleктичні, тобто вони не позиціанують себе як якийсь особливий різновид чоловічого часопису. Тому тут є й публікації, пов'язані з сексом (як в часописах “Андрей” чи “Плейбой”) і із здоровим

способом життя та можливостями його підтримувати (як у “MEN’S HEALTH”), інтерв’ю та блищопити і своєрідні “рубрики-гіди”: марки вина, сигарет, годинників, місця відпочинку, розваги (як це робить “XXL”). З цими матеріалами гармонуює відповідна реклама дорогих чоловічих магазинів та їх товарів. Як і транснаціональні та всеукраїнські часописи, їх регіональні аналоги не заглиблюються у взаємовідносини між чоловіком і жінкою, а зосереджуються на практичній стороні життя та її приємних відчуттях. В них разом з тим не торкаються політики, майже не реагують на вітчизняні (а тим більше регіональні) реалії.

Проте на виправдання часописів можна навести сучасну тенденцію, помічену в Росії, але, певно, таку, що має місце і в Україні: чоловіки (особливо молоді) все частіше цікавляться жіночими часописами, а жінки – чоловічими. Це викликано не лише бажанням більше узнати про протилежну стать, так би мовити, „зсередини”, а й іронічністю у погляді на проблеми життя, розумними порадами (особливо такі, що стосуються правильного харчування, вмінням одягатися, здорового способу життя), психологічними практикумами, де можна дізнатися не лише про те як вибудувати відношення з протилежною статтю, а й колегами по роботі чи начальством.

Чоловічі часописи, що започатковані на теренах СНД (в основному в Росії) підспудно утверджують тезу: чоловіки – нормальна і непогана стать, якщо слідкують за собою, захоплюються спортом, успішно просуваються кар’єрною дробиною. Вони, зрозуміло, відхиляють все, що стосується гетеро сексуальної тематики, але при зменшені еротичної складової про „чоловічу сутність” говорить вже хіба що реклама.

Тож можна твердити, що часописи для чоловіків у всіх їх різновидах ще будуть переживати серйозні трансформації, що обов’язково вплине і на їх регіональний прошарок. Хоча перед більшістю з них до сьогодні стоїть дилема: або підніматися до над регіонального рівня (тим більше, що загальнонаціональний сегмент цих видань майже незаповнений), або перепрофілюватися. Є певні шанси у гендерних видань, що зареєстровані в обласних управліннях та не претендують на територію розповсюдження більшу, ніж Донеччина або Харківщина. Усе залежить від точності визначення цільової аудиторії та місця в обраній ніші.

Наук. кер. – Гурьєва С.А., ст. викл.

АНТИБІЛЬШОВИЦЬКА ПУБЛІЦИСТИКА М. П. АРЦИБАШЕВА

Битюк І., студ.гр. ЖТ-52

Наш земляк, відомий російський письменник М. П. Арцибашев (1878–1927р.г.), автор відомого роману „Санин”, у радянський час був фактично викреслений з історії літератури. Між іншим у його творчості знайшли відображення дві російські революції й перша світова війна. Літературна спадщина Арцибашева стала інтенсивно вивчатися з початку 1990-х років, але найменш вивченим залишається період еміграції (1923-1927), коли у творчості письменника чільне місце посіла публіцистика.

З 1917 по 1922 рр. Арцибашев жив у Москві, але до художньої творчості не звертався. Ще до початку жовтневих подій він надрукував статті під рубрикою „Записки писателя” у московській газеті „Свобода”. Публікації цього періоду („Война”, „Предатели и ренегаты”, „Труссы. Под знаком глупости и безволия”) об’єднані спільною ідеєю: як врятувати Росію?

До Жовтневої революції та радянської влади Арцибашев ставився негативно, тому, хоча й відчував муки таланту як письменник, якому ніде було сказати слово правди, неодноразово відмовлявся від запрошень працювати у закладах Політпросвіти.

У 1923 році письменник емігрував до Польщі, де прийняв польське громадянство і став учасником „Народного союза защиты родины и свободы”. „Я покинул родину, – писав Арцибашев у статті „Жгучий вопрос” (1925), – не из страха перед террором, не потому, что боялся голодной смерти... Я покинул родину потому, что в ней воцарилось голое насилие, задавившее всякую свободу мысли и слова, превратившее весь русский народ в бессловесных рабов... Я покинул родину..., чтобы самому не быть рабом”.

У Варшаві разом з Д. Філософовим Арцибашев редагував газету „За свободу!” і писав антибільшовицькі статті. Відомо, що з 26 вересня 1923 р. до 11 лютого 1927 р. Арцибашев опублікував 112 статей під рубрикою „Записки писателя”. На думку письменника, „...пока родина в цепях – художник должен быть меченосцем”.

Головні теми „Записок писателя” 1923-1925 рр. – засудження більшовизму („Или-или”, „Суд”, „Пощечина” „Завоевание революции”), роздуми про роль Леніна, еміграції, письменників у

державотворенні („Смерть Ленина”, „Больной вопрос”, „Эмигрантская вобла”, „Дух русской эмиграции”, „Красно-бурые Соболя”) тощо.

Найбільш різкою є стаття „Показания по делу Конради” (1923), в якій Арцибашев таврував більшовиків, називаючи їх „грабителями и палачами”, писав про те, що значна більшість людей ненавиділа радянську владу, яка трималася на терорі, подібного якому не знав світ. Письменник наводив цифри, коли у Москві протягом кількох місяців 1921 р. число загиблих від рук більшовиків тільки в одному місці коливалося від 1500 до 2000.

Виступаючи проти вождя більшовизму („Смерть Ленина”), Арцибашев намагався відповісти на питання, чому „...ни нашествие Батыя, ни кровавое безумие Иоанна не причинили России такого вреда и не стоили русскому народу столько крови и слез, как шестилетняя диктатура красного вождя?”. Хоча він і визнавав могутність особи Леніна як найбільш впливової особи того часу, однак схилився до думки про негативну роль Леніна в історичному розвитку. Письменник використовував безліч виразних засобів для характеристики лідера більшовиків: „сухой теоретик”, „пламенный фанатик”, „подстрекатель”, „безумный вождь”, „моральный идиот”.

„Записки писателя” 1925-1927 рр., які вийшли посмертно, продовжили теми попередніх років. Письменник аналізував наслідки більшовизму та причини російської катастрофи („У красного корыта”, „Тяжелые мысли”), роздумував про роль більшовицької партії („Личность и принцип”, „Два письма”, „Примирение”), про жорстоке вбивство царської сім’ї („Последний царь”), про свободу слова („Безграмотная ерунда”), про відродження російської культури („День Русской культуры”, „Слово о русской литературе”) тощо.

Зінаїда Гіппіус, яка дуже цінувала антибільшовицьку публіцистику Арцибашева, коли одержала звістку про смерть письменника, сказала на засіданні „Зеленой лампы”: „Человек. Любил родину просто: как любят мать. Ненавидел ее истязателей. Боролся с ними лицом к лицу, ни пяди не уступая, не отходя от материнской постели... как солдат на фронте умирает просто, так же просто, в чистой рубашке умер и Арцыбашев, отдав все свое, вплоть до жизни — своей единой любви”.

Наук.кер. - Жиленко І.Р., к. філол. н., ст. викл.

“СУМСКОЙ ВѢСТНИКЪ” (1912-1917 рр.): ДО ІСТОРІЇ ПРЕСИ СУМЩИНИ

Недокус Ю., студ.гр.ЖТ-62

Регіональна журналістика є невід'ємною складовою української журналістики, яка завжди намагалася віддзеркалювати усі суттєві звершення, які відбувалися й відбуваються у країні. Останнім часом спостерігається поживлення наукового інтересу до історії сумської журналістики. Це роботи І. Михайлина, С. Ніколаєнко, Л. Рожкової, Л. Яременко, І. Жиленко, які звертаються до обласних та регіональних періодичних видань Сумщини початку ХХ ст.

Періодика нашого регіону початку ХХ ст. була дуже різноманітною, а за численними розпорядженнями уряду стосовно заборони української мови була в основному російськомовною.

Газетний фонд Сумського обласного архіву представлений обласними, районними, міськими виданнями, серед яких “Сумской голось” (1905), “Сумской вѢстникъ” (1912-1917), “Наш голос” (1917-1918), “Луч” (1918), “Власть Советам!” (1920), “Великий океан” (1912, 1914, 1915), “Стяг праці || Знамя труда” (1921), “Плуг і молот” (1920-1921) тощо. Це далеко не повний перелік газет, які виходили на початку ХХ ст. на Сумщині.

Засновник і редактор газети “Сумской вѢстникъ” – І. Льченко. Газета почала видаватися російською мовою напередодні першої світової війни. Вона випускалося щоденно, крім післясвяткових днів, форматом А2 на чотирьох сторінках. Видання проіснувало майже шість років, з 1912 по 1917 рр.

Кількість газет у бібліотеці Сумського обласного архіву збереглася нерівномірно: за 1912 р. – два номери; 1913–1914 рр. – по одному номеру; 1915 р. – два номери; 1916 р. – шість номерів; 1917 р. – збереглося 70 номерів. Але й така кількість дає нам змогу встановити прізвища редакторів газети, головні рубрики, прослідкувати тематичний аспект тощо.

Редактори газети часто змінювалися: 1913–1914 рр. – С. Сапун; 1915 р. – І. Кизченко, 1916 р. – П. Дорошенко; з листопаду 1917 р. знову редактором стає І. Льченко.

На першій сторінці “Сумского вѢстника” розміщувалися матеріали переважно інформаційного жанру. Друга сторінка

присвячувалася головним суспільно-політичним і міжнародним новинам, висвітлювалися важливі події міського життя, писалося про видатних осіб. Третя й четверта сторінки висвітлювали судову хроніку, літературно-мистецьке життя, становище преси на Україні тощо. Газета також друкувала листи, які надходили до редакції, різноманітні оголошення, головним чином театральні, та рекламу.

Основні рубрики газети: "Міське життя", „Останні новини“, „Судова хроніка“, „Поштова скринька“, „По Русі“, „Закордонні новини“, „З історичних журналів“, „Серед газет“, „У двох словах“, „У столицях“, „У провінціях“, „Огляд преси“, „Портретна галерея“. Новинам літературно-мистецького життя Сумщини були присвячені рубрики „Театр і музика“, „Журнальний огляд“ тощо.

Із довідникової літератури можна дізнатися дещо про історію існування газети. Так, у короткій довідниковій книзі „Суми“ писалося, що в листопаді 1912 року відбувся страйк робітників типографії „Сумской вѣстникъ” – про це було навіть надруковано в більшовицькій газеті „Правда” від 11 листопада 1912 року. Інший збірник, історико-краєзнавчий нарис Л.П. Сапухіної та В.Д. Скринник про Суми, згадує про засідання виконкому сумської Ради 9 січня 1918 року, на якому було прийнято рішення про „заборону консервативної газети „Сумской вѣстникъ”.

У рубриці „Хроніка” газети „Наш голос”(№ 7 від 11 січня 1918 р.) сказано, що газета „Сумской вѣстникъ” закривається „благодаря погромной агитации”.

Але ж І. Ільченко в публікації „Протестую!” (№ 239 від 9 листопада 1917 р.), даючи відповідь несправедливому звинуваченню його як редактора газети, обурено писав: „Сумской вѣстникъ” ніколи пропагандой беспорядков не займався, а наоборот, за шість лет свого существования посилено поддерживал гражданский порядок и честно служил обществу...”.

Таким чином, на прикладі газети „Сумской вѣстникъ” можна прослідкувати шлях, який пройшла журналістика Сумщини напередодні Жовтневої революції та після неї. Це був як час піднесення газети, так і запеклий адміністративний тиск з боку влади, що призвів до закриття газети як такої, що не відповідала вимогам часу.

Наук.кер. - Жиленко І.Р., к. філол. н., ст. викл.

СЕРГІЙ НАБОКА – ЖИВА ЛЕГЕНДА УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Іващенко І., студ.гр. ЖТ-62

Професіоналізм журналіста сьогодні суттєво відрізняється від фахових ознак працівника ЗМІ й пропаганди тоталітарного періоду. Не тим, що у ті політично важкі часи не було талановитих журналістів і публіцистів, а тим, що тоді сама система чітко визначала його місце як підручного партії. Відступ від партійної лінії міг коштувати журналістові життя, відбування покарання, чи у кращому випадку позбавлення партквитка і роботи. Такого роду репресивна мітла замела свого часу і видатного поета, дисидента, живу легенду української журналістики Сергія Набоку.

Народився він 26 квітня 1955 р. в м.Тула в сім'ї журналістів, яка переїхала до Києва. Сергій самостійно навчився читати й писати у 5 років і певний час читав енциклопедії, «Словарь иностранных слов», «Историю зарубежной философии», «Государство и революцию» Леніна, котрі й зробили, мабуть, з нього «буржуазного націоналіста».

Після служби в армії Набока навчався у Київському університеті на факультеті журналістики (1976-1981), потім працював редактором літератури у видавництві «Мистецтво».

У 1979 р. він став співзасновником Київського демократичного клубу, де проводилися філософські та релігійні семінари, обмін літературою та її обговорення. 11 січня 1981 р. Сергія Набоку було заарештовано. Йому інкримінували, крім листівок, написання «наклепницьких» віршів і статей, участь у складанні маніфесту про внутрішньополітичне становище СРСР і тексту «Перспективи заповнення духовного вакууму радянського суспільства». За ст. 187-1 КК УРСР його було засуджено до 3-х років позбавлення волі.

Звільнившись у 1984 р., Набока повернувся до Києва і почав займатися релігійною діяльністю. Під час перебудови він брав участь у відродженні Української Автокефальної Православної церкви, був організатором і головою Українського культурологічного клубу.

У 1989 р. Сергій видавав незалежну газету «Голос відродження», яка мала велике значення для відродження українського духу. Популярною була і редагована ним програма Радіо «Свобода»: «Права людини – українська реальність», де прозвучало надзвичайно багато репортажів про численні порушення прав людини.

Був Сергій Набока співзасновником, співвласником і генеральним директором Українського незалежного інформаційного агентства «Республіка» (УНІАР). У дні державного перевороту в Москві агенція інформувала слухачів про будь-які факти репресій проти політичних активістів, зрадництва незалежності України, в тому числі з боку чиновників у столиці та в регіонах.

З 1994 р. Набока був президентом Українського медіа-клубу і головним редактором прес-центру «Гаряча лінія»; деякий час вів нічний ефір на телекомпанії «Ера».

18 січня 2003 р. у Вінниці знайдено мертвим відомого київського журналіста Сергія Набоку. Йому було 47 років.

У нього був свій неповторний стиль у журналістиці й житті. У статті «Про критику і критиків» на вічне запитання «що робити?» Набока відповів так: «Писати й видавати, писати й видавати, видавати й писати – не зважаючи на все меншу кількість читачів, українців, людей... Літературну критику, українську літературу, Україну і, взагалі, що врятує світ? Та вже щось врятує. Може, впертість, може – почуття гумору. Може – літературні критики».

Збірку віршів під назвою «Увага № 0» Набока не встиг видати за життя. Це поетична книжка, яка збрала у собі вірші, афоризми, нотатки, потаємні думки. У жовтні 2003 р. відбулася презентація цієї книги, передмову до якої написав Вахтанг Кіпіані, який стверджував, що книга Сергія Набоки буде розібрана на цитати.

Газета «По-українськи» у січні 2006 року помістила статтю «Сергій Набока повертається у снах». Катерина Зеленська, його мати, розповіла, що у сні він попросив записати ось ці слова:

Пам'ятай: вже не буде ніякої туги,
Хоч немає мені на землі вороття-каяття.
Зрозумій, я народжуюсь вдруге,
Щоб навіки прийти з небуття...

В Україні родиною, друзями, колегами, шанувальниками багатогранного таланту видатного українця створюється фонд Набоки. Усі, хто пам'ятають і цінують журналіста і поета Набоку, можуть долучитися до роботи Фонду. Видання творчого доробку – це програма-мінімум ініціативної групи, а програма-максимум полягає в реальному сприянні розвитку ідей, які відстоював Сергій Набока.

Наук.кер. - Жиленко І.Р., к. філол. н., ст. викл.

ВИДАТНІ ПОСТАТІ СВІТОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ: ОРІАНА ФАЛЛАЧІ (ІТАЛІЯ)

Савотченко О., студ.гр. ЖТ-61

Оріана Фаллачі (1929 – 2006) – всесвітньо відома італійська журналістка, письменник, публіцист, автор 13 книг.

Вона народилася 1929 р. у Флоренції в сім'ї відомого політика. Дівчинкою мріяла вивчати медицину, але з 9 років почала писати, і це бажання перемогло. Рідні й близькі сприяли вибору майбутньої професії: батько вчив завжди говорити правду, а дядько – талановитий журналіст – писати правду і ніколи не дозволяти читачеві скучати.

У 14 років разом з батьками Оріана Фаллачі брала участь у русі італійського Опору проти фашистської диктатури Муссоліні. Після закінчення Другої Світової війни її було відзначено нагородою командуючого Союзними силами в Італії.

Після війни Фаллачі закінчила університет у Флоренції. З 16 років вона вже працювала журналісткою в місцевій газеті, де їй було доручено вести поліцейську й лікарняну хроніки.

У наступні роки її статті публікувалися у багатьох відомих виданнях, як “Кор’єра дела С’єрра”, “Новель Обсерватер”, “Штерн”, “Лайф”, “Нью-Йорк Таймз Магазин”, “Вашингтон пост”, “Нью Репаблік” тощо. Пізніше вона раділа, що не стала лікарем, бо тоді б не мала можливості боротися з такими речами, з якими чесна людина не може й не повинна миритися.

Кар’єру військового кореспондента Фаллачі почала у 1967 р., коли поїхала до В’єтнаму виконувати завдання одного із італійських щотижневиків.

Її називали “найзнаменитішою письменницею Італії”, про неї говорили як про “журналіста, якому ніхто в світі не може відмовити”. За півстоліття своєї кар’єри Фаллачі спілкувалася з Генрі Кіссінджером, аятолою Хомейні, канцлером Віллі Брандтом, лідером палестинців Ясіром Арафатом, прем’єром Індірою Ганді, архієпископом Макаріосом III, прем’єром Голдою Меір, імператором Хайле Селассіє та іншими.

Аріель Шарон, у якого Фаллачі брала інтерв’ю у 1982 р., майже зі смутком сказав: “Я знаю, Ви прийшли, щоб додати ще одного скальпу до вашого намиста”.

У 2002 році Оріана Фаллачі двічі засуджувалася за свої публікації, причому переслідування за “образу ісламу” ініціювали єврейські антирасистські організації.

Закінчивши журналістську кар’єру, Фаллачі у 2001–2004 рр. проживала у Нью-Йорку, написала серію статей і книг з критикою ісламу й арабської культури. Даніель Пайпс говорив: “переслідувана у своїй власній країні за злочин, учинений словом, найзнаменитіша журналістка Європи вимушена тепер жити у Манхеттені”.

Фаллачі читала лекції в багатьох університетах Італії й Америки. Оріану було нагороджено великою кількістю почесних титулів і журналістських премій.

У 2005 р. вона отримала золоту медаль Президента Італійської республіки за заслуги у сфері культури. Через хворобу вона не змогла приїхати на церемонію вручення, але надіслала листа, у якому писала: “...це нагорода за мій важкий труд письменника й журналіста, за мою боротьбу на захист нашої культури, за мою любов до моєї країни і до Свободи...”

Померла Оріана Фаллачі у Флоренції 15 вересня 2006 р. від раку легень.

Її книги, статті й інтерв’ю перекладені на 26 мов планети.

13 книг видатної журналістки, які розійшлися у світі 20-мільйонним тиражем, торкалися найболючіших питань сучасного світу: “Сім гріхів Голівуду”, “Пенелопа на війні” (роман про молоду журналістку, яка відмовилась від спокійного сімейного життя заради журналістики), “Егоїсти” (збірка вибраних інтерв’ю з політичними діячами), “Якщо сонце помре” (про американські космічні програми), “В той день на місяці”, “Нічого; ну й нехай” (власні враження про війну у В’єтнамі), “Інтерв’ю з історією” (збірка інтерв’ю зі світовими знаменитостями), “Лист до не народженої дитини” (роман, пов’язаний з емоційними стражданнями жінки, яка зробила аборт), “Людина” (біографія Олександроса Панагуліса, історія борця-одинака за правду і свободу), “Іншалла” (про громадянську війну в Лівані), “Оріана Фаллачі інтерв’ює себе”, “Апокаліпсис” (епілог до попередньої книги), “Злість і гордість” (2001), “Сила розуму” (2004).

Чотири останніх книги – це попередження людству про перетворення Європи на новий ісламський халіфат.

Наук.кер. - Жиленко І.Р., к. філол. н., ст. викл.

МІЖНАРОЖНА ЖУРНАЛІСТИКА: ГОЛОС «ГНІВУ І ГОРДОСТІ» ОРІАНИ ФАЛЛАЧІ

Мосьпан Є., студ.гр. ЖТ-62

У книзі Мілана Кундери «Безсмертя» читаємо: «Хто започаткував сучасну журналістику? Зовсім не Хемінгуей, котрий писав про свої враження у фронтових окопах, зовсім не Оруелл, що провів рік життя серед паризької бідноти, і не Егон Ірвін Кіш, знавець паризьких повій, а Оріана Фаллачі, яка публікувала ... цикл бесід з найвпливовішими політиками того часу. Ці бесіди були більше, ніж просто бесіди; це були поєдинки... Могутні політики, не встигнувши зрозуміти, що б'ються у нерівних умовах – адже питання мала право ставити лише вона, а не вони, – вже звивались у нокауті на підлозі рингу».

І справді, Оріана Фаллачі за натурою – воїн. Вона не зупинялася ні перед тим, щоб засудити політичних діячів та інститути, які вони представляють, починаючи з ООН, за їхню цілковиту безвідповідальність, ні перед тим, щоб прокричати своє різке «Ненавиджу!» усьому ісламському світові. Вона пішла у журналістику за покликом. Пішла, як у ченці...

У шістнадцять Фаллачі вже була професійним репортером, згодом працювала у гарячих точках, пізніше стала іменитим інтерв'юером. Але й цього італійській «Пенелопі» було замало, її нестримний потік думок почав виливатися у книги, майже наскрізь автобіографічні.

Творчість Оріани Фаллачі можна поділити на два умовних періоди:

- 1) «європейський» (кінець 50-х – початок 90-х рр.)
- 2) «американський» (з 90-х рр.)

Її літературним дебютом став нарис «Сім гріхів Голівуда», що був визначений як приклад «досі небаченого в італійській публіцистиці жанру». Згодом виходять твори, присвячені жіночій тематиці – «Непотрібна стаття» та «Пенелопа на війні». Далі публікуються «Антипатичні», «Якщо сонце помре», «Інтерв'ю з історією», услід за якими Фаллачі пише цілий ряд книг.

Проте після смерті Александроса Панагуліса – великого кохання Оріани – та присвяченої йому книги «Людина» письменниця надовго

замоває. Свою мовчанку вона порушує лише у 1990 р., написавши роман «Іншалла», що став проявом любові до людей і до життя...

За сумнозвісними подіями 11 вересня 2001 року Оріана Фаллачі спостерігала з вікна своєї квартири на Манхеттені. Вражена падінням Всесвітнього торговельного центру, жорстокістю терористів і беззахисністю великого американського центру, вона не змогла змовчати. Її есе «Злість та гордість», яке довелося скоротити удвічі, вийшло на чотирьох з половиною шпальтах, і цей номер газети побив усі рекорди італійських тиражів – за чотири години було продано близько мільйона примірників.

Але Фаллачі не зупинилася на досягнутому. Вона опублікувала початковий текст есе у формі книги, яка теж розійшлася мільйонним накладом. Згодом бестселер переклали французькою – і це знову був успіх. Так удруге письменниця опинилася у центрі уваги європейської спільноти.

Назва книги доволі прозора: гордість за свою цивілізацію, Європу, Америку та Італію, і гнів на варварську атаку на цю цивілізацію. Це обурена, пристрасна, безкомпромісна сповідь «дочки віку», що викликала суперечки і незгоди. Сповідь, що вражає своєю щирістю, відкритістю і здатністю впливати на читача. Сповідь, пронизана великою любов'ю до європейської цивілізації і прагненням її вберегти.

Ця пристрасна «проповідь» – саме так визначила Фаллачі жанр своєї книги – звернена у першу чергу до західноєвропейців, але її слова також особливо актуальні й для наших східних сусідів.

Тому в Росії з'явилася журналістка, яку називають «другою Оріаною Фаллачі», – Олена Чудінова.

На жаль, ніхто з українських акул пера поки що не заслужив такої честі. Але якщо рівнятися на Оріану Фаллачі, то все вийде. Адже вона – «голос нашого часу, не зіпсований напівправами і не заглушений страхом». Це голос «гніву і гордості» – необхідних складових високого людського духу.

Наук.кер. - Жиленко І.Р., к. філол. н., ст. викл.

ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ: ОЛЬГА БУРА

Злобіна А., студ.гр.ЖТ - 62

Популярна українська телеведуча Ольга Бура (27.05.1977–29.05.2004) народилася на Київщині, у містечку Тетіїв.

Свою телевізійну кар'єру вона почала ще студенткою Київського автодорожнього інституту на Першому національному. Навчаючись в інституті, Ольга працювала моделлю. Одного разу, приймаючи участь у конкурсі «Студентська красуня-97», вона одержала перемогу зразу в трьох номінаціях.

Буру помітили і запросили у якості ведучої шоу-вікторини «Щасливий дзвінок», який вона вела разом з Машею Єфросиніною. Потім два з половиною роки Ольга працювала у програмі «Погода». Прогноз погоди у її виконанні завжди приваблював глядачів, а її усмішка стала «візитною карткою» Першого національного. Але через конфлікт з керівництвом і фінансові труднощі їй довелося піти з каналу. Ольгу намагалися замінити: наступним ведучим навіть робили зачіску і одягали «під Буру». Але нічого не виходило.

У 2000 р., після року роботи в «Погоді», Ольгу Буру помітили на заході й запросили на велике шоу в Чикаго (США) як найкращу, найсамобутнішу ведучу українського телебачення. Вона була єдиною учасницею від України.

Пізніше Ольга Бура перейшла на телеканал «Інтер» і працювала ведучою ранкової передачі «Новий день». Вона спробувала себе і в епізодичній ролі у кіно – блискуче зіграла роль журналістки у фільмі «Лялька».

9 червня 2001 року Ольга Бура отримала премію у галузі моди та реклами «Чорна перлина», ставши переможницею конкурсу «Краща модель-телеведуча».

Як людину з позитивним іміджем, Буру запросили рекламувати каву «Elite Fort», і вона професійно справилася з цією роллю. У 2001 р. цю роботу було визнано кращою фоторекламою.

Ольга дуже зраділа, коли її у 2002 р. запросили на ICTV – це була єдина серйозна пропозиція впродовж року. Програма «Коронна страва», яка мала один з найвищих рейтингів на українському телебаченні, стала для неї справжнім натхненням.

У 2002 р. Бура отримала одну з найпрестижніших премій – «Людина року» – у номінації «Найкраща акторка», а в 2003 р. від «Чорної перлини» у галузі «найстильніша телеведуча» знову було нагороджено Ольгу.

29 травня 2004 р. Ольга Бура поверталася із Сум, де провела урочистий вечір, присвячений Дню хіміка. У Києві близько першої години ночі на власному автомобілі «Лексус», за кермом якого був водій, вона розбилася. Напередодні, 27 травня, Ользі виповнилося 27 років.

Навіть через тиждень після трагічної загибелі О.Бурої програма продовжувала виходити в ефір.

Через 40 днів канал ICTV зняв 20-хвилинний фільм під назвою «Фільм про Олю» (режисер Сергій Наталушко, сценарист і редактор Олександр Базилевич – люди, які разом з Ольгою протягом 2 років готували кулінарне шоу «Коронна страва»).

Успішна телеведуча і блискучий професіонал, Ольга ніколи не приховувала, що їй поталанило в житті. «Для неї не існувало слова «депресія», вона знаходила позитив у будь-якій ситуації, вихід з будь-якої проблеми, – розповідала письменниця, близька подруга Ольги Лариса Денисенко. – А коли в прогнозі сповіщала про грози й дощі, з її вуст така погода не сприймалася як погана. Взагалі, здавалося, що така людина може говорити тільки про сонце».

Швидкий злет Ольги Бурої не можна навіть назвати поступом, вона ніколи не приховувала, що їй поталанило в житті. За словами телеведучого Олексія Дівеева-Церковного, вона з тих людей, про яких нічого згадати поганого.

На жаль, смерть дуже рано забрала талановиту українську журналістку, але її оптимізм, природність, рішучість, надзвичайна пластичність, уміння володіти собою – саме ті риси, які дуже необхідні для досягнення справжнього професіоналізму.

Наук.кер. – Ткаченко О.Г., доктор філол. наук, доцент

САВІК ШУСТЕР – ЖУРНАЛІСТ СВІТОВОГО РІВНЯ

Хоруженко К., студ. гр. ЖТ -62

Савік Шустер – відомий тележурналіст, автор і ведучий інтерактивного ток-шоу «Свобода Савіка Шустера». Він має громадянство Канади й Італії. Народився Шустер 22 листопада 1952 р. у Вільнюсі в родині футболіста й тренера вільнюської футбольної команди «Спартак» Михайла Шустера. Замолоду грав у складі юнацької футбольної збірної Литовської РСР.

Провчившись півтора року на медичному факультеті Вільнюського університету, Савік Шустер у 19 років емігрував з батьками до Канади, пояснюючи це тим, що «...на моєй Родині тогдa правила партія, котора ненавидела дітей врагов народа». Закінчивши у 1976 р. факультет біохімії й фізіології Монреальського університету McGill, працював у науково-дослідному центрі флорентійського університету в Італії. Але реалізував себе Савік не як лікар, а як журналіст.

Початок кар'єри у журналістиці співпав зі вторгненням Радянської армії до Афганістану в 1979 році. Протягом 10 років Шустер висвітлював події цієї війни з боку сил опору на сторінках всесвітньо відомих газет «Newseek», «Der Spiegel», «Liberation», «La Republica». У цих же виданнях Шустер писав і про війни в Лівані, Чаді, Нікарагуа. За завданням тижневика «Der Spiegel» він розслідував діяльність мафії в Італії.

У 1988 – 2001 рр. Савік Шустер був співробітником «Радіо Свобода» у Мюнхені й створив кореспондентську мережу радіостанції в СРСР. У липні 1996 р. журналіст очолив московське бюро «Радіо Свобода». З 2001 р. Шустер працював на російському телеканалі НТВ. Телеглядачам він відомий завдяки програмам «Третій тайм», «Герой дня», «Вплив» і ток-шоу «Свобода слова». У 2004 р. «Свобода слова» одержала найпрестижнішу премію телеакадемії Росії «Тэффи». Після закриття програми у липні 2004 р. Шустер став заступником генерального директора телекомпанії з документального кіно НТВ.

У травні 2005 р. тележурналіст стає автором і ведучим програми «Свобода слова» в Україні. Погоджуючись на пропозицію ICTV вести суспільно-політичне ток-шоу, Савік Шустер відзначив: «Я очень рад, что смогу работать в любимом для себя формате, в стране, которая ощущает необходимость свободы слова».

На питання колег стосовно того, чому він не залишився працювати у Росії, відповів: «У «Свободы слова» в России рейтинги были высокие, и высока была репутация, но программу закрыли по политическим причинам»; «После оранжевой революции такую программу стало возможно сделать в Киеве, и я получил предложение от господина Виктора Пинчука и предложение принял».

«Свободу слова» було відзначено премією «Телетріумф-2005» у номінації «Краще ток-шоу».

У квітні 2007 р. Савік Шустер перейшов працювати на канал «Інтер». В інтерв'ю українському «Комерсантові» він пояснив зміну місця роботи необхідністю професійного зростання: «Інтер» – канал с більшими амбіціями, там есть возможность делать реально серьезные проекты национального масштаба», – пояснив журналіст.

У ході Інтернет-конференції на порталі ЛІГА.net 12 вересня 2007 р. Савік Шустер відповів на численні запитання прихильників своєї програми. Стосовно журналістики і «Свободы слова» він відповів так: «Журналист, мнение которого известно, перестает быть интересным»; «Профессия журналиста – это профессия посредника между обществом и властью, грубо говоря – мы открываем обществу форточку во власть, а власти – окно в общество»; «...в Украине много хороших журналистов – это хорошо для профессии»; «В Украине есть свобода слова, но пока мало коллег, которые этим могут воспользоваться. В России свободы слова, к сожалению, нет»; «Я считаю, что «Свобода слова» должна выходить на русском языке, чтобы ее смотрели на востоке Украины, в Москве, в Берлине, в Вашингтоне». Про себе журналіст сказав: «Я, к сожалению, перестал быть репортером. К сожалению – потому что это та сфера журналистики, которая мне нравится больше всего. Если бы кто-то в Украине интересовал Афганистан, то может быть кто-то мне и предложил туда поехать и сделать репортаж. Но пока таких главных редакторов в Украине не оказалось.... Я себя без ложной скромности считаю хорошим журналистом».

Олександр із Києва написав Шустеру: «Ви один з найпрофесійніших і найоб'єктивніших журналістів на даному етапі в Україні». Зважаючи на вище сказане, Савіка Шустера без перебільшення можна назвати висококласним професіоналом політичної журналістики.

Наук.кер. - Жиленко І.Р., к. філол. н., ст. викл.

ЖИТТЯ, ВІДДАНЕ ЗА ПРАВДУ: ІЗ МАТЕРІАЛІВ РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВА ЖУРНАЛІСТА ІГОРА АЛЕКСАНДРОВА

Мостіпан Л., студ.гр.ЖТ 62

Проблема конкретної свободи слова найболючіше б'є по так званій четвертій владі – тих, чий головний інструмент роботи – саме слово, усне чи письмове. Раніше до вітчизняної журналістики застосовували всім відомий метод батога – від темників, доволі переконливих телефонних розпоряджень, – до фізичної розправи. Саме тоді Україна заробила собі у світі гірку славу країни, в якій журналіст, ідучи наперекір владі, може буквально позбутися своєї голови, як це сталося з Георгієм Гонгадзе. Усі пам'ятають, коли на вулиці Києва (і не тільки) вийшли тисячі небайдужих. Здавалося, «Україна без Кучми» от-от стане реальністю. Але злочинна влада встояла. Усі вільнодумці мали засвоїти так званий «урок», що жартувати з діючим режимом не варто.

Наступним, хто у цьому переконався ціною власного життя, став журналіст, керівник телекомпанії «ТОР» Ігор Александров (21.06.1956 – 7.07.2001). За освітою він був інженером-будівельником, закінчив Іркутський інститут залізничного транспорту. Працював у локомотивному депо, пізніше – інструктором міськкому партії, секретарем міськкому комсомолу. У Слов'янськ переїхав у 1988 р. разом з сім'єю. Роботі на телебаченні віддав 10 років життя.

Журналістка Ольга Торгіна, яка за 10 днів до вбивства Александрова брала у нього інтерв'ю, писала: «Квартира – небагата, типово журналістська... На тумбочці – стопки книг з закладками... між ними – томик «Журналістського розслідування». 10 липня 2001 р. ТСН повідомила: «У місті Слов'янськ Донецької області поховали журналіста Ігоря Александрова. Тиждень тому – прямо на порозі телекомпанії – невідомі жорстоко побили його бейсбольними битами».

Колись відомий російський журналіст Юрій Щекочихін сказав, що журналіста можуть вбити тільки на етапі підготовки матеріалу до публікації. Швидше за все Александрова вбили не за старі сюжети, а за проект майбутньої передачі. Прояснити ситуацію міг би особистий архів журналіста, але він зник. Достеменно відомо лише, що у вересні 2000 р. в авторській програмі Ігоря Олександровича «Без ретуші» виступили два колишні співробітники Краматорського ВБОЗу М.Сербин і О.Солодун, які оприлюднили шокуючі факти. Зокрема, капітан міліції Сербин заявив, що його колишній начальник В. Бантуш співпрацює з організованим

злочинним угрупованням Краматорська і причетний до кількох гучних вбивств. Треба сказати, що появі офіцерів на телеекрані передували численні безрезультатні скарги до МВС, Генпрокуратури. Прямий ефір був спробою звернути увагу громадськості до проблеми й уже в такий спосіб змусити правоохоронні органи реагувати на факти. Всупереч закону, прокуратура процесуально не відреагувала на сенсаційні, здавалося б, заяви офіцерів. Александров, використовуючи свої зв'язки в мас-медіа, влаштував Сербину й Солодуну дві прес-конференції у Києві. Між ними був ще один прямий ефір і потім вже – останній – 13 квітня 2001 р., який і став для Ігоря Александрова чорною міткою.

Одразу після смерті журналіста правоохоронні органи не тільки України, але й міжнародних організацій, починають шукати вбивць. Дуже швидко до камери потрапляє двічі судимий, безробітний мешканець Краматорська Юрій Вередюк. 11 грудня заст. ген. прокурора С. Винокуров дав у Слов'янську прес-конференцію, на якій повідомив, що слідство у справі було закінчено 26 листопада, а сьогодні ним підписаний обвинувальний висновок і ухвалене рішення про передачу справи у Донецький апеляційний суд. Цю версію вважали «притягнутою за вуха» всі, крім правоохоронців. У травні 2002 р. Вередюка було виправдано, а вже 19 червня він помер при загадкових обставинах, які могли б стати темою нового розслідування.

Повторне слідство у справі Александрова було завершено 25 квітня 2006 р. і передано до суду. Прокуратура вважає, що лідер злочинного угруповання О. Рибак, що організував убивство Александрова, заслуговує довічного ув'язнення, Онишко – 15 років, Турсунов – 8 років, Корицький – 5 років.

У листопаді 2001 р. на запрошення сина загиблого Александрова до Слов'янська приїздять представники організації «Репортери без кордонів», але результати проведеного ними журналістського розслідування нам знайти не вдалося. Вдова журналіста, Людмила Александрова, була вимушена з дітьми переїхати до Харкова, бо у Слов'янську їй постійно погрожували і не давали нормально працювати.

У 2002 р. донецькі журналісти заснували премію ім. Ігоря Александрова «За честь і мужність». Але за шість років жодного лауреата цієї премії так і не з'явилося. Нагадаємо, що Александров – єдиний загиблий в Україні журналіст, мотивами вбивства якого офіційно визнано його професійну діяльність.

Наук.кер. – Ткаченко О.Г., д. філол. н., доцент

“СУМСКОЙ ГОЛОСЬ” (1905): ДО ІСТОРІЇ ПРЕСИ СУМЩИНИ

Челядіна А., студ. гр. ЖТ-62

Сприятливі умови для розвитку журналістики, яка мала можливість інформувати народ про головні події в державі та віддзеркалювати настрої суспільства, склалися саме на початку ХХ ст., коли відбувалася протидія між урядом і учасниками революції 1905 року.

Найпопулярнішою партією в період першої російської революції була партія кадетів, яка перемогла на виборах у Державну думу. Кадетів підтримувала майже уся легальна преса.

У Сумах таким органом радикально налаштованої інтелігенції стала газета “Сумской голось”. “Принимаясь за разрешение трудной и ответственной задачи – издание провинциального органа, – йшлося у передовій статті № 1, – редакция считает своей обязанностью занять вполне определенную позицию в освободительной борьбе. Умирающий строй... мы объявляем врагом народа и нашим врагом”.

Час, коли почав виходити “Сумской голось”, був названий сучасниками “медовим місяцем свободи преси” (від часу прийняття маніфесту 17 жовтня 1905 р., який проголошував демократичні свободи, у тому числі свободу слова й дозволяв організацію легальних партій, до 24 листопада 1905 р., коли з’явилися “Временные правила о печати”).

Ми ознайомилися з 8-ма номерами газети (№ 1–6, 11–12), які зберігаються у бібліотеці Державного архіву Сумської області.

Перший номер “Сумского голоса” вийшов у четвер, 24 листопада 1905 р. Газета випускалася на 4 сторінках, форматом А3, на білому папері, 3-4 рази на тиждень і розповсюджувалася тільки в роздріб. Ціна окремого номера коштувала 5 коп.

Редакційне бюро складало 9 осіб (С. Д. Величко, А. Х. Єгоров, П. М. Курочкін, О. Ф. Линтварьова, П. М. Линтварьов, М. К. Названов, Ф. П. Соллогуб, М. М. Ткаченко, М. П. Фрей).

Головні рубрики газети: “Объявления”, “Из газет и журналов”, “Новые книги”, “Со всех концов России”, “Из школьного отчета”, “Местная хроника”, “Городские дела”, “Телеграммы” тощо.

Звичайно, головну увагу “Сумской голось” приділяв важливій суспільно-політичній інформації: царським наказам, промовам, інформації про безчинства у військах, висвітлював питання земських зборів, селянського та учительського з’їздів, звітів тощо.

Літературні сторінки в газеті “Сумской голось” представлені художніми та публіцистичними творами анонімних авторів (“Законник”, “Восточное сказание о шахматной игре”), уривками з оповідання Н. М. Осиповича “В летнюю ночь”, статтями М. Горького (“По поводу”), міським матеріалом.

Суттєві відомості про культурне життя Сум давали оголошення. Так, з № 1 можна дізнатися, що книжковий магазин І. Ільченка одержав книги Л. Толстого “Великий грех” та книги видавництва “Колоколь”, “Труд і воля”, “Молот”, а також приймав замовлення на передплату повного зібрання творів М. Чернишевського.

Нашу цікавість викликала стаття у № 4 від Союзу на захист свободи преси, у якій викладено міркування, щодо нових правил від 24 листопада, коли були “существенным образом нарушены коренные начала свободы слова и извращены “незыблемые основы гражданских свобод, провозглашенных в манифесте 17-го октября с.г.”. У зв’язку з цим члени спілки захисників преси вирішили “...по-прежнему фактически осуществляют свободу печати”.

А в замітці під рубрикою “Вести и слухи” (№ 6) сказано, що в деяких газетах (“Начало”, “Новая жизнь”, “Сын Отечества”, “Наша жизнь”, “Русь” “Свободный народ”) було надруковано маніфест ради робочих депутатів, але зранку того ж дня за наказом міністра ці газети було конфісковано.

З 1 січня 1906 року планувалося зробити газету “Сумской голось” щоденною, підписною, причому для земських учителів, фельдшерів, повитух та селян ціна мала бути майже вдвічі нижчою, ніж для інших верств населення. Газета мала б виходити у форматі “больших провинциальных изданий” (оголошення у № 11 від 18 грудня), приділяти більше уваги крайовим та місцевим інтересам.

Але в дійсності газета “Сумской голось” проіснувала близько місяця: за розпорядженням адміністрації у кінці грудня 1905 року її випуск було припинено. Найвірогідніше цьому сприяло рішення Харківської судової Палати стосовно Ф. П. Соллогуба та інших членів редакції, які друкували у газеті статті та телеграми, “возбуждающие к ниспровержению существующего государственного и общественного строя и к вооруженному восстанию”.

Наук.кер. – Ткаченко О.Г., д. філол. н., доцент

ПИТАННЯ СВОБОДИ ПРЕСИ І ЦЕНЗУРИ НА СТОРІНКАХ ГАЗЕТИ «СУМСКОЙ ВѢСТНИКЪ» (1912-1917 рр.)

Жиленко І. Р., к. філол. н., ст. викл.

Періодична преса Сумщини початку ХХ ст. вирізнялася великим розмаїттям. У газетному фонді Сумського обласного архіву найбільш широко представлена газета «Сумской вѢстникъ» (1912-1917), яка проіснувала майже шість років, з 1912 по 1917 рр.

Серед різноманітної інформації про політичне життя країни, регіону, оголошень культурно-мистецького характеру значне місце в ній займали публікації про заборону чи несвоечасність виходу того чи іншого видання, роздуми про стан української преси, про цензуру.

Велика стаття «Сумского вѢстника» – «К положению украинской прессы» у № 189 від 27 серпня 1915 р. апелювала до публікації С. Петлюри, розміщеної у «Дні», де наголошувалося, що українська преса «...одним росчерком пера сметена с поверхности общественной жизни, и, таким образом, целый народ лишен естественного выражения своих мыслей...». Автор писав про розправу адміністрації з українською пресою: були закриті газети і журнали «Рада», «Літературно-науковий вісник», «Маяк», педагогічний журнал «Світло». Вражає та обставина, що «вреднаго направления» в них не знайшли, а закрили їх тільки тому, що вони були українськими.

Слідом за цими заходами було застосовано розпорядження від 9 січня 1915 року, яке забороняло випуск усіх без винятку українських видань. Навіть у Москві було припинено вихід щотижневика «Тепла роса» (вийшов лише один номер).

Хитро придуману заборону було винайдено одеськими цензорами стосовно журналу «Основа». Хоча дозвіл на нього було одержано, все ж цензори почали вимагати подачу рукописів у 3-х примірниках. Коли цю вимогу було виконано, матеріали так і не було розміщено, бо серед працівників не виявилось людей, які б володіли українською мовою.

Індивідуальну творчість виявила й київська цензура. Шукаючи шляхи для припинення виходу українських видань, було започатковано вимогу «соблюдения русского правописания, не отвечающего ни духу украинского языка, ни требованиям филологии».

Наступна публікація цього ж року (№ 195 від 4 вересня) інформувала читачів про те, що черговий номер журналу «Українське життя» не вийшов своєчасно «по независимым обстоятельствам..., ибо значительную часть предполагавшихся в ней к помещению материала пришлось отложить, заменить новым, более отвечающим современным условиям».

Цензурні рогатки впроваджувалися й після перемоги Жовтневої революції. «Протестую!» – під таким заголовком редактор і засновник газети І. Ільченко у № 239 від 9 листопада 1917 р. розмістив публікацію, в якій висловив невдоволення сваволею цензорів. Він писав: «Прежде, при царском режиме, мне приходилось иметь дело с одним цензором, теперь их целая коллегия». Ільченко, знаючи, що мета цензури – недопущення до друку закликів про порушення спокійного життя, вражений тим, чому газетам не дають можливості висловитися з приводу тієї чи іншої партії. У відповідь на заборону публікацій, він висловив свій протест проти такого цензурного безладу.

У наступному номері «Сумского вѣстника» вміщено іронічні вірші Сергія Толстова під назвою «Надгробное слово свободы», у якому між іншим є такі рядки:

Товарищи, сограждане, друзья!

Пред нами мертвая российская свобода..

Но кто же, разберем, те умные врачи,

Лечившие у нас хиревшую свободу?...

То школы Ленина – увы! – ученики,

Все люди честные, хотя... большевики...

Свобода умерла... Кого же обвинить

За эту слезную, тяжелую потерю?

Російська політична публіцистика М. Горького, О. Купріна, місцевих журналістів також торкалася питання свободи слова і преси.

Так, М. Горький у статті «К демократии» (№ 242 від 24 жовтня 1917 р.) сміливо писав: «Слепые фанатики и бессовестные авантюристы сломя голову мчатся якобы по пути к «социальной революции» – на самом деле это путь к анархии, к гибели

пролетариата и революции. На этом пути Ленин и соратники его считают возможным совершать все преступления, вроде бойни под Петроградом, разгрома Москвы, уничтожения свободы слова, бессмысленных арестов...».

В іншій публікації під назвою «Несвоевременные мысли» (№ 247 від 18 листопада), передрукованій з газети «Новая жизнь», Горький також звертався до питання свободи слова і преси, адже, на його думку, умови для праці, створені більшовицькою партією, «недостойны демократии».

О. Купрін у статті «Левее левого» (№ 245 від 16 листопада) іронічно зауважував, що тепер тема для творчості одна й та ж, встановлена назавжди «товарищами комиссарами: торжество социальной революции и наказанный индивидуализм». Письменник прощається з більшовиками, бо йому з ними не по дорозі.

Місцевий журналіст П. Гудков у статті «Большевистский террор» (№ 258 від 2 грудня) звертає увагу на те, що закриваються газети, навіть соціалістичні, які мали можливість вступитися за честь страдниць-батьківщини і обманутий народ.

У статті, передрукованій з «Русских ведомостей», сказано про закриття «Русского слова» (№ 260 від 5 грудня).

На початку 1918 р. настав час і для припинення «Сумского вѣстника»: 9 січня 1918 року виконком сумської Ради прийняв рішення про «заборону консервативної газети»

Нова газета «Наш голос», яка щойно почала виходити, у статті «Некролог» (№ 7 від 11 січня 1918 р). надрукувала замітку про закриття «Сумского вѣстника», у якій було сказано: «За последнее время буржуазная черносотенная газета брызгала направо и налево зловонной слюной. Прикрываясь под флагом кадетов, кучка черносотенцев толкала на погромы. Понятное дело, что теперь страсти в уезде разгорелись; такая газета, как «Сумской вѣстникъ», может ловко повести погромную агитацию и Бог знает, к чему бы это послужило».

Отже, як бачимо, свобода слова і преси на початку ХХ ст. були під жорстоким утиском як при царському уряді, так і при більшовиках. І якщо за часів царизму заборонявся випуск перш за все україномовної преси, то після перемоги Жовтневої революції заборонялося все, що писалося проти більшовицької влади.

ВИСВІТЛЕННЯ ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗМІ

Свтушенко В., студ. фЖТ-61

Зараз питання мови відноситься до ряду тих питань, за допомогою яких маніпулюють масами. Воно винесене в один ряд з національністю, релігією та іншими абстрактними поняттями, за які людина міцно тримається навіть не до кінця розуміючи їх сутність.

Актуальність теми в тому, що сьогодні мовним питанням особливо часто маніпулюють політики. Вони ставлять російську на рівні з державною, українською мовою і звинувачують при цьому українців у нелояльному ставленні до національних меншин на території України, зокрема до росіян.

Проаналізувавши матеріали газети „Україна молода” в період з 1 вересня по 30 листопада 2007 року (цей період було обрано не даремно, адже на цей час припадає апогей агітаційної кампанії, вибори та 9 листопада – День рідної мови) ми помітили таку тенденцію. По-перше, найактуальнішим аспектом цієї теми є двомовність, тобто вимога узаконення російської як другої державної поряд з українською.

По-друге, приводом для появи матеріалів такого змісту є:

- переддень свята. Показовим для цього є матеріал Анастасії Богуславської „Весь світ на язичі”, в якому мова розглядається в двох аспектах: спершу розповідається про витоки мови, появу слів та їх значення, а потім про питання двомовності в Україні;
 - передвиборчі перегони. У матеріалі „Двомовність – інструмент розколу країни” Лариса Масенко аналізує питання двомовності у програмі „Партії регіонів” та проводить паралелі з іноземними державами, які впровадили в практику політику двомовності;
 - інтерв'ю з особами, чия діяльність якимось чином стосується мовних питань, або чия думка з цього приводу була б цікава читачеві. В інтерв'ю з львівським істориком, який сам себе називає „загрозою національним міфам” Ярославом Грицаком ми знаходимо цікаву інформацію про те, що українці ніколи не розмовляли „по-малоросійськи”, хіба-що „мало по російськи” і частка полонізованих на Україні досьогодні залишається набагато більшою, ніж русифікованих;
 - конфлікт на мовному ґрунті. Наприклад, в матеріалі Олега Снігура „Українець проти малоросів” розповідається про конфлікт між військовим пенсіонером та банком, який відмовився приймати анкету, заповнену українською мовою;
- використання мови. До теми української мови звернувся Сергій Тримбач у матеріалі „Анімація-мультиплікація і вовки прогресу”, у якому докладно розповідає про мову сучасних мультяшників.

Можна зробити такий висновок: сучасні ЗМІ намагаються висвітлювати питання української мови з різних боків, проте всі спроби зводяться до єдиної проблеми – проблеми двомовності, яку пропонують наші політики, культивують установи та організації, підхоплюють та нав'язують маленьким українцям з самого дитинства сучасні мультиплікатори та кінематографісти.

Наук.кер. - Кулішенко Л.А., ст. викл

ТИПОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРЕСИ СУЧАСНОСТІ

Кулішенко . Л.А., *ст. викл.*

Педагогічної преса є інформаційним потенціалом освіти. Від ефективності її функціонування залежить реалізація програмних настанов системи національної освіти.

Освітнянську пресу сучасності становлять друковані та електронні видання. Друковані поділяються на газети, журнали, брошури, бюлетні тощо. Спостерігається тенденція щодо збільшення друкованої педагогічної преси. Зросла кількість освітянських газет: «Освіта України», «Педагогічна газета», «Директор школи», «Завуч», «Сільська школа», «Початкова освіта» тощо.

Педагогічна преса розрахована переважно на наукових працівників, широке коло спеціалістів, які працюють в галузі освіти. Її можна класифікувати за такими ознаками:

1. За місцем видання:

- всеукраїнська (газети «Освіта України», «Слово «Просвіти» тощо; журнали «Біологія», «Освіта і управління», «Відкритий урок» тощо);
- регіональна (газета «Освітнянське слово» (м. Кіровоград); журнали «Педагогічна Сумщина», «Освіта на Луганщині» тощо).

2. За мовою видання:

- україномовна (газети «Шкільний світ», «Педагогічна газета» тощо; журнали «Управління школою», «Виховна робота в школі», «Дивослово»);
- російськомовна («Воспитание школьников», «Семья и школа», «Русская филология», «Русская словесность в школах Украины»);

3. За тематичною спрямованістю:

1) за змістом інформації: — загальнотеоретична (газ. «Освіта України», журнали «Рідна школа», «Палітра педагога», «Освітнянські відомості», «Шлях освіти», «Освіта і управління»); — вузькогалузєва (газ. «Завуч», «Сільська школа», журнали «Медична освіта», «Іноземні мови», «Історія в школі», «Мовознавство»).

2) за етапами системи освіти: — дошкільна освіта (журнали «Дошкільне виховання», «Палітра педагога», «Джміль», «Дитячий садок»); — початкова освіта (газ. «ПедСовет», журнали «Початкова школа», «Словознайка», «Початкове навчання й виховання»); — середня освіта (газ. «Шкільний світ», журнали «Українська література в загальноосвітній школі», «Біологія», «Виховна робота в

школі», «Школа»); — професійно-технічна освіта (журнал «Професійно-технічна освіта», «Вісник професійно-технічної освіти України»); — вища освіта (журнали «Вища освіта України», «Вісті вищих учбових закладів. Радіоелектроніка», «Науковий вісник Волинського держуніверситету»).

4. За цільовим призначенням:

— вихованці: для молодших школярів (ж. «Пізнайко», «Дивослово»); для підлітків (ж. «Країна знань», «Куди піти навчатись»); для студентів вузів («Я, студент»); — педагогічний колектив: для вчителів-предметників (журнали «Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах», «У світі математики», «Фізичне виховання в школі»); для завучів (газ. «Завуч», журн. «Інформація. Погляди. Світогляд», «Школа»); для директорів середніх закладів освіти (газ. «Директор школи», ж. «Директор школи, ліцею, гімназії»); для викладачів вузів («Шлях освіти», «Вища освіта України», наукові вісники вузів).

5. За характером інформації:

— інформаційно-методична (ж. «Інформація. Погляди. Світогляд», «Репетитор», «Школа», «Педагогічна Сумщина»);

— науково-інформаційна (ж. «Новий колегіум»);

— науково-методична (ж. «Рідна школа», «Географія та основи економіки в школі», «Гуманітарні науки», «Українська література в загальноосвітній школі», «Історія в школі», «Трудова підготовка в закладах освіти», «Біологія й хімія в школі», «Дошкільне виховання», «Дивослово»);

— науково-практична (ж. «Директор школи, ліцею, гімназії»);

— науково-теоретична (ж. «Педагогіка і психологія», вісники вищих навчальних закладів освіти, наприклад «Вісник Сумського державного університету»);

— науково-публіцистична (ж. «Урок Української»);

— науково-популярний (ж. «Країна знань», «Пульсар», «Розкажіть онуку»);

— освітньо-популярний (ж. «Обдарована дитина», «Дитяча академія»);

— суспільно-освітянський (ж. «Директор школи. Україна»)

6. За періодичністю: — тричі на місяць (ж. «Управління школою», «Біологія», «Вивчаємо українську мову й літературу»); — двічі на місяць (ж. «Зарубіжна література в школах України», «Фізика в

школах України»); — один раз на місяць (ж. «Рідна школа», «Урок Української», «Школа», «Дошкільне виховання», «Дивослово», «Всесвітня література та культура в навчальних закладах України», «Всесвітня література в середніх закладах України»); — чотири рази на рік (ж. «Фізичне виховання в школі», «Шлях освіти»); — шість разів на рік (ж. «Географія та основи економіки в школі», «Біологія і хімія в школі», «Куди піти навчатись»); — вісім разів на рік (ж. «Обдарована дитина», «Українська мова й література в школі»);

Засновниками більшості друкованих періодичних педагогічних видань є Міністерство освіти і науки України, а також найвідоміші видавництва: «Педагогічна преса» (газ. «Освіта України», «Сільська Школа», «Педагогічна газета»; ж. «Вища освіта», «Педагогіка і психологія», «Шлях освіти»); видавництво «Плеяди» (ж. «Дайджест: Школа-парк педагогічних ідей та технологій», «Дошкільне виховання»); ТОВ видавнича група «Основа» («Управління школою», «Вивчаємо українську мову та літературу», «Хімія»); Благодійний фонд «Перше вересня» (ж. «Фізика», «Біологія. Шкільний світ», «Інформатика», «Початкова освіта) тощо.

Отже, такою є класифікація сучасної педагогічної періодики, яка включає періодичні видання, котрі є інформаційним простором для осмислення нагальних педагогічних проблем, а багатогранність питань, які розглядаються на сторінках журналів, збагачують читачів цілісними знаннями.

ВИСВІПЛЕННЯ ТЕМИ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2007 РОКУ (НА МАТЕРІАЛАХ ГАЗЕТ «ПАНОРАМА» ТА «УКРАЇНА МОЛОДА»)

Савотченко О., студ.гр. ЖТ-61

Висвіплення теми виборів сьогодні є досить актуальним, не тільки тому що вибори в Україні проходять дуже часто, а тому що зростає загальнонаціональна цікавість до цього питання через занепокоєння політичною ситуацією в країні.

Особливий інтерес загострюється під час передвиборчої кампанії. Люди грутуються за смаками та вподобаннями до тієї чи іншої партії або окремого кандидата, і це гарний час докладніше розповісти про це людям. Особливо яскраво можна подати агітацію — це може бути опис політичних дискусій, дебатів, «фрутих столів», прес-конференцій, інтерв'ю, виступів, політичної реклами.

Журналісти мають виступати не як провідники певної сили, а як представники громадськості.

Робітники ЗМІ повинні зберігати баланс між правами політичних сил, що беруть участь у виборах, і правами аудиторії, яка має зробити свідоме рішення.

Тему виборів досліджували й українські журналістикознавці такі як, Різун В.В., Сидюренко Н.М., Лизанчук В.В. Науковці звернули увагу на специфіку висвітлення теми, основні питання, які мають бути опрацьовані журналістом.

Для написання роботи були використані матеріали обласної газети «Панорама» та всеукраїнської «Україна Молода». Нами використані для дослідження газети за період – вересень-жовтень 2007 року.

Газети торкнулися основних проблем, які б мали бути опрацьовані під час передвиборчої гонки: агітаційні матеріали – «Панорама» 32 шт., «Україна Молода» 29 шт.; інтерв'ю з політиками: В.Януковичем, Ю.Луценко, В.Ющенко, В.Литвинюк, П.Качуром, О.Морозом; соціологічні дослідження: Хто складе найдієвішу коаліцію? Чого чекати від політиків? Кому віддають перевагу жителі різних міст України?; та загальнополітичні теми: Чи інтегрує Україна до НАТО? Чи відбудеться подорожчання пального? Як розвиватимуться відносини «Україна-Росія»?

Загалом обидві газети торкнулися численної кількості тем іноді доводилось знаходити і фіксувати не зовсім пристойні вислови політичних лідерів, проте не було жодного матеріалу, де б можна було помітити журналістську симпатію до того чи іншого політика. Для достовірності в обох газетах були використані цитати, фотознімки, результати опитувань, статистичні дані і т. ін.

Результати наукової розвідки дозволили зробити такі висновки:

- газети розкрили всі актуальні теми: агітацію, підготовку країни та регіонів до виборів, думки та прогнози виборців, політологів та самих кандидатів;
- особливих недоліків у поданні інформації не було, лише журналістам слід подавати інформацію більш доступною мовою, у матеріалах має бути плюралізм думок;
- у ході порівняльного аналізу різницю виявили лише в статистичних даних: за дослідженням «Панорами» сум'яни прихильні до НУ-НС та БЮТ, а «Україна Молода» показала симпатію українців до БЮТ, НУ-НС та Соціалістів (взяти до уваги, що «Панорама» обласна, а «Україна Молода» – всеукраїнська).

Наук.кер. - Кулішенко Л.А., ст. викл.

ВИБОРИ В РОСІЇ-2008 ОЧИМА УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ (НА МАТЕРІАЛАХ ГАЗЕТ “ДЕНЬ” ТА “УКРАЇНА МОЛОДА”)

Швидка К., студ.гр. ЖТ-62

Сучасні українські журналісти вже з ніг збилися, намагаючись знайти нову формулу на позначення відносин України з Росією. Адже це не просто географічний сусід, а й головний стратегічний партнер у всіх сферах життя. Майже три століття наша держава існувала лише в контексті російської імперії, а потім і Радянського Союзу. Навіть після утворення незалежності України події в Росії нерідко опиняються на перших шпальтах загальноукраїнських газет. А таку грандіозну подію, як вибори нового керівника країни-сусіда, наші ЗМІ сприймають як медіа-подію першого ґатунку. Саме тому об'єктом свого дослідження ми обрали вибори нового президента Російської Федерації.

Інформаційна політика тепер вже екс-президента В.Путіна відрізнялася особливим контролем за діяльністю ЗМІ. Процес державного проникнення у газети, журнали та телевізійні канали інтенсифікується. Використовуючи адміністративні та фінансові важелі, Кремль здійснював тиск на ті ЗМІ, які намагалися проводити свою інформаційну політику, що не перебуває у руслі загальної державної політики. Багато газет, перш за все у регіонах, закривалися. Одночасно з цим відкрилися нові газети та журнали, що фінансуються державою. Таким чином, відбулася ротація ЗМІ у бік їхнього одержавлення.

На щастя, українські журналісти, на відміну від російських, мали всі можливості об'єктивно, критично, а іноді й сатирично висвітлювати зміни влади у своїх публікаціях. Вивчення тенденцій у ЗМІ проводилося на основі матеріалів газет “День” та “Україна молода” за період з 1-го січня по 5-те березня 2008 року.

За вищезазначений термін у вказаних виданнях загалом було опубліковано 17 матеріалів, інформаційним приводом яких стали вибори в Росії. Дванадцять з них надруковано в газеті “День”, а решта у видання “Україна молода”. Цікавий факт: рубрика під якою вийшла переважна більшість матеріалів, у обох газет має назву “Сусіди”. Що ж до жанрів, то тут палітра не досить багатокольорова. Маємо замітки (3), коментовані повідомлення (5), інтерв'ю з експертами (2) та аналітичні статті. Але в досліджуваних ЗМІ принципово відсутні соціальні опитування, дані досліджень, інтерв'ю з учасниками виборчих перегонів на вже екс-президентом.

Систематизувавши матеріали, виокремили три макротемати:

- загальна характеристика виборчої кампанії (реєстрація кандидатів у ЦВК “Медведев став третім” (День, №11, 15.02.08), характеристика виборчої програми “Медведев обіцяє нову реформу “невдалої” системи” (День, №4, 05.02.08), “Медведев відмовився від теледебатів” (День, №16, 23.02.08);
- аналіз майбутньої політичної системи “на двох” (“Путін в Медведев: соратники чи суперники? ”, “Декларація лібералізму” (День, №15, 22.02.08), “Тривожний час чиновників” (День, №25, 01.03.08), “А ви думаєте...” (Україна молода, №31, 15.02.08);
- підсумки виборів (“Гру зіграно” (Україна молода, №43, 04.03.08) “Зустрічаємо Медведева” (День, №41, 04.03.08).

Аналіз досліджуваних матеріалів виявив іронічність та сатиру в більшості публікацій. Це, можна сказати, фішка виборчої тематики в українській пресі. Гумор присутній як у цитатах, так і в спеціальній добірці анекдотів.

Як висновок слід зазначити, що кожне видання особисто визначає стратегію висвітлення виборів у сусідній державі. На мій погляд це залежить від зацікавленості як засновників і редакційного колективу, так і потенційної читацької аудиторії. Хоча залишається незрозумілим така обмеженість і стереотипність тематики в обраних для дослідження виданнях. Адже у сучасному інформаційному просторі України газета має боротися за читача шляхом прийняття неординарних рішень (нестандартний підхід до теми, застосування фактора наближення інтересів, в даному випадку географічного тощо). Пересічний читач, прочитавши пару статей або заміток, втратить інтерес до проблеми, бо автори забувають додавати емоційну складову у своїй праці.

Вибори в Росії відбулися... Але не зрозуміло, хто ж зробив цей вибір, навряд чи самі росіяни. Адже історична традиція обрання правонаступника стає типовою: змінюється лише обличчя, Росія ж незмінна. Чому ж жоден журналіст не прагнув з'ясувати, що ж станеться з Україною?

Наук.кер. - Кулішенко Л.А., ст. викл

ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ЖИТТЯ МОЛОДІ У ДОРΟΣЛІЙ ПРЕСІ (НА ПРИКЛАДІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ГАЗЕТИ «УКРАЇНА МОЛОДА»)

Кононенко О., студ.гр.ЖТ-62

Молодь – чи не найчисленніша і найактивніша суспільна верства планети. Вікові межі, що характеризують поняття «молодь», історично змінювалися. Зазнав трансформацій і образ сучасника, його уподобання, стиль, смаки, моральні та ціннісні орієнтири, роль у соціумі. Приклади цих змін яскраво представлені у журналістських текстах, які дають можливість уповні уявити образ молодого покоління. Він активно моделюється на шпальтах друкованих ЗМІ.

Молодіжна проблематика почала цікавити науковців досить давно. Ще у 60-70-ті роки над цим питанням працювали Е.Бенфілд, Г.Блюмер, Х.Кеслер та багато інших дослідників. Відомі дослідження радянських вчених О.Ареф'єва, Є.Косенка, В.Лукова, В.Боряза, І.Кона, С.Іконнікової, В.Кемерова. Та слід зазначити, що дослідження радянських соціологів до 90-х років мали відчутні вади. Вони «підганяли» результати під задалегідь заплановані висновки. Американські соціальні психологи та педагоги вивчають молодіжну проблематику, розподіляючи цю вікову категорію на конкретні групи: «молодь», «підліток», «дитина». У матеріалах ЮНЕСКО та ООН встановлено віковий ценз для молоді – від 15 до 24 років. У радянському законодавстві молодими вважалися особи, які не досягли 30 років. Проте «молодь» – поняття не тільки вікове, демографічне, а й соціальне, психологічне, історичне. Межі молодого віку можуть бути прив'язані до певної цифри лише умовно. Ця цифра неоднакова для різних типів суспільств та держав, які існують на певному історичному етапі.

Для ЗМІ, зокрема для преси, молодь цікава як найважливіший чинник соціуму, який не лише пристосовується до існуючих соціальних інститутів, а й активно пристосовує їх до власних, специфічних, порівняно з попереднім поколінням, потреб. Молодь довела свою активну політичну позицію на початку 90-х, коли стала рушійною силою, що дала поштовх кардинальним змінам у державі. Неодноразові згадування тих подій (акцій протестів студентів проти існуючої політичної системи) та вагомої ролі молоді і досі знаходимо на сторінках преси: «Тверде переконання молодих людей певною

мірою дало поштовх появі нової незалежної держави – України. Молодіжний максималізм і безкомпромісність відіграють чи не найважливішу роль у суспільно значущі моменти життя країни. Це добре розуміють ті, хто вже давно є повноправними лідерами на політичному олімпі (Дзеркало тижня. – 2002. - № 48)

Для дослідження образу молодого сучасника в друкованих засобах масової інформації нами було обрано всеукраїнську газету «Україна молода» за листопад- грудень 2007 року.

Так, при аналізі було виявлено 27 матеріалів зі сфери життя молоді. Детальніший розгляд показав, що за характером поданої в них інформації публікації можна розділити на групи: інформаційні, розважальні, проблемні. Журналістські матеріали першої групи містять інформацію про діяльність молодіжних організацій, різноманітні заходи для молоді, нагородження. Друга група стосується здебільшого новин зі світу шоу-бізнесу: діяльність молодих співаків, інформація про музичні гурти, життя успішної молоді. Проблемні публікації найбільш цікаві для аналізу. Адже саме вони максимально яскраво зображують образ-портрет сучасного молодого покоління. Та цей портрет затьмарюється проблемами, у контексті яких показуються молоді люди. Це – безробіття, алкоголізм, нікотинова залежність, проституція, агресивність. До того ж і ті, і інші публікації подаються здебільшого як статистика, фіксація скандальних фактів, тобто немає аналітики – глибокого аналізу, пошуку джерел існуючих проблем. Звичайно друкованим ЗМІ важко конкурувати з Інтернетом. Але глобальна інформаційна мережа не несе відповідальності за формування антисоціального погляду на життя. Тоді як завданням ЗМІ є формування системи цінностей, образів-ідеалів, на які б рівнялися молоді люди, формування образу молодого сучасника, залежно від його орієнтацій у сфері політики, економіки, способу життя. Формуючи образ молодого людини, ЗМІ «малюють» обличчя цілого покоління.

Наук.кер. - Кулішенко Л.А., *ст. викл.*

ПРОБЛЕМАТИКА ПІДЛІТКОВОЇ ВАГІТНОСТІ В СУЧАСНИХ ЗМІ

Чернова Д.О., студ.гр.ЖТ-62

Під поняттям «підліткова вагітність» прийнято розуміти батьківство особи молодшої 18 років. Об'єктами дослідження стали матеріали різних Інтернет-видань (www.umoloda.kiev.ua, *KP.ru*, *MK.ru* та інші)

До 19 ст. суспільство вважала подібну вагітність – типовою справою. Заміж дівчат видавали з 14 р і, як правило, через рік-два вони вже колихали первістків. З покращенням умов та тривалості життя ця планка постійно повзла вгору по віковій лінійці. Зараз вважаються допустимими пологи жінок старше 18. Будь-який виняток в такій пікантній ситуації викликає зацікавленість громади, а відтак – і ЗМІ.

Актуальність проблеми полягає в тому, що підліткові пологи в країні не рідкість. Об'єктом нашого дослідження є порівняльний аналіз висвітлення історій Валентини Ісаєвої та Богдани Коренкової.

Наймолодшою мамою України в 11 років стала харків'янка Богдана Коренкова. У Росії – її ровесниця Валя Ісаєва. Історії майже ідентичні: обидві зростали у неповних родин. Богдану виховувала мама, Валю – бабуся. Обидві закохалися в дорослих кавказьких хлопців, обидві в 11 років пізнали материнство. Різниця – увага, яку новоспеченим мамам приділяли засоби масової інформації.

Україна традиційно багата на події. Вість про вагітну дівчинку в кращому разі пройшла невеличким новинним рядком. Преса не відслідковувала долю школярки – обмежилася лише повідомлення про сам унікальний факт вагітності, тему ж пологів взагалі обійшли стороною. Знайти на чисельних Інтернет ресурсах навіть дату її народження сина (не кажучи вже про якісь більш особисті дані, як то стан здоров'я майбутньої мами) майже не можливо. Сайт www.umoloda.kiev.ua у матеріалі «11-річна мама» (від 28.11.2003) посилаючись на те, що пише все ж таки, хоч про вагітну, але дитину, не називає імені дівчини.

З Валею ситуація зовсім інша. Вагітність чотирьохкласниці з неблагополучної родини стала сенсацією. Фото дівчинки з'явилися на шпальтах Інтернет-видань. Взагалі роль працівників мас-медіа в долі молодої мами стала ледве не визначальною. Працівники органів опіки,

які навідувалися до відомої дівчинки, били тривогу: коли б вони не прийшли, в квартирі знаходяться журналісти.

Дискусії на шпальтах Інтернет-видань йшли трьома напрямками :

- чи можуть вважатися статеві стосунки з дитиною законними, якщо обидва учасника «процесу» стверджують, що це – Велике Кохання, і родичі неповнолітньої, як можуть, захищають педофила? («Кто педофил, решат в суде» www.magma.info, «Влюбленного» педофила не собираются даже депортировать», «Гастарбайтеру, сделавшего 11-летней москвичку мамой, грозит 4 года тюрьмы» www.d-pils.lv, «Сожителю 11-летней мамы грозит 4 года тюрьмы» KR.ru)

- чи можливе взагалі кохання між одинадцятирічною дівчинкою та дорослим чоловіком? («Раба не любви» MK.ru)

- чи в змозі 11-річний організм виносити й родити дитину? Та й не нанесе це шкоди здоров'ю матері? (11-летняя москвичка готовится рожать, KR.ru)

Взагалі відношення до дівчат можна легко відчутити з написаних про них статей. Якщо Богдана - це «Диво природи — 11-річна дівчинка, яка в грудні стане мамою, — належить славному місту Харків. За великим рахунком, це соціальна драма, втім загал її сприймає саме як диво.» (www.umoloda.kiev.ua), то Валя – «В Капотне живет 11-летняя девочка Валя Исаева, которая сотворила настоящую сенсацию, забеременев в 10 лет» (KR.ru),

Щодо Богдани, то зараз вона спокійно виховує сина. Про її «післяпологову долю» ЗМІ написали лише те, що зараз вона живе у Львові, де держава виділила їй квартир. («12-летняя роженица Богдана с сыном Романом будут жить во Львове» <http://vesti.portal.kharkov.ua>)

Такі історії можна включати в підручники із журналістики. Не треба забувати, що в цій ситуації журналіст має справу хоч з вагітною, але дитиною.

Так воно й залишиться: схожі в життєвій історії, але з різним ставленням до журналістів і до своєї «слави» дівчата, кожна з яких обрала свою долю: одна стала дивом, а інша - «сенсацією».

Наук.кер. - Кулішенко Л.А., ст. викл.

ПРАВОВИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР

Дрючкова У., студ.гр.ЖТ – 62

Діяти в межах закону – найголовніша умова функціонування ЗМІ. На прикладі тижневика «Панорама» з'ясуємо, які обставини спричинили появу судових позовів.

У 2004 року на адресу редакції надійшло два позови: перший від сумської клінічної лікарні, другий від підприємця Усенка А.М. В обох випадках звинувачення у підриві ділової репутації, приниження честі та гідності. Позивачі вимагали матеріального відшкодування та спростування інформації. Достовірність оприлюднених фактів підтвердив суд. У позові відмовлено.

2005 рік видався для «Панорами» вдвічі «врожайнішим»: газета чотири рази притягувалася до суду. Квітень був найщедрішим – два позови. «Сумигазбуд» вимагав визнати факти публікацій «Романтику вернут городу» (9-12 березня 2005р.) і «ТЕЦ может снова стать собственностью города» (16-23 березня 2005р.) фальсифікацією, моральне відшкодування 200 тис. грн. та спростування інформації. Об'єктивність журналістів була доведена в суді.

Царенко О.М. і депутати-соціалісти заявили, що публікації: «Обезьяны поделки -2004», «Черный список», опитування «Герои и антигерои», лист читача «Від нової опозиції в очах рябить» принижують гідність та ділову репутацію позивачів, вимагали припинення випуску газети. Звинувачення судом були відкинуті.

У жовтні 2005 року голова сумського УМВС Лінько В.І. звернувся до суду з проханням захистити його гідність та ділову репутацію. Позивач стверджував, що надрукований у «Панорамі» лист «Міліція з народом» про зловживання і порушення з боку відділу УМВС, очолюваного Лінько В.І., сфальсифікований журналістами. Суд виніс рішення на користь популярного сумського тижневика.

Остання судова справа в 2005 року – позов Лаврика В.Б. до Клочка С.В.. Звинувачення аналогічні попереднім. У позові відмовлено.

У 2006 році газета мала чотири позови. 27 лютого кандидат в депутати Афанасьєв Б.В. подав до суду на Є. Положія за матеріал «Жизнь – дрян!» (22 лютого 2006 року), в якому, на думку позивача, поширювалась упереджена негативна інформація про нього. В суді

було доведено, що стаття містить критичні висловлювання на адресу газети «Позиція», та щодо дій соціалістів. У публікації наявні факти та їх аналіз. У позові відмовлено.

Через місяць до суду з позовом на «Панораму» звернулися представники Всеукраїнського об'єднання Батьківщина. Позивач наполягав на тому, що публікація «Кто эсть кто в избирательных списках партий (блоков)» Євгена Положія та Олександра Подосенка містить недостовірну інформацію, домисли та плітки. Вимагав до закінчення виборів припинити дію реєстру свідоцтва «Панорами». Достовірність фактів була доведена в суді.

Наступні два звинувачення на адресу газети «Панорама» з'явилися 12 квітня. «Науково-дослідний і проектно-конструктивний інститут атомного і енергетичного насособудування» звинуватив журналіста М. П'ятницького у паплюженні холдингу «Гідравлічні машини та системи», з яким співпрацював позивач. У суді знову була доведена правота журналіста «Панорами».

Підприємець Г. Орел, намагалася довести недостовірність інформації, оприлюдненої у матеріалах «Монополія на такси», «Стоянка для такси» Дмитра Литовченка, «Неприродные катаклизмы» Анастасії Мазур та «Шалена спека» Євгена Положія. Вердикт суду - інформація подана збалансовано, втручання в особисте життя позивачки не було.

Для газети «Панорама» минулий рік видався на диво спокійним. Лише один позов Луніки В.М. (м. Конотоп) від 15 січня. Позивач стверджував, що матеріал журналістки Олени Панфілової «Жестокая месть» не відповідає дійсності, бо позивач не надавав інформації для цієї публікації. Матеріал, як вважав позивач, принижував честь та гідність виправного центру – 130, де той перебував. Суд визнав інформацію недостовірною, забов'язав газету спростувати інформацію і сплатити 32 гривні за судові витрати.

Отже, щотижнева громадсько-політична газета «Панорама» (тираж 19 000 екземплярів) за період з 2004 по 2007 рік притягувалася до суду 11 разів.

З огляду на це можемо зробити висновок: редакція «Панорами» чесно виконують свій обов'язок перед громадянами, скрупульозно перевіряючи факти. Сумчани отримують об'єктивну інформацію.

Наук.кер. - Ткаченко О.Г., д. філол. н., доцент

ЖИТТЯ, ВІДДАНЕ ЗА ПРАВДУ: ІЗ МАТЕРІАЛІВ РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВА ЖУРНАЛІСТА ІГОРА АЛЕКСАНДРОВА

Мостіпан Л., студ.гр. ЖТ 62

Проблема конкретної свободи слова найбільочіше б'є по так званій четвертій владі – тих, чий головний інструмент роботи – саме слово, усне чи письмове. Раніше до вітчизняної журналістики застосовували всім відомий метод батога – від темників, доволі переконливих телефонних розпоряджень, – до фізичної розправи. Саме тоді Україна заробила собі у світі гірку славу країни, в якій журналіст, ідучи наперекір владі, може буквально позбутися своєї голови, як це сталося з Георгієм Гонгадзе. Усі пам'ятають, коли на вулиці Києва (і не тільки) вийшли тисячі небайдужих. Здавалося, «Україна без Кучми» от-от стане реальністю. Але злочинна влада встояла. Усі вільнодумці мали засвоїти так званій «урок», що жартувати з діючим режимом не варто.

Наступним, хто у цьому переконався ціною власного життя, став журналіст, керівник телекомпанії «ТОР» Ігор Александров (21.06.1956 – 7.07.2001). За освітою він був інженером-будівельником, закінчив Іркутський інститут залізничного транспорту. Працював у локомотивному депо, пізніше – інструктором міськкому партії, секретарем міськкому комсомолу. У Слов'янськ переїхав у 1988 р. разом з сім'єю. Роботі на телебаченні віддав 10 років життя.

Журналістка Ольга Торгіна, яка за 10 днів до вбивства Александрова брала у нього інтерв'ю, писала: «Квартира – небагата, типово журналістська... На тумбочці – стопки книг з закладками... між ними – томик «Журналістського розслідування». 10 липня 2001 р. ТСН повідомила: «У місті Слов'янськ Донецької області поховали журналіста Ігоря Александрова. Тиждень тому – прямо на порозі телекомпанії – невідомі жорстоко побили його бейсбольними битами».

Колись відомий російський журналіст Юрій Щекочихін сказав, що журналіста можуть вбити тільки на етапі підготовки матеріалу до публікації. Швидше за все Александрова вбили не за старі сюжети, а за проект майбутньої передачі. Прояснити ситуацію міг би особистий архів журналіста, але він зник. Достеменно відомо лише, що у вересні 2000 р. в авторській програмі Ігоря Александровича «Без ретуші» виступили два колишні співробітники Краматорського ВБОЗу М.Сербин і О.Солодун, які оприлюднили шокуючі факти. Зокрема, капітан міліції Сербин заявив, що

його колишній начальник В. Бантуш співпрацює з організованим злочинним угрупованням Краматорська і причетний до кількох гучних вбивств. Треба сказати, що появі офіцерів на телеекрані передували численні безрезультатні скарги до МВС, Генпрокуратури. Прямий ефір був спробою звернути увагу громадськості до проблеми й уже в такий спосіб змусити правоохоронні органи реагувати на факти. Всупереч закону, прокуратура процесуально не відреагувала на сенсаційні, здавалося б, заяви офіцерів. Александров, використовуючи свої зв'язки в мас-медіа, влаштував Сербину й Солодуну дві прес-конференції у Києві. Між ними був ще один прямий ефір і потім вже – останній – 13 квітня 2001 р., який і став для Ігоря Александрова чорною міткою.

Одразу після смерті журналіста правоохоронні органи не тільки України, але й міжнародних організацій, починають шукати вбивць. Дуже швидко до камери потрапляє двічі судимий, безробітний мешканець Краматорська Юрій Вередюк. 11 грудня заст. ген. прокурора С. Винокуров дав у Слов'янську прес-конференцію, на якій повідомив, що слідство у справі було закінчено 26 листопада, а сьогодні ним підписаний обвинувальний висновок і ухвалене рішення про передачу справи у Донецький апеляційний суд. Цю версію вважали «притягнутою за вуха» всі, крім правоохоронців. У травні 2002 р. Вередюка було виправдано, а вже 19 червня він помер при загадкових обставинах, які могли б стати темою нового розслідування.

Повторне слідство у справі Александрова було завершено 25 квітня 2006 р. і передано до суду. Прокуратура вважає, що лідер злочинного угруповання О. Рибак, що організував убивство Александрова, заслуговує довічного ув'язнення, Онишко – 15 років, Турсунов – 8 років, Корицький – 5 років.

У листопаді 2001 р. на запрошення сина загиблого Александрова до Слов'янська приїздять представники організації «Репортери без кордонів», але результати проведеного ними журналістського розслідування нам знайти не вдалося. Вдова журналіста, Людмила Александрова, була вимушена з дітьми переїхати до Харкова, бо у Слов'янську їй постійно погрожували і не давали нормально працювати.

У 2002 р. донецькі журналісти заснували премію ім. Ігоря Александрова «За честь і мужність». Але за шість років жодного лауреата цієї премії так і не з'явилося. Нагадаємо, що Александров – єдиний загиблий в Україні журналіст, мотивами вбивства якого офіційно визнано його професійну діяльність.

Наук.кер. - Ткаченко О.Г., д.філол. н., доцент

ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА СТОРІНКАХ РАЙОННОЇ ГАЗЕТИ «ГЛУХІВЩИНА»

Гайдіна Ю., студ.гр.ЖТ-41

Політична ситуація в країні та нестабільність економіки призвели до підвищення цін на продукти і комунальні послуги. Це викликало занепокоєння в українців, особливо у тих, хто потребує соціального захисту.

З метою отримання інформації про свої соціальні права та поради щодо їхнього застосування, громадяни звертаються до засобів масової інформації. Саме ЗМІ мають інформувати населення України про пільги та права, які надає їм держава, тобто про все, що стосується державних програм соціального захисту.

Соціальний захист – система заходів, спрямована на забезпечення соціальних гарантій, економічну підтримку певних верств населення. Це інваліди, багатодітні та молоді сім'ї, учасники бойових дій тощо.

Об'єктом нашого дослідження стала районна громадсько-політична газета «Глухівщина» за період з 1 січня – 24 листопада 2007 року.

Опрацювавши 87 номерів газети «Глухівщина», ми відібрали 53 матеріали, які торкаються теми нашого дослідження.

Звернімо увагу, для висвітлення питань соціального захисту в ній створені спеціальні рубрики: «Соцзахист», «Пенсійний фонд інформує», «Соціальна служба радить», які є постійними. Варто зазначити, що інформація на цю тему друкується і в інших рубриках: «Актуально», «В райдержадміністрації», «Запитували? Відповідаємо», «До уваги», «День відкритих дверей», «За вашими листами», «Реклама та оголошення», а також «Гаряча лінія».

На сторінках газети ведеться спілкування редакції зі своїми читачами. На це вказують як назви деяких наведених нами рубрик, так і спосіб подачі матеріалів у формі «звернення – відповідь», «проблема - коментар». Слід наголосити, що на запитання читача відповідає компетентна особа.

Наприклад, у № 77 газети «Глухівщина» в матеріалі «Кому надається субсидія» під рубрикою «За вашими листами», розглядається звернення жителя села Кучерівка Миколи Гречаника. У заголовок матеріалу винесене основне питання зі звернення. Поруч з

листом читача подається і пояснення відповідної особи. За таким принципом побудовані й матеріали «Про пенсійне забезпечення», «Про пільгові ліки й пільговий проїзд», «Про пенсії за особливі заслуги» під рубрикою «Запитували? Відповідаємо».

Окремо подається інформація з Пенсійного фонду України – «Пенсійний фонд інформує». Зазвичай її готують керівники державних установ: заступник начальника управління праці та соціального захисту населення РДА, завідувач соціально-побутової реабілітації інвалідів районного територіального центру, начальник управління Пенсійного фонду України в районі тощо. Звернімо увагу, такий же авторський склад рубрик соціального захисту й у інших досліджуваних нами газетах.

Широко представлена рубрика «Гаряча лінія», яка порушує проблеми соціального захисту. Зокрема, населення хвилює, як оформити тимчасову державну допомогу дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів; чи мають право відмовити в призначенні державної соціальної допомоги малозабезпечені сім'ї, якщо один із батьків не працює; переймаються читачі нарахуванням пенсій за особливі заслуги перед Україною, умовами оздоровлення шляхом використання новітніх технічних засобів реабілітації тощо.

Звернення до редакції читачів з проханнями пояснити чи допомогти розібратися в питанні, яке стосується соціального захисту, дають підстави зробити висновки, що населення потребує цих знань, його цікавить і хвилює ця проблема, а відтак є особливо актуальною.

Найчастіше, як виявилось, газети звертаються до проблем нарахування та виплати пенсій, допомоги самотнім матерям, відпочинку ветеранів і чорнобильців, реабілітації інвалідів тощо.

Зауважимо, що основна кількість опублікованих матеріалів стосовно проблем соціального захисту носить інформаційний характер. На наш погляд, постійність та широкий аспект рубрик засвідчує, що журналісти живо реагують на проблеми тієї групи населення, яка потребує соціального захисту.

Наук.кер. - Ткаченко О.Г., д. філол. н., доцент

МЕДІАПРОСТІР СУМЩИНИ

Ткаченко Б., студ.гр. ЖТ – 41

У 1998 р. в Сумській області комітетом інформації зареєстровано 27 газет та журналів різної форми власності й сфери розповсюдження.

На середину 90-х р. в області свідоцтво про державну реєстрацію видано 182 друкованим ЗМІ з них 103 постійно виходили у світ. Аналізуючи результати тогочасних передплатних кампаній можна простежити такі тенденції: різке зменшення обсягів надходження видань СНД; подальше зростання обсягів передплати загальнодержавних газет; відносна стабільність тиражів місцевої преси і зменшення її долі в загальному обласному газетно-інформаційному прості; відчутне зниження тиражів друкованих ЗМІ другого півріччя в порівнянні з накладом перших місяців року.

Протягом 1994-1998 років разовий загальний тираж усіх газет і журналів, які розповсюджуються на території області, зріс з 376 тисяч до 410 тисяч примірників. На 22 тисячі примірників збільшився разовий тираж і всієї місцевої преси. Доля видань, заснованих органами державної влади та самоврядування Сумщини, в загальному інформаційному просторі друкованих ЗМІ перебуває в межах 36-40%.

З усієї періодики, що видається в області, лише 26 видань заснованих органами влади (за даними 1998 року): 4 міськрайонних, 15 районних, 6 міських і одна обласна газети. Тираж їх на початок 1999 року склав понад 148 тисяч примірників. Видань, заснованих комерційними фірмами – 16, газет, що видаються громадськими об'єднаннями – 5, приватними особами – 6, партіями та рухами – 4, журналістськими колективами – 3, в системі освіти виходить 12 різних видань, а для дітей і учнівської молоді – 5 газет.

На кожні дві сім'ї у середині 90-х надходила місцева державна (комунальна) газета в Липоводолинському, Недригайлівському, Тростянецькому, Путивльському районах та в м. Тростянець. У Середино-Будському, Білопільському, Сумському, Краснопільському районах, у Глухові таке видання одержували кожні три сім'ї. в той же час в Шостці, Ромнах, Конотопі, Ямпільському та Конотопському районах – на 5-6 сімей.

Питома вага газет місцевих органів влади в усій пресі становить майже половину в Середино-Будському, Путивльському,

Недригайлівському районах. Менше третини таких видань у загальному інформаційному просторі Ямпільського, Кролевецького, Краснопільського, Лебединського та Буринського районів. А на територіях Роменського, Сумського, Конотопського – їх лише четверта частина.

По деяких вузлах поштового зв'язку – Краснопільському, Буринському та Кролевецькому – всеукраїнської преси надходить більше, ніж місцевої. А в Ямпільському, Краснопільському і Лебединському районах загальний наклад обласних видань значно перевищує тираж місцевої періодики.

В той же час наклад недержавних газет «ДАІ Сумщини», «Діалог» (Суми) та «Шанс» (Шостка) зросли в 2-2,5рази. На 500-1700 примірників вищі тиражі і приватних та комерційних «Ваш шанс», «Ахтирка», «Тандем-пресс» (Ромни), «Галина» (Конотоп), «Вісті Шостки», «Данкор. Сумское обозрение» та інших.

Процес насичення інформаційного простору все помітніше виходить за межі обласного центру: 7 газет випускається в Охтирці, 5 – Конотопі, по 4 – у Глухові та Шостці, по 3 – Ромнах, Кролевці та Лебедині, по 2 – в Білопідлі, Великій Писарівці, Путивлі та інших районах.

За даними 2006 року в Сумській області мають право виходу в світ 280 друкованих ЗМІ (у 2005 році було 263). З них більш менш регулярно видається 125 часописів, 24 газети є комунальними. Решта заснована підприємствами, організаціями, об'єднаннями громадян, приватними особами. Понад 40% періодичних видань виходять у світі українською мовою. За реєстрацією лише одна приватна інформаційно-рекламна газета – «Шанс + TV» - російськомовна. Решта часописів дво- та тримовні.

Через постійне наповнення медіа-простору новими виданнями, підвищення вартості часописів протягом останніх років спостерігається зменшення накладів районних, міських та міськрайонних комунальних видань. В порівнянні з кінцем 90-х їх разовий тираж зменшився більш ніж на 65 тисяч.

Наук.кер. - Ткаченко О.Г., д. філол. н., доцент

ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ: ОЛЬГА БУРА

Злобіна А., студ.гр.ЖТ - 62

Популярна українська телеведуча Ольга Бура (27.05.1977–29.05.2004) народилася на Київщині, у містечку Тетіїв.

Свою телевізійну кар'єру вона почала ще студенткою Київського автодорожнього інституту на Першому національному. Навчаючись в інституті, Ольга працювала моделлю. Одного разу, приймаючи участь у конкурсі «Студентська красуня-97», вона одержала перемогу зразу в трьох номінаціях.

Буру помітили і запросили у якості ведучої шоу-вікторини «Щасливий дзвінок», який вона вела разом з Машею Єфросиніною. Потім два з половиною роки Ольга працювала у програмі «Погода». Прогноз погоди у її виконанні завжди приваблював глядачів, а її усмішка стала «візитною карткою» Першого національного. Але через конфлікт з керівництвом і фінансові труднощі їй довелося піти з каналу. Ольгу намагалися замінити: наступним ведучим навіть робили зачіску і одягали «під Буру». Але нічого не виходило.

У 2000 р., після року роботи в «Погоді», Ольгу Буру помітили на заході й запросили на велике шоу в Чикаго (США) як найкращу, найсамобутнішу ведучу українського телебачення. Вона була єдиною учасницею від України.

Пізніше Ольга Бура перейшла на телеканал «Інтер» і працювала ведучою ранкової передачі «Новий день». Вона спробувала себе і в епізодичній ролі у кіно – блискуче зіграла роль журналістки у фільмі «Лялька».

9 червня 2001 року Ольга Бура отримала премію у галузі моди та реклами «Чорна перлина», ставши переможницею конкурсу «Краща модель-телеведуча».

Як людину з позитивним іміджем, Буру запросили рекламувати каву «Elite Fort», і вона професійно справилася з цією роллю. У 2001 р. цю роботу було визнано кращою фоторекламою.

Ольга дуже зраділа, коли її у 2002 р. запросили на ICTV – це була єдина серйозна пропозиція впродовж року. Програма «Коронна страва», яка мала один з найвищих рейтингів на українському телебаченні, стала для неї справжнім натхненням.

У 2002 р. Бура отримала одну з найпрестижніших премій – «Людина року» – у номінації «Найкраща акторка», а в 2003 р. від «Чорної перлини» у галузі «найстильніша телеведуча» знову було нагороджено Ольгу.

29 травня 2004 р. Ольга Бура поверталася із Сум, де провела урочистий вечір, присвячений Дню хіміка. У Києві близько першої години ночі на власному автомобілі «Лексус», за кермом якого був водій, вона розбилася. Напередодні, 27 травня, Ользі виповнилося 27 років.

Навіть через тиждень після трагічної загибелі О.Бурої програма продовжувала виходити в ефір.

Через 40 днів канал ICTV зняв 20-хвилинний фільм під назвою «Фільм про Олю» (режисер Сергій Наталушко, сценарист і редактор Олександр Базилевич – люди, які разом з Ольгою протягом 2 років готували кулінарне шоу «Коронна страва»).

Успішна телеведуча і блискучий професіонал, Ольга ніколи не приховувала, що їй поталанило в житті. «Для неї не існувало слова «депресія», вона знаходила позитив у будь-якій ситуації, вихід з будь-якої проблеми, – розповідала письменниця, близька подруга Ольги Лариса Денисенко. – А коли в прогнозі сповіщала про грози й дощі, з її вуст така погода не сприймалася як погана. Взагалі, здавалося, що така людина може говорити тільки про сонце».

Швидкий злет Ольги Бурої не можна навіть назвати поступом, вона ніколи не приховувала, що їй поталанило в житті. За словами телеведучого Олексія Дівеева-Церковного, вона з тих людей, про яких нічого згадати поганого.

На жаль, смерть дуже рано забрала талановиту українську журналістку, але її оптимізм, природність, рішучість, надзвичайна пластичність, уміння володіти собою – саме ті риси, які дуже необхідні для досягнення справжнього професіоналізму.

Наук.кер. - Ткаченко О.Г., д. філол. н., доцент

“СУМСКОЙ ГОЛОСЬ” (1905): ДО ІСТОРІЇ ПРЕСИ СУМЩИНИ

Челядіна А., студ.гр. ЖТ-62

Сприятливі умови для розвитку журналістики, яка мала можливість інформувати народ про головні події в державі та віддзеркалювати настрої суспільства, склалися саме на початку ХХ ст., коли відбувалася протидія між урядом і учасниками революції 1905 року.

Найпопулярнішою партією в період першої російської революції була партія кадетів, яка перемогла на виборах у Державну думу. Кадетів підтримувала майже уся легальна преса.

У Сумах таким органом радикально налаштованої інтелігенції стала газета “Сумской голось”. “Принимаясь за разрешение трудной и ответственной задачи – издание провинциального органа, – йшлося у передовій статті № 1, – редакция считает своей обязанностью занять вполне определенную позицию в освободительной борьбе. Умиращий строй... мы объявляем врагом народа и нашим врагом”.

Час, коли почав виходити “Сумской голось”, був названий сучасниками “медовим місяцем свободи преси” (від часу прийняття маніфесту 17 жовтня 1905 р., який проголошував демократичні свободи, у тому числі свободу слова й дозволяв організацію легальних партій, до 24 листопада 1905 р., коли з’явилися “Временные правила о печати”).

Ми ознайомилися з 8-ма номерами газети (№ 1–6, 11–12), які зберігаються у бібліотеці Державного архіву Сумської області.

Перший номер “Сумского голосу” вийшов у четвер, 24 листопада 1905 р. Газета випускалася на 4 сторінках, форматом А3, на білому папері, 3-4 рази на тиждень і розповсюджувалася тільки в роздріб. Ціна окремого номера коштувала 5 коп.

Редакційне бюро складалося 9 осіб (С. Д. Величко, А. Х. Єгоров, П. М. Курочкін, О. Ф. Линтварьова, П. М. Линтварьов, М. К. Названов, Ф. П. Соллогуб, М. М. Ткаченко, М. П. Фрей).

Головні рубрики газети: “Объявления”, “Из газет и журналов”, “Новые книги”, “Со всех концов России”, “Из школьного отчета”, “Местная хроника”, “Городские дела”, “Телеграммы” тощо.

Звичайно, головну увагу “Сумской голось” приділяв важливій суспільно-політичній інформації: царським наказам, промовам, інформації про безчинства у військах, висвітлював питання земських виборів, селянського та учительського з’їздів, звітів тощо.

Літературні сторінки в газеті “Сумской голось” представлені художніми та публіцистичними творами анонімних авторів (“Законник”, “Восточное сказание о шахматной игре”), уривками з оповідання Н. М. Осиповича “В летнюю ночь”, статтями М. Горького (“По поводу”), міським матеріалом.

Суттєві відомості про культурне життя Сум давали оголошення. Так, з № 1 можна дізнатися, що книжковий магазин І. Ільченка одержав книги Л. Толстого “Великий грехь” та книги видавництва “Колоколь”, “Труд і воля”, “Молот”, а також приймав замовлення на передплату повного зібрання творів М. Чернишевського.

Нашу цікавість викликала стаття у № 4 від Союзу на захист свободи преси, у якій викладено міркування, щодо нових правил від 24 листопада, коли були “существенным образом нарушены коренные начала свободы слова и извращены “незыблемые основы гражданских свобод, провозглашенных в манифесте 17-го октября с.г.”. У зв’язку з цим члени спілки захисників преси вирішили “...по-прежнему фактически осуществляют свободу печати”.

А в замітці під рубрикою “Вести и слухи” (№ 6) сказано, що в деяких газетах (“Начало”, “Новая жизнь”, “Сын Отечества”, “Наша жизнь”, “Русь” “Свободный народ”) було надруковано маніфест ради робочих депутатів, але зранку того ж дня за наказом міністра ці газети було конфісковано.

З 1 січня 1906 року планувалося зробити газету “Сумской голось” щоденною, підписною, причому для земських учителів, фельдшерів, повитух та селян ціна мала бути майже вдвічі нижчою, ніж для інших верств населення. Газета мала б виходити у форматі “больших провинциальных изданий” (оголошення у № 11 від 18 грудня), приділяти більше уваги крайовим та місцевим інтересам.

Але в дійсності газета “Сумской голось” проіснувала близько місяця: за розпорядженням адміністрації у кінці грудня 1905 року її випуск було припинено. Найвірогідніше цьому сприяло рішення Харківської судової Палати стосовно Ф. П. Соллогуба та інших членів редакції, які друкували у газеті статті та телеграми, “возбуждающие к ниспровержению существующего государственного и общественного строя и к вооруженному восстанию”.

Наук.кер. - Ткаченко О.Г., д. філол. н., доцент

ВЗАЄМОДІЯ ЗМІ Й ВЛАДИ

Ісіпчук Н., студ. гр. ЖТ-41

Суспільні процеси, які відбуваються в державі, стимулюють діяльність ЗМІ, що фактично виконують роль медіатора між владою й народом. Відтак, тема влади є провідною у виданнях, як приватних, так і державних. Ця проблема в центрі уваги багатьох вчених-журналістикознавців, зокрема таких, як В. Шкляр, І. Гутиря, М. Литвинова.

У нашому дослідженні ми виходимо з того, що влада – це „спеціально організована система державних органів, організацій та установ, створена для управління всіма сферами суспільного життя”. Отже, державні службовці покликані забезпечити функціонування усіх сфер держави, тобто нормальне життя її громадян.

Для з'ясування, на яких засадах і в якому ракурсі розвиваються взаємини журналістів із владою нами було відібрано 36 матеріалів тижневика „Панорама”

Спочатку ми розглянемо публікації, виклад яких носить характер діалогу журналістів із владою, що виражається у спілкуванні державних службовців із пресою, у присутності журналістів на апаратних нарадах, проведенні брифінгів, прес-конференцій тощо.

Як аргумент, наведемо деякі з них:

„Депутаты горсовета, заседавшие 24 февраля, приняли 38 решений. Жаркие дебаты развернулись по проблемам подростковой преступности и повышения тарифов на горячую воду” (Алла Гулая „Народ в состоянии погубить себя сам” // Панорама. – 1999. – № 10. – 5 – 11 марта, - С. 2).

„24 лютого відбулася ІV сесія Сумської міської ради ХХІІІ скликання, на розгляд якої внесено понад 40 питань. ...Тривалим і напруженим було обговорення інформації В. Б. Лаврика про підсумки діяльності тимчасової комісії, що займалася докладним вивченням обґрунтованості прийняття виконавчим комітетом міської ради рішення від 15. 09. 98 р. за № 421 „Про тарифи на теплову енергію, водопостачання” читаємо в розширеній замітці Тетяни Титаренко „Сесія міської ради” в газеті “Суми і сумчани” (1999. – № 9 (18). – 4 березня, - С. 1).

Інтерв'ю з представниками влади у цих газетах теж зустрічається часто: у „Панорамі” під рубриками: „Точка зрення”, „Лідер”, у „Суми і сумчани” – це „Депутатська орбіта”, „Імідж влади”, „Особистість”, „Актуальне інтерв'ю”, „Самоврядування”.

Звернімо увагу, що характер подачі інформації, яка стосується діяльності влади у „Панорамі” різний. Подекуди він має іронічне забарвлення. Як відомо, іронія тобто глузування, – „фігура насмішки, при якій внутрішній зміст вислову протилежний його прямому значенню”, а нерідко й саркастичне. Сарказм же – це вищий ступінь іронії, зла насмішка, що ніби шматує супротивника, остаточно знищує його. Ймовірно, в цьому і проявляється формування моделі „Влада – ЗМІ”

У публікації „Бюджет, выстраданный и напряженный” Анни Гулаї читаємо: „В общем сессия прошла тихо. Депутаты не подрались и не поругались, вероятно, проявляя тем самым уважение к председателю. Из фотографии, сделанной нами в зале заседания, видно, как народные избиратели болеют душой за людей” (на фото: депутати сплять на сесії і підписано „Сессия облсовета в самом разгаре”) (Панорама. – 1999. – № 10. – 5 – 11 марта, - С. 2).

Яскравим прикладом таких взаємин можна вважати постійну рубрику головного редактора газети „Панорама” „Подвальчик редактора”, автором якої є Євгеній Положій. Саме це, на наш погляд, впливає на неоднозначне ставлення влади до газети: то хвалять, то на апаратні наради не пускають.

„На день журналиста ... первыми поздравляли сумские власти. Хвалили „Панораму” и другие независимые издания...” (Євгеній Положій „Игра в классики” // Панорама. – 2002. – №24. – 12 – 19 июня, - С. А5).

„Журналистов газет „Ваш шанс”, „Данкор” и „Панорама” не пустили на аппаратное совещание в мерии”(Інна Стасова „Код допуска” // Панорама. – 2002. – №24. – 16 – 23 июля, - С. А2).

Відтак, взаємини „Панорами” з владою складні. Ми бачимо й ознаки діалогу, і приховане протистояння, і відверте несприйняття.. А має бути, на нашу думку, золота середина, тобто співпраця трьох офіційних гілок влади з четвертою, неофіційною.

Наук.кер. - Ткаченко О.Г., д. філол. н., доцент

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА КОЛУМНІСТИКА (НА ПРИКЛАДІ «КОЛОНКИ ОЛЬГИ ГЕРАСИМ'ЮК»)

Гаврилюк І.Л., *викл.*

Останніми роками арсенал теорії журналістських жанрів постійно розширюється – з'являються парадигми на означення нових жанрів, розмиваються кордони усталених. Зокрема, це стосується такого жанрового різновиду, як коментар у вигляді колонки, що отримав назву «колумністика».

У теорії вітчизняної журналістики такий жанр, як «колумністика», немає місця. Натомість у теорії російського журналістикознавства цей термін отримав повноправне громадянство. Проте й досі не з'ясовано, куди ж відносити колумністику: до форми подачі матеріалу, чи до жанру. Більшість теоретиків схильна вважати, що це самостійний жанр. У теорії і практиці світової журналістики підтримується саме остання позиція. Незважаючи на те, що в українській журналістиці не використовується вищезазначена парадигма, цей феномен не перестає існувати. А вже як його ідентифікувати – чи як форму подання інформації, чи як жанр – справа за часом.

Колумністика – це жанр авторських виступів на злободенні (і не тільки) питання. Обов'язковою умовою є те, що виступи повинні з'являтися з певною регулярністю в одному і тому ж виданні і розміщуватися на одному й тому самому місці, а також під певною рубрикою.

Цей жанр з'явився зовсім не випадково. Посилення ролі авторського вираження в цілому в журналістських текстах зумовило й появу окремих рубрик, які поступово еволюціонували у жанр, де автор не просто журналіст, а відома, популярна особистість, думка якої цікава читацькому загалу.

Хто може стати колумністом? По-перше, це відомі люди, які хоч і не мають відповідних знань, проте, в силу публічності, користуються довірою як редакції, так і читачів. По-друге, це журналісти, літератори, стилістика текстів яких є настільки авторською, цікавою, що не може не звернути на себе увагу. Й по-третє, це спеціалісти у певних галузях знань. Обов'язкова умова до колумністів – власний стиль, позиція й монофонічна точка зору. Отже, колумністика – це явище, яким можуть займатися не всі, хто причетний до журналістики.

Чому такий жанр і така парадигма на його означення, яка, як ми зазначали вище, є особливістю світової журналістики, все більше отримує популярність у вітчизняній журналістиці? Вважаємо, що таке швидке вживлення у вітчизняну жанрову систему зумовлене, перш за все, ментальними особливостями нашої журналістики – спрямованістю на публіцистичне (читаємо авторське, суб'єктивне) осмислення інформації. Цей жанр не новий для української журналістики, нове його жанрове прочитання, окреслення.

Слід зазначити, що колумністика – це атрибут якісної преси.

Прекрасною ілюстрацією сучасної української колумністики є рубрика «Колонка Ольги Герасим'юк» (газета «День»).

Ольга Герасим'юк – відомий журналіст, політик, імпозантна жінка. Таким чином, у ній поєднуються усі важливі складові при виборі колумніста як автора окремої рубрики. До того ж із виходом у світ її публікацій – це ще й прекрасний публіцист, філософ. Але про останнє реципієнт дізнається лише після того, як прочитає написане нею.

Читачеві цікава (може бути й нецікава) ця особистість, а тому цікава (нецікава) її думка, погляд на світ. Проте, в силу відомості цієї людини, реципієнт не може не прочитати написане, а, прочитавши, не повернутися до цієї рубрики назад. Своєрідним засобом діалогічності між читачем та автором є фотознімок останнього. Водночас це й засіб маніпуляції і привернення уваги. Таким чином, реципієнт має можливість дискутувати із візуальним зображенням з приводу висловленої думки.

Тексти Ольги Герасим'юк часто важко назвати коментарями. Це здебільшого не коментарі окремих фактів, це погляди на себе в світі й світу в собі. Про це свідчать назви її публікацій: «Жити у Києві й скучати за Україною», «Столиця мого життя» тощо.

Ольга Герасим'юк роздумує над актуальними питаннями: про роль і місце української мови в житті її нації; про свою відповідальність (як депутата) перед земляками і батьками; про байдужість ЗМІ щодо висвітлення питань, пов'язаних із голодомором 1932-1933 років тощо.

Вважаємо, що стилістика текстів Ольги Герасим'юк – предмет окремого дослідження.

Отже, жанр колумністики має місце і в українській пресі. Яскравим прикладом цього жанрового різновиду можуть бути публікації Ольги Герасим'юк у газеті «День».

СУЧАСНИЙ СТУДЕНТ-ЖУРНАЛІСТ (СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Панікар А., студ.гр.ЖТ-52

Дослідження соціально-психологічної характеристики сучасного студента-журналіста є актуальним, бо дає розуміння того, хто приходить навчатися на факультети, кафедри (у нашому випадку кафедру журналістики та філології СумДУ), наскільки усвідомлюється уся складність цього роду діяльності, які цінності сповідують майбутні журналісти, на які аспекти професійної підготовки слід звернути увагу як викладачам, так і самим студентам тощо. Зазначимо, що соціально-психологічні дослідження є постійним предметом уваги в тих навчальних закладах, де проводиться підготовка майбутніх фахівців-журналістів. Без них обійтися неможливо. Для нашої роботи було обрано модель, що використовувалася для дослідження соціально-психологічного портрета сучасного студента-журналіста у Білгородському державному університеті. Результати цього дослідження були оголошені на Всеросійській науково-практичній конференції аспірантів та студентів «Журналістика, реклама та зв'язки з громадськістю: нові підходи» (Воронеж, 31 жовтня – 1 листопада 2005 року). Відразу зауважимо, що ми не використовували увесь текст опитувальника, який пропонували автори цього дослідження. Більше того, нами було запропоновано такі запитання, які відображають реалії сучасного українського сьогодення.

Усього було опитано 83 студенти кафедри журналістики та філології СумДУ.

Нам було цікаво дізнатися, з яких населених пунктів приїхали вступати до СумДУ наші тепер вже студенти. Як з'ясувалося, 55% респондентів є жителями м. Суми, 41% - представники різних населених пунктів Сумської області, 4% опитаних прибули з інших областей (це як найближчі наші сусіди – Полтавська та Чернігівська області, так і представники західного регіону України).

Закономірним було запитання «Чому ви обрали саме цю спеціальність?». Отже, 80% йшли або за покликом, або мали романтичні уявлення, чи вирішили спробувати власні сили; 20% - або опинилися випадково, або за порадою батьків, чи не мали іншого вибору.

На запитання «Чи мали ви досвід роботи в ЗМІ до вступу в університет?» 73% відповіли із знаком «-», інші підтвердили досвід роботи. Зараз в ЗМІ постійно працює 12% опитаних, 20% співпрацює час від часу, а 68% зовсім не проявляють свої можливості в журналістиці, що не характерно для тих, хто збирається працювати за професією в майбутньому (зауважимо, що студенти мають можливість друкуватися в університетській газеті «Резонанс»), тим більше, що 61% висловив однозначне бажання після закінчення навчання працювати за спеціальністю. До речі, для 36% питання майбутнього у журналістиці залишається відкритим, а 3% впевнені, що не пов'яжуть майбутнє із роботою в ЗМІ. Також слід зауважити, що 35% серед опитуваних мали досвід роботи в інших сферах діяльності, зокрема рекламі, торгівлі.

Майбутнім місцем працевлаштування більшість студентів бачать, як не дивно, друковані видання, друге місце – за телебаченням й останнє посідає діяльність на радіо.

Одна справа почати навчання з позитивними сподіваннями, а інша, опинившись пліч-о-пліч з реаліями журналістської діяльності, - сприйняти її як належну або, розчарувавшись, відступити. Розчарованих професією журналіста виявилось лише 6%, 13% частково розчаровані, а 81% не втратили позитивної налаштованості.

Неоднозначні відповіді ми отримали на запитання «Хто із українських журналістів є вашим кумиром (ідеалом для наслідування)?»: 54% респондентів заявили, що у них немає серед українських журналістів прикладів для наслідування, що дало нам підстави припустити наступне: або ж у нас справді немає таких журналістів, робота яких захоплює, або ж наші студенти є самодостатніми, амбіційними, що врешті-решт і характерно для журналістської братії; серед іншої частини (46%) прикладом для наслідування є С. Шустер (безперечний лідер), К. Осадча, О. Герасим'юк, А. Федорина, К. Стогній, А. Шевченко, Д. Яневський, Л. Рижкова, А. Мазур, Є. Положій, фігурують також М. Єфросиніна, С. Вольнова, Г. Безулик, Г. Герман, Д. Гордон, Ю. Мостова, Г. Гомонай. На жаль, список знаних журналістів бажає бути більш «інтелектуальним»: за названими прізвищами (до речі, інколи це не журналісти, а диктори, ведучі) можна роздивитися увесь спектр телепрограм, які дивляться наші студенти, - на жаль, в основному це розважальні передачі; було названо лише декілька прізвищ представників друкованих ЗМІ, та й більшість з них відомі тільки тому,

що це представники нашого регіону; прикро вражає той факт, що не було названо представників радіожурналістики. Виникає закономірне запитання й одночасна відповідь на нього: якщо ми не читаємо газет, не слухаємо радіо, дивимося лише рекреаційні телепрограми, то в кого будемо вчитися, на яких прикладах будемо відшліфовувати власну стилістику?

Кращою виявилася ситуація, коли було запропоновано назвати відомих обласних журналістів. Нашим студентам відомі представники усіх типів місцевих ЗМІ. Беззаперечне лідерство належить Є. Положію та А. Федорині. Друге місце за кількістю голосів посідають Н. Полковничено та І. Панасенко. Третю сходинку займають В. Петренко, О. Вертіль, В. Садівничий, Кохан, В. Чубур, Л. Рижкова, В. Шевчун, О. Веснич, Т. Бабинець. Відомі студентам також такі журналісти, як О. Горда, А. Акіменко, І. Ревун, О. Вовченко, Б. Майоров, І. Бойченко, М. Таранюк та ін.

Початківцю важко самому долати всі труднощі, тому йому необхідна допомога наставника. І знов-таки нас спіткала ситуація, коли значна частина (54%) сказала, що не має такої людини, тобто їх становлення відбувається «автономно». Для інших респондентів наставниками є А. Федорина, В. Чубур, Є. Положій, В. Садівничий, Т. Бабинець, В. Федорко. Як бачимо, це і викладачі кафедри, і журналісти-практики (зокрема, редактори).

Серед телевізійних та радіопрограм наші студенти віддають перевагу інформаційним випускам, лідирують й розважальні передачі, менший рейтинг мають аналітичні та науково-пізнавальні програми.

Серед друкованих ЗМІ найбільш улюбленими є «Панорама» та «Ваш шанс», далі за рейтингом йдуть «Дзеркало тижня» та «Україна молода», «Данкор». Читають наші студенти й такі видання: «Урядовий кур'єр», «Космополітен», «2000», «День», «Сумщина», «Газета по-українськи», «Кореспондент», «Білопільщина», «Суми і сумчани», «Ярмарок», «Гарт», «Експрес».

Оскільки в державі зараз актуальним є мовне питання, то не менш актуальним воно є і в ЗМІ. Ми запитали у студентів-журналістів, яку мову вони вважають рідною і якою спілкуються у побуті. 90% респондентів вважають рідною українську, 10% - російську. У побуті 39% розмовляють російською мовою, 23% змінюють мову залежно від того, хто є співрозмовником, 21% розмовляють суржилом і лише 17% не зраджують українську мову. При цьому 50% респондентів

друкуються українською мовою, 15% - російською, а 35% - двома мовами. Хоча остання тенденція більше залежить не від самих журналістів, а від редакційної політики того чи іншого ЗМІ. До речі, нас здивувало, що наші студенти не зауважили на цій особливості.

Цікавою складовою є й психологічний портрет нашого студента. Так, наприклад, за темпераментом більше всього сангвініків, далі лідирують холерики, третє місце за флегматиками й мінімальна кількість – це меланхоліки.

Пропозиція вибудувати шкалу життєвих цінностей отримала такий вигляд: перше місце у наших студентів має родина; друге – робота та друзі; на третьому місці – матеріальний достаток і навчання; четверте місце – зовнішність та відпочинок, що є, на нашу думку, невластивим для жіночого колективу; останнє – національне питання.

На запитання «Які риси характеру повинен мати журналіст?» відповіді були такими: 1) комунікабельність; 2) наполегливість; 3) ерудованість та працелюбність. А також були названі об'єктивність, нахабність, чесність, відповідальність, рішучість, хитрість, тактовність, оптимізм. Цікаві результати були отримані й на запитання «Якою має бути заробітна плата сучасного журналіста?» Багато студентів не поскупилися на цифри (10 тис., 20 тис. грн.). на нашу думку, такі суми вони мислили відносно себе. Що ж, студенти є достатньо амбіційними. Це теж непогано. Проте переважна частина називала від 2 тис. до 5 тис. грн.

Найрозповсюдженішими афоризмами про журналістику і журналістів серед наших студентів є «Журналісти – пси демократії», «Журналіста ноги кормлять», «Заговори, щоб я тебе побачив», «У журналістику йдуть як у ченці», «Хто володіє інформацією, той володіє світом», «Журналістика – секундна стрілка історії», «Кратність – сестра таланту та теща гонорару». Прижився на кафедрі й вислів, який нещодавно студенти мали можливість почути від декана факультету систем і засобів масової комунікації Дніпропетровського національного університету В. Демченка, - «Журналістський колектив – тераріум одnodумців».

Отже, результати дослідження дали знання про зацікавлення наших студентів, їхні життєві цінності, інтелектуальний рівень, мотиви вступу на спеціальність тощо. Водночас – це й привід до численних роздумів.

Наук. кер. – Гаврилук І. Л., викл.

КАРИКАТУРА В ГАЗЕТИ

Манурін А., студ.гр.ЖТ-51

Питання місця, ефективності в друкованих ЗМІ такого жанрового різновиду інфографії, як карикатура, є актуальним, оскільки це один із найвпливовіших засобів візуальної комунікації.

Термін «карикатура» походить з італійського «caricare», що означає «перенавантажувати», «підкреслювати», «перебільшувати», «спотворювати».

Карикатура – це найбільш гострий і дієвий засіб знищення об'єкта критики. «Герої» карикатури відображені завжди так, що видаються мізерними, морально убогими, потворними. Карикатура висміює (часто просто активно знущається), засуджує, повчає, бореться, виступає за певні ідеали – і це далеко не всі її завдання. Проте особливістю цього жанру є те, що, незважаючи на антиморальність, він спрямований на ствердження моральності. Карикатура – це діагноз суспільства. Вона підказує (на правах багатьох), на що потрібно звернути увагу. Цей жанр не знає кордонів. У своїй стислості карикатура може бути безмірною.

– Карикатура – це той жанр, який може відобразити будь-яку тему. Серед інших інфографічних жанрів вона найтісніше пов'язана із соціальною та політичною тематикою. Саме тому маємо підстави виділяти соціальну й політичну карикатури. Хоча існують й так звані карикатури-анекдоти, чи розважальні карикатури. Серед виділених нами різновидів рідко трапляються вищезазначені у «чистому» вигляді, оскільки, наприклад, політика тісно пов'язана із соціальними проблемами тощо. Огляд преси дозволив зробити висновок, що на сьогодні в українських ЗМІ найбільш популярною є політична карикатура. Це, на нашу думку, зумовлено внутрішньодержавною ситуацією. Водночас цей різновид є найбільш ризикованим сектором сатиричної графіки.

Розглянемо на прикладі рівень використання політичної карикатури. Так, у газетах «Дзеркало тижня» та «Україна молода» за аналізований нами період із 01.09.2007 р. по 01. 11. 2007 р. ми фіксували політичну карикатуру в кожному номері. У цей же період у регіональній пресі (для аналізу обрали найбільш популярні видання серед місцевого населення) нами було зафіксовано: газета «Ваш шанс» - жодної карикатури; «Данкор» - аналогічно; «Панорама» –

обов'язковий елемент композиції номеру. У газетах, що репрезентують районні видання, нами не було зафіксовано жодного зразка.

Відсутність жанру сатиричної (до того, у нашому випадку – політичної) графіки у районних і деяких обласних виданнях може бути пояснено так. По-перше, слабкою матеріальною базою регіональних ЗМІ, тобто неможливістю утримувати у штаті людину, що займається цим видом діяльності. По-друге, часто просто немає спеціально підготовлених людей. Існує думка, що карикатурою може займатися будь-яка людина, яка «може малювати», проте це достатньо хибний погляд. Карикатура – це жанр глибоко інтелектуальний. Вона вимагає знання багатьох складових, що є її ознаками як жанру. Низький рівень представлення карикатури в регіональних ЗМІ може бути пояснений й страхом за юридичну відповідальність. І це, мабуть, найголовніший фактор з-поміж названих. Місцеві мас-медіа (особливо районні) намагаються товаришувати з владними структурами, від яких залежні. Редакції просто бояться бути закритими.

Для України не рідкісними явищем є позови чиновників на карикатуристів. Так, приміром, на відомого карикатуриста Олега Смаля («Дзеркало тижня») було подано позов на суму 40 млрд. доларів. На щастя, суд не прийняв до розгляду таке клопотання з боку високопосадовця.

Карикатура – це жанр, що в основному супроводжує серйозні аналітичні матеріали. Хоча вона може бути й самостійним жанром (прикладом є рубрика «Карикатура тижня» у газеті «Панорама»). Останній різновид отримує все більше поширення. Навіть спостерігаємо тенденцію до відсутності текстівок під зображеннями (до речі, відсутність текстів може бути пояснена потребою закодувати інформацію, спрямувати глядача у підтекст).

Слід зазначити, що карикатура, окрім додаткової інформативної функції, виконує ще й композиційну. Вона оживлює, урізноманітнює газетну шпальту. Загальновідомо, що найкраще сприймається ілюстрований матеріал. До речі, карикатуру дуже часто друкують на першій шпальті. Наприклад, це стосується таких газет, як «Дзеркало тижня», частково «України молодой». У такий спосіб цей жанр виступає не лише композиційним продуктом, а й рекламним, оскільки «запрошує» прочитати той матеріал, до якого відноситься. Це ще й імідж видання, його фішка.

Говорячи про карикатуру, не можна оминати тих, хто є творцями цього жанру. Ситуація складається таким чином, що не всі карикатуристи можуть реалізувати себе (ми вже зазначали, що редакції бояться друкувати цей жанр сатиричної графіки; інколи карикатуристів обмежують у вільному виборі тем чи об'єктів висміювання), в Україні не створено школи карикатуристів. Карикатурист – це людина, яка, по суті, обслуговує увесь редакційний колектив. Треба говорити й про те, що часто карикатуристи не мають можливості заробити собі на життя, тому-то й вдаються до замовних робіт (чорного піару). Якщо ми пригадаємо історію розвитку карикатури в радянській системі, то обов'язковими її ознаками назвемо спрямованість на агітацію та пропаганду, тобто ідеологічну функцію. На жаль, можемо свідчити поступове повернення цієї функції і в сучасній демократичній Україні. Особливо це відчутно під час передвиборних кампаній. Згадаймо лише славнозвісне зображення В. Ющенка у ролі фашиста.

На сьогодні права карикатуристів захищає об'єднання «Митець», що є філією Всесвітньої організації Cartoonists Rights Network (CRN). А також діє громадська організація «Асоціація карикатуристів», яка покликана об'єднувати карикатуристів для вирішення спільних проблем та самореалізації у суспільному житті, творчості.

Отже, ми лише окреслили деякі аспекти розвитку жанру карикатури, проблеми цього виду сатиричної публіцистики. Насправді проблема функціонування цього жанру потребує детальної уваги, на що, сподіваємося, буде звернена у подальшому наша увага.

Наук. кер. – Гаврилук І. Л., викл.

ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ

Мірошніченко В., студ. гр. ЖТ-52

Тема запозичень в українських ЗМІ є дуже цікавою для вивчення, адже широкого дослідження вона не має, хоча, безперечно, турбує коло не лише філологів і журналістів, а й звичайних реципієнтів нашого вітчизняного мас-медіа. Неодноразово проблема запозичення слів ставала предметом наукових дискусій, на яких обговорювалися питання, чи загрожують українській мові іншомовні слова, чи необхідно обмежувати потік запозичень тощо.

За підрахунками фахівців, кількість іншомовних слів у складі української лексики не перевищує 10%. Це означає, що твердження про засилля запозичених слів в

українській мові є перебільшенням. Така частка запозичень не може становити загрози самобутності мови.

Відтоді, як припинилась інформаційна блокада після розпаду Радянського Союзу, в українську мову ринуло безліч англійських, німецьких, французьких слів. Становище суттєво ускладнюється ще й украй низьким рівнем знань мови працівниками ЗМІ. За якихось п'ять років анліцизми заюлюнили нашу мову попри те, що мають повноцінні українські відповідники: імідж – образ, кілер – убивця, рекетир – здириик, овертайм – додатковий час, дистриб'ютор – розповсюджувач, мас-медіа – ЗМІ тощо.

У насиченому інформаційному просторі ми часто змушені вдаватися до лексичних запозичень. Це перш за все стосується власних назв та імен. Кожного дня події приносять нові прізвища, назви міст, річок, гір тощо.

Запозичення стосуються різних сфер суспільного життя: спорту, культури, політики (спікер – речник, фальшування – підробка, верлібр – вільний вірш, дисперсія – розпорошення).

Особливо занедбаним журналістами є вживання букви «Г». У сучасному українському правописі слів на Г близько трьохсот. Відомо, що такі слова як гедзь, гринджоли, гава, переважно трапляються в художній літературі, у звичайній же газетній публікації таких слів зазвичай не зустрічаємо. Але практично кожне видання калічить іншомовні слова: Хельсінкі пишуть як Гельсінкі, Голівуд як Холівуд, хінді як гінді та ін.

Наприклад, під час президентських виборів у США українські ЗМІ передавали прізвище кандидата Альберта Гора через Г, а не через Г. Це є неправильним і неетичним щодо цієї людини.

Проте ніякий, навіть ідеальний правопис не змінить становища нашої мови на краще, якщо навіть державні ЗМІ (газети «Голос України» та «Урядовий кур'єр») удають, що літери «Г» немає в українському правописі.

Ще однією суттєвою проблемою щодо використання запозичень можна назвати невдалий переклад фразеологізмів. Наприклад, в тримовній газеті «День» зустрічаємо класичний приклад комп'ютерного перекладу – відтворення англійського «Out of sight, Out of mind» (дослівно поза поглядом, поза думками), що дорівнює українському «Очі не бачать – серце не болить», «Чого очі не бачать, того серце не жаль» (рос. С глаз долой – из сердца вон). Комп'ютер переклав цей вислів з англійської як «Сліпий ідіот». Такі курйозні випадки далеко непоодинокі.

Отже, питання нашого прочитання іноземного мовного матеріалу – питання філософське, світоглядне, так само, як і питання нашого називання чужих явищ.

Наук. кер. – Євграфова А.О., к. філолог. н., доцент

ЛІТЕРАТУРНІ ПОРТРЕТИ СВІТЛАНИ ЙОВЕНКО: СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Битюк І., студ.гр. ЖТ-52

Протягом розбудови самостійної держави відбулася серйозна зміна цінностей та ідеалів, що не могло не позначитися на людській вартості типового персанажа. Хоча українська нація сформувалася дуже давно, у своїх культурно-ментальних рисах як окреме незалежне суспільство вона існує відносно короткий час. І сьогодні не припиняється складний процес самоідентифікації, який є першопричиною суспільного пошуку. Люди шукають тих, на кого хочуть бути схожими і з ким хочуть себе ідентифікувати. Поширеність жанру портрета є наочною ілюстрацією підтвердження цього пошуку, адже персонажі портретів – це герої, яких потребує нація і в яких водночас, як у дзеркалі, вона мимохіть відображається.

В нашому інформаційному полі маємо такі види портретів за тематичною спрямованістю, як політичний, історичний, соціологічний, культурологічний, портрет простої людини та літературний.

За визначенням літературознавчого словника-довідника, літературний портрет – стисла розповідь про творче обличчя якогось митця, його життєвий шлях, громадську діяльність, значення творчості тощо. Літературний портрет виконує сьогодні дослідницькі функції науково-публіцистичного жанру. Сутність літературного портрета полягає в тому, що він стоїть на перетині, в даному разі – критики і художньої публіцистики. І незважаючи на те, що і критика, і публіцистика мають на меті відтворити творчо-психологічне обличчя митця в літературному портреті, існує суттєва різниця в тих свідомих і підсвідомих завданнях, які собі ставлять критики, письменники й журналісти, працюючи в цьому жанрі.

Портретистику досліджували українські та російські вчені: Т. Беневоленська, Ю. Бурляй, Б. Єгоров, В. Рубан, Д. Прилюк, В. Ученова, Ю. Ворнова та ін. Майстрами літературного портрета зарекомендували себе М. Бажан, П. Панч, С. Голованівський, С. Журахович, Т. Мороз-Стрілець, О. Ющенко. Якщо в українській літературі цей жанр більш-менш поширений, то в українському журналістикознавстві він лише починає втілюватися в життя. Найпоширенішим цей портрет є у таких виданнях, як «Літературна

Україна» та «Вітчизна», де час від часу з'являються літературні портрети однієї з найвідоміших українських поетес Світлани Йовенко.

Літературні портрети поетеси написані живою мовою, вона вдало підбирає художні засоби, щоб схарактеризувати постать, про яку пише. Наприклад, її влучні епітети допомагають розкрити героя, його внутрішній світ: «достойний продовжувач», «яскрава, феноменально обдарована людина», «уславлений письменник», «сум'ятлива душа автора», «блаженний анахорет», «екзальтовані пошукувачі слави», «рясне гроно скандально відомих імен», «культова фігура», «жагуча цікавість», «гострий іронічний розум», «добрий інтелігентний гумор», «бездоганне виховання», «добротворча наполегливість», «скупа ніяковість», «інтелектуальна всюдисущість», «джерельна чесність», «гіркий болісний досвід», «професійно виплекана думка», «самобутній наповторний стиль», «палюча сповідальність», «спрямлена свідомість», «хронічні гримаси нетерпимості». Вживання Світланою Йовенко метафор говорить про те, що поетеса була особисто знайома з героями літературних портретів, що дозволяє чітко передати їх душевний стан: «насотувати нервами папір», «людина високої проби», «знати ціну дружби», «сяючі комети в поетичному небі», «тавро інакшості», «перевести стрілки у вічність», «золоті поклади думок», «золотий пісок у пісочному годиннику на тлі житейської пустелі», «полудень віку», «круглі дати», «броунівський рух свідомості», «гарячі точки планети», «білі плями в літературному естві», «поїхати з Україною в серці». Також поетеса використовує фразеологізми: «ніде правди діти», «поклавши руку на серце», «земля обітована», «як грім серед ясного неба», «сісти на плечі», «до кінчика волосин», «бити на сполох» тощо. Світлана Йовенко широко використовує емоційно забарвлену лексику («цікаво», «слухно», «на жаль», «на щастя», «печально»), сентенції («надія помирає останньою», «час збирати каміння, бо й криниць рідних не познаходимо»), крилаті вислови («гра в бісер») тощо.

Отже, літературний портрет – це жанр, який вимагає від журналіста добре володіння культурою мови, вміння влучно передавати внутрішній стан героя та схарактеризувати його так, щоб читач відчув усе те, про що говорить автор. Звичайно, все це неможливе без використання стилістичних засобів.

Наук.кер. - Євграфова А.О., к. філол. н., доцент

МОВНІ ЗАСОБИ ЯК ГАРАНТІЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ

Бойко І., студ.гр. ЖТ-52

У ХХІ ст., під час бурхливого розвитку Інтернету та засобів масової інформації, реклама стала не тільки невід'ємним елементом глобального ринку, але ще й частиною культури сучасного суспільства, зокрема мовної.

Ось чому дослідники з різних галузей почали вивчати рекламу, адже вона – явище багатопланове: соціальне, психологічне, лінгвістичне, естетичне, власне економічне тощо.

Сучасне маніпулююче суспільство все більше актуалізує увагу на вивченні механізмів вербального впливу реклами, її здатності переконувати і спонукати аудиторію до дій, спроможності запам'ятовуватися реципієнтом і забезпечувати автоматизм поведінки останнього. Відповідно особлива увага приділяється методиці організації тексту, добору в тексті "ключових" слів, що сприяють ефективності.

Лінгвальні особливості рекламного тексту (РТ) стали предметом постійного аналізу як у зарубіжній, так і у вітчизняній лінгвістиці. Дослідження ведуться на матеріалі різних мов у таких напрямках, як загальний опис реклами, концептуальна структура; прагматичні, функціонально-семантичні, структурно-семантичні, стилістичні, лексичні, синтаксичні параметри; соціо- і психолінгвістичні особливості; розглядаються й окремі композиційні елементи: слоган, товарний знак.

Однак, незважаючи на те, що мовні проблеми реклами досліджуються досить широко, поза увагою залишається детальне (що найголовніше) висвітлення стилістичних особливостей рекламного тексту, а саме: тропи й стилістичні фігури.

Наразі ж більшість дослідників РТ звертають увагу на аспекти стилю, його аксіологічний, функціональний і нормативний характери. Дають оцінку мові: висока, низька, середня; розглядають поєднання офіційно-ділового, наукового, публіцистичного, художнього й розмовного стилів; аналізують стереотипізацію. Центральна увага приділяється емоційно-експресивній насиченості тексту. Разом з-цим, майже оминаються форми виразності.

Між тим мовний аспект є чи не найважливішим, який надає можливість маніпуляції у РТ.

Ось чому варто більш детально звернути увагу на використання таких мовних феноменів як тропи й стилістичні фігури.

Троп (грец. – зворот мовлення) – це слово чи мовний зворот, вжиті у переносному значенні; засіб вираження мовлення. *Епітети*: «М'які ціни – пухнаста якість» (салон одягу «Мішель»), «Для неймовірних, сміливих ідей» (техніка Canon). *Порівняння*: «Persil-color. Фарби яскравіші літа». *Гіпербола*: «Майонез «Олів'єз». Король салатів!», «Кросівки Adidas: контроль над стихією». *Персоніфікація*: «Новий «Лоск». Виводить найвпертіші плями», «Віскас» знає і розуміє ваших улюбленців». *Метафора*: «Щоб посмішка сяяла здоров'ям» (зубна паста Blend-a-med), «Наповни життя задоволенням» (кава Maxwell).

Тропи допомагають виділити, підкреслити в зображеному характері, явищі, предметі РТ потрібну рису чи якість, сприяють їх індивідуалізації. Вони надають тексту художньо-образної виразності, поетичності. Отож, емоційне навантаження несуть не тільки емоційні слова.

Стилістичні фігури – це особливі побудови, що відхиляються від звичайного синтаксичного типу й дають оригінальну форму для образного вираження думок і почуттів людини. *Повтори*: « Виграєте ви – виграє спорт»; анафора: « Парфуми Hugo Boss: Твій аромат – твої правила». *Риторичні питання*: «Скільки часу ви можете зекономити, купивши пральну машину!». *Парантеза*: « В ювелірному салоні «Гопаз» є все: серги, кулони, браслети і (ну яка жінка зможе Вам відмовити!) обручки з діамантами.»

Використання стилістичних фігур дає можливість увиразнити окремі слова речення, надати їх головне смислове навантаження. Як правило, ці слова повною мірою і відображають пріоритетність певного рекламного продукту чи послуги.

Підводячи підсумки, можна з усією повнотою стверджувати, що саме мовні засоби формують цілісний, загальний образ РТ, бо грають з уявою, утворюють асоціації. Відповідно, мовні засоби найефективніше впливають на свідомість читачів, переконують їх у доцільності тих чи інших вчинків.

Наук.кер. - Євграфова А.О., к. філол. н., доцент

ДО ПРОБЛЕМИ СОЦІОПСИХОКУЛЬТУРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЧИТАЦЬКОЇ АУДИТОРІЇ

Кузнецова Т.В., к. філол. н., доцент

Як відомо, будь-який текст є формою комунікації, учасниками якої є автор та читач. Залежно від того, чи вдалося досягти розуміння між учасниками комунікативного акту, науковці виділяють різні типи комунікації: 1) встановлення діалогу; 2) одностороння передача інформації (від комунікатора до читача); 3) «квазікомунікація» (коли аудиторія неадекватно сприймає комунікатора, який намагається досягти взаєморозуміння) [5]. Існування зазначених типів комунікацій зумовлені найрізноманітнішими чинниками, серед яких дослідники виділяють насамперед соціально-демографічні (стать, вік, місце проживання, національність, мова), соціально-професійні (спеціалізація, рід занять, професійний статус), соціокультурні (освіта, віра, субкультурні та контркультурні особливості, форми проведення дозвілля), політико-ідеологічні (політично активна аудиторія, політично пасивна аудиторія), споживацькі (рівень прибутків, сподівання окремих товарів та послуг) [1]. Хоча відомо, що варіативність сприйняття одного й того самого тексту зумовлюється не лише соціальними, а й різноманітними психологічними факторами: мотиваційними, когнітивними, емоційними сферами читача, зокрема його потребами звернення до цього тексту, емоційним станом в момент сприйняття тексту, ступенем концентрації уваги на сприймаючу інформацію, а також безпосередніми психологічними особистісними особливостями. Тому вивчення психологічних типів аудиторії можна розглядати як фактор і передумову ефективної діяльності засобів масової інформації [2].

Загальновідомо, що у ситуації масової комунікації інформація адресована не до всіх загалом і не до якоїсь конкретної людини, а до певного соціально-психологічного типу (духовно-особистісного, професійно-функціонального, споживацького [3]). Тому досвідчений комунікатор повинен уявити собі типовий портрет представника певної соціокультурної групи, з якою він у даний момент спілкується, враховувати типові психологічні риси своєї аудиторії, що, у свою чергу, зумовить використання відповідних мовних засобів, які можуть підсилити чи нейтралізувати ті чи інші акцентуйовані риси читачів. А це, у свою чергу, сприятиме створенню ефективних журналістських текстів для певних цільових аудиторій.

В умовах міжкультурної комунікації виникає необхідність урахування й національно-психологічних ознак (або, як деякі науковці називають, «національного характеру», «соціального характеру» (S. Dahl), «етнічного уявлення» (М. Єрофєєв), «психологічного складу нації» (С.М. Арутюнян) - «сукупність специфічних психологічних рис, які стали певною мірою властиві тій чи іншій соціально-етнічній спільноті в конкретних економічних, культурних і природних умовах її розвитку» [4]) читацької аудиторії. Адже суттєвими перешкодами в розумінні тексту «чужої» культури є невміння правильно сприймати та інтерпретувати окремі вербальні та невербальні засоби, властиві певній лінгвокультурі, оскільки, сприймаючи інформацію, реципієнт використовує набір правил, властивих лише його соціокультурному простору, в результаті чого «чужий» текст може бути частково або навіть повністю не зрозумілим.

Отже, враховуючи специфіку національно-психологічних та соціокультурних типів аудиторії, автор може відповідним чином конструювати свій текст: відбирати відповідні лінгвістичні засоби, користуватися національними стереотипами та архетипами, що викличе почуття психологічного комфорту під час сприймання тексту, а отже, збільшить шанси бути зрозумілим і прийнятим.

Література

1. Блохин И.Н. Социологические исследования аудитории и рынка СМИ // Социология журналистики. Язык СМИ. – СПб., 2004.
2. Завгородня Л. Інформаційні очікування і психологічні особливості цільової аудиторії // Українська журналістика: умови формування та перспективи розвитку: Зб. наук. праць. – Черкаси, 2007. – С.329.
3. Коробейников В. Редакция и аудитория: социологический анализ. – М.: Мысль, 1983. – С. 226-227.
4. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М. : СЛОВО/SLOVO, 2000. – С. 136.
5. Шилова В.А. О социопсихологическом подходе к изучению процессов коммуникации // Российское общество и социология в XXI веке: Социальные взгляды и альтернативы. Материалы II Всероссийского социального конгресса. – М.: МГУ, 2004. – С. 65.

ДРУКОВАНІ ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТ АКСІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Пчеляна С., студ.гр. ЖТ-41

Проблема цінності явищ навколишнього середовища, людського життя, його цілей та ідеалів завжди була складовою філософії (Сократ, Гегель, Кроче, Бердяєв та ін).

Мас-медіа стали одним з компонентів психосоціального середовища існування людини – вони претендують на роль потужного фактору формування світогляду особистості і ціннісної орієнтації суспільства. На жаль, процеси формування оцінок та цінностей засобами масової комунікації часто залишаються неконтрольованими. У зв'язку з цим постає нагальна проблема дослідження впливу ЗМК на формування суспільних цінностей.

На наш погляд, одним із шляхів вивчення цієї проблеми є аксіологічні дослідження мас-медіа, які сприятимуть вивченню репрезентації ціннісної картини в ЗМІ та виробленню основних механізмів щодо збалансованого подання інформації.

У ході аналізу друкованих вітчизняних видань, зокрема «Дзеркала тижня», «України молодій» та «Урядового кур'єра», було виявлено тенденцію подання насамперед негативної інформації. Так, наприклад, в «Урядовому кур'єрі» в середньому друкується 51 матеріал, серед яких 55% - містять нейтральну інформацію, 30% - негативну і лише 15% - позитивну. В «Україні молодій» в середньому подається 67 матеріалів, однак відсоткове співвідношення щодо репрезентації оцінної інформації залишається таким самим. При цьому слід зазначити, що позитивна інформація обмежена не лише в обсязі, а й тематиці, жанрових формах та лінгвістичних засобах.

«Позитивними» темами в ЗМІ, як правило, є туризм, спорт, гумор, культура, людські історії. Вони представлені в таких рубриках: «Постаті», «Вісті з відусіль» («Урядовий кур'єр»), «Людина», «Суспільство» («Україна молода»), «Людина», «Туризм» («Дзеркало тижня»). Домінуючими жанрами є замітка, новина та нарис (який вже за своїм функціональним призначенням має нести позитивну оцінку).

На противагу позитивній негативна інформація представлена майже в усіх жанрових формах. Негативними завжди є рубрики: «Влада», «Економічна безпека», «Право» («Дзеркало тижня»), «Я вам пишу...», «Політика великим планом», «Кримінал», «Здоров'я»,

«Гаряча тема» («Україна молода»), «Державний інтерес», «Акценти», «Актуальна проблема», «Колонка оглядача», «Людина і влада», «Події та коментарі», «Слідами наших виступів» («Урядовий кур'єр»). Яскравим підтвердженням перенасичення видань негативною інформацією є те, що в рубриці «України молоді» «Інфорум» з 12 назв підрубрик у п'яťох вже закладена негативна оцінка – «Епідемія», «Суїцид», «Горимо!», «Трагедія», «Вибух». Сім із дванадцяти матеріалів цієї рубрики несуть негативну інформацію про кримінальні події, вибухи, смерті, суди, погіршення здоров'я, діяльність міської влади тощо.

Загалом, у «негативних» публікаціях проаналізованих видань розглядаються теми політики, економіки, екології, криміналу. Всі матеріали подаються експресивно, з оцінкою автора, з використанням експресивних вербальних (жаргонізми, арготизми, вульгаризми, стьоб, прецедентні тексти, трансформовані фразеологізми тощо) та невербальних (шрифтове та кольорове виділення, фотоілюстрації, карикатури тощо) засобів.

Для повноти і достовірності результатів необхідно провести подальші дослідження аксіологічного простору засобів масової комунікації, отримані дані яких сприятимуть виробленню механізмів нейтралізації негативу, а також, як стверджує Роберт Карл Манофф, директор Центру війни, миру і новинних ЗМІ в Нью-Йоркському університеті, потенційно допоможуть “попередити та стримати соціальне насилля, обговорюючи, даючи оцінку і, де потрібно, сприяючи” (цит. за: [Капарини М., Рельєк Д. Масс-медиа, сектор безопасности и власть. – К., 2005. – С. 91]).

Наук.кер. - Кузнецова Т.В., к. філол.н., доцент

ІНФОРМУВАННЯ ПРО ТОРГІВЛЮ ЛЮДЬМИ ЯК ОДНЕ ІЗ НАЙВАЖЛИВІШИХ ЗАВДАНЬ ЖУРНАЛІСТИКИ

Воропай Ю., студ.сп.ЖТ-72

Торгівля людьми – одна з найактуальніших проблем сьогодення. Жертвами сучасних форм рабства в усьому світі щорічно стають мільйони людей. Окрім економічних причин, які змушують шукати роботу за кордоном або в різних регіонах своєї країни, важливими факторами, що сприяють торгівлі людьми, є відсутність достовірної інформації про можливості працевлаштування, незнання своїх прав, поширення стереотипів і т.ін. Таким чином, великого значення набуває повне і відповідальне інформування суспільства про цю серйозну проблему як один із найнебезпечніших злочинів проти особистості.

Ключову роль у цьому процесі відіграють засоби масової інформації. Адже протидія торгівлі людьми – процес, в якому зусилля поєднують не тільки державні структури, громадські й міжнародні організації, а й журналісти. Однак представники мас-медіа не завжди мають чітке уявлення про власну роль у цьому процесі. Часто торгівля людьми сприймається як одна з нескладних соціальних тем, яка не потребує додаткового вивчення й аналізу. У результаті таке непросте явище висвітлюється поверхово, публікації наповнені стереотипами, оцінки й думки переважають над фактами. Це призводить до ще більшого зміцнення стереотипів щодо торгівлі людьми й не сприяє подоланню проблеми.

У першу чергу це стосується інформування винятково про торгівлю жінками з метою сексуальної експлуатації. Унаслідок цього про ризик бути залученим до торгівлі людьми не підозрюють, наприклад, чоловіки, які їдуть працювати на будівництві, або жінки середнього віку, які погодилися працювати на підпільних текстильних підприємствах чи як хатні робітниці, а також діти.

Одним із найважливіших завдань журналістів є інформування суспільства про торгівлю людьми як про актуальну проблему. Теле- і радіопрोगрами, публікації на сторінках газет, в яких висвітлюються випадки торгівлі людьми, даються експертні оцінки, оприлюднюються дані, – допомагають людям довідатися про проблему й усвідомити її значущість. У певному розумінні саме від мас-медіа залежатиме

ставлення суспільства до торгівлі людьми як до реальної загрози або як до явища, яке можна ігнорувати.

Розкриваючи характер цього злочину, журналісти дають змогу зрозуміти, що в різних країнах світу цей процес має безліч загальних і прикметних рис. Якщо в Україні експерти більше говорять про торгівлю жінками й дівчатами з метою сексуальної експлуатації, для Таджикистану, наприклад, актуальною є експлуатація праці на виробництві, в сільському господарстві, взяття в заручники з метою викупу, продаж заручників у рабство як усередині країни, так і за її межами.

Варто також зауважити, що й у регіонах однієї країни можна спостерігати різні тенденції у вербуванні, країнах призначення. Наприклад, люди, які проживають у далекосхідних регіонах Росії, запрошуються на роботу до Японії, Кореї та Китаю, а ті, хто живе на північному заході країни, – до скандинавських країн. Подібні відмінності спостерігаються й в Україні.

За даними громадських організацій, в Україні простежується певна залежність регіону та країни призначення. Наприклад, жителів Закарпаття частіше вербують на роботу до Чехії, Словаччини й Угорщини, жителів Тернопільської та Львівської областей – до Італії. Окрім того, в тенденціях вербування спостерігається “сезонність”. Жителів південних областей, зокрема Криму, вербують на роботу до Туреччини переважно в зимовий час, оскільки в курортний сезон вони забезпечені роботою.

Окрім широкого висвітлення цих та інших питань, журналісти мають право аналізувати тенденції, властиві саме їх регіону. Це може привернути увагу суспільства до проблеми торгівлі людьми, оскільки будь-яка інформація, підготовлена на місцевому матеріалі, завжди викликає більшу зацікавленість аудиторії.

Засоби масової інформації повинні розуміти, що саме вони формують світогляд людей, а отже відповідають за стан суспільства – за його моральні орієнтири та цінності.

Наук.кер. - Садівничий В.О., *ст.викл.*

ДО ПИТАННЯ РОЗРОБКИ КОНЦЕПЦІЇ СПОРТИВНОГО ЖУРНАЛУ

Супрун М., студ.гр.ЖТ-41

У сучасній журналістиці бурхливого розвитку набуває газетна та журнальна періодика. І якщо діяльність першої все ж перебуває в полі зору науковців, то журналам у цьому плані поталанило значно менше. У той же час практичне вивчення журналів із метою визначення їх місця в системі ЗМК передбачає виявлення типологічних ознак і характеристик, а також моделювання й прогнозування нових видань. Таких аналіз включає складові: періодичність випуску; характер інформації; форма знаків, якими фіксується та передається інформація; матеріальна конструкція, або зовнішня будова видання; мовна ознака; повторність випуску; формат.

Саме класифікація дозволяє поділити велику кількість журналів на класи, підкласи, групи, підгрупи з тим, щоб визначити, до якої з них належить те чи інше видання, його основні відмінності та загальні риси.

Слід підкреслити, що найважливішими визначальними ознаками виступають тематична спрямованість та цільове призначення. Відповідно до цього вирізняють громадсько-політичні, наукові, науково-популярні, виробничо-практичні, популярні, літературно-художні та реферативні журнали.

Умовно всі журнали прийнято поділяти на п'ять рівнів сприйняття, які відповідно розраховані на п'ять рівнів читачів: 1) видання для всіх; 2) видання для дітей; 3) бібліотечні видання; 4) видання для службового користування; 5) бібліофільські видання.

Враховуючи зазначені характеристики, можна визначити тип нашого майбутнього спортивного видання. За періодичністю випуску – періодичні, щомісячні; за формою знаків – текстове, ілюстроване; за характером інформації – популярне; за мовною ознакою – оригінальне; за повторністю випуску – випускається вперше; формат майбутнього видання – 84x108/32.

Наук.кер. - Садівничий В.О., ст.викл.

МЕДІА СУМЩИНИ В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Мостіпан Л., студ.гр.ЖТ-62

Відносини між Україною та Європейським Союзом були започатковані в грудні 1991 року, коли Міністр закордонних справ Нідерландів, як головуючої в ЄС держави, у своєму листі від імені Євросоюзу офіційно визнав незалежність України. Уже тоді напрямок на європейську інтеграцію вважався пріоритетним для зовнішньої політики України. Але на перший погляд надзвичайно вигідне геополітичне положення нашої держави між сходом та заходом у цьому питанні, за визначенням провідних аналітиків, лише заважає їй. На жаль, на думку польських публіцистів, Україна не може бути нейтральною, вона повинна вибрати між Заходом та Росією, а остання за всяку ціну намагається зміцнити свої впливи в Україні. Крім того Станіслав Анджей Кресло зазначає: «Україна має також клопоти із окресленням своєї національної ідентичності, роки російського панування і переселення за часів СРСР спричинилися до того, що значна частина суспільства почуває себе більше росіянами чи навіть громадянами радянськими, ніж українськими».

У питанні євроінтеграції України одну з найважливіших ролей відіграє суспільна думка, адже без підтримки населення євроінтеграційні питання – пусті балачки політиків. Але, на жаль, влада не використовує сповна такий важливий засіб формування громадської думки як ЗМІ. А роль засобів масової інформації у виробленні суспільного діалогу щодо механізмів інтеграції України до ЄС є однією з найважливіших. На це не в останню чергу впливатиме спроможність вияву політичної волі українською.

Проведений нами моніторинг друкованих засобів масової інформації Сумщини дає можливість створити хоча б часткову картину поінформованості суспільства з питання європейської інтеграції України. Для аналізу нами були взяті газети за друге півріччя 2007 року, що виходять на території міста та області, а саме: «Данкор», «Панорама», «Сумщина», «Ярмарок», «Діалог», «Життя Лебединщини», «Ворскла», «Голос посулля», «Наш край», «Рідний край», «Сільські горизонти», «Вісті роменщини». Загалом

проаналізовано більше 300 газет, матеріалів присвячених європейській тематиці виявлено 14.

Традиційно лідирує за кількістю публікацій на цю тему газета «Сумщина» (12 матеріалів). Це переважно короткі замітки, що інформують громадян про зміни в європейському законодавстві, які можуть стосуватися українців; про нові кроки у питаннях співпраці Україна – ЄС; наводяться цитати українських та закордонних політиків щодо євроінтеграції України.

У газеті «Панорама» було опубліковано статтю Миколи Карпенка «Український рубікон», у якій говориться, що Україна досі не може обрати напряму зовнішньої політики, а непорозуміння між політиками у державі лише розбалансовують суспільство.

Матеріал Юрія Гончаренка «До Європи через... Філіппіни», вміщений у газетах «Данкор» та «Ярмарок», аналізує кроки політиків, які нібито робляться на зустріч Європі. Він наводить список учасників Ялтинської конференції «Yes – європейська інтеграція», серед яких переважно бізнесмени та опозиційні проросійські політики. Автор робить невтішний висновок: «Не хочу бути поганим пророком, але куди заведуть нас ці люди? Бо у словосполученні «європейська інтеграція України» їм відомо тільки одне слово «євро» – заробіток, зиск».

У газетах «Діалог», «Життя Лебединщини», «Ворскла», «Голос посулля», «Наш край», «Рідний край», «Сільські горизонти», «Вісті роменщини» жодного матеріалу, що стосується теми дослідження, нами не виявлено.

Якщо порівнювати результати дослідження двох років, можна сказати про певний прогрес. Кількість матеріалів збільшилася в 2 рази, значно розширилася їх жанрова палітра і тематика. Але говорити про повне й достатнє висвітлення питань європейської інтеграції України ще зарано. Зовсім ніякої інформації на своїх сторінках не вмістили районні та міськрайонні газети. Відсутня будь-яка інформація про ЄС як міжнародну організацію. Не проаналізовано переваги і недоліки можливого вступу України до ЄС.

Наук.кер. - Садівничий В.О., *ст.викл.*

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО МОВНОГО ОТОЧЕННЯ

Атаманюк Р., студ.гр. Ф-71

Одним із важливих пріоритетів у вивченні курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» для майбутнього успішного фахівця є формування висококультурного професійного мовного середовища, психологічної готовності до співпраці. Перевагою сучасного демократичного суспільства є плюралізм: плюралізм політичних сил, наукових течій, конфесійний та багато інших його віддзеркалень, які мають спільний корінь – плюралізм людської думки, світогляду. Толерантність на мовному рівні є вирішальним чинником стабільності в усіх її вимірах – соціально-економічному, політичному, культурологічному, демографічному тощо. Плюралізм і толерантність слід розглядати в одній площині. В той же час актуальним є вміння захиститися від мовної агресії, нетерпимості під час професійної комунікації. Оскільки діловому світу притаманна тотальна міграція, партнерами чи конкурентами стають люди різних етносів, рас і культур, тому принципово важливим є опанування загальних основ міжнародної ділової культури, «усвідомлення необхідності бути євроцентричними, навчитися жити у світовій спільноті, керуючись принципами толерантності».

Великий тлумачний словник сучасної української мови дає два значення поняття «толерантний». Перше домігантне, як медичний термін- «здатний переносити несприятливий вплив яких-небудь факторів», і друге, похідне, «поблажливий, терпимий до чийось думок, поглядів, вірувань тощо». «Толерантність» є калькою з англійської мови. «Tolerance» - власне толерантність – означає не просто терпимість у значенні зовнішньої стриманості, примусової необхідності не виходити за межі пристойної поведінки в суспільстві, а свідоме визнання і сприйняття невід'ємного права іншої особи мати свої погляди, традиції, стиль життя.

Слід зауважити, що загальний зміст понять «толерантність», «толерантний» є спільним для багатьох мов світу, проте існують різні національні відтінки. Так у французькій мові – ставлення, яке припускає, що інші можуть думати або діяти не так, як ти; китайській (kuan gong) – бути по відношенню до інших доброзичливими; арабській, серед іншого, визнають – м'якість, милосердя, співчуття,

прихильність; російській – бути стриманим, витривалим, стійким, вміти змиритися, бути вибачливим. Отже, для сучасного фахівця толерантність є необхідним компонентом ділової комунікації, бо передбачає водночас і готовність без протесту виявити позитивне ставлення до несхожості свого співрозмовника, і внутрішнє сприйняття його як рівного в професійному середовищі.

Саме такий підхід відтворений у Декларації принципів толерантності, підписаній 16 листопада 1995 р. державами-членами ООН з питань освіти, науки і культури. По суті стаття 1 проголошує: «Толерантність означає поважання, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості. ... Толерантність – це не поступка, поблажливність чи потурання. Толерантність – це передусім активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав і основних свобод людини». Отже, можна стверджувати, що толерантність є виявом і культури ділової поведінки, в першу чергу, на мовленнєвому рівні, це реальний об'єктивний акт, який передбачає людяність, милосердя, солідарність і делікатність у ділової комунікації. Цього треба вчити протягом усього часу здобуття вищої освіти, застосовуючи інтерактивні методи, зокрема такі популярні тренінги, що мотивують відповідно майбутніх фахівців, стимулюють самостійне та критичне мислення, сприяють самоідентифікації особистості. Під час таких тренінгів дуже важлива активна взаємодія особистостей тренера (викладача) і студентів та студентів між собою.

Як висновок, проблема толерантності та інтолерантності в діловій комунікації існує. Майбутній фахівець повинен бути підготовлений до її цивілізованого вирішення.

Наук.кер. - Яременко Л.М., *ст.викл.*

АРОМАМАРКЕТИНГ – ОДИН ІЗ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ В УКРАЇНСЬКІЙ РЕКЛАМІ

Фалько О., студ.гр. ЖТ-71

Динамічно, майже з реактивною швидкістю, змінюється світ, а разом з ним і людина, але досі основу сприймання картини світу вона формує із всього того, що бачить, чує, вловлює нюхом і відчуває на дотик та смак. Цим і керуються спеціалісти в галузі маркетингових технологій, впроваджуючи на ринок все нові продукти та послуги,

хоча креативні образи та підходи у сфері реклами та маркетингу мають тенденцію вичерпуватися. Аромамаркетинг – перспективний напрям маркетингу, в основу якого покладено використання різноманітних запахів і ароматів з метою стимулювання продажу, позиціонування товару на ринку та сприятливого впливу на покупця, його можливості поширюються від ароматизації (нейтралізації небажаних запахів) і ароматизації приміщень, ароматизації сувенірів, поліграфії, навіть бензину.

Ароматне маніпулювання покупцем у крамницях почали використовувати в Європі та США тільки в кінці 90-х років ХХ ст. Західні дослідники стверджують, що сучасна людина, перебуваючи під постійним впливом зорових образів, навчилася їх контролювати, тоді як запах – це підсвідомий вплив, який практично неможливо контролювати. О. Варганов стверджує: „...підібравши правильні аромати, багато в чому можна „запрограмувати” людину на певну дію...” Експерт у галузі брендингу Ліндстром, автор книги „Почуття бренду”, додає, що вплив нюху випереджає інші органи чуттів на 75%.

За оцінками фахівців компанії „Ароматик” ароматизація повітря у крамницях збільшує продаж у середньому на 15-16%. О. Феофанов: „... Погодьтеся, що, коли ми заходимо до кондитерської і відчуваємо апетитний запах свіжої паляниці, менше звертаємо увагу на якість виданого нам хліба. Запах виступає як реклама в якості сильного мотиваційного стимулу.”

Люди почали використовувати аромати ще в IV тис. до н.е. Найперші парфуми було винайдено під час спалення рослин, квітів та смол у ритуальних приношеннях богам. З VI до XI ст. мистецтво й наука парфумерії культивувалися монахами у закритих садах. Розвиток сучасної парфумерної промисловості відбувався повільно: з часів занепаду Римської імперії і аж до доби індустріалізації кінця ХІХ ст.

У 1921 році у Франції був створений один із перших популярних синтетичних ароматів – почалася історія дизайнерських парфумів, що представляють певний будинок моди. У сучасному виробництві застосовуються близько 80% синтетичних духмяних речовин. Без них нинішній розвиток парфумерної продукції був би недосяжний. Найвідоміші Будинки моди, як KRISTIAN DIOR, GUCCI, отримують мільйонні прибутки від продажу парфумів на основі штучних ароматів. На думку Ф. Шторпа, генерального директора провідної німецької лабораторії штучних запахів, у обмежених просторах можна створити будь-яку атмосферу: в банку повинно пахнути солідністю, в туристичному агентстві – екзотичними квітами. Важлива і національна та гендерна специфіка сприйняття запаху.

Аромамаркетинг – не розкіш, а спосіб залишатися конкурентноспроможним і адекватним на ринку реклами. Мета: створення особливої атмосфери в місцях перебування клієнтів, затримка їх в місцях продажу на тривалий час, збільшення обсягів продажу, лояльність клієнтів і бажання відвідати це місце знову, покращення

сприйняття якості товарів і послуг, підвищення ефективності праці співробітників, пряма реклама бренду. Наступні декілька років використання аромомаркетингу в Україні буде давати виключно конкурентну перевагу. Його використання поки нове, ексклюзивне, елітне і дуже цікаве для споживача. Через п'ять років такі технології стануть, ймовірно, нормою для солідних компаній і буде доречним вести мову про те, що нехтування аромомаркетингом надає значних переваг конкурентам на ринку.

Науккер. - Яременко ЛМ., *ст. викл.*

МОВА МІМІКИ ТА ЖЕСТІВ НА ПРИКЛАДІ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗМІ

Мірошніченко В., *студ. гр. ЖТ-52*

Здається дивним, що лише в 70-ті роки ХХ століття дослідниками активно почала вивчатися наука про невербальні способи спілкування й нейро-лінгвістичне програмування (НЛП) зокрема. Прорив у цьому напрямку належить ученим найрозвиненішій економічно супердержаві – США. Зокрема, Алан Піз є одним із піонерів саме наукового дослідження невербальної комунікації. Він також автор науково-популярних бестселерів про взаємозв'язок письма й розмови, а також – про мову рухів тіла.

У книзі «Мова рухів тіла. Як читати думки оточуючих за їхніми жестами» науковець навчає розуміти, коли люди говорять неправду; як завоювати прихильність співбесідника; успішно проводити перемовини; правильно обирати ділового партнера тощо. Його розробки використовуються багатьма успішними компаніями для навчання менеджерів мистецтву маніпуляції свідомістю потенційних клієнтів.

Алан Піз підсумував також безліч досліджень відомих учених-біхевіористів і скомбінував їх з даними, отриманими соціологами, антропологами, зоологами, викладачами, психіатрами, сімейними консультантами, спеціалістами з перемовин і «мережєвих» продаж.

На жаль, поки що мало йдеться в журналістичнознавстві про застосування цих надзвичайно корисних знань у мас-медійній практиці. Особливо це стосується телевізійних кореспондентів та ведучих. А також тих моментів, коли журналіст бере інтерв'ю або ж веде чи пише репортаж. Адже, знаючи мову жестів і рухів тіла, він розширює свій інструментарій визначення правдивості інформації, отриманої від співбесідника чи з певної соціальної картини.

З наукової точки зору, жест – будь-який знак, що робиться головою, рукою, тілом, виражає певні емоції, несе узагальнюючу інформацію про внутрішній стан людини. Мова жестів – це система знаків, що здійснюється умовними рухами й використовується для мовного спілкування разом зі звуковою мовою або на її заміщення. Якщо ми говоримо не завжди, то рухи робимо постійно, навіть цього не помічаючи.

Деякі професії передбачають віртуозне володіння своїм тілом і мовою жестів. Наприклад, професія актора, танцюриста. Гра різними акторами однієї й тієї ж ролі – наочний приклад того, як при одному й тому ж тексті створюються настільки різні образи.

Існують й інші жестові мови: дактилологія (ручний алфавіт) – мова для глухонімих; жаргонні й асоціальні жести, з допомогою яких спілкуються кримінальні й асоціальні особи; культові й обрядові жести, котрі використовуються у різних ритуалах; жестові ознаки первісних народів, які застосовуються, приміром, на полюванні, щоб злякати тварин; сімейні й групові мови – жести, які застосовуються тільки в даній родині або групі однодумців.

Якщо взяти до уваги міміку телевізійних ведучих українських каналів, то, наприклад, помітимо, що на «1+1» найяскравіше виділяється Людмила Добровольська, яка щоразу похитує головою, коли розповідає в новинах про якісь надзвичайні події. Цей жест ніби підтверджує сказане й показує власне ставлення до того, що сталося. На «5 каналі» дуже грамотно використовуються описані науковими дослідниками моделі запрошення гостей прихильників редакційної політики каналу саджають праворуч, а опозиціонерів – ліворуч, а то й взагалі поодаль.

Це дозволяє зробити висновок, що деякі рекламисти, PR-технології й журналісти добре орієнтуються в основних законах невербальної (позамовної) комунікації та НЛП. А відтак – варто поширювати ці знання, звертати на них більшу увагу тим, хто професійно займається масовою комунікацією.

Наук. кер. – Чубур В.В., викл.

ЗВИЧАЇ Й ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА В РОМАНІ Є. ГРЕБІНКИ „ЧАЙКОВСЬКИЙ”

Гончарова М., студ.гр. ЖТ-71

Роман Є.Гребінки “Чайковський” близький за принципами художнього відображення історичного минулого до відомої повісті Миколи Гоголя “Тарас Бульба”, проте український письменник індивідуально і творчо опрацював документальні матеріали, фольклорні джерела, родинні перекази. Щоб типізувати описані в творі події та характери, автор свідомо уникає згадок у ньому про конкретних історичних осіб, не прив’язує пригоди персонажів до певного часу. Основна його увага зосереджена на тому, щоб, оповивши серпанком героїчної романтики, подати читачеві небуденні постаті козаків, щирих, добрих і сміливих людей, яких жорстокий час змушував жити за законами лицарської честі.

Автор доводить, що звичаї і традиції запорозьких козаків були породжені й виправдані складною історичною добою, боротьбою з ворогами, а проте в цих законах життя лишалося місце для любові, дружби, вірності, шляхетності. Наприклад, за химерними і грізними постатями полковника Івана і його вірного слуги Гадюки вгадуються лицарські вчинки, чесність і вірність, готовність захищати рідну землю до останнього подиху. Мальовниче розповідає Є. Гребінка про такі звичаї, коли жінці під страхом смерті заборонялося з’являтися на Січі, а від страти засудженого за злочин козака могла врятувати дівчина, згодившись взяти його за чоловіка. Герой повісті Олексій Попович проходить усі ступені прилучення новачка до козацького братства: його навчають січової дипломатії, дають нове прізвище, своєю щирою молитвою він рятує чайку від штурму під час морського походу. Повість щедра на описи щоденного козацького побуту, коли цінувалися виключно особисті заслуги перед товариством, а не гроші, високе становище чи походження. Автор з повагою пише про рівність, пошану до Бога, проте ми можемо помітити також, що серед козацтва траплялися й люди підступні та легковажні, як і в багатьох військових колективах.

Отже, широко показавши звичаї, побут і закони козацького життя, Є. Гребінка на основі багатьох історичних і фольклорних джерел показав, що запорожці, хоч і не були ідеальними з боку людської моралі, проте являли собою грізну силу, здатну захистити від ворогів український народ і православну віру.

Наук. кер. - Калантаєвська Г.П., к. філол. н., доцент

КОНФЛІКТ У ДУШІ ГЕРОЯ І ТРАГЕДІЯ ЙОГО РОЗДВОЄННЯ У ДРАМІ І. КАРПЕНКА-КАРОГО „САВА ЧАЛИЙ”

Сизоненко Ю., студ.гр. ЖТ-72

Історична трагедія І. Карпенка-Карого “Сава Чалий” є одним з найдовершеніших зразків цього жанру в українській літературі. Напевно, національні утиски з боку уряду царської Росії, заборони українського слова зумовили рішення драматурга взятися за історичну тему з часів Гайдамаччини і реалізувати її в трагедії “Сава Чалий”. Першим в нашій літературі до розробки характеру реальної постаті Чалого звернувся історик Микола Костомаров (1838), але І. Карпенко-Карий глибше простудіював історичні документи, суворіше поставився до ватажка селянського повстання, який став прибічником магната Потоцького і на угоду йому карав своїх колишніх спільників. Оцінюючи твір, І. Франко побачив у ньому трагедію перевертня, який з особистих інтересів іде на службу до ворогів і гине від руки Гната Голого, коли його зрадницькі плани вже були близькими до здійснення.

Трагедія Сави Чалого, наголошує письменник, полягає в тому, що він опинився перед складним і жорстоким вибором. На початку твору він – улюбленець повстанців, людина високих моральних принципів, бурхливих пристрастей. Спілкування зі Шмигельським викликає в його душі сумніви, вагання, невпевненість у власних діях. Посилюють боротьбу в серці героя його кохання до шляхтянки Зосі, сварка з товаришем, солодкі обіцянки підступного Шмигельського, що прискорює перехід гайдамацького ватажка в табір ворога. Письменник вдало відтворює образ свого персонажа. Живучи в розкошах та коханні, Сава непокоїться жорстокістю польської шляхти, він обурений і розгніваний підступністю Потоцького, але протистояти йому безсилий. Увесь час у душі героя виникає конфлікт-роздвоєння. З одного боку, він уболіває за свій народ, любить рідну землю, а з іншого, - покора перед коронним гетьманом, залежність від нього змушують Саву закривати очі на власні принципи і мовчати.

Отже, злободенність трагедії І. Карпенка-Карого полягає в тому, що в ній глибоко і правдиво показано згубні наслідки вагань і сумнівів особистості, вимушеної піти на компроміс із власною совістю.

Наук. кер. - Калантаєвська Г.П., к. філол. н., доцент

ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ НА СТОРІНКАХ «СУМСЬКОГО ВЕСТНИКА» 1917 РОКУ

Яременко Л.М., *ст. викл.*

Останнім часом спостерігається інтерес до вивчення історії регіональних друкованих періодичних видань перших двох десятиріч XX століття, їх ґрунтовного текстувального аналізу. Предметом дослідження є газета «Сумской Вестник», заснована у лютому 1912 р. (головний редактор І.Кізченко, видавець- І.Пльченко). Нами проаналізовані номери цієї газети від 5-го березня до грудня 1917 р. це дає підстави твердити, що це одна з небагатьох сумських газет, яка постійно послідовно подавала інформацію про політичне життя в країні, Харківському регіоні та місті Суми.

Активне політичне життя «вирувало» на шпальтах «Сумського Вестника» особливо в жовтні – грудні 1917 р. і тематично переважало в публікаціях, які відзначалися дискусійністю, плюралізмом думок, активною класовою позицією, наступальною пропагандою.

Так у №256 від 30 листопада 1917р. «Сумской Вестник» започатковує нову тимчасову (15 днів), але велику за обсягом рубрику «Портретная галерея». Галерея представлена п'ятьма портретами політичних діячів того часу, виконаних у жанрі політичного памфлету. Портрети Троцького і В.Леніна належать перу П.Рисса, Г.Бонч-Бруєвича та Каменєва – Є. Чирикову. Лише один портрет А.Луначарського підписаний криптонімом «С.Н.». Хто ховався за цим криптонімом нам з'ясувати не вдалося. Він зустрічається в газеті чи не єдиний раз.

«Портретна галерея» мала своє постійне місце на шпальтах «Сумського Вестника», займала «підвал» на другій полосі. Окремо слід зазначити компонування матеріалів навколо «галереї», своєрідний фон складала повідомлення про закриття центральних та регіональних газет новою владою. Останньому портрету «Анахарсисъ Ленинъ» (№267 від 14 грудня 1917) передують публікація «Мартиролог печати» про запровадження воєнної цензури матеріалів друкованих ЗМІ.

Першим у цьому ряду був портрет А.Луначарського. Автор використовує всі відтінки сатири, змальовуючи свого героя, називаючи його винятково комічною й типово російською фігурою, «взбалмошным барчуком», естетом, який прийшов до влади. «И прежде всего – это тип уличного журналиста, человек, который

ничего не имеет для себя, но который все, что узнал, немедленно сообщает публике, поэтому так безмерно плодовит» (СДОА, справа № 4, «Сумской Вестник», № 256, 30-го ноября 1917 г. - С.2).

Портрет Л.Троцкого подає П. Рисс. Автор намагається бути об'єктивним у межах обраного жанру, відзначає безперечний розум і талант цієї людини, і в той же час називає його «поверховим автодидактом», «розв'язним фейлетоністом» у журналістиці, політиці та житті. А далі ще гостріше: «Копируя Робеспьера и подчас Дантона, Троцкий не видит, что те были прежде всего великими патриотами и типичными французами. Он же Троцкий – ненавистник России и злейший ее враг. С легкомыслием фельетониста от политики, с яростью пораженца, со злостью чужака, холодно и обдуманно он – в компании с другими – предает несчастную страну темных и озлобленных людей. Победил бес революции, бездушный кривляющийся дьявол, которому одинаково безразлично над кем потешаться» (СДОА, справа №4, № 257, 1 декабря 1917 г. - С.2).

«Лакеем мыслей благородных», «писателем-жандармом» назвав свого героя, Г.Бонч-Бруевича, автор наступного портрету Є.Чириков. У гостро сатиричних барвах змальований портрет Каменєва (№ 263, 9-го декабря 1918г. - С.3). А завершує портретну галерею на сторінках «Сумского Вестника» портрет «Анахарсиса Ленина» (автор П.Рисс). Журналіст наголошує, що це істинно-російський тип людини, бунтар за натурою, людина безумовно розумна, освічена, гарний економіст, досвідчений статистик і в той же час зазначає: «...Как замороженный, он маниакально устремлен к одной цели и мчится к ней, как разъяренный конь с повязанными глазами... И в этом вся сила Ленина, в этом разгадка его влияния на многих, особенно невежественных людей. Ибо в своем аллогичном устремлении он беспощадно логичен...» (СДОА, № 267, 14 декабря 1917, С.2).

Отже, галерея яскраво публіцистичних портретів, поданих послідовно в кількох номерах, з одного боку, свідчить не лише про данину потребам часу, а й професіоналізм, політичну культуру й плюралізм думок сумських журналістів, які працювали в часопису, з іншого боку, це була чи не єдина спроба подати в гостро сатиричному ключі партійних діячів, які прийшли до влади.

ПИТАННЯ ПРО УКРАЇНСЬКІ КОСМІЧНІ НОМІНАТИВИ

Федченко Тетяна, ЖТ-72

Тема роботи пов'язана з дослідженням українських космічних номінацій.

Протягом останнього століття цьому питанню присвячено чимало наукових розвідок українських та зарубіжних авторів. Серед лінгвістичних праць, які порушують деякі аспекти проблеми, є спостереження, пов'язані з власними назвами (Ю. Карпенко, М. Рут); зіставного аналізу (Азим-заде, В. Ніконов) і роботи, створені на терені науково-популярної літератури (Г. Бовін, Ф. Зігель, Є. Левітан) та ін.

Космонімічний шар ономастичного простору взагалі тільки починає вивчатись, а ономастичні дослідження довгі роки були зосереджені на аналізі топонімічного та антропонімічного матеріалу.

Вивчення ж космонімічної лексики має істотне значення для становлення української ономастики як системи, бо космонімія оперує назвами реальних об'єктів дійсності і представляє лексику іноді дуже давню за походженням.

Номінація зірок та сузір'їв пройшла довгий шлях формування до назв, відомих сьогодні. Назви зірок та сузір'їв формувалися під впливом бачення світу людьми, міфології, панівної ідеології та суспільно-етичних поглядів. Наслідком такого розвитку стало багатоманіття образів, здатних втілювати космонімі, що робить їх важливим виражальним засобом у літературі та мові.

Українська наукова термінологія різних галузей опрацьована неоднаково. Нерівномірно здійснюється й вивчення окремих терміносистем, хоча за останні роки з'явилося чимало праць, присвячених дослідженню різногалузевої термінології. Більше й повніше з'ясовано історію формування та функціонування термінів суспільних наук, які були об'єктом вивчення у працях різних дослідників. Космонімічна лексика, як компонент мовної системи, підпорядковується її закономірностям.

Давньоруська карта зоряного неба нам невідома, тому що не збереглося жодного опису, не говорячи вже про повний каталог зірок. Згадки про окремі сузір'я розкидані по різних текстах, зокрема й таких, що прямо не стосувалися астрономії. Найпопулярнішими в цей час були *Пляди (Власожельці)*, *Оріон (Кружиліє, або Кружилиця)*, обидві *Ведмедиці*, а також *Молочний Шлях (Чумацький Шлях)*. Птолемеєм, який використав матеріали своїх попередників (Гіпарха), нарахував у

своєму атласі понад тисячу поширених зірок. Скільки їх знали давньоруські вчені — невідомо. Крім того, існують народні назви, які передають різноманітні асоціації, що виникають у людей. Українські народні назви сузір'їв не ввійшли як офіційні в науковий обіг, проте досить точно передають враження, що виникає, коли зіставити розташування зірок із певними предметами, істотами. Так, в Україні *Велика Ведмедиця* — це «*Чумацький Віз*» або «*Великий ківш*»; *Мала Ведмедиця* — «*Малий Віз*»; *Кассіопея* — «*Борона*» чи «*Пасіка*»; *Дельфін* — «*Криниця*»; сузір'я «*Либідь*» по-народному називається «*Хрестом*»; *Орел* — «*Дівчина з відрами*»; зоряне скупчення *Гіади*, що утворює голову *Тільця* — «*Чепіги*»; а зоряне скупчення *Плеяди* — «*Стожари*». Та найбільше синонімічних українських назв має сузір'я *Оріон*. Це — «*Косар*», «*Косарі*», «*Полиця*», «*Граблі*». Внаслідок лексико-семантичного способу творення апелятиви *полиця, орел, хрест* ставали власними назвами.

Досліджуючи космонімічну лексику, ми виділили таким чином лексико-семантичне поле «небесні тіла», до якого входять онімні й апелятивні одиниці й особливості їх уживання в ідіалекті дослідників та учених. Перші й стали об'єктом нашого дослідження.

Значний вплив на розширення космонімічного лексикону справило також використання назв, пов'язаних з Україною. Так рухається навколо Сонця мала планета № 4682, — «*Биков*», що одержала назву на честь українського кінорежисера Леоніда Бикова.. Або планета «*Яцків*» № 2728, названа на честь Ярослава Яцківа, видатного ученого. Планета № 2164 — «*Ляля*», названа на честь партизанки, яка загинула в Полтаві; № 2216 — «*Керч*», на честь міста-героя Керч; № 2217 — «*Ельтиген*», на честь Ельтигенського десанту, який висадився поблизу Керчі у 1943 р.; № 1903 — «*Аджимушкай*», на честь героїчного підземного гарнізону тощо.

Отже, космоніми вживаються з відантропонімічними (82%) і відтопонімічними (18%) компонентами.

На формування космонімів в українській лексиці мали вплив особливості життєвого укладу українського народу — більшість автентичних онімів походять від апелятивів побутово-виробничого походження. Значну частину українського космонімічного шару становлять імена видатних українців. Основними напрямками досліджень науковців у цій галузі є порівняльний аналіз космонімічної лексики в різних мовах, обґрунтування оригінальних словянських назв.

Наук. кер. - Євграфова А. О., доцент

З ІСТОРІЇ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ ЩОДО ПРОБЛЕМИ ПОХОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вілінський М., студент I курсу

Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ

Нині посилюється інтерес українських мовознавців до вивчення давньоруського періоду в історії східних слов'ян та їх мов. Проведено конференції, на яких збиралися вчені як академічних інститутів, так і науковці з різних міст України, Білорусі та Росії. За інформацією А.Бурячка, більшість науковців обґрунтували положення про те, що давньоруської народності як певної етносоціальної одиниці насправді не було, а існували східнослов'янські племена зі своїми близькими за структурою, але не тотожними мовами. Якщо ж ідеться про мовну ситуацію в Київській Русі, то вона, на думку більшості дослідників, була такою. Побутувала церковнослов'янська, або староболгарська, мова, якою Кирило й Мефодій переклали Богослужбові книги і якою вели Богослужіння після прийняття християнства в Київській Русі. Але основною розмовною мовою народу, який заселяв простори від Закарпаття до Дону й від Прип'яті до Причорномор'я, була українська мова. Її основа через століття переходила від покоління до покоління, збагачуючись новими лексичними елементами та вдосконалюючись у граматичному й стилістичному вираженні аж до наших днів.

Тривалий час у нашій науці панувала єдина "правильна теорія" про колиску трьох братніх мов – давньоруську мову, з якої в 14 ст. постали самостійні мови: російська, українська, білоруська. Ця "теорія" відбита у працях О.Востокова, І.Срезневського, О.Потєбні, О.Соболевського, О.Шахматова, Л.Булаховського, І.Білодіда та ін. Щоправда чимало російських мовознавців уважали прямою спадкоємницею мови Київської Русі лише російську мову, а українську та білоруську такими, що відокремилися від давньоруської і повинні повернутися до свого кореня, злитися з російською. За їхньою термінологією, давньоруська мова – "древнерусский язык", російська мова – "русский язык".

Чи існували інші наукові погляди на проблему походження української мови, як і російської, білоруської? Звичайно. Але вони не допускались до широкого наукового обігу. Про них дізнавались переважно з публікацій викривального тону. Серед них виділялись

розвідки мовознавця М.Тарасюк. Відштовхуючись від загальновідомих на той час фактів походження української мови, викладених у працях О.Шахматова, Т.Лер-Сплавінського, Л.Булаховського, Ф.Філіна, І.Білодіда, М.Тарасюк зазначав: “М.Чубатий, автор книжки “Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов’янських націй”, і його апологет П.Ковалів заперечують очевидний факт – існування спільної літературної східнослов’янської мови (“ніякої староруської мови не було”) і намагаються довести, що вже з VI ст. (тобто ще до розпаду слов’янської спільності) існувала окрема українська мова”.

Думки багатьох дослідників (О.Потебні, П.Житецького, М.Максимовича, К.Михальчука, О.Мельничука, Г.Півторака, В.Німчука, Ю.Карпенка, А.Білецького та ін.) про походження української мови описуються С.Єрмоленко в передмові до хрестоматії “Історія української мови” (К., 1996). Тут же подано розвідки (С.Смаль-Стоцького, І.Свенціцького, І. Огієнка, К. Німчинова, Ю.Шевельова, О.Горбача та ін.), які до сьогодні практично не були відомі широкому філологічному загалові.

З’являються праці, у яких увага вчених спрямована на з’ясування глибинної сутності власної мови. Так, побачила світ ґрунтовна монографія О.Царука „Українська мова серед інших слов’янських: етнологічні та граматичні параметри”, під час роботи над якою автор прагнув подивитись на історію української мови не з московської, а з нашої, київської сторони, із Савур-могили і сторожового горба, не зігнорувавши при цьому принципу об’єктивності й послідовності у встановленні наукової істини. Обґрунтувавши сучасну кризу традиційного поділу слов’янських мов, науковець на основі аналізу вже відомих та нових історичних, археологічних, етнографічних, антропологічних та лінгвістичних фактів визначає основні етнологічні і граматичні параметри українського глотогенезу. На його переконання, у давньоруській мові потрібно бачити не самостійну наддіалектну живу прамову східних слов’ян, а лише намагатися виділити в ній особливості давнього українського мовлення. Якщо з цього погляду підійти до писемних свідчень, то виявиться, як стверджував А. Кримський, що “взагалі словниковий матеріал Київського літопису відзначається дивовижною близькістю до сучасного українського”.

МОВЛЕННЯ БУЛЬВАРНО-СЕНСАЦІЙНИХ ДРУКОВАНИХ ХРОНІК: СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ

Кучер С., студентка I курсу Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ

Мова ЗМІ є постійним об'єктом вивчення лінгвістики впродовж останніх десятиліть.

У процесі дослідження визначилися такі основні риси сучасних ЗМІ, як діалогічність, стилістичний динамізм, поєднання контрастних елементів у вузькому контексті, метафоричність тощо.

Одним із найпопулярніших видів ЗМІ є бульварно-сенсаційні друковані хроніки, які розраховані на невибагливі смаки малоосвіченого, досить примітивного за своїм культурним рівнем, але чисельного кола читачів. Вона може містити в собі публічні образи певних особистостей, нецензурну лайку, відомості, підкріплені професійними мовленнєвими переконаннями, що не викликають у більшості читачів жодних сумнівів.

Один із основоположників жовтої преси Р.Герст сформулював її теоретичні засади: "Читач цікавиться передусім подіями, які містять елементи його власної примітивної природи".

Однією із ознак жовтої преси є псевдоінформація, фальшивка, вигадана сенсація, іноді явна брехня, очевидна своєю безглуздістю й неправдивістю.

Згідно з однією із версій походження цього виразу, видатний діяч Реформації Мартін Лютер якось у своїй промові замість слова "легенда" сказав "люгенда". Німецькою мовою "люге" – брехня, а "енте" – "качка". Сприйняте на слух слово трансформувалося в "люгенте", що буквально означало "брехлива качка". Відтоді так почали говорити про помилкові дані, неправдиву інформацію.

Сучасна мова жовтої преси тісно пов'язана з мовою сучасного телебачення, в якій відбуваються процеси лібералізації й демократизації, характерні для мов усіх посттоталітарних суспільств. На лексичному рівні це простежується в руйнуванні перегородок між так званими стилістичними категоріями слів. Зазнає змін і сама структура тексту, автори, не обтяжуючи себе жодними дотепер усталеними нормами і рамками, шукають потрібної їм тональності своїх текстів. Просторіччя, жаргонізми, арготизми, яким раніше визначали місце на периферії, вирвалися з неї і опановують різні,

навіть "поважні тексти". Щораз частіше чуємо на наших телеканалах та помічаємо у пресі слова та вирази, які колись уживали на вулиці, у спілкуванні серед певних соціально-маркованих груп, або новотвори. Це:

1. Жаргон кримінального середовища (замочити, пахан, глухар, стрелка, бабки, мент). Такі донедавна незрозумілі для загалу, вживані лише певними групами мовців, слова стали тепер відомими чи не всім. Їхчують діти, школярі, молодь; вони вже не викликають здивування, обурення. Найчастіше вони лунають у телесеріалах і фільмах на кшталт "Менти", "Бандитський Петербург", "Бригада", "Кріт", "Зона", "Next".

2. Молодіжний сленг. Найчастіше ним послуговуються перекладачі іноземних статей та фільмів, а також розважальних програм. Так, уже звичним стало чути - прикольно, класно, фігня, кайф, кльово, балдіти. Найяскравішим представником цього типу є російська щотижнева газета "Молоток". Видання першого типу ставлять перед собою мету спілкуватися з аудиторією її мовою. При цьому журналісти намагаються перенести на папір особливості розмовного синтаксису: "рвані" фрази, велику кількість, у тому числі і новомодних, вставних слів ("прикинь"), оцінюючих конструкцій ("отстой", "улет"), вигуків, наприклад "йоу-йоу", "уау" ("вау"), "лайла-лайла", "бла-бла-бла" і таке інше. Окремо у цьому ряді стоїть журнал "Птюч", на сторінках якого з'являється нецензурна і груба лексика. Помітно насичується сленгом і реклама ("Фанта – відривайся" і под.).

3. Неологізми, що їх створюють журналісти, піарівці, рекламисти: депутати тузляться (про події навколо острова Тузла); шейканемо, бейбі і под.

4. Нецензурна лексика, що, здається, вирвалася з підвалів і під'їздів та набула офіційного статусу, передусім у жовтій пресі і численних художніх фільмах, особливо популярних серед молоді. Безперечно, на мою думку, це далеко не позитивні зміни.

Сфера сучасної жовтої преси засвідчує: мова живе, еволюціонує і завдання небайдужих до її долі – дбати, щоб мова за цих складних обставин залишалася собою, зберігала свої генетико-топологічні риси. Тому, я вважаю, що на проблеми мовлення, які дуже гостро постають на сьогоднішній день, слід звертати неабияку увагу.

Однак сподіватись позитивних змін у жовтій пресі можна тільки за умови, якщо зміниться ставлення держави до них.

ДЕЩО ПРО УКРАЇНОМОВНИЙ РЕСУРС ВІРТУАЛЬНИХ ЗМІ

Шульга Ю., студентка I курсу Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ

Для лінгвістів Інтернет — “особливе комунікативне середовище, особливе місце реалізації мови, у якому успішно співіснують усний і письмовий варіанти мови з різною жанрово-стилістичною спрямованістю”. З погляду філологічного, завдяки децентралізованості Інтернету, відсутності цензури, можливості висловити свою думку на безмежну аудиторію, Інтернет здобуває характеристику “поля найменшої текстуальної уніфікації та найбільшого словесного “демократизму”.

Інтенсивність розвитку Мережі в Україні з початку цього століття була дуже високою: так, у грудні 2000 року постійних користувачів Інтернетом було близько 2,1 % громадян, у жовтні 2003 року їх налічувалося близько 900 тисяч, через рік, за даними bigmir.net, українська аудиторія глобальної мережі вже становила близько 4 мільйонів, а за прогнозами, до 2008 року має вийти на рівень 30 відсотків інтернет-користувачів (близько 9-10 млн.).

У небагатьох дослідженнях мовної ситуації в українській зоні Мережі насамперед зазначають значну кількісну перевагу російськомовних сайтів над українськомовними, тенденції великої кількості помилок у текстах, відсутність технічних можливостей для української абетки. За нашими спостереженнями, російська мова домінує і в онлайн-ЗМІ (які не мають друкованих чи інших стандартних аналогів, а існують тільки в Мережі), на Uaportal із-поміж 150 зареєстрованих видань тільки 28 мають українську версію і лише в 16 ця версія базова, решта — російськомовні.

Однією з причин переважної російськомовності українського інформаційного Інтернет-простору є, безперечно, зосередженість медіа-ресурсів і більше поширення Мережі в русифікованих центрах сходу і в Києві. Так, регіональний розподіл аудиторії українського сегмента мережі Інтернету є таким: Київ — 66,06%, Одеса — 8,49%, Дніпропетровськ — 7,04%, Донецьк — 4,53% і всього близько 15% припадає на решту території, куди входять українськомовні краї. За класифікацією російського дослідника І.Давидова, мережеві видання за приналежністю поділяються на ті, що належать державі, медійним групам, політичним і бізнесовим групам, незалежні.

В Україні до державних сайтів належать веб-сторінки державних установ і організацій, а також Інтернет-версії державних друкованих та електронних видань. Як відомо, Закон "Про мови" в Україні не поширюється на віртуальні ЗМІ. Отож в умовах явно недостатньої представленості тексту українською мовою держава мала б шукати способів захищати мову титульної нації у віртуальному просторі, надто коли ця мова взагалі є головною засадничою умовою існування українського Інтернету. Натомість спільним наказом Держкому інформаційної політики, телебачення і радіомовлення та Держкомунзв'язку й інформатизації від 25 листопада 2002 року запроваджено тримовне публікування інформації на офіційних сайтах — українською, російською та англійською. Насправді пріоритетне місце часто відводиться російськомовній версії, що й легалізувало фактично статус російської мови в українському Інтернеті на державному рівні як офіційної. Незалежних Інтернет-ЗМІ в Україні небагато, бо вони не можуть бути на самофінансуванні, окремі з них існують на кошти громадських організацій і фондів, інші — на міжнародні гранти. Вони переважно політично представляють інтереси й орієнтуються на національно й мовносвідомого читача, обираючи за головну версію українськомовну (Майдан, Українська правда, ін.). Проте відсоток таких видань незначний через проблеми з фінансуванням.

Журналісти, редактори, політологи підпорядковані власникам сайтів і втілюють їхню мовну політику. Оскільки географічно Інтернет зосереджено в Києві та російськомовних регіонах, то й найбільше серед зазначеної категорії вихідців із цих країв. "Зручність" російської мови (порівняно з українською) впливає і з наявності величезного обсягу довідкової інформації, представленої нею в Інтернеті, натомість "незручність" української ще й пов'язують із неналежною технічною пристосованістю клавіатури до української абетки (особливо стосується літери "г" та апострофа).

Отож перенесення в Мережу реальної практики ставлення до української мови як до маргінальної становить загрозу витіснення української словесної комунікації російською.

МЕДІАНАСИЛЬСТВО У ДРУКОВАНИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Назаренко Т., студ.гр. ЖТ-61

Наукова робота присвячена проблемі медіанасильства у ЗМІ. Цю тему в телевізійному та інтернет просторі досліджували Б. Потятиник та О. Косюк. Наразі вона є досить актуальною, тому що багато сучасних медіа з метою популяризації свого видання пропагують ідею насильства. Ми вирішили дослідити це питання у ЗМІ на прикладі сумських тижневиків “Панорама” та “Ваш Шанс”.

Мета нашого дослідження – з’ясувати, який вплив здійснюють газетні матеріали, що містять насильницькі сцени, на свідомість підлітків.

За досліджений період з лютого 2007 р. до лютого 2008 р. кількість публікацій, що вміщують насильницьку інформацію у “Панорамі” – 13, у “Вашому Шансі” – 130.

Тематична класифікація – різноманітна. У цьому напрямку виділяємо такі підтеми:

1. Насилля в сім’ї (прикладом є матеріал “Бывшая завклубом зарезала мужа” М. Прона у газеті “Ваш Шанс”, № 28 за 11-17 липня 2007 р. у рубриці “Фемида”).
2. Суїцид. (прикладом є матеріал “Смерть по собственному желанию” О. Грінки та К. Полоза у газеті “Панорама”, № 3 за 17-24 січня 2007 р.).
3. Насильство, спричинене алкоголем (прикладом є матеріал “Беспризорница при живой матери” М. Прона у газеті “Ваш Шанс”, №25 за 20-26 червня 2007).
4. Насильство у сектах (прикладом є матеріал “Сумские сатанисты” Н. Шевченко та Є. Суярко у газеті “Панорама”, № 9, за 28 лютого - 7 березня 2007).
5. Статистика злочинів та нещасних випадків. (прикладом є матеріал “ЧП-2007” Георгія Дедуліна, у газеті “Панорама”, № 3 за 16-23 січня 2008).

Газета “Панорама” випускає один чи два матеріали на місяць. Переважно за цією тематикою працюють Георгій Дедулін та Андрій Поляков. Щодо газети “Ваш Шанс” то матеріали такої тематики висвітлюються в рубриках “Фемида” і “Гоп-стоп”. Загальна кількість – два-три матеріали в номері. Керівний журналіст рубрики

“Фемида” – Микола Прон. У порівнянні з “Панорамою” у “Вашому Шансі” ми спостерігаємо жорстокіші назви. Наприклад, у рубриці “Фемида”:

“Провинциальный триллер”, № 15, за 11-17 квітня 2007 р.

“Из роддома отправились убивать”, № 25, за 2-8 травня 2007 р.

“Пора в последний путь, брат!”, № 29, за 18-24 липня 2007 р.

За досліджений період нами виявлені такі тенденції щодо висвітлення проблеми медіанасильства:

- за кількістю: у газеті “Ваш Шанс” у десять разів більше публікацій. Не можна подавати забагато негативу. Має бути баланс конструктивної і неконструктивної інформації.

- за назвами: терміни та поняття кримінального світу викликають негативну рефлексію та вносять свої корективи у свідомість підлітка.

Насильство у друкованих ЗМІ більш показове і доступніше. Все залежить від того, як колоритно і яскраво журналіст змалює ситуацію. Кодекс журналістської етики не дозволяє пропаганду насильства. Потрібно жорстоко, оголено, відверто висвітлювати дану проблему, щоб змусити читача проїнятися цим, а не розглядати це детально. Якщо ще й у матеріалі вказується методика, інструментарій – підліток має готовий алгоритм, як йому чинити. Журналіст як соціальна особа має збалансувати психічний стан суспільства, не варто посилювати нездоров’я на фоні криз та політичної нестабільності.

Наук.кер. - Кулішенко Л.А., *ст. викл*

СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СУМСЬКИХ ЗМІ

Кохан Ю., студ.гр. 2МЖ Інституту журналістики
Київського Національного університету ім.Шевченка

Пошук ефективних форм і методів висвітлення питань державної політики сумськими ЗМІ – проблема актуальна.

Інформування населення щодо стратегії та напрямків державної політики, роз'яснення курсу та методів, обраних державою для вирішення нагальних питань в будь-якій з галузей державного розвитку – одна з головних передумов створення в Україні демократичного громадянського суспільства. Роль ЗМІ у цьому контексті є перш за все комунікативною, оскільки саме медіа пропонують і проводять діалог влади з громадськістю, що дає можливість стати максимально зрозумілою.

Сумська журналістика тонко відслідковує попит своїх читачів та глядачів на ту чи іншу інформацію, оскільки в прямій залежності від задоволення цього попиту перебувають накладі газет та популярність місцевих ТРК. Сумщина завжди була політично активним регіоном, тому питання державних політичних стратегій можна вважати благодатними для місцевих медіа.

Діяльність обласної влади, забезпечена інформаційною підтримкою друкованих та електронних ЗМІ, є ефективною, коли її рішення знаходять підтримку та розуміння у населення, а проблемні питання вирішуються швидко й ефективно без сплесків суспільного невдоволення, коли є можливість попередити появу нових викликів.

У розрізі висвітлення регіональною пресою реалізації державної політики, варто зупинитися на темі членства України в НАТО. Указ Президента України «Про цільовий план Україна-НАТО на 2008 рік у рамках Плану дій Україна - НАТО» підписаний 01.04.2008 року. Громадське обговорення даної теми має знівелювати стереотипи, нав'язувані людям старшого віку ще з часів «холодної» війни за СРСР. Саме тоді комуністична пропаганда нав'язувала суспільству сприйняття Альянсу як войовничо-налаштовану організацію, що загрожує загальному миру і спокою. Часи змінилися. Має змінитися і свідомість людей. Результати проведення у недалекій перспективі відповідних референдумів, свідчитимуть про волевиявлення українців щодо членства в НАТО. Вони будуть об'єктивними тільки

за умови, якщо громадяни володітимуть достатніми знаннями щодо переваг та можливостей, передбачених вступом до Альянсу.

Сумська обласна телерадіокомпанія, ТК «АТV» та ТРК «Відікон» у тематичних сюжетах приділяють увагу висвітленню даного питання. Здебільшого готують новинні сюжети, проводять бліц-опитування населення. Скажімо, інформація «АТV» щодо забезпечення сумських бібліотек навчальними посібниками та періодичною літературою, компакт-дисками на тему «Україна-НАТО», виділеними Центром інформації та документації НАТО в Україні, одночасно вирішує кілька проблем – націлює глядача безпосередньо на джерела інформації та акцентує його увагу на актуальній темі. Однак місцевому телебаченню бракує прямих ефірів на задану тему, живого діалогу з прихильниками та опонентами реалізації ПДЧ. Причини об'єктивні – в області недостатньо обізнаних фахівців.

На сторінках друкованих комунальних та приватних форм власності теми, пов'язані з НАТО, знаходять відображення під рубриками: «Зарубіжжя», «Євроатлантичні інтеграції», «Геополітика», «Україна - НАТО».

Сумські журналісти беруть участь у конференціях, тренінгах та семінарах, що проводяться організаціями та проектами підтримки впровадження політики у сфері євроатлантичної інтеграції. А відтак вони стають авторами фахових публікацій на цю тему, мають можливість взяти коментарі спеціалістів з вивчення даного питання, подати на шпальти газет аргументовані думки, що викликають жваву дискусію серед читачів, сприятимуть поглибленню знань щодо НАТО.

Якщо ще рік тому сумським журналістам, особливо тим, які працюють у районних виданнях, бракувало інформаційних приводів для висвітлення теми «Україна-НАТО», то наразі в області запрацювали інформаційні центри, активізували свою роботу як державні так і недержавні організації, що проводять роз'яснювальну роботу серед різних вікових категорій та соціальних груп населення.

Серед районних комунальних видань найкращі публікації були підготовлені журналістами часописів: «Вісті Роменщини» («Чи потрібно Україні рухатися до північноатлантичного Альянсу?», 27.03.08, «Новини Тростянецьчини» («Поговоримо про НАТО», 20.02.08).

Комерційні видання також значну увагу приділять висвітленню теми вступу України до НАТО. Щоправда, роблять це більш вільно,

не однобоко, не заангажовано, застосовують при цьому увесь арсенал жанрів журналістики, надають думки опонентів, спонукають читачів до розвитку дискусії. Яскравими прикладами є публікації в газеті «В двух словах» «Україна в НАТО: «за» і «проти», 9.04.08, та яскрава подача цілісного розвороту «НАТОлогія» у газеті «Панорама», 14.05.08.

Підбірка в «Панорамі» включає: дані соціопитування, аналітичну довідку щодо процедури вступу до НАТО, яку проходить нині Україна на міждержавному рівні, думки експертів щодо миротворчої діяльності, потенційних військових можливостей та політики, яку проводить Альянс. Дано орієнтовний перелік реформ, які повинна провести Україна у рамках Плану дій щодо членства в НАТО. Надруковано таблиці, карти, що дають повне уявлення про географію членства НАТО на сьогодні.

Газета «Панорама» при цьому сповна використала наявний ресурс поліграфічних можливостей, фотоілюстративного матеріалу, що підсилило зацікавленість читача даною темою та налаштованість його на сприйняття об'єктивної інформації.

Політичний відтінок носять сьогоднішні акції протесту, що відбуваються в різних областях України, спрямовані на роздмухування антинаївських настроїв та поділ українців за ознакою прихильності до Альянсу. Їх ситуативність пояснюється електорально-активними подіями – і не відображають здорової, виваженої думки суспільства. Тим часом громада чекає роз'яснень, - передусім з огляду на те, які переваги від такого кроку матиме кожна окремо взята родина, кожен українець. Громада готова слухати і сприймати. Насамперед від засобів інформації – якщо вони зберегли високий ступінь довіри мас.

Наук.кер.- Ткаченко О.Г., *професор*

КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЇ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМ СОЦІОЛОГІЇ У ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Сачок М., студентка групи Юм-72

У нашому житті все взаємопов'язано і зв'язок цей не даремний, тому що як людину можна відокремити від суспільства. Звісно, якщо б кожна особа прагнула бути в цьому житті самим собі парламентом, то, ймовірно, що і суспільства б не існувало за відсутності моральних і етичних норм, а як небанально, то світ перетворився б на хаос.

Дивлячись крізь призму століть можна зрозуміти, що поняття суспільства включає в себе певні особливості на конкретному етапі розвитку людства, до того ж дуже важливим для ефективного підйому або навпаки занепаду соціуму мають економічні, політичні, духовні, демографічні та інші аспекти. Кожне суспільство мало індивідуальні проблеми, які стали тими журливими нотами у віддзеркаленні життя усіх людей. І досить яскраво у творах письменників можна прослідкувати риси того чи іншого соціуму, пізнати свідомість окремих індивідів, зрозуміти їх прагнення і надії на покращення життя.

Звернемося до української літератури і розглянемо цікаву для нас у цьому плані інформацію про людину і суспільство. Так, наприклад, У романі Валер'яна Підмогильного «Місто» перед нами розкривається провінціал, який пройшовши нелегкий шлях, намагався підкорити місто собі і своїм невгамовним потребам. Автор на початку твору приводить слова з Талмуда, Трактату Авот, які виразно характеризують головного героя: «Шість прикмет має людина: трьома подібна вона на тварину, а трьома на янгола: як тварина – людина їсть і п'є, як тварина – вона множитья і як тварина – викидає; як янгол – вона має розум, як янгол – ходить просто і як янгол священною мовою розмовляє.». Головний персонаж, Степан Радченко, спершу ненавидить місто, воно його лякає, приголомшує, мешканці викликають огиду і ненависть. Вчорашній селяк, вибиваючись із сил, час від часу знаходячись на грані катастрофи, принижень, усвідомлення, що міський світ складається з далеко не кращих, а часто гірших, ніж він людей, прагне будь якою ціною відвоювати місце під сонцем. І розуміючи те, що «Життя – це широкомовна, галаслива лотерея з барвистими афішами, запаморочливими плакатами й

досконалою рекламою, що провіщає надзвичайні виграші, делікатно замовчуючи, що на один щасливий квиток припадають тисячі порожніх тонісінських квитків і брати участь у тиражі можна тільки раз», - він сподівається що цей квиток достанеться саме йому. Так воно і сталося, але цю людину не можна назвати тією необхідною, і дорогою часткою суспільства, побудованого на високих моральних цінностях і нормах, тому що не може бути ніякої єдності з пихатих, егоїстичних, зверхніх людей, які не можуть скласти собі ціни.

Яскравою сторінкою змалювання суспільних проблем, ми бачимо у повісті «Fata morgana» Михайла Коцюбинського, де селяни страждали від обезземелення, вони, ніби леліяли ті мізерні наділи землі, які ще мали, і, незважаючи на затьмарене «темними хмарами» життя, вони продовжували сподіватись на краще, що є особливістю багатьох суспільств. М.Коцюбинський писав: « Усі живуть надіями, кожен своєю, а життя йде й не оправдовує тих надій...».

Соціологія сім'ї широко розкривається перед нами у повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я», де автор змальовує життя родини Омелька Кайдаша, письменник сміється крізь сльози. Він показує як родина, змушена пристосовуватися до нових суспільно-історичних умов, не витримує жорсткої конкуренції між членами сім'ї, адже кожен тягне ковдру на себе, руйнуючи, закладені віковічні цінності родинного вогнища, єдності, взаємодопомоги, порозуміння. Але, чи варто, через соціально зумовлені конфлікти, в основі яких лежить приватна власність на землю та на засоби її обробітку руйнувати сім'ю, призводити до ганебних стосунків між рідними? Тому, слід зауважити, що автор недаремно зобразив стосунки між родичами з негативної сторони, адже це дуже часто віддзеркалюється і у сім'ях сьогодення, він допоміг глибше усвідомити світ жалюгідних людських взаємин, де гаснуть кращі якості, почуття людей.

Чомусь дуже рідко ми замислюємося над покращенням нашого суспільства, все звертаємо на владу, на якісь інші чинники, які дійсно псують життя, але з упевненістю можна зауважити, що велику роль відіграють самі люди, які є або самолюбивими і корисливими або ж просто байдужими, або мають велике прагнення до процвітання сім'ї, товариських стосунків, відносин у суспільстві. О.Блок писав: «Тільки політ і поривання, ото ж лети і поривайся – інакше на всіх шляхах загибель.».

Наук. кер. – Сахно П.І., викл.

ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Бершов І.О., студент групи Юм-73

Праця — складне й багатоаспектне явище, яке відіграє в житті суспільства і людини важливу роль. Це поняття в широкому розумінні є невід'ємним від людського життя і безпосередньо пов'язане з робочим місцем індивідуума.

Ринок робочих місць, як складова ринку праці відображає потребу в робочій силі і характеризується передусім кількістю вакансій на підприємствах і в організаціях. При цьому враховуються вакансії як функціонуючих підприємств і організацій, так і таких, що вводяться в дію. Крім того, враховуються й ті робочі місця, на яких працівники не задовольняють роботодавця і він шукає їм заміну.

Отже, ринок праці — це передусім система суспільних відносин, пов'язаних із купівлею і продажем товару «робоча сила». Крім того, ринок праці є сферою працевлаштування, формування попиту й пропозиції на робочу силу. Його можна трактувати і як механізм, що забезпечує узгодження ціни та умов праці між роботодавцями і найманими працівниками. За цих умов важливу роль у питаннях збалансованості ринків праці мають відігравати державні механізми регулювання цих важливих процесів.

Зауважимо, що в останні шість років на ринку праці спостерігалися негативні тенденції щодо зниження економічної активності населення. Цей процес зумовлений інтенсивним скороченням обсягів безробіття в умовах повільного приросту кількості зайнятого населення та супроводжувався вибуттям зі складу робочої сили населення працездатного віку внаслідок обмеження можливостей щодо гідного працевлаштування.

На відміну від вищезазначених тенденцій, у 2006р. ситуація на ринку праці набула позитивних ознак. Середньомісячна чисельність економічно активного населення віком 15-70 років у 2006 р., порівняно з 2005 р., зменшилася на 0,2% винятково за рахунок вибуття зі складу робочої сили осіб пенсійного віку та становила 22,2 млн осіб. Водночас чисельність економічно активного населення працездатного віку за вказаний період зросла на 64,2 тис. осіб та становила 20,5 млн осіб. Із зазначеної кількості громадян 19,0 млн осіб були зайняті економічною діяльністю, а решта - 1,5 млн осіб відповідно до методології Міжнародної організації праці (МОП) класифікувались як безробітні.

Рівень економічної активності населення віком 15-70 років у 2006 р., порівняно з 2005 р., не змінився і становив 62,2%, а для населення працездатного віку зріс із 70,9 до 71,2%.

Найвищий рівень економічної активності був характерним для осіб віком 30-49 років, а найнижчий - для молоді віком 15-24 роки та осіб пенсійного віку.

Зростання обсягів зайнятості відбувалося за рахунок збільшення кількості працюючих у секторі самостійної зайнятості за скорочення чисельності найманих працівників. Частка найманих працівників порівняно з 2005 р. скоротилася на 0,8 в.п., у тому числі в сільській місцевості — на 2,5 в.п. Цей показник у цілому по країні у 2006 р. становив 81,0%, у тому числі у міській місцевості — 93,4%, а у сільській - 54,0%. Кожен тринадцятий найманий працівник працював на умовах усної домовленості з роботодавцем.

Рівень безробіття населення віком 15-70 років (за методологією МОП) у цілому по Україні знизився на 0,4 в.п. та становив 6,8% економічно активного населення цього віку. Цей показник був нижчим, ніж у середньому по країнах Євросоюзу.

Чисельність зареєстрованих безробітних серед сільського населення зросла з 274,2 до 397,8 тис. осіб. Це свідчить про недосконалість проведення аграрної реформи на селі, зокрема щодо збільшення зайнятості та розширення підприємництва.

Навантаження на одне вільне робоче місце становило 5 осіб за 2005-2006 рр. Значне навантаження на вільне робоче місце, яке значно перевищує середній показник для галузей економіки України, спостерігалось серед:

- кваліфікованих робітників сільського та лісового господарств (20 осіб);
- технічних службовців (8 осіб);
- працівників сфери торгівлі (7 осіб).

Це засвідчує необхідність удосконалення державного механізму регулювання професійної збалансованості ринку праці в Україні.

Досягнення оптимальної економічно і соціально ефективною зайнятості — невід'ємна складова відновлення української економіки. Стимулами цього процесу мають бути ринкові важелі і цілеспрямовані заходи господарської політики на всіх рівнях.

Якщо в розвинутих країнах вирішення проблем зайнятості зазвичай не вимагає кардинальних змін економічної стратегії, то в Україні для цього потрібні докорінні економічні зміни. Передумовою таких змін є

фінансова стабілізація, підтримка й інтенсифікація економічного зростання, збільшення ресурсів для інвестиційної активності і вирішення соціальних проблем. Потрібна ефективна взаємодія найманих працівників, роботодавців і державних органів для узгодження шляхів вирішення проблем зайнятості.

Водночас державі необхідно обмежувати дії на ринку праці, забезпечуючи захист соціально вразливих груп населення і регулюючи вивільнення робочої сили.

Дуже важливо уникнути ситуації, коли поновлення економічного зростання буде відбуватися за високого і застійного безробіття. Загострення проблеми зайнятості тоді неминуче. По-перше, може збільшитись вивільнення робочої сили на підприємствах.

Для поєднання економічного зростання з розширенням зайнятості необхідні:

- поява ринково орієнтованого, захищеного державою й соціально відповідального власника виробничих та фінансових ресурсів, заохочення його підприємницької активності;
- залучення внутрішніх та іноземних інвестицій;
- забезпечення умов для матеріальної зацікавленості працівників, розвитку їхніх потреб, розширення інфраструктури для їхнього задоволення, а також відповідності професійного рівня трудящих вимогам матеріально-технічної бази виробництва.

Реалізація цих вимог можлива лише за використання розвинутого ринкового господарського механізму в поєднанні з державним регулюванням.

Кількість вільних робочих місць у 2006 р. зменшилась порівняно з попереднім роком (170,5 тис. проти з 186,6 тис.). Це ознака необхідності державного втручання та інвестицій щодо створення додаткових робочих місць й оновлення наявних.

Спостерігається значне навантаження на вільне робоче місце серед кваліфікованих робітників сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства (20 осіб), а також технічних службовців (8 осіб), працівників сфери торгівлі та послуг (7 осіб).

З метою вдосконалення державного механізму регулювання ринку праці необхідно розширити заходи активної політики зайнятості, посилити роль прогнозування ринку праці та соціального захисту населення, зокрема найбільш вразливих категорій населення, на ринку праці.

Наук. кер.- ст. викладач Сахно П. І.

БОРОТЬБА ЗА ЧИСТОТУ МІСТА – СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Бузурна А., студентка групи Ю-74

Більшість із нас виходить із під'їздів багатоповерхових будинків, перше, що бачимо, - це смітники. І як би двірники не намагалися зробити їх привабливішими для ока, ніс все одно їх почує, бо смердить. Статистика стверджує, що пересічний українець «збагачує» державу 350 кг побутового сміття щорічно. Отже, саме так до 15 мільйонів тонн відходів накопичується в Україні з кожним новим роком.

Урядовці вирішили пречепурити країну. Старе прислів'я про те, що чисто там де не сміять переробили на новий лад: «Чисто там, де сміття сортують». Європу обіцяють зробити у кожному українському дворі.

Папір, метал, скло, пластик та інші побутові відходи не повинні скидатися в одну сміттеву урну. Це — принцип роздільного сортування сміття, розповсюджений у світі, й нині започаткований в Україні в рамках акції «Збережемо Україну чистою». Фахівці переконують, що ігнорувати таке нововведення не варто, враховуючи бажання України дорівнятися до високорозвинених країн світу, а також зважаючи на екологічну ситуацію в країні, яка вимагає рішучих змін для виходу з екокризи.

Роздільне сміття у Європі почало впроваджуватися ще 30 років тому. Але домогосподарки звикли сортувати сміття у кілька пакетів і вкидати його у три чи чотири контейнери порівняно нещодавно. Скільки часу потрібно українцям для того, щоб звикнути сортувати скло, папір, метал та інші відходи?

Взагалі вже у багатьох містах України запроваджено експеримент зі сортування сміття. Наприклад, у Черкасах, Вінниці, Львові нещодавно у декількох районах з'явилися нові баки для збору сміття — на кольорових емкостях красуються написи «скло», «папір», «пластик», «побутові відходи». Експеримент показав, що сортування сміття лише одного сміттевозу дає прибуток не менш ніж у 740 гривень, що є безперечним доказом економічної доцільності і перспективи використання роздільно збирання або його сортування.

В Україні ж поширено вивезення побутових відходів за межі міста, де створюються стихійні звалища які стають епідеміологічно

небезпечними зонами довкілля. При цьому втрачаються цінні компоненти твердих побутових відходів - кольорові метали, скло, папір, текстиль тощо.

З блоками для розділення сміття експериментують у двох столичних районах.

Планували з виробників батарейок, упаковок, побутової техніки стягувати додаткові кошти для розвитку сміттєпереробки. Але ідеї залишаються ідеями, і українці надалі викидають сміття у один і той же бак.

У Міністерстві ЖКГ кажуть, що треба покласти роки, щоб людей перевиновити.

Тим часом у Миргороді, на Полтавщині, з вихованням впоралися за 3 місяці. До активної інформаційної кампанії залучили студентів і школярів, і все місто тепер сортує непотріб.

Нещодавно і в нашому місті біля декількох будинків з'явилися кольорові контейнери для сміття. Цікаво як буде проходити експеримент у нашому місті і чи підключиться до цього експерименту ціле місто.

На мою думку кожен розуміє проблему зі сміттям, але не кожен готовий його сортувати.

Отже, усі розуміють актуальність даної проблеми. Хоча не всі розуміють, що зібрати сміття, це лише половина справи. Потім треба ж його переробити. Тому тут відразу постає інша проблема-побудова заводів по сортуванню і утилізації сміття. Безсумніву, содіватися на місцеві ініціативи можна, але чекати на їх впровадження доведеться, можливо, не один рік. Найбільш перспективним у цій ситуації є вирішення проблем сміття тими, хто потенційно призводить до його утворення.

Сподіваємося на те, що психологію людей, коли все скидається в одне помийне відро, таки вдасться переломити, адже люди вірять у необхідність таких кроків

Хочеться сподіватися, що українці все ж таки повірять в екологічні принципи і почнуть робити конкретні кроки для збереження довкілля.

Науковий керівник- Сахно П. І.

ПРОБЛЕМИ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Шагарова І., студентка групи ФТ-73

Ринок праці - суспільно-економічна форма руху трудових ресурсів. Як економічна категорія ринок праці представляє собою систему виробничих відносин між робітниками, підприємцями і державою, по-перше, з приводу обміну індивідуальної здібності до праці на фонд засобів, необхідних для відтворення робочої сили, та, по-друге, з приводу розміщення робітників в системі суспільного розподілу праці у відповідності до законів товарного виробництва та обороту.

На практиці ринок праці сприймається як механізм виявлення і погодження попиту і пропонування на робочу силу, тобто цей ринок має спільні риси з іншими складовими загального ринку. е попит, пропозиція, ціна.

Суть відмінності від інших ринків у тому, що для робітника продаж робочої сили, її ціна, служать, як правило, основним джерелом життєдіяльності. Тому продаж робочої сили не можна відкласти на тривалий час, чекаючи більш сприятливого співвідношення попит-пропозиція. Рівень заробітної плати може гарантуватися тільки державою, шляхом встановлення граничних правових норм (тарифні ставки, ставки оплати праці, тривалість робочого часу, оподаткування та ін.).

За останні роки чотири процеси докорінно змінили у розвинутих країнах стан ринку праці:

- Зростання профспілок (зрівняння влади між працівником та роботодавцем)
- Послаблення соціальних недоліків (закон про соціальне страхування, житлове будівництво, медицина, освіта...)
- Держава взяла на себе відповідальність за рівень виробництва (зниження податків або збільшення видатків з бюджету, або і те і інше. Таким чином держава збільшує попит і нарощує виробництво)
- У провідних державах зник старомодний підприємець, на зміну якому прийшов менеджер, корпоративний бюрократ.

Процес становлення ринку праці в Україні супроводжується посиленням його сегментації.

В посиленні сегментації ринку праці на сучасному етапі беруть участь різні фактори, зокрема структурні зміни в економіці, поява альтернативних форм господарювання і власності, спад виробництва і зниження життєвих стандартів українців.

На відміну від дуалістичної моделі західних ринків, українському ринку праці властива три секторна модель, яка охоплює: зайнятих в офіційній економіці; зайнятих в неофіційній економіці та зайнятих одночасно в офіційній та неофіційній економіках.

В основі зрушень на ринку праці України лежить декілька процесів. В Україні на рубежі 90-х років почалися процеси формування багатоукладної економіки, створення нових організаційних форм. Економіка в цілому стала більш відкритою. Починається приватизація, тобто зміна форми власності. Але й донині за кількістю зайнятих домінує державний сектор.

Приватна власність набуває найбільшого поширення у сфері торгівлі. Основна частка працюючих в умовах приватної власності займається посередницькою діяльністю. Це справляє своєрідний вплив на ринок праці.

У приватних організаціях регламентація трудових режимів доповнюється більшою самостійністю і ширшим простором виявлення ініціативи. Такі організації мають більші можливості для диференціації та підвищення заробітної плати.

Процес української приватизації веде до негативних наслідків. Насамперед - це поширення нелегальної діяльності. Поряд із збагаченням одних прошарків населення, інші ще більше відлучаються від матеріальних цінностей. З приватизацією пов'язано і збільшення безробіття.

Інший важливий фактор - це спад виробництва та гальмування структурної перебудови економіки. Проявом його є:

- Високі темпи спаду виробництва і продуктивності праці.
- Темпи спаду виробництва десятикратно перевищують темпи скорочення зайнятих.
- Гальмування структурної перебудови економіки стримує появу на ринку праці конкурентоспроможних груп працівників. Воно консервує неефективні виробництва, більшість з яких знаходиться на грані банкрутства, дає можливість утримувати на підприємствах величезний масив прихованого безробіття.

Важливим є також загострення суперечностей між ціноутворенням на товарних ринках та ринках праці, між товарним та грошовим потоками кругообігу.

Жахливими стали затримки у виплаті заробітної плати, пов'язані, між іншим, з прорахунками грошової та інвестиційної політики.

Зворотною реакцією з боку населення став пошук форм пристосування до нових умов. Це розширення пропозиції своєї робочої

сили за рахунок вторинної зайнятості, участі в неформальній економіці, сільськогосподарській праці на земельних ділянках тощо.

Завданням сучасного етапу в сфері регулювання зайнятості є перехід до активної політики на ринку праці, яка, на жаль, не здійснюється зараз. В основу має бути покладена модель управління, центральними елементами якої є основні регулятори ринкової організації праці.

Пріоритетними напрямками реформування українського ринку праці є вдосконалення системи оплати праці, розширення можливостей отримання населенням офіційних основних і додаткових доходів, соціальна підтримка окремих груп; підвищення якості та конкурентоспроможності робочої сили; сприяння ефективним і доцільним переміщенням працездатного населення; запобігання зростанню безробіття через створення робочих місць за рахунок різних джерел фінансування, впровадження механізмів звільнення і перерозподілу зайнятих, реструктуризації економіки і піднесення вітчизняного виробництва.

Наук. кер.- ст. викладач Сахно П. І.

ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ШАХРАЙСТВА

Коваленко І., студентка групи Ю-74

У даний час в Україні відбуваються корінні економічні, соціальні та політичні перетворення, спрямовані на побудову демократичної і правової держави. Ці процеси протікають непослідовно, суперечливо, що разом з негативною спадщиною минулого істотно впливає на всі сторони соціальної дійсності, у тому числі і на злочинність. У порівнянні з 2000-м роком її рівень значно підвищився, змінилася і її структура, найбільша питома вага в якій саме корисливих злочинів. Серед останніх же спостерігається стійке абсолютне і відносне зростання злочинів проти власності, а серед них - злочинів проти приватної власності громадян. І хоча число таких посягань дещо знизилося, їх динаміка в даний час викликає тривогу. Між тим право приватної власності Конституцією України 1996 р. проголошується непорушним (ст.41). Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. На державу покладено обов'язок всебічно (в тому числі і кримінально-правовими засобами) захищати права всіх суб'єктів власності.

Незважаючи на те, що домінуюче становище серед злочинів проти приватної власності громадян займають крадіжки, в останні роки зріс і рівень грабежів, розбоїв, шахрайств.

За даними офіційної статистики, динаміка шахрайства залишається несприятливою. При цьому необхідно мати на увазі, що шахрайство є високолатентним злочином.

Питання кримінально-правової боротьби з шахрайством докладно висвітили у своїх працях такі криміналісти, як Г.М. Борзенков, В.О. Владимиров, Є.В. Ворошилін, М.Й. Коржанський, П.С. Матишевський, Г.О. Мендельсон, Б.С. Никифоров, А.О. Пинаєв та ін.; про способи вчинення шахрайства писали М.І. Панов, Р.А. Сабітов та інші правники. Кримінологічним проблемам шахрайських посягань на власність громадян присвячені дисертаційні дослідження М.П. Клейменова, С.В. Косих, О.В. Рудзітіса, а також окремі роботи О.А. Герцензона, І.М. Даньшина, А.Ф. Зелінського, О.І. Гурова.

Але ж дослідження зазначених авторів були проведені в 60-80-ті роки, тим часом соціальний зміст шахрайства як одного з видів злочинів в 2007-2008 роках істотно змінився.

Не враховувалося науковцями також і те, що шахрайство в більшості випадків учиняється професійними злочинцями.

Назріла необхідність більш предметного кримінологічного вивчення шахрайства проти приватної власності громадян, тому що вчені-кримінологи звертали увагу в основному на інші, більш поширені корисливі злочини. Шахрайство ж через незначну питому вагу в структурі зареєстрованої злочинності не було предметом самостійних кримінологічних досліджень в Україні. Між тим за умов ринкових відносин воно набуває нових рис, з'являються нові його види, які не досліджувалися раніше. Шахрайство також виявляє тенденцію до постійного зростання.

Покарання за шахрайські посягання вперше в законодавстві Русі було встановлено в Судебнику 1550 р. Однак, які діяння варто відносити до шахрайства ні Судебник, ні наступні законодавчі акти не розкривали. Їх аналіз показує, що шахрайство розглядалося як вид татьби (злодійства), подібне з грабежем та крадіжкою, і перелік таких діянь був достатньо великим.

Отже, сучасне розуміння шахрайства як злочину, спрямованого на заволодіння майном або придбання прав на майно шляхом обману або зловживання довір'ям, було вперше сформульовано в КК України 1922 р. і з незначними змінами перенесено в КК України 1927 і 1960 рр.

Робиться висновок про те, що дане в них визначення поняття шахрайства утвердилось і в науці, і в практиці.

Наук. кер.-Сахно П.І., викл.

ПРОБЛЕМА ДОРОЖНО-ТРАНСПОРТНЫХ ПРОИШЕСТВИЙ

Сергиенко А.В., студентка группы ФТ-73

Рост дорожно-транспортных происшествий (ДТП), в том числе тех, где страдают дети, не прекращается. Общий пессимизм усугубляет кризисное состояние общества. Финансовые трудности порождают проблемы, связанные с исправностью транспортных средств и дорожного покрытия, состоянием освещенности и наличием необходимого числа дорожных знаков.

В качестве причин ДТП чаще называют субъективные, хотя очевидно, состояние дорог и автотранспорта не улучшилось.

Прохожие перестали надеяться на официальные структуры и видеть возможность решения проблем на уровне непосредственного взаимодействия людей.

В массовом сознании сформировалось отношение к сегодняшнему состоянию общества как периоду, характеризующему всеобщим пренебрежением к законам, нормам, правилам.

В период социальной нестабильности, сопровождающейся изменением легитимных регуляторов, их неустойчивостью, происходит определенная разбалансировка нормативного поведения во всех сферах жизни, своего рода потеря ориентации. Ситуация, складывающаяся в дорожном движении, служит зеркалом общественных процессов, ибо участники дорожного движения живут в нормативно неустойчивой среде.

Правила дорожного движения (ПДД) являются относительно стабильными, общая тенденция к нарастанию аномии проявляется и здесь. Таким образом, одна из причин ДТП имеет в своей основе следующую трансформацию: разрешено все, что не запрещено – я не знаю, запрещено ли это; многие так поступают – значит можно.

Многие дорожные знаки по своей направленности являются разрешительными: знак, обозначающий подземный переход, человек воспринимает как простой указатель, а не знак, запрещающий наземный переход.

Дорожные знаки помогают ориентироваться лишь человеку, хорошо знающему ПДД и имеющему твердое намерение им следовать, т.е. человеку, отчетливо представляющему, что можно и чего нельзя, а также обладающему необходимыми навыками.

Если исходить из того, будто правила дорожного движения позволяют избежать или максимально сократить количество ДТП, то

надо признать: одной из важнейших проблем является знание и следование ПДД.

Особую актуальность вопрос приобретает в отношении детей.

Существует определенная возрастная специфика, связанная с особенностями восприятия, памяти, понимания (осознания) ребенком ситуации, уровнем его волевой регуляции, которые значительно отличаются от взрослых. В то же время общие тенденции, характерные для взрослых в восприятии социальных норм, проявляются и у детей.

У ситуации, связанные с повышенной опасностью, у взрослых вызывают достаточно осторожное поведение, то у детей, напротив, возрастает количество рискованных поступков.

Дорожно-транспортная ситуация может рассматриваться как сложное социальное взаимодействие, опосредованное техническими средствами и регулируемое определенными нормами. Таким образом, поведение участников дорожного движения представляет собой нормативно-регулируемый феномен.

Сложность взаимодействия при изучении проблем дорожно-транспортного травматизма заключается в том, что одна из его сторон - ребенок, т.е. человек, находящийся в процессе становления, созревания, только еще овладевающий нормами и правилами поведения.

Половина школьников и более половины взрослых не уверены в том, что дети обладают полноценными знаниями правил дорожного движения.

Науч. рук. - ст. преподаватель Сахно П.И.

ОТНОШЕНИЕ ПРИЗЫВНИКОВ К СЛУЖБЕ В АРМИИ ПО КонтРАКТУ

Сергиенко М.В., *студентка группы ФТ-73*

Приобретение военной профессии сопряжено с коренным изменением жизненного стиля, привычной среды общения. Современная технически оснащенная армия нуждается в специалистах высокого класса.

В отличие от службы по призыву, с её предопределенностью и заданностью, контрактная система значительно расширяет для человека возможности выбора, повышая и собственную ответственность за его последствия.

Воспроизводство армейских рядов происходит преимущественно за счет выходцев из рабочего пласта. Причём социальное происхождение является по существу нейтральным фактором для службы по контракту или

призыву. Призывникам присущ довольно высокий образовательный уровень, а наличие гражданской профессии сдерживает готовность к заключению воинского контракта.

Призывники по определенным характеристикам заметно уступает своим сверстникам, что вызывает необходимость повышения их общей подготовки.

Социальный аспект учебы, труда и быта непосредственно не воздействует на отношение к военной службе, даже как ожидаемые материальные блага, зарплата, карьера, не прослеживается прямой корреляции с мотивированностью выбора.

Интерес к армии возникает значительно раньше включения молодого человека в призывную кампанию, проявляясь в детских играх, в увлечении соответствующими книгами, кинофильмами.

Думающие заключить контракт наслышаны о неуставных отношениях больше, но беспокойства выражают меньше, тогда как остальные в «дедовщине» усматривают существенный негативный момент, отвращающий от армейской жизни.

Важный фактор образуют родители и родственники призывников. Определенное воздействие на желание юношей посвятить себя военной карьере оказывают учителя.

Престиж армии и её авторитет в глазах молодежи невысокий. Молодежь пассивно и равнодушно воспринимает предлагаемые ей несения службы.

Серьёзным фактором, определяющим, сколь престижна армия, является семейное положение потенциальных военнослужащих. Холостяки охотнее жалуют контракт, чем обремененные семьей. Влияет на престиж армии региональный фактор. Методы военной профориентации, система стимулирования не должны быть одинаковыми, нужно учитывать специфику образа жизни, особенности профессиональной квалификации.

Привлекает юношей призывного возраста в контрактной системе материальная сторона службы и возможное самоутверждение. Это характеризует ожидания от контрактной системы, чем устойчивую структуру мотивов. Высокая зарплата, надежда на получение жилья и другие материальные блага рассматриваются молодыми людьми как некое обязательное условие контрактной системы.

Сделав упор на материальное стимулирование и не обеспечив его реализацию, армия проиграла призывную кампанию.

Науч. рук.- ст. преподаватель Сахно П.И.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЧИН ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Вініченко Т., студентка групи Ю-74

Після набуття Україною незалежності, економічні труднощі перехідного періоду, безробіття та неповна зайнятість, низькі доходи трудящих та затримки з виплатою зарплатні та пенсії примусили багатьох людей шукати заробітку за кордоном. За даними державної статистики, обсяги офіційно зареєстрованої трудової міграції постійно зростають: у 1996 р. вони становили 12 тис., у 1998 р. – 24 тис., а у 2006 р. – 51 тис. осіб.

Проте дані офіційної статистики навіть приблизно не відображають дійсні масштаби трудової міграції за кордон.

За інформацію дипломатичних представництв України, в Польщі на заробітках перебувають 300 тис. громадян, в Італії та Чехії – по 200 тис., у Португалії – 150 тис., Іспанії – 100 тис., Туреччині – 35 тис., у США – 20 тис. У Росії лише офіційно (на основі ліцензій Федеральної міграційної служби цієї країни) працює близько 100 тис. українських громадян, загальна ж кількість українців, які працюють у цій країні, оцінюється в 1 млн.

Поряд з цим існують й інші, значно більші оціночні дані щодо кількості українських працівників-мігрантів. Деякі економісти називають цифру до 5 млн. осіб. Політики піднімають її ще вище – до 7 млн. громадян.

Причини трудової міграції носять майже виключно економічний характер. Проте якщо на початку 90-х виїзди на заробітки за кордон зумовлювалися зупиненням підприємств, багатомісячними затримками з виплатою заробітної платні, зростаючим безробіттям, то нині їхньою метою у більшості випадків є підвищення добробуту, вирішення житлового питання, фінансування навчання тощо.

Разом з тим, і наслідки трудової міграції далеко не однозначні. Збільшення грошової маси призводить до зростання цін, дешеві імпортні товари, привезені “човниками”, створюють конкуренцію товарам вітчизняного виробництва. Орієнтовані на споживання гроші мігрантів лише незначною мірою мають інвестиційне чи кредитне використання. Вплив заробітків за кордоном на розвиток дрібного бізнесу є вкрай скромним внаслідок податкового тиску, відсутності дешевих кредитів, труднощів з реєстрацією підприємства, невіри громадян у перспективи малого бізнесу. Зовнішня трудова міграція руйнує трудові колективи, здатна спричинити дефіцит робочої сили у певних галузях та регіонах. Вона призводить до втрати кваліфікації, оскільки особи з високим рівнем професійної підготовки здебільшого виконують за кордоном малокваліфіковану роботу.

Відплив молоді спричиняє негативні демографічні наслідки як внаслідок руйнації сімейних відносин, так і через несприятливу для народження і виховання дітей специфіку “мігрантського” способу життя. Наприклад, у Чернівецькій області, охопленій значною трудовою міграцією, кількість укладених шлюбів на тисячу населення у порівнянні з 1990 р. скоротилася в 1,3 разу. Водночас, абсолютна кількість розлучень збільшилася майже у півтора рази. Ще більш складною сімейною проблемою, яка переростає у соціальну, є виховання дітей мігрантів, залишених в Україні, особливо у випадках тривалої відсутності обох батьків. Як наслідок, Україна стикається з новим видом соціального сирітства, необхідністю брати під державну опіку частину дітей мігрантів.

Оцінюючи результати трудової міграції, важливо враховувати перспективи її розвитку. Як доводять соціологічні дослідження, орієнтація на виїзд за кордон для постійного проживання більше притаманна особам, які мають досвід трудової міграції, ніж тим, хто такого досвіду не має, а з числа заробітчан – тим мігрантам, котрі частіше і довше перебували за кордоном. Таким чином, трудова міграція виступає фактором, що підвищує ризик еміграції. Тобто, нинішні тимчасові поїздки на заробітки у майбутньому можуть перетворитися у незворотні втрати населення. При чому ця перспектива стає більш реальною із збільшенням строків заробітчанських поїздок, кращою адаптацією мігрантів за кордоном, покращанням внаслідок цього їх заробітків та умов проживання.

Суперечливість явища трудової міграції підводить до висновків про те, що основний зміст політики держави у відповідній сфері має полягати у мінімізації її негативних наслідків, максимальному використанні позитивних для громадян (у тому числі – працівників-мігрантів) та суспільства результатів. Політика регулювання трудової міграції має виходити з того постулату, що право громадянина виїжджати за рубіж є невід’ємним від його права на гідний рівень життя вдома, тобто права мати роботу або власну справу, яка б дозволяла реалізувати себе, забезпечити добробут сім’ї.

Однак наслідки теперішньої політики уряду, незважаючи на раніше проголошені цілі поки що не дають приводу для оптимізму. Скоріше за все у найближчому майбутньому обсяги трудової міграції зберігатимуться на існуючому рівні, а у випадку продовження спаду в економіці, що вже намітився, кількість виїжджаючих за кордон „заробітчан” зростатиме.

Науковий керівник: Сахно П.І.

ПРОБЛЕМИ ВІЛЬНОГО ЧАСУ

Кулакова І.О., студентка Ю - 74

Час людини, сім'ї, суспільства є нематеріальною формою багатства, значною соціальною цінністю. Його головні складові — робочий час, який людина присвячує праці, та час, який людина використовує на власний розсуд. Кожна складова має своє призначення, соціально-економічний зміст, функції.

Нині різко посилилася увага до проблем вільного часу, що зумовлено насамперед підвищенням його ролі в житті людини і суспільства. Вільний час розглядається як соціальна цінність, як важливий чинник всебічного розвитку людини, її потреб, інтересів, нахилів. Його значення зростає із розвитком та ускладненням виробничо-технічних умов праці, що потребує від сучасного робітника вміння адаптуватися до них, забезпечувати високоефективну працю. Це робить вільний час основним чинником репродукції робочої сили. Вільний час безпосередньо впливає на вирішення важливих проблем людства: екологічних (охорона та відновлення природного середовища), медико-соціальних (подовження тривалості людського життя, поліпшення самопочуття населення, якості життя). Все це привертає увагу до проблем вільного часу не тільки вчених різних галузей (соціологів, економістів, психологів, демографів), а й широкі верстви населення.

Сучасний ритм життя змушує людину віддавати левову частку свого вільного часу на вирішення різноманітних життєвих негараздів, практично не залишаючи їй можливості на повноцінний відпочинок. Людина свідомо відмовляється від відпочинку, загрожуючи таким чином власному здоров'ю. На фоні такого, здавалося б, звичайного явища виникають різноманітні хвороби, психологічні перевантаження, стрес. Дослідники, лікарі та соціологи вже давно б'ють на сполох. Якщо так триватиме надалі, людство перетвориться на роботів для виконання різноманітних операцій.

Для українського суспільства проблема вільного часу пов'язана з процесами, які відбуваються в соціально-економічній, духовній сферах, що вимагає формування нового підходу до особистості, її власного життя і діяльності у вільний час. Не менш суттєві й негативні чинники, які нині значною мірою обумовлюють особливості та специфіку використання вільного часу є безробіття,

внаслідок якого постійно збільшується кількість незайнятого населення, що загострює проблему вільного часу, який повинен бути спрямований на задоволення культурних, пізнавальних потреб людини, розвиток її здібностей. Іншим чинником є занепад інфраструктури вільного часу, на яку впливають економічні кризи. Найуразливішими виявилися ті їх складові, що потребують значних капіталовкладень. У важкому становищі опинилася мережа культосвітніх закладів — загальнодоступних бібліотек, клубів, театрів, музеїв тощо.

Серйозною проблемою є вільний час молоді, наприклад студентів. Вони характеризуються певними соціальними і психологічними відмінностями, які дають змогу виділити їх в особливу соціальну групу. Дослідження вище згаданої проблеми виявило, що реальне проведення вільного часу у багатьох студентів — це звичні дії, які не потребують цілеспрямованих зусиль. Більшість студентів вибирає пасивні форми його проведення: читання газет, журналів, художньої літератури та перегляд телепередач. Меншість — спілкування з друзями, рідними, розваги, заняття спортом, художньою самодіяльністю, рукоділлям, самовдосконаленням. В результаті дослідження простежується тенденція до пасивних видів діяльності: нехтування фізичною культурою та спортом; незначна кількість занять творчого характеру; відсутність цілеспрямованого вибору занять, що призводить до неефективного використання вільного часу.

В Україні проблеми вільного часу вивчають В. Піча, Т. Старченко, І.Пустельник, Н. Черниш, А. Вишняк, М. Чурилов, С. Макєєв, Є. Головаха, Н.Паніна та ін..

Наук. кер.-ст. викл. Сахно П.І.

СОЦІОЛОГІЯ СЕЛА

Ричкаль С., студент групи Юм – 73

Читаючи твори українських письменників, майже в кожному з них, ми можемо знайти опис українського села. Адже здавна Україна славилася своїми квітучими і веселими селами, в яких кипіло і вирувало життя. І здавалося цього нічого не змінить. Та зараз ми спостерігаємо іншу картину — села вимирають на наших очах.

На сьогодні ця проблема є дуже актуальною, адже зменшення сільського населення невпинно зростає, що негативно відображається на сільському господарстві, а це в свою чергу веде до підвищення цін на продукти харчування. А оскільки середньостатистичний українець майже 52% своєї заробітної плати витрачає на продукти харчування, то підрахувавши, можна сказати, що ця проблема досить вагомо б'є по гаманцям простих людей.

Влада вже давно заговорила про катастрофічний стан села, але все обмежується лише балачками. Та ніхто не хоче реально оцінити ситуацію і знайти шляхи для подолання цієї негативної тенденції. Але перш ніж шукати вихід з цього становища, потрібно поглянути в сам корінь проблеми і визначити причини такого становища села.

Взагалі, основною проблемою села є його старіння. Тобто в ньому залишаються лише старі та немічні люди, а більша частина молоді виїжджає до міста, з метою якось влаштувати своє життя, бо сьогоднішнє село не має жодних перспектив для молоді сім'ї. Це проявляється у відсутності оплачуваної роботи, а отже відбивається і на матеріальному становищі людини, дитячих садків, шкіл, елементарних комунальних послуг. Деякі села, живучи вже у XXI столітті, і досі не газифіковані. А життя у місті хоч і не таке казкове, та все ж краще ніж злиденне існування.

В свою чергу штучна урбанізація негативно впливає як на село, так і на місто. Часто жителі нашого міста задають собі питання: «Чому ціни на нерухомість в Сумах одні з найвищих по Україні?» А разом з цим, Сумська область посідає одне з провідних місць по кількості зникаючих сел. Так що, це просто збіг, чи взаємозалежність міста від села? І така тенденція помітна не лише в Сумах, а й в інших містах.

Багато людей говорить, що процес занепаду сел почався зі здобуттям нашої держави незалежності й пов'язаний лише з погіршенням економічного становища. Але це не так. В дев'яності роки минулого століття процес переселення людей з сільської місцевості лише набрав такої масовості й загрозливого характеру. А його зародження спостерігалось ще у шістдесяті роки ХХ століття. Тоді люди почали покидати села внаслідок ряду причин.

По-перше, тодішня влада почала інтенсивно розбудовувати міста, і сільське населення примусово було задіяне у цьому процесі, й дуже багато робітників залишилася на постійне проживання в місті. По-друге, рівень життя в місті був вищим ніж в селі, що також має зв'язок з політикою керівної партії, і люди починають виїжджати з сел.

Тим більше цьому сприяло й те, що промислові гіганти потребували значної кількості робочої сили, і саме село стало постачальником робітників.

Саме ці фактори призвели до занепаду сільських районів. Причому негативні тенденції в селі стали помітними вже через 15 років – почався занепад колективних господарств, внаслідок зменшення трудових ресурсів. Тоді влада обіцяла виправити становище, так би мовити стерти грані між селом і містом. Але як можна сьогодні спостерігати, що грані не тільки залишилися, а й поглибшали.

Та і взагалі, статус села серед людей впав. Воно вже не є годувальником міста, як було раніше. В уяві суспільстві, селянин з працьовитої, сильної духом людини перетворився на такого собі нерозумного і неосвіченого «Івана-дурня», відсталого від життя. І таке місце в суспільстві знищує моральний дух селянина, підриває віру в себе. На психологічному рівні людина, особливо якщо вона молода, прагне виїхати з села, бо для неї слово селянин – це клеймо, яким позначають мало розумну людину. І навіть ті люди, які залишаються деградують, і починають зловживати спиртними напоями. Тобто, як це не прикро констатувати, село не тільки вмирає, а ще й співається.

Зміни відбуваються і у ставленні людей один до одного. Хоча підвищення агресивності й озлобленості притаманні також і місту, але серед сільських жителів ці процеси більш помітні й вразливіше впливають на стосунки в середині суспільства. Адже раніше в селі панувала взаємодопомога. Якщо в когось траплялося лихо, обов'язково йому хтось допоможе, не вимагаючи за це ніякої винагороди. Але сьогодні це вже важко зустріти навіть в селі. Однією з причиною цього є збільшення майнового розшарування, і дуже рідко доводиться спостерігати, як людина, яка досягла матеріального статку зверне увагу на проблеми більш біднішої людини.

Отже, проблема вимирання сел набула загрозового характеру. І потрібно серйозно задуматись над її вирішенням, адже село нерозривно пов'язане з містом. Найперше треба відродити дух села, а згодом і економічне значення. І хоча це справа не одного десятка років, все ж потрібно сподіватися на краще. Бо не хочеться бачити в майбутньому нашу державу, як резервацію з кількох міст, за межами яких немає людського життя.

Наук.кер. – ст. викл. Сахно П.І.

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ СТУДЕНТІВ

Логвин Ю. С., студентка групи Ю-74

Випускники вищих закладів освіти мають право на вільний вибір виду діяльності та місця роботи відповідно до здібностей і професійної підготовки з урахуванням особистих інтересів і суспільних потреб (окрім випадків, по редбачених чинним законодавством: пільговий прийом, особливі вимоги до професійної діяльності тощо). Випускники та студенти вищих закладів освіти мають право звертатися щодо працевлаштування:

- ✚ до вищих закладів освіти — під час навчання;
- ✚ державної служби зайнятості за місцем постійного проживання після закінчення навчання;
- ✚ власника або уповноваженого ним органу підприємства, установи, організації незалежно від форм власності (далі — замовника) — як протягом навчання, так і після закінчення навчального закладу.

Працевлаштування випускників, які навчалися за договорами на підготовку спеціалістів з вищою освітою, здійснюється згідно з умовами визначеними договорами (генеральними, прямими, цільовими). Зокрема, прямий і цільовий договори на підготовку та працевлаштування спеціалістів з вищою освітою, як правило, повинні передбачати такі основні зобов'язання сторін:

1. Замовник — надати випускникові роботу на період не менш як три роки відповідно до його спеціальності, кваліфікації і професійної підготовки з урахуванням вимог кваліфікаційної характеристики, а також у разі необхідності забезпечити молодого спеціаліста жилою площею відповідно до чинного законодавства.

2. Випускник — оволодіти всіма видами професійної діяльності, передбаченої відповідною кваліфікаційною характеристикою, та відпрацювати у замовника строк, визначений договором.

3. Вищий заклад освіти — забезпечити якість та рівень підготовки спеціаліста з вищою освітою.

Інші зобов'язання та відповідальність сторін визначають при укладенні договору. Замовники незалежно від форм власності згідно з цільовими договорами можуть за рахунок своїх коштів надавати студентам матеріальну допомогу та послуги, сплачувати надані студентом грошові кредити, а також виплачувати студентам підвищену стипендію або провадити доплати до державної стипендії, установлені для відповідної спеціальності, курсу, навчального закладу.

З метою сприяння працевлаштуванню випускників вищий заклад освіти:

1) підтримує зв'язок з державною службою зайнятості, центральними органами державної виконавчої влади, підприємствами, установами, організаціями;

2) створює банк даних місць роботи, розробляє рекомендації щодо зміни обсягів та структури підготовки спеціалістів на підставі проведеного службою зайнятості аналізу й прогнозування попиту та пропозицій на ринку праці;

3) забезпечує випускників достовірною, повною й оперативною інформацією про можливість працевлаштування на підставі договірних замовлень, надання випускникам допомоги в пошуках роботи, в укладанні цільових договорів та працевлаштуванні;

4) надає допомогу замовникам у доборі необхідних їм спеціалістів;

5) забезпечує в межах компетенції соціально-економічний та правовий захист випускників;

6) оформляє та веде облік укладених договорів, здійснює контроль за їх виконанням договірних зобов'язань під час навчання студентів та розгляду питання про направлення на роботу випускників;

7) сприяє студентам у пошуках тимчасової роботи;

8) підтримує зв'язки з випускниками, бере участь в організації роботи щодо вивчення їх трудової діяльності тощо.

Спирні питання, що виникають між вищим закладом освіти та випускником, вирішує комісія у складі: керівника (його заступника) вищого закладу освіти; завідувача кафедри, що випускає спеціалістів, (завідувача відділення); представників факультету; органів студентського самоврядування. До складу комісії можуть також включатися представники замовників, для яких в основному готуються спеціалісти в цьому навчальному закладі.

У разі самостійного працевлаштування випускники вищих закладів освіти можуть звернутися за сприянням у працевлаштуванні до державної служби зайнятості за місцем постійного проживання згідно із Законом України "Про зайнятість населення".

Вручення випускникові диплома (свідоцтва) про закінчення навчально го закладу, посвідчення про направлення на роботу або довідки про надання можливості самостійного працевлаштування та видача коштів (якщо вони перераховані до навчального закладу замовником), що йому належаті, здійснюється не пізніше як п'ять днів після закінчення ним навчального закладу.

Наук. кер.-ст. викл. Сахно П.І.

ВОЗНИКНОВЕНИЕ И ЗАВТИТИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОНФЛИКТА

Новак Н. В., студентка группы Ф-52

Вампиризм или энергетический конфликт как явление был постоянным спутником человека, а в наш XXI век стал встречаться повсеместно. Вампиры плохо себя чувствуют, когда другим хорошо. Они сами ищут контакт для подзарядки какой-то неведомой силой, энергией, которой у них нет, но почему-то есть у тех, кто рядом: мать-дочь, муж-жена, начальник-подчинённый, соседи, друзья и знакомые. Вампиризм стал социальным бичом в общественных местах.

Вампиризм воздействует на все физические, психические и интеллектуальные сферы жизни человека. И во всех вампиров одно желание – встряхнуть своё уставшее и истощённое тело, насытиться и удовлетворить душу, в которой «чёрная дыра» и бездна.

Вампиризм возникает в детстве. Детский вампиризм – это наказание родителям и взрослым. Известно, что ребёнок всегда тянется к чистому, светлому и радостному человеку, а капризничает в присутствии дурного человека с тяжёлым характером. А если ваш ребёнок постоянно вас раздражает, признайтесь, что вы тяжёлый человек, как камень, как груз. Это значит, что вы вампир по отношению к своему ребёнку. Если мы не даём ребёнку нашу любовь, радость и знания, если говорим, - отстань, надоел, иди сам играй, - то он капризничает, а подрастает – пререкается, вырастает – хамит.

В этих противоречиях мы срываемся и выплескиваем на ребёнка ненависть и раздражение. Так и живёт ребёнок, заряжаясь дома, в школе и на улице, заряжаясь энергетическими выбросами взрослых и сверстников. Он сам ищет силы, за счёт которых привык жить. Ему нужно ломать и крушить, ругаться и хамить, пить и курить, и всё это напоказ, чтобы вызвать явное раздражение окружающих, чтобы зарядиться. Детский вампиризм проявляется через раннее ожесточение к растениям и животным, к сверстникам и родителям.

Вампиризм может присутствовать и в деловых отношениях. Довольно частое явление, когда начальник - вампир. Он собирает весь коллектив по понедельникам и начинает распекать. Каждому найдёт обидное слово, взвинтит и отобьёт всякое желание работать. От него все прячутся, он держит всех в страхе, но он боится в первую очередь

за себя! Хорошо, если он заряжается по понедельникам, а не всю неделю!

У начальника-вампира самая большая текучесть кадров: никто не желает работать в постоянных психологических встрясках, их и без того хватает в нашей жизни. У него появляются подхалимы и угодники – это слабые люди, и этим они защищают себя от энергетических встрясок.

Известны случаи вампиризма в семьях. Первым показателем семейного вампиризма является ревность. Ревность – это не любовь, а приемы вампиров держать свою жертву в постоянном энергетическом напряжении и срыве. Семейные драмы на почве ревности всегда приводят к распаду семьи. А пока они вместе, вампир-супруг через ревность провоцирует супруга-донора для своей энергетической подпитки. Вторым фактором можно назвать постоянные укоры и придирки одного из супругов, вызывающие обиду и раздражение.

Есть ещё один вид энергетического конфликта. Протекает мягко, временами создавая напряжённые ситуации. Зарождается он у родителей, когда их дети выходят замуж или женятся. Боязнь остаться одиноким толкает их поставить детей в материальную и финансовую зависимость. Одним – это нравится и они счастливы, а другим – нет, они раздражаются, потому что не хотят быть зависимыми, их тяготит навязчивость, сковывает мелочная опека и укоры на этой почве.

Многие люди страдают не от недостатка сил и энергии, а от их избытка, помните об этом! Многие не обладают достаточной физической силой, поэтому им легче даётся изменённое состояние через внутреннее успокоение, расслабление и релаксацию, в этом поможет музыка и живопись, выход на природу, ну а самым сильным может стать молитва и медитация!

Науч. рук. - доцент Кудояр Л. М.

ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЙ КОНФЛИКТ ИЛИ ВАМПИРИЗМ

Прокопенко С.М., Ф-52

Каждый знает, что люди обладают разной психологической энергией. У отдельных лиц недостаток этой энергии вызывает острую необходимость заполнить пустоту конфликтом. Этот конфликт характеризуется как энергетический. Суть его в том, что человек забирает энергию у своего собеседника или сотрудника. Подобное явление известно под названием «вампиризм» или «энергетический конфликт».

В современной медицине нет такого направления, которое описано бы вампиризм как явление социальное, как болезнь. Кармическая медицина изучает скрытые и явные энергетические взаимодействия между всеми энергетическими системами.

Под термином энергетический конфликт понимают такие взаимоотношения между людьми, при которых происходит вороство жизненной силы. Существует два вида вампиризма: «солнечной» и «лунный».

Энергия солнечных людей-вампиров горячая и сухая, всегда агрессивна. Эти люди эгоисты, сами нападают на «жертву», провоцируют скандалы и ссоры. Действуют нагло и вызывающе открыто, оскорбляя в лицо. Ими движет зависть, злоба и ненависть. Солнечный вампир может мгновенно высосать энергию донора до полного истощения. От контактов с ним резко меняется давление, возникает или обостряется сердечно-сосудистые заболевания. Определить солнечного вампира можно по линиям на ладонях его рук: они имеют темно-красный или фиолетовый цвет, вместо ровного красного. Лечение: точечный массаж и иглотерапия.

Энергия лунных людей-вампиров противоположна солнечной. Она холодна и влажная, обладает сильным магнетическим качеством. Это люди, которые незаметно, мягко и спокойно тянут из «жертв» энергию. Словом энергетические воры, тихие и скрытные. Это зануда, плачущий о своих проблемах; он ноет и этим выводит из душевного равновесия. Агрессивны бывают только с близкими. Определение лунного вампира по линиям на ладонях рук: линии имеют желтый, коричневый или темно-коричневый цвет. Лечение: гипноз и внушение.

Когда происходит энергетическое нападение то, это говорит о слабостях нападающего: физической, умственной и духовной. Когда мы понимаем это, то меняется и наше отношение к такому человеку. Нам становится смешно и безразлично, что тяжело переносит вампир. Но ни в

кчем случае не поддавайтесь на его претензии и уловки, иначе проиграли Вы. Нужно соглашаться со всем, что он говорит и не раздражаться.

Но если Вы стали жертвой вампира, нужно успокоиться и забыть обидчика. Думая о нем, Вы будете продолжать посылать ему свою энергию.

Молчание – хорошая энергетическая защита. Также эффективно помогает скрещение рук и ног.

Как же лечить людей пострадавших от вампиров, как вампиров сделать полноценными людьми?

Вампиризм развивается в пустой душе. Болезнь – это всегда истощение организма и в первую очередь, энергетическое!

Первым и самым действенным методом лечения, после контактов с вампирами, является чай. Он согревает, успокаивает и уравнивает внутреннюю энергию. (Вампиры не могут пить чай, он их обжигает)

Второй метод – гирудотерапия – это лечение пиявками, один из лучших способов выравнивания энергетического баланса в организме человека. Закон медицины гласит, что подобное лечится подобным или противоположным. Вот вампиры подобно пиявкам: не отстают, пока не насытятся энергией.

Вампиризм это болезнь, которая имеет свои причины возникновения и фазы развития. В основе его формирования лежит мысль и чувство. Вампиры живут в энергетически грязных полях чувств и мыслей, которые трансформируются в плохие поступки.

Вампиризм – это тяжелая и грязная энергетика, в которую мы попадаем или нас втягивают. Стоит Вашей душе открыться и результат мгновенно отразится на вашем здоровье.

Пока гниет человеческая душа, пока дух противоречий сидит в человеке, он не может надеяться на хорошее здоровье и счастливую жизнь. Болезнь – это приговор человеческим чувствам, мыслям и поступкам.

Чтобы избежать энегетического конфликта необходимо прежде всего самому быть вежливым, терпеливым, внимательным в системе взаимодействия с людьми.

Науч. рук. – доцент Кудояр Л.М.

ОСНОВНЫЕ КОНЦЕПЦИИ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ВЛАСТИ КАК ОДНОГО ИЗ ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ НАЧАЛ ОБЩЕСТВА

Игнатьева О., ПР - 51

Понятие власти является одним из центральных понятий общества, дающим ключ к пониманию его институтов, движений и развития. Парадокс политической власти, способной оборачиваться для человека одновременно и целесообразной силой, и злой волей, во все времена занимал умы философов и писателей, которые пытались приоткрыть завесу над этим, феноменом жизни общества и человека [6].

Власть появилась с возникновением человеческого общества и является неотъемлемой частью его развитию [8]. Она необходима, прежде всего, для воспроизводства человеческого рода и организации общества, которое немыслимо без подчинения всех участников единой воле, для поддержания его целостности и единства.

В истолковании власти и причин её возникновения в обществе существует множество подходов, каждый из них фиксирует лишь один из ее многочисленных аспектов.

В рамках биологической интерпретации власть рассматривается как механизм обуздания, связывания человеческой агрессивности, укоренённой в наиболее глубоких, фундаментальных инстинктах человека как социального существа [5]. Сама же агрессия рассматривается как инстинкт борьбы, направленный против собратьев по виду.

Для Ницше власть – это воля и способность к самоутверждению.

Представители фрейдистской традиции находят их источники инстинктивной, психологической природе стремления к власти в структуре бессознательного, формирующийся под воздействием социальных условий, связанных с ранним детством, сексуальным подавлением, образованием, культивирующим страх, услужливость и повиновение [2].

С социальными факторами, но иного, не культурного, а экономического свойства, связывает генезис власти марксистская традиция. Видя ее основную причину в социально-экономическом неравенстве и расколе общества на враждующие классы, в необходимости обеспечить управление социальной целостностью в условиях нарастающей социальной дифференциации и борьбы [3].

Генезис власти связывают со спецификой экономической организации общества, в рамках которой комбинированная деятельность, усложнение процессов, зависящих друг от друга, становятся на место независимой деятельности отдельных лиц. Но комбинированная деятельность означает организацию, а организация без авторитета невозможна [1].

Весьма устойчива и своеобразна традиция рассмотрения власти как порождения самой природы человека, заложенной в нём неискоренимой тяги к доминированию, подчинению, как окружающего мира, так и себе подобных (и себе подобным): «В сущности власти нет ничего материального, она есть не что иное, как манера мыслить» [9].

М. Вебер основной аспект политики видел в стремлении участвовать в распределении власти. Если формализовать понимание политики, то ее содержание можно свести к борьбе за власть и сопротивление ей [4].

В мировой политологии современное понимание власти в целом, политической в особенности, является результатом использования разных концептуальных подходов [7]. Определение понятия власти, её сущности и характера имеет важнейшее значение для понимания природы политики и государства, позволяет выделить политику и политические отношения из всей суммы общественных отношений.

Список литературы:

1. Алексеева Т.А. Власть и легитимность (эволюция немарксистских подходов в современной английской политической философии) // Власть: философско-политические аспекты. М.: ИФРАН, 1989. С. 110–133.
2. Алексеева Т.А. Личность и политика в переходный период: проблемы легитимности власти // Вопросы философии. 1997. № 7. С. 58–65.
3. Алексеева Т.А. Политический процесс в социокультурном измерении. М.: 1997.
4. Алексюк Р.П. Аппарат управления и власти как общесоциологическая категория. Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1974.
5. Алюшин А.Л., Порус В.Н. Власть и “политический реализм” (поведенческие концепции власти в политической науке США) // Власть: Очерки современной политической философии Запада / Отв. ред. В.В. Мшевениерадзе. М.: Наука, 1989. С. 95–127.
6. Амелин В.Н. Власть как общественное явление // Социально-политические науки. 1991. № 2. С. 3–15.
7. Аникевич А.Г. Политическая власть: вопросы методологии исследования. Красноярск: Изд.-во Красноярского ун-та, 1986.
8. Аристотель. Политика // Сочинения в 4-х томах. Т. 4. М.: Мысль, 1984. С. 375–644.
9. Арсеньев А.С., Библер В.С., Кедров Б.М. Анализ развивающегося понятия. М.: Наука, 1967.

Науч. рук. - Штыка А.П., к.истор.н., доцент

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Бражник Л.В., студ. гр. К-51

Актуальність даної теми полягає в тому що одним із таких факторів, який може безпосередньо сприяти або перешкоджати демократичному політичному розвитку, виступає політична культура. Без її вивчення неможливе розуміння політичного життя суспільства. Ґрунтовне дослідження політичної культури дозволяє глибше зрозуміти сутність політичної системи, визначити її специфічні особливості та дослідити шляхи розвитку. Особливо актуальною ця проблема є для України, де одночасно з переходом до демократичного суспільства, проходять процеси розбудови держави та консолідації нації.

Політичні традиції, історичний шлях, геополітичне положення та специфіка конкретного етапу розвитку суспільства впливають на стан політичної культури. Україна має багату на події історію, вельми вражаюче геополітичне розташування, полі етнічний склад населення. Сьогодні наше суспільство знаходиться на шляху демократичних перетворень, намагаючись увійти повноправним членом до співтовариства стабільних, відкритих, демократичних країн світу.

Історична доля України відобразила взаємодію двох тенденцій у духовному і соціально-політичному розвитку. З одного боку, наявність давніх демократичних традицій, створення на початку XVIII ст. відомої Конституції П. Орлика, волелюбний дух і глибоке почуття національної гордості нашого народу, здатність і прагнення до незалежності, вистраждані у протистоянні з численними загарбниками, й особливо у тривалій боротьбі з татарськими набігами. З іншого боку, існування України у складі Російської імперії, потім Радянського Союзу, що принесли пригнічення національної своєрідності і політику державного диктату, наклали свій відбиток на характер політико-культурного розвитку нашого суспільства.

В загальному розумінні політична культура – це система знань, уявлень, цінностей і відносин, що функціонують у суспільстві і відтворюються в процесі зміни поколінь. Її можна визначити як обумовлений історичними, соціально-економічними й політичними

чинниками якісний стан політичного життя суспільства, що відбиває рівень освоєння суб'єктом (суспільством, групою, особою) політичних відносин, цінностей і норм, ступінь соціокультурного розвитку людини та міру її активності у перетворенні політичної дійсності.

Вона формує керівні принципи і стилі політичної поведінки, політичні норми й ідеали, що забезпечують єдність і взаємодію інститутів та організацій, надає цілісності й інтегрованості політичній сфері так само, як загальнонаціональна культура надає цілісності й інтегрованості суспільному життю в цілому.

Структурні компоненти політичної культури як багатопланового явища слід розглядати на декількох рівнях: ментально-поведінковому – цінності, норми, способи поведінки; ментально-духовному – ідеологія, наука, елементи політичної психіки та мова; якісного функціонування інститутів та форм політичної взаємодії – елементи культури, парламентаризму, політичного, державного та муніципального управління, конфлікту, співпраці, конкуренції тощо.

Політична культура, згідно з типологізацією Г.Алмонда і С.Верби, поділяється на такі типи: англо-американську, континентально-європейську, до індустріальну, тоталітарну. Крім цього, виділяються ще такі типи політичних культур за участю громадян у політичному житті: патріархальна, підданська, активістська.

У кожному суспільстві політична культура виконує три найважливіші функції. По-перше, вона є засобом організації й показником ступеня розвитку політичного життя суспільства; по-друге, вона є як фактором формування масової політичної свідомості та засобом політичної соціалізації людини; по-третє, вивчення політичної культури дає можливість передбачити динаміку політичного життя.

Сучасній Україні загалом властива прихильність до західноєвропейських політичних цінностей, але помітними є риси ментальності та культури східних народів, зокрема орієнтація на харизматичних лідерів, етатизм, патерналізм, підпорядкованість церкви державі.

Політична культура українського народу на сьогодні ще не є цілісною, бо відсутні окремі її компоненти, а багато з існуючих

мають ще несформований характер. Багато політико-культурних елементів не відповідають національному характеру, традиціям української нації, тобто політичній культурі властива неорганічність.

На сьогоднішній день політична культура України є культурою перехідного суспільства. З одного боку українська політична культура, має оригінальну основу європейського спрямування, наділена активістськими рисами. Такому типу притаманна децентралізація політичної влади на користь органів місцевого самоврядування, активна участь громадян у політиці, усвідомлення громадянином себе як активного учасника політичних процесів і можливостей впливу на ту чи іншу ситуацію. З іншого боку серйозний вплив на формування нашої політичної культури справлявся і з заходу. Ясна річ особливо він позначився на Галичині.

Різниця у прояві окремих елементів політичної культури населення України у регіонах, не випадкова. Вона об'єктивно обумовлена соціально-економічними, історичними, духовними, психологічними, мовними особливостями цих регіонів. І з цим слід рахуватися. Потрібно у свідомості людей прокладати шлях розуміння необхідності згуртування в ім'я подолання кризових явищ у суспільстві та забезпечення докорінних інтересів українського народу.

Будь-які зміни і реформи в суспільстві можуть бути успішними лише за умови їх відповідності світогляду і ціннісним орієнтаціям більшості представників нації.

Ми повинні підійти до усвідомлення необхідності створення базових елементів політичної культури на ґрунті спільного способу життя, мови, навичок, традицій.

Натомість політичні сили, заради корпоративних інтересів, інтересів тих чи інших фінансово-промислових груп, діють за принципом „поділяй і володарюй”. на сьогоднішній день нам характерна висока міра несталості політичної культури, недолуге маніпулювання електоратом, поєднання в один момент вкрай рішучої поведінки громадян з повною апатією, безнадією, пасивністю. Така ситуація виглядає цілком природною з огляду на історичні передумови формування нашої політичної культури, умови загальної економічної і політичної нестабільності в країні.

Аналіз сучасного українського суспільства, політичної культури в ньому показує, що по-перше, є об'єктивна потреба

максимальних зусиль з боку політичних, громадських організацій, всіх громадян до єднання, до підтримки ідей політичного центрризму, а на його засадах до зміцнення та розвитку Української держави. Реальний стан справ у політичній сфері відносин в Україні, який характеризується відсутністю конструктивного діалогу між різними політичними силами центру, по високому рахунку не може задовольнити нікого.

Політична культура, насамперед, повинна сприяти усвідомленню загальноісторичної відповідальності українців як нації, а також вихованню всіх соціальних і етнічних груп у дусі патріотизму, постійному підвищенню значущості суверенної держави та єдності народу України. До того ж політична культура дає можливість виявити прагнення до законності та порядку, до збереження та розвитку специфічних українських традицій. Сьогодні потрібні практичні дії в напрямі заохочення участі молоді у державотворчих процесах, потрібна відповідна молодіжна політика. У процесі виховання суттєве значення має формування індивідуальної свідомості молодого людини, певних почуттів, стійких настроїв, ідей, традицій, що відображають її корінні інтереси.

Основним представником політично свідомого, політично активного населення є середній клас. Представники середнього класу є базою для формування демократичної політичної культури. На сьогодні в Україні ця проблема стоїть дуже гостро.

Наук. кер. – канд. істор. наук, доц. Панченко А.І.

ЛИЧНАЯ ТРЕВОЖНОСТЬ СТУДЕНТОВ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА УСПЕШНОСТЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Минько М.И., студ. гр. МК-51

Что такое тревожность? Тревожность – это постоянно или ситуативно проявляемое свойство человека приходит в состояние повышенного беспокойства, испытывать страх и тревогу в специфических социальных ситуациях, связанных или с экзаменационными испытаниями, или с повышенной эмоциональной и физической напряженностью, порожденной причинами иного характера.

З.Фрейд определял тревожность как неприятное переживание, выступающее сигналом предвосхищаемой опасности. Содержание тревожности – чувство неопределенности и беспомощности. Тревожность характеризуется тремя основными признаками – специфическим чувством неприятного; соответствующими соматическими реакциями (прежде всего усиление сердцебиения); осознанием этого переживания.

В 1970 г. Ч.Спилбергер с коллегами опубликовал опросник, который является надежным информативным способом самооценки уровня личностной тревожности.

Личностная тревожность характеризует устойчивую склонность воспринимать большой круг ситуаций как угрожающие, реагировать на такие ситуации состоянием тревоги.

С целью исследования личностной тревожности среди студентов 3 курса было проведено тестирование по опроснику Ч.Спилбергера. В исследовании приняты участие 112 человек, из них 90 представительниц женского пола и 22 представителя мужского, в возрасте от 18 до 20 лет. Средний возраст испытуемых составил 19 лет. Результаты исследования приведены в таблице

1.Таблица 1 – Результаты исследования личностной тревожности по опроснику Спилбергера

Пол	К-во студ., чел.	Уровень тревожности					
		Низкий		Умеренный		Высокий	
		Кол-во студ., чел.	%	Кол-во студ., чел.	%	Кол-во студ., чел.	%
Женский	90	0	0	38	42	52	58
Мужской	22	2	9,1	15	68,2	5	22,7
Итого	112	2	2	53	47	57	51

По результатам исследования можно сделать следующие выводы. Из всех опрашиваемых студентов только 2% получили низкий уровень тревожности, 47% - умеренный и 51% - высокий. Если результаты рассматривать отдельно по женскому и мужскому полу, то получим такую картину: среди представительниц женского пола никто не получил низкий уровень тревожности, умеренный получили 42%, а высокий – 58%. Среди представителей мужского пола с низким уровнем тревожности оказалось 2%, с умеренным – 68, 2% и с высоким – 22,7%.

Студенты с высоким уровнем тревожности терпят неудачи во время экзаменационных сессий не потому, что им не хватает способностей, знаний и умений, а по причине стрессовых состояний, возникающих в это время. Сообщение о предстоящем испытании вызывает у них сильнейшее беспокойство, которое мешает нормально думать, вызывает множество не имеющих отношения к делу и аффективно окрашенных мыслей, что не дает сосредоточить внимание и блокирует извлечение нужной информации из долговременной памяти. Все это отрицательно сказывается на результатах.

Таким образом, значительные отклонения от уровня умеренной тревожности требуют особого внимания. В случае высокой тревожности следует снизить субъективную значимость ситуации и задач и перенести акцент на осмысление деятельности и формирование чувства уверенности в успехе. Низкая тревожность, наоборот, требует повышения чувства ответственности и внимания к мотивам деятельности.

Науч. рук. – канд. психолог. наук, доц. Кудояр Л.М.

КОЭВОЛЮЦИОННЫЙ ПОДХОД К АНАЛИЗУ СУЩНОСТИ ЧЕЛОВЕКА

Бойко Л.А., студентка гр. ЖТ-52

Понятие «коэволюция» означает взаимопроникновение биологического и социального, их сопряженность, взаимодополняемость в предельно широких масштабах. Оно направляет исследовательскую мысль на разработку многих нерешенных проблем. Особую значимость данное понятие приобретает в настоящее время, когда одной из основных неотложных задач, вставших перед наукой, является интеграция знаний о человеке. Человек, безусловно, представляет собой комплексную проблему: в этой области происходит стыковка общественных, биологических и даже технических дисциплин. Каждая конкретная наука изучает человека в определенном «своем» аспекте, поэтому воссоздать целостную картину сущности человека – задача чрезвычайно трудная, но необходимая.

Представление о взаимодействии между биологической и социальной эволюциями развивалось В.И.Вернадским и его концепции биосферы и ноосферы (управляемой разумом биосферы). Эти идеи используются многими современными биологами – эволюционистами и

экологами в исследованиях проблемы «общество-природа», а также при создании кибернетических моделей развития биосферы. В конкретно-научном плане, прежде всего возникает вопрос о том, как обозначить основные стороны эволюции, каким образом представить их взаимосвязь и механизм взаимосвязи. Здесь возможны различные суждения по этому вопросу, поскольку проблема сложна и малоразработана.

Западные естествоиспытатели, обратившись к чрезвычайно актуальной и богатой своими возможностями проблеме, разрабатывают преимущественно лишь один ее аспект, связанный с природно-биологической компонентой коэволюции. Так, американский биолог Р.Александр предложил концепцию, основанную на широком применении дарвинизма к объяснению самых различных сторон общественной жизни. В теории английского этолога Р.Докинса «субъектом» и движущей силой органической эволюции выступает «эгоистический ген», а его аналогом в культуре является не менее эгоистичный «мим», «квант» культуры, функционирующий по законам популярной генетики.

Надо сказать, что проблема соотношения биологического (природного) и социального начал в человеке не нова. Еще древнегреческие философы обращались к данной теме. Так, Демокрит, объясняя сущность человека, видел в его структуре природное как первичное, определяющее все остальное. Он говорил, что человек не нова. Еще древнегреческие философы обращались к данной теме. Так, Демокрит, объясняя сущность человека, видел в его структуре природное как первичное, определяющее все остальное. Он говорил, что человек возник в лоне природы и только благодаря подражанию природе пришел к культурной жизни. [3, 46].

Для современной отечественной науки характерным есть стремление объяснить сущность человека с позиции антропосоциогенеза. Теория антропосоциогенеза представляет собой концепцию становления Homo Sapiens, как переход от биологической формы движения материи к социальной. Превращение животного в человека и объединение животных в человеческое общество совершается в неразрывном единстве. Для объяснения этого феномена можно применить схему, предложенную П.П. Бобровским при анализе им такого явления как биоэволюция, состоящего из двух процессов- биогенеза и социогенеза. Как подчеркивал П.П.Бобровский, каждый из этих структурно-логических аспектов эволюционного анализа обладает определенной самостоятельностью и может доминировать в том или ином исследовании, однако при этом

всегда подразумевается и другой. Таким образом, становление на Земле человека (антропогенез) и становление общества (социогенез) являются наиболее ярким выражением закономерной реализации объективной тенденции саморазвития материи в процессе разрешения присущих ей противоречий [2, 139-140].

Одной из самых дискуссионных тем в проблеме человека вызывающей ожесточенные споры в современной науке есть вопрос о том, продолжается ли биологическая эволюция человека в условиях созданной им цивилизации? Так, американский энтомолог Э. Уилсон считает, что «основные ментальные характеристики мозга могут даже продолжать свое развитие в исторические времена в противоположность той точке зрения, которая многими разделяется (по крайней мере широко распространена), что такая биологическая эволюция прекратилась десять тысяч лет тому назад и что изменение человека состояло с тех пор исключительно в его культурной эволюции». Уилсон даже предлагает «тысячелетнее правило» для генетической эволюции мозга – за время существования 30-40 поколений людей вполне могут произойти некие изменения биологии человека. Очевидно, что до таких «правил» еще далеко, но сама идея о продолжающейся эволюции природно-биологического субстрата человека кажется плодотворной.

О возможных структурно-функциональных изменениях мозга под воздействием длительного процесса цивилизованного развития писал еще В.И.Вернадский [1,42]. В настоящее время в работах как зарубежных, так и отечественных антропологов эта идея получает все большее обоснование. Как предполагают ученые, в черед поколений совершается такое взаимодействие биологических и социальных факторов, которое отражается и на природно-биотическом субстрате. Какие его стороны затрагиваются, трудно сказать, однако факт изменяющейся биологической структуры человека является очевидным. Например, в последние десятилетия заметно значительное ускорение (акселерация) развития *Homo Sapiens*. Это ускорение наблюдается по разным показателям уже с самого раннего возраста. Так, длина тела новорожденного увеличилась за последние 30-40 лет на 1 сантиметр. Удвоение массы тела грудного ребенка сегодня наступает на месяц раньше принятого срока. За 80 лет 15-летние подростки стали выше своих сверстников, живших в начале века, на 20 сантиметров, а масса их тела увеличилась на 16 килограмм. Наряду с физической наблюдается и физиологическая акселерация о чем можно судить по спортивным

показателям. Как установили ученые Германии, 16-летние подростки прыгают на 60 сантиметров дальше, на 20 сантиметров выше и толкают ядро на 1-2 метра дальше, чем их одноклассники в 1910 году. Феномен ускоренного развития проявляется в сфере интеллектуальных возможностей. Безусловно те, кто сейчас учится в старших классах средней школы обладают более широкими знаниями, чем их сверстники в начале века. Содержание акселерации отражает взаимосвязь социального и биологического [4, 30].

Таким образом, каждого человека можно представить как продукт эволюции, создавшей наиболее биологически целесообразные организмы и элиминировавшей многие неудачные варианты развития. Ноосферная концепция, представленная В.И.Вернадским, отличается пониманием человека как существа еще «неоконченного, которому предстоит преодолеть свою несовершенную и противоречивую природу». Вернадский был убежден в том, в нынешней своей организации человек не есть «венец творения». Такого же мнения был и основатель ноосферной теории Тейяр де Шаден, считавший, что за созданием и жизнью последует «сверхсознание» и «сверхжизнь». Отсюда вывод: проблема коэволюции человека сложна. Многие ее элементы противоречивы и носят дискуссионный характер. Решение данной проблемы возможно лишь при условии создания концепции Человека, опирающегося на достижения современных как естественных, так и гуманитарных наук.

Литература

1. Барвинский А.А. Комплексный подход к исследованию проблемы взаимодействия в системе «человек-природа-общество». //Проблеми коэволюції. Збірник наукових праць. – Суми: Вид-во СумДПУ ім.А.С.Макаренка, 2000.-С.36-42.
2. Бобровский П.П. Место и роль эволюционной идеи в биологии. – К.: Высшая школа, 1973.-178с.
3. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології від античності до початку ХХ ст.. – К.: Либідь, 1993. – 336с.
4. Вітенко С. Загальна та медична психологія. К.: «Здоров'я», 1994. – 296с.

Науч. рук. – доц. канд.истор.наук Барвинский А.А.

ОЦІНКА ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ДІЙ „УКРАЇНА-ЄС”

Соколенко Д.С., студентка гр. Ю-65

Протягом 2005 – 2006 років здійснювалася попередня спільна оцінка виконання Плану дій: під час проведення Самітів Україна – ЄС (1 грудня 2005 р., 27 жовтня 2006 р.), засідань Ради з питань співробітництва (13 червня 2005 р., 14 вересня 2006 р.), Комітету з питань співробітництва (19 жовтня 2005 р.), а також підкомітетів Україна – ЄС. Незалежний моніторинг проводили і неурядові організації та аналітичні центри, зокрема, консорціум експертів під керівництвом Центру Разумкова.

Зокрема у Спільній заяві Саміту Україна – ЄС від 14 вересня 2007 року зазначалося, що сторони відзначили великий прогрес, досягнутий у виконанні Плану дій Україна – ЄС. Вони відзначили започаткування переговорів стосовно нової посиленої угоди, завершення переговорного процесу та підписання угод про спрощення візового режиму та реадмісію, а також позитивне співробітництво з Місією ЄС з питань допомоги на українсько-молдовському кордоні. Лідери ЄС наголосили, що успіх України в стабілізації її політичної системи буде основним чинником, що визначатиме її спроможність продовжувати політичні та економічні реформи. Лідери відзначили звіт про прогрес у переговорах стосовно нової посиленої угоди. Вони підтвердили своє бачення угоди як інноваційного та амбіційного документа, який виходить за існуючі рамки співробітництва та відкриває новий етап у відносинах між Україною та ЄС. Вони відзначили започаткування переговорів стосовно всеосяжної та поглибленої Зони вільної торгівлі як ключового елемента угоди після завершення вступу України до СОТ. У цьому контексті лідери ЄС підтвердили свою повну підтримку прогресові України на шляху вступу до СОТ і наголосили на важливості вирішення неврегульованих питань як пріоритетного завдання.

На сайті Кабінету міністрів розміщено Позиційний Документ щодо імплементації Українською Стороною Плану дій Україна – ЄС у 2005-2006 роках (проект для громадського обговорення), у якому містяться оцінки, з якими уряд України звітуватиме щодо виконання ПД.

В Україні відзначається прогрес у справі консолідації демократії, поваги до прав людини та верховенства права, що є

результатом Помаранчевої революції. Але тільки початкові кроки були здійснені у боротьбі з корупцією. У сфері прав людини європейські оцінки вказують не тільки на позитивні зміни, але і на проблеми, які існують у правоохоронних структурах (тортури, яким піддаються ув'язнені), відсутність адміністративної та судової реформ, тощо.

Незважаючи на певний прогрес, існують чинники, які ускладнюють виконання Плану Дій

1. Відсутність ефективної взаємодії між зацікавленими сторонами щодо виконання Плану дій

Ефективна реалізація Плану дій „Україна – ЄС” потребує прийняття фундаментальних за своїм змістом нормативно-правових актів – закону „Про Президента України”, „Про центральні органи виконавчої влади”, нової редакції Кримінально-процесуального кодексу України, Закону „Про Державний реєстр виборців”, „Про об'єднання громадян” („Про непідприємницькі організації”), „Про інформацію” тощо. Реалізація окремих реформ, приміром – реформи місцевого самоврядування та адміністративно-територіальної реформи, потребують внесення суттєвих змін до Конституції. Між тим, єдине бачення концептуальних положень кожного із зазначених проектів на сьогодні відсутнє. Не менш дискусійними будуть і концептуальні положення законопроекту „Про Президента України” (особливо в світлі положень нового Закону „Про Кабінет Міністрів України”).

В основному складність прийняття цих та інших „концептуальних” законопроектів обумовлена відсутністю практики їхніх попередніх обговорень між усіма зацікавленими учасниками. Непоодинокими є випадки, коли про той чи інший законопроект громадськість, суб'єкти, яких такі законопроекти безпосередньо стосуються, а також суб'єкти права законодавчої ініціативи дізнаються вже після того, коли проект зареєстровано у парламенті.

В ідеалі прийняттю кожного з дискусійних актів мали б передувати їх оприлюднення на веб-сторінках розробників (профільних міністерств, Кабінету Міністрів (стосовно проектів урядових актів), Президента (стосовно проектів Указів), широка дискусія за участі політиків та експертів щодо концептуальних положень відповідних законопроектів, створення міжвідомчих робочих груп за участі провідних політичних сил та представників

Секретаріату Президента України, напрацювання концепцій відповідних законопроектів, узгодження цих концепцій з Венеціанською комісією та іншими міжнародними організаціями, внесення підготовлених на базі концепцій законопроектів, їх розгляд, прийняття та набуття ними чинності.

2. Неконкретизованість Плану дій та відсутність стратегії його виконання

Аналіз плану дій дозволяє говорити про те, що його розробники не ставили за мету визначити всі кроки, які має здійснити Україна для забезпечення демократії, верховенства права та захисту прав людини. В цілому передбачені Планом кроки сформульовано з точки зору кінцевої мети, яку необхідно досягти. Наприклад, – забезпечити незалежність та неупередженість суддів, забезпечити свободу ЗМІ тощо. Відповідно, Україна отримала значне поле для „маневру” та добору засобів досягнення визначених Планом цілей. Проте добір таких заходів мав би здійснюватись не безсистемно, а з урахуванням раніше прийнятих рекомендацій ОБСЄ, Венеціанської комісії, резолюцій ПАРЄ щодо України, зобов'язань перед іншими міжнародними організаціями (наприклад, НАТО).

Іншими словами, реалізації Плану дій мала б передувати Концепція його реалізації упродовж 2005 – 2008 років, яка б визначала перелік необхідних кроків, відповідальних за їх здійснення, етапи виконання, механізми реалізації, а також розрахунки необхідних організаційних та фінансових ресурсів, за рахунок яких мали б здійснюватись відповідні заходи.

Проте, як відомо, така концепція прийнята не була. Як результат – реалізація Плану дій відбувається хаотично. План заходів по виконанню Плану дій „Україна – Європейський Союз” затверджується лише на один рік, а не на весь період реалізації з щорічним розписом.

3. Нереалістичність строків здійснення заходів, які впливають з Плану дій

Заходи, спрямовані на виконання Плану дій, щороку затверджуються Постановою Кабінету Міністрів України. У 2006 році Заходи щодо виконання у 2006 році Плану дій „Україна – ЄС” було затверджено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 квітня 2006 року № 243-р. По більшості запланованих заходів визначено кінцевий строк їхнього виконання, хоча у деяких випадках

відповідальні виконавці не обмежені часовими рамками. Окремі з цих строків є настільки оптимістичними, що перед виконавцями постає дилема – або виконати передбачений захід на належному рівні, але з порушенням передбаченого строку, або виконати захід формально, але свосчасно. Варто навести лише окремі приклади цього твердження. Так, на розробку законопроекту „Про нормативно-правові акти”, створення експериментальних центрів з надання правової допомоги, розробку законопроекту „Про безоплатну правову допомогу”, розробку нової редакції законопроекту „Про прокуратуру” (тоді як лише концепція реформування прокуратури узгоджується упродовж останніх 10 років), Міністерству юстиції було відведено по одному місяцю на кожен захід.

4. Затвердження заходів щодо виконання Плану дій актом уряду, а не законом

Виконання Плану дій потребує залучення до цього процесу не лише Кабінету Міністрів України, але і Верховної Ради України та Президента України. Цілком очевидно, що забезпечення прийняття законопроектів як законів та набуття ними чинності – справа не лише міністерств-розробників, але і народних депутатів України, профільних парламентських комітетів, керівництва Верховної Ради та Президента.

Крім того Кабінет Міністрів України не може давати доручення або уповноважувати профільні парламентські комітети, народних депутатів України та інших безпосередньо не підпорядкованих йому суб'єктів. Тому Заходи щодо виконання Плану дій (Програма виконання плану дій) мають затверджуватись не Розпорядженням Кабінету Міністрів, а законом України, який визначатиме роль відповідних профільних парламентських комітетів, Президента України та центральних органів виконавчої влади у реалізації запланованих заходів, загальні механізми взаємодії між ними тощо.

5. Абстрактність вимог до відповідальних виконавців та формальність виконання Плану дій

У більшості випадків завдання відповідальних за виконання заходів, що впливають із Плану дій, сформульовано нечітко. Зокрема, у багатьох випадках міністерствам-розробникам уряд доручає розробити певні законопроекти, вказуючи при цьому лише на їх назви, без конкретизації концептуальних положень законопроектів.

Наприклад, – розробити законопроекти „Про нормативно правові акти”, „Про Кабінет Міністрів України”, „Про внесення змін до Закону „Про об’єднання громадян” (нова редакція) і т. ін. На скільки такі проекти мають враховувати інтереси зацікавлених суб’єктів, які конкретно правовідносини вони мають врегульовувати, і як вони впливатимуть на існуючий стан суспільних відносин, зазвичай не вказується.

6. Відсутність чітких критеріїв оцінки виконання Плану дій та відповідальності за виконання Плану дій

Аналіз проміжного звіту, підготовленого Департаментом адаптації законодавства про хід виконання Заходів щодо реалізації Плану дій „Україна – ЄС” у 2006 році дозволяє говорити про відсутність критеріїв оцінки виконання Плану дій. Як правило, у тих випадках, де профільним Міністерством було підготовлено передбачений Заходами законопроект, міністерство вважає свої завдання виконаними, незалежно від того, якою буде подальша доля відповідного проекту. У тих випадках, коли законопроект було підготовлено, але за результатами розгляду Кабінетом Міністрів його було повернено на доопрацювання, розробник констатує, що захід перебуває „в процесі виконання”, при цьому тривалість цього процесу залишається невизначеною. У ряді випадків під виконанням розуміється проведення певних зустрічей, нарад, засідань громадських рад та інші організаційні заходи. В результаті такого виконання виникає парадоксальна ситуація – щороку відповідальні міністерства звітують про виконання заходів, однак за своєю суттю процес виконання перманентно перебуває на початкових стадіях реалізації.

У зв’язку з цим існує потреба у запровадженні чітких і зрозумілих критеріїв оцінювання виконання заходів, що впливають з Плану дій. Наприклад, у тих випадках, де профільному міністерству доручається розробити проект нормативно-правового акту, відповідний захід слід вважати виконаним як мінімум за умови, що розроблений законопроект було підтримано урядом і внесено на розгляд парламенту, максимум – після прийняття законопроекту парламентом (до речі, прийняття законопроекту парламентом та підписання закону Президентом є критерієм оцінки якості супроводження проекту профільним міністерством). У свою чергу, вироблення таких критеріїв потребує більш чіткого формулювання завдань, які ставляться перед розробниками.

На сьогоднішній день існує низка проблем у виконанні ПД, які ускладнюють процес переговорів Україна - ЄС щодо Нової базової угоди.

Література:

1. Європейська програма // Інформаційно-аналітичний бюлетень. – 2005. – № 6. – 14 с.
2. Матеріали до круглого столу «Україна – Європейський Союз: напередодні укладання нового Базового договору». – К., 2007. – 31с.
3. Спільна заява Саміту Україна – ЄС від 14 вересня 2007 року // mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/13611.htm
4. Спільний звіт про прогрес у переговорах стосовно нової посиленої угоди між Україною та ЄС // mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/13612.htm
5. Сушко О. Політичне співробітництво Україна – ЄС як засіб формування асоціативних відносин // www.scsfri.org.ua
6. Чалий В., Пашков М. Україна – ЄС: деякі міркування напередодні київського саміту // Дзеркало тижня. – 2007. - №33.
7. Чейнеш Ю. Європейський союз розширює кордони // Діловий вісник. – 2004. – № 3 – 4. – С.6.
8. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів. – К.: Генеза, 1997. – 400 с.(54)
9. Словарь-справочник по социологии и политологии. – М., 1996. – С.88.

Наук.кер. - асистент Костенко А.М.

ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ: СУТЬ, ХАРАКТЕР, РЕЗУЛЬТАТИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Бакаєва Я. М., студентка гр. ХМ-51

Аристотель писав: «Основною засадою демократичного ладу є свобода», і передусім свобода вибору. Навіщо ж потрібні вибори взагалі і зокрема в нашій державі? Виборчий процес в Україні – найголовніша похідна розвитку національної державно-політичної системи. Стаття 69 Конституції України визначає, що народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії. Вибори в Україні - це передбачена Конституцією та законами України форма прямого народовладдя, яка є волевиявленням народу шляхом

таємного голосування щодо формування конституційного якісного і кількісного складу представницьких органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Демократичні вибори дають змогу громадянам обирати і змінювати державних діячів (президента, членів уряду, парламентів, мерів, губернаторів, суддів та інших представників правлячої еліти). У принципі, вибори чи не єдиний засіб впливу на державних і політичних лідерів, завдяки якому навіть найпасивніші члени суспільства можуть опосередковано реалізовувати свою політичну волю й побажання.

Вибори і виборчі системи поділяються на кілька видів залежно від суб'єктів виборів, часу і порядку їх проведення та інших обставин. За суб'єктами виборів вони поділяються на *вибори до органів державної влади* (вибори Верховної Ради України, вибори Президента України) і *органів місцевого самоврядування* (вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, вибори депутатів сільських, селищних і міських рад, сільських, селищних і міських голів). За часом проведення вибори на Україні поділяються на *чергові, позачергові, повторні і проміжні*.

Виборче законодавство визначає права і обов'язки виборчого процесу і створює нормативну базу демократичних виборів. Для демократичних держав основою виборчого законодавства є міжнародні норми демократичних виборів.

В Україні систему чинного виборчого законодавства складають 4 групи законодавчих актів: 1. Конституція України; 2. система спеціальних законів України про вибори: Закон "Про вибори народних депутатів України"; Закон "Про вибори Президента України"; Закон "Про вибори депутатів місцевих Рад та сільських, селищних, міських голів"; Закон "Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим"; Закон "Про Центральну виборчу комісію"; Закон "Про особливості участі громадян України з числа депортованих з Криму у виборах депутатів місцевих рад в Автономній Республіці Крим"; 3. нормативно-правові акти конституційного законодавства: Закон "Про громадянство України"; Закон "Про об'єднання громадян"; Закон "Про мову" та ін.; 4. положення нормативних актів суміжних галузей, що регулюють виборчий процес: норми

адміністративного, трудового, житлового, кримінального, кримінально-процесуального, цивільного, цивільно-процесуального, пенсійного, фінансового, господарського, митного, інформаційного, сімейного, екологічного законодавства, законодавства про зв'язок.

Виборча система – це система суспільних відносин, пов'язаних із формуванням складу представницьких органів шляхом виборів.

Сучасні демократії застосовують широку палітру різноманітних виборчих систем (їх близько 350).

Існують два основні типи виборчих систем: мажоритарна (альтернативна) і пропорційна (представницька). Але дуже мало країн, в яких виборчі системи будуються на “чистих” мажоритарному або пропорційному принципах. Прикладом перших є виборчі системи Канади, Великої Британії та США. “Чистий” пропорційний принцип використовує лише Ірландія. Більшість країн Західного світу намагаються поєднати переваги обох принципів і нейтралізувати їхні вади. Тому говорять про мішані системи з домінуванням того чи іншого принципу (мажоритарно-пропорційна або пропорційно-мажоритарна).

Мажоритарна виборча система -- це голосування за кандидата по виборчому округу і визнання його обраним на основі одержаної ним більшості голосів виборців. За цією системою відбуваються парламентські вибори у 76 країнах світу (Велика Британія, Франція, США, країни Латинської Америки, Африки, Тихоокеанського басейну). Ця система є традиційною і найбільш прийнятною для країн з так званою двопартійною системою, тобто за наявності двох сильних політичних партій.

Існують мажоритарні системи абсолютної та відносної більшості. За першою перемогу на виборах здобуває кандидат, який набрав 50% голосів плюс один голос. Під час виборів за мажоритарною системою відносної більшості членом парламенту стає депутат, який одержує більше голосів, ніж усі його суперники, навіть якщо це менше 50% голосів виборців, які взяли участь у голосуванні.

Пропорційна виборча система – це голосування за списки кандидатів від політичних партій або інших політичних сил і розподіл місць у парламенті (депутатських мандатів) пропорційно до кількості голосів, відданих за списки. Нині вибори за пропорційною системою відбуваються у 49 країнах світу, в тому числі у 25 європейських (Іспанія,

Португалія, Австрія, Швеція, Фінляндія, Норвегія, Бельгія, Росія). Ця виборча система застосовується, як правило, в тих країнах, де є кілька впливових партій, але жодна з них історично не має стабільної більшості в парламенті.

Існує кілька різновидів застосування пропорційної виборчої системи: голосування за звичайний список кандидатів і жорсткий список (звичайний список кандидатів – це розташування прізвищ кандидатів у списку в алфавітному порядку; жорсткий – це розташування прізвищ кандидатів у списку в пріоритетному порядку). Крім того, існують пропорційні виборчі системи, де виборець, хоча і голосує за список в цілому, проте визначає, якому з кандидатів у середині списку він надає перевагу (відкритий список). Пропорційна виборча система закритих списків такої можливості виборцю не надає, розподіл місць у виборчому списку здійснюють партії на власний розсуд.

Змішана виборча система є комбінацією, поєднанням мажоритарної і пропорційної виборчих систем. У Європі змішана виборча система застосовується в Німеччині, Італії, Угорщині, Польщі, а в останні роки – у Литві, Грузії. Змішані виборчі системи застосовуються в тих країнах, де йде пошук і становлення виборчих систем або існує необхідність досягнення компромісу між принципом представництва у парламенті різних політичних сил та стабільністю сформованого ними уряду. Найпростішим варіантом змішування є лінійне змішування: одна частина парламенту обирається за мажоритарним, інша – за пропорційним принципом (Німеччина, Литва, Грузія, Словенія). Іншим різновидом змішаної системи є структурне змішування: одна палата парламенту обирається за мажоритарною системою, а інша – за пропорційною. Ці різновиди виборчих систем застосовуються в Австралії, Італії, Польщі.

Виборча система в Україні. Нинішня українська електоральна система почала формуватися з «відбіркової» мажоритарна система – один кандидат на один округ, з примусовим голосуванням, результати якого за офіційними даними завжди були однакові: 99,9 % виборців брали участь у виборах та 99,9 % підтримували єдиних безальтернативних кандидатів. Її застосовували на парламентських та місцевих виборах в 1990 і 1994 роках.

У 1997 році в Україні був прийнятий новий закон «Про вибори народних депутатів України», який відобразив компроміс між політичними партіями і фінансовими та регіональними кланами і передбачив зміну мажоритарної системи абсолютної більшості на

змішану систему, коли половина депутатів обирається за пропорційною системою закритих загальнонаціональних партійних списків (з 4% бар'єром), а половина – в одномандатних виборчих округах за системою відносної більшості. Запровадження змішаної виборчої системи, безумовно, було важливим кроком на шляху до демократизації українського суспільства, багато політичних партій виступали за проведення в майбутньому парламентських виборів за пропорційною системою, бо така система є перспективнішою, оскільки не буде втрачено жодного голосу виборця. В Україні перехід від змішаної системи до пропорційної відбувся з початком так званої політичної реформи 2004 року.

Пропорційна виборча система передбачає такий порядок визначення результатів голосування, за якого розподіл мандатів між партіями, що виставили своїх кандидатів до представницького органу, здійснюється відповідно до кількості отриманих ними голосів. В Україні 25 березня 2004 року прийнято новий Закон «Про вибори народних депутатів України», за яким вибори депутатів здійснюються за пропорційною системою. Офіційно пропорційна виборча система почала застосовуватись на парламентських виборах з 1 жовтня 2005 року і діє в нашій країні і до сьогодні.

Висновки. Вибори є найважливішим механізмом, за допомогою якого громадяни демократичних країн мають змогу вирішувати, хто саме (які особи і які політичні сили) повинен привити країною та якою має бути їхня політика, а забезпечення їх демократичності та прозорості є чи не найважливішим етапом у розвитку країни в цілому. Ми повинні прагнути забезпечити демократичність та прозорість виборчого процесу, що сприятиме формуванню стабільної політичної системи в нашій державі, задля реалізації волі та побажань українців, створення гідних умов життя в країні, що так довго боролася за свою незалежність. У нас, українців, повинні бути власні ідеї стосовно України, які б втілювали національне обличчя народу. Україна не може бути Україною, якщо її народ не буде вільним, здатним домагатися успіху. Йдеться про успіх не у примітивному розумінні цього слова, а про успіх, який би поєднувався з вірою у поставлену мету. Світ поважатиме Україну тоді, коли побачить її відродження, відчує її віру у власні сили, усвідомлення справді національних, довгострокових, стратегічних інтересів.

Наук.кер. – канд.істор.наук, доц., Панченко А.І.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СПІВВІДНОШЕННЯ ПОЛІТИКИ І МОРАЛІ

Красуля А.С., студ. гр. ГМ-51

Проблеми співвідношення політики і моралі є однією з центральних проблем політології. Між ними існує як єдність, так і відмінність. Мораль визначає норми і принципи поведінки соціальних суб'єктів, які спрямовані на забезпечення цілісності суспільства. На відміну від моралі, політика хоч і спрямована на забезпечення цілісності суспільства, але вона, "забезпечує її дещо інакше- на основі відносної самостійності і активності соціальних суб'єктів, як елементів суспільної структури".

Політика пов'язана з реалізацією основних інтересів суб'єктів, з проблемою власності та влади. У ній домінують прагматичні моменти: доцільність, ефективність, вигода. Оскільки політика опирається на закони, то вона прагне до інституціоналізації, до закріплення влади з допомогою державних інститутів. Мораль також пов'язана із реалізацією інтересів суб'єктів, але її мета- узгодження їх інтересів на основі не інституційних норм і принципів, які існують у свідомості людей. Моральне регулювання здійснюється у діапазоні моральних цінностей добра, справедливості, людської гідності, честі, совісті та ін.

Мораль покликана забезпечити нормальне функціонування суспільства в глобальних масштабах і на тривалий час. Тому принципи моралі відображають фундаментальні закони функціонування та розвитку суспільства, його загальнолюдські інтереси та принципи. На відміну від моралі, політика пов'язана із конкретнішим і менш тривалим у цьому розвитку; вона може відображати не тільки інтереси всього суспільства, але й інтереси певних груп і соціальних суб'єктів. Саме тому чимало дослідників роблять висновок про те, що політика повинна бути підпорядкована моралі і виходити з неї.

У поглядах на взаємозв'язок політики і моралі можливі дві позиції:

- 1) "моралізація влади", згідно із якою політика повинна здійснюватися у відповідності з мораллю та правом;
- 2) чітке розмежування питань влади і питань моралі; визнання того, що політика є до певної міри "брудною справою".

Ці дві позиції з проблеми співвідношення влади і моралі О.Пустовалова умовно називає “моралізмом” та “реалізмом”. Головне заперечення проти “моралізму” полягає у його недостатньому реалізмі. Ш.Л. Монтеск’є писав, що непотрібно безпосередньо займатися політикою, щоб переконатися у тому, як сильно її звичай протирічать моралі та розумові. Слабкістю ж “реалізму” є його відвертий цинізм.

Визначенням місця моралі у політиці займається політична етика. Вона включає моральні аспекти політичних рішень, типи, способи і форми їх реалізації. Політична етика займається такими нормами політики, як конституція, критерії легітимного управління, проблеми справедливості у відносинах на міжнародній арені та ін. До професійної етики у вузькому розумінні цього слова відноситься етика парламентської поведінки, електоральна етика. Політична етика стоїть на принциповій позиції моралізму, але й вона повинна бути реалістичною у тому сенсі, у якому вона представляє фактичну мотивацію і структурні передумови політичної діяльності.

Проблема взаємодії політики і моралі виникає у період занепаду феодалізму та народження буржуазного ладу. У середньовічній свідомості політика і мораль були єдиними. Вперше політику від моралі відокремив Н. Макіавеллі. У XIX ст. сформувався громадянська вимога поставити політику у залежність від моралі.

В історії філософської та політичної думки є два основні підходи до вирішення питання про взаємозв’язок політики та моралі.

1. Представники “арістотелівського” напрямку (Арістотель, І.Кант, Е.Фромм, Дж.Хакслі) вважають, що політика повинна бути моральною, політика і мораль є нероздільними. У трактаті “Політика” Арістотель наголошує, що політика повинна виконувати морально-виховну функцію, а її метою має бути досягнення всезагального блага. Керувати людьми можуть лише ті, хто має чіткі уявлення про добро, совість, чесність, гідність людини. Таких моральних людей небагато, а тому управляти державою можуть лише вибрані люди, котрі вирізняються у суспільстві розумом, силою волі, моральними якостями. Індивід, який не відповідає цим критеріям, на думку Арістотеля, не має права займатися політикою.

І.Кант абсолютизував мораль. На його думку, людина є суб’єктом моральної свідомості, а мораль- підвалина суспільного

договору, на ґрунті якого виникає держава. Без моралі, як твердить філософ, політика не може бути реалізована.

Сьогодні теза про діалектичну єдність політики та моралі є панівною у політичній теорії та практиці усіх цивілізованих держав. Внутрішня та міжнародна політика дедалі більше співвідносяться з категоріями моралі, взаємодовіри, чесності, добра, гуманізму, солідарності.

2. Представники “макіавелістського” напрямку (Н. Макіавеллі, Г. Гегель, Ф. Ніцше, Л. Гумплович) виключають мораль із політики. Цей підхід зародився ще у IV-III ст. до н.е. у Китаї. Його головний ідеолог Шан Ян стверджував, що мета державної політики-укріплення одноособової влади володаря й здійснення завойовницьких походів, а народ виступає лише засобом досягнення цієї мети. Прихильниками цієї концепції іменувалися легістами (законниками), хоча їхні погляди не співвідносяться з ідеєю моралі та права в політиці. В цілому уся концепція управління, пропонована Шан Яном, пронизана ворожістю до людей, вкрай низькою оцінкою їх якостей й упевненістю, що лише шляхом насильницьких заходів можна підпорядкувати громадян бажаному порядку. Під “порядком” розуміють цілковиту безініціативність підданих, яка дозволяла деспотичній владі маніпулювати ними. Легісти є одними із прикладів прояву цинізму у політиці.

Н. Макіавеллі у праці “Володар” зробив висновок про те, що правителі у своїй практичній діяльності керуються не нормами діяльності, а міркуваннями політичної доцільності. Опорою законів та державної влади у Макіавеллі постає армія, збройні сили, а не право чи справедливість. Правитель, “якщо він хоче зберегти владу, повинен навчитися відступати від добра”. “Заради збереження держави” правитель може піти проти свого ж слова. Для того, щоб піддані діяли відповідно до волі володаря, вони повинні жити в страху перед загрозою покарання. Правитель не повинен нехтувати навіть найсуворішими покараннями, застосовуючи їх як у воєнний, так і у мирний час. Причому за будь-яку жорстокість володарі не караються, бо знаходяться поза юрисдикцією суду. Сьогодні термін “макіавелізм” застосовується на позначенні аморальної політики.

Н. Макіавеллі зачепив гостру тему, бо не було, і не буде жодного політика, якому б не довелося вибирати між етичними принципами та практичною доцільністю. Погляди мислителя

викликали неоднозначну реакцію; для політичної науки є цікавою, зокрема, позиція Г.Гегеля у дискусії довкола "Володаря". Він запропонував розглядати цей твір не як вираження принципів політики, придатних для усіх часів і народів, а як реакцію на ситуацію, що склалася на той час у Італії. У цьому контексті "Володар", на його думку Г.Гегеля, "істинно велике творіння справжнього політичного Розуму високої благородної спрямованості". Відзначимо, що Г.Гегель також виступав із тезою про сумісність в політиці моралі та війни. Він стверджував, що війна закономірна і необхідна, бо зберігає здорову моральність народів, а тривалий мир призводить до моральної деградації.

Ідею про сумісність моралі та війни розвиває й інший німецький мислитель- Ф.Ніцше. У памфлеті "Генеалогія моралі" він міркує про "благородні раси", які залишили глибокий слід в історії людства. Благородні раси підлягають збереженню та розмноженню, а неблагородні-знищенню. У політиці Ф. Ніцше віддавав перевагу не моралі та праву, а силовим відносинам. Він писав: "... благо війни освячує будь-яку мету. Війна і мужність здійснили більше великих справ, ніж любов до ближнього", "... війна для держави така ж необхідність, як раб для суспільства".

Висновки: Проблемою, яка здавна хвилює філософів і політиків, є співвідношення моралі і політики. Абсолютизація ролі моралі може призвести до безпомічності в досягненні політичних цілей. Абсолютизація політичних підходів може призвести до моральної деградації суспільства. Реалістичнішим є визнання, що політика неминуче мусить визначати межі застосування моралі в тих чи інших ділянках реальної політики; однак без морального виміру політика неможлива, і мораль може змінити на краще засади і зміст політичної поведінки та політичної позиції громадян.

Наук. кер. - асистент Панченко Ю.В.

МОРАЛЬ ТА ПОЛІТИКА – ОПОРНЕ ПОНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕОРІЇ

Ізюменко О.І., студ. гр. ТМ-52

На взаємозв'язок політики та моралі вирішальний вплив робить характер суспільства, пережита епоха, що панує соціокультурне середовище. Одна справа політика й мораль у традиційному суспільстві, де головне - це інерція свідомості й поведження. Зовсім інша ситуація виникає з переходом в епоху техногенних цивілізацій. Іншими словами, і в моралі, і в політиці живуть епохи особливості культурної спадщини й традицій, розкриваються біологічні риси націй і рас. У традиційному суспільстві немає окремих груп, усі злиті колективно. Усвідомлення людини особистістю, членом групи, протиставлення моралі однієї людтні до моралі іншої ще не відбувається. В епоху традиційних суспільств була характерна нерозділеність політики й моралі. Особливо чітко це виявилось, та й продовжує проявлятися в найбільш стійких районах традиціоналізму - на Сході. Конфуцій бачив у самовдосконаленні основу гарного керування, не вірив у регулюючу чинність закону. Він уважав, що народ буде уникати його, при цьому не випробовуючи сорому. Чеснота оголошувалася єдиним, що може підкоряти людей порядку, тому що із чеснотою народ буде знати сором.

Плутарх висував моральні вимоги до правителя: довіряти безчесному владу подібно божевільному дати шаблю. Для Аристотеля очевидно, що в політику повинні брати участь гідні. М. Маблі називав політику суспільною мораллю, а мораль - приватною політикою. Гарна політика, по Маблі, не відрізняється від здорової моральності. Руссо прагнув до з'єднання політики й моралі: хто захоче вивчати окремо політику й мораль, той нічого не зрозуміє ні в тій, ні в іншій, і все, що є моральним злом, є злом і в політиці. Т. Джефферсон вважав, що все мистецтво керування міститься в мистецтві бути чесним.

Древня традиція єдності політики й моралі приходять у новий час, у ранній марксизм, в усі сучасні ідеології, хоча розуміння самої моралі й політики дається різне. Так, в Установчому Маніфесті Інтернаціоналу, підготовленому К. Марксом і Ф. Енгельсом, війни, які вели європейські держави, називаються грабіжницькими, мета їхньої зовнішньої політики - злочинна.

Одночасно для західної культури було характерно й протилежний напрямок політичної думки та практики: поділ політики і моралі та суперечка про їхню першість. У цьому знайшло вираження складного й суперечливого

процесу розподілу влади, контролю та оцінки однієї влади від іншої та запобігання абсолютної влади в суспільстві.

У житті ще античного світу стали розрізнятися “архе” і “анархе”, тобто порядок, забезпечуваний владою, і відсутність влади й порядку. Політика ідентифікувалася з діяльністю публічної влади та визначенням основ функціонування приватного права. У політиці регулювання йде з акцентом на функцію, що здобувається носієм влади завдяки консолідації роз'єднанню груп, лідерству, народженню соціальних структур. У моралі - акцент робився на вимоги до індивіда на основі подань про добро й зло, про борг, справедливість, честі, безчесті.

У часи переродження феодальних відносин у буржуазні й формування нової культури політика й мораль ще більше розходяться. Утворюються свої сфери впливу. Поява світських держав означало узаконювання звільнення політики від релігійних догм.

У теорії провісником поділу політики й моралі був Н. Макиавеллі. К. Маркс і Ф. Енгельс писали, що починаючи з Макиавеллі “теоретичний розгляд політики звільняв від моралі, і по суті справи, був висунутий постулат самостійного трактування політики”.

Суть традиції, закладеної Н. Макиавеллі, укладалася в тім, що політичні цілі досягаються політичними коштами. Політик, що керується тільки принципами абсолютного добра, пропаде, тому що живе серед людей, що орієнтуються на інші принципи. Треба вибирати менше зло в ситуації конфлікту з моральними цінностями, але використання зла неминуче. Для досягнення обраної політичної мети загальноприйнята мораль не може бути перешкодою. Макиавеллі дійшов висновку, що засоби повинні відповідати меті.

Ідейною основою політизації моралі в радянському суспільстві була ленінська постановка питання про комуністичну мораль. Для комуністів, вважав Ленін, моральність підлегла інтересам класової боротьби пролетаріату, що творить нове суспільство.

Політизація моралі відкриває шлях до героїзму, згуртованості, самовідданості частини суспільства, особливо частини молодого покоління. Але разом з тим вона зосереджує енергію не на людині, його внутрішньому світі й мотивах, а на зовнішні для людини цілях, сприяє роздвоєнню особистості, насаджує неправду, терпимість до неправди, байдужність і навіть жорстокість до тих, чий інтереси не вписувалися в політичну мету.

Комуністична ідеологія в нашій країні виявилася настільки потужним явищем, що в корені змінила загальний ряд моральних норм; більша їхня частина, що особливо регулює відносини людини із суспільством,

деформувалася, була підлегла цілям будівництва далекого комунізму в себе в країні й в усьому світі.

Спроби замінити мораль політикою, моральні авторитети політичними частково вдалися. Зникла індивідуальність, що почала швидко розвиватися в капіталістичній Росії. Вона викорчувувалася єдиної для всіх ідеєю комунізму, боротьбою з постійними ворогами, ворожістю до “несоціалістичного”, загальним обоженням і захватом перед вождями. Моральна цінність людини як основа способу життя виявилася затоптаною. Затверджувалося, що виробничий колектив - основний осередок у суспільстві. Морально було вторгтися в особисте життя, указувати, що можна читати й дивитися. Морально було розтринькання народного багатства в допомогу військовим режимам у різних країнах. Військова підтримка служила предметом гордості й способом виправдання “тимчасових труднощів” всередині країни.

Уже Сенека - свідок деградації моральності римських правителів - висловлює думку, близьку до затвердження абсолютної першості моралі над цілями й коштами володарювання.

Наук. кер. – канд.істор.наук, доц. Панченко А.І.

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА – НАЙВАЖЛИВІША ЧАСТИНА СОЦІАЛЬНОГО КЛІМАТУ СУСПІЛЬСТВА

Щербак Є.О., студ. гр.ТМ-52

Процеси перетворень в суспільстві потребують адекватних змін у сфері політичної свідомості та політичної культури. Їх формування є складним процесом інтеріоризації та екстреріоризації соціальних цінностей, політичних знань і досвіду, соціальної активності громадян та їх об'єднань. Тут важливу роль відіграє взаємодія важливих чинників, які визначають політичну свідомість, політичну поведінку та діяльність громадян.

Важливо розглядати політичну культуру не просто як показник рівня демократії в суспільстві, а й як чинник та детермінанту її становлення, оскільки демократія найбільшою мірою представляє політичну культуру. Тому становлення демократичного суспільства потребує якісно нових засад суспільної взаємодії, відносин між особистістю та державою. Проголошення суверенітету й незалежності України, демократичного шляху розвитку зумовлює потребу реформувати політичну культуру. Для того, щоб Україна стала самостійною, тобто здатною адекватно вирішувати проблеми свого суспільного життя, сформуватися має перш за все належна культура у громадян України. Якою буде ця культура – такою буде і Україна. Будь-яка політична, економічна, правова, моральна і т.п. реформа приречена на провал,

якщо вона не буде спиратися на реформу соціальної й політичної культури громадян. Про це, зокрема, свідчить досвід реформування громадянських суспільств Європи під впливом ідеології Просвітництва.

Критикуючи сучасний стан демократії в Україні, часто-густо забувають, що за кілька років країна пройшла (а точніше сказати – “пробігла”) відрізок шляху, на який розвинутим демократіям знадобилися століття. Більше того, Україна стартувала навіть не з нуля, а від величин “від’ємних”, долаючи авторитарні залишки у суспільному устрої та громадській свідомості. За кілька років було здійснено колосальний перехід:

- від безальтернативних примусових виборів, з участю 99.9% - до реальних виборчих змагань;

- від монополії на владу однієї партії, коли найменша опозиція розглядалася як кримінальна антиурядова діяльність – до розгалуженої системи багатопартійності, включаючи критично налаштовані по відношенню до влади партії;

- від панування “єдино вірної” марксистсько-ленінської ідеології, яку мали та поділяли усі громадяни країни і яка офіційно впроваджувалася через систему освіти, виховання, культуру і засоби масової інформації (усяке ж “інакомислення” переслідувалося як антидержавна діяльність) – до визнання права кожного на свободу думки, слова, інформації та віросповідання;

- від повністю одержавлених і державою цензурованих засобів масової інформації – до переважаючого розповсюдження недержавних видань, телеканалів та радіостанцій;

- від повної ізоляції громадян, від світових інформативних та культурних процесів – до вільних контактів із світом, в тому числі через глобальну мережу Інтернет.

Підсумком етапу стрімкого розвитку цих демократичних процесів в Україні стало ухвалення у 1996 році Конституції незалежної України, яка за своїм змістом і духом не поступається конституціям країн із сталими демократичними традиціями.

Отже, маємо, здавалося б, усі атрибути сучасного демократичного суспільства: цілком демократичну Конституцію, з розподілом влади між різними гілками, багатопартійну систему, яка включає легальне існування опозиції, загальне виборче право, регулярно відбуваються вибори різних рівнів.

Існування демократії передбачає цілий ряд передумов, а передусім – розвинуте громадянське суспільство. З утвердженням в Україні демократії політична культура повинна вийти насамперед за межі офіційних норм і лояльного ставлення до влади. Для утвердження демократії необхідна висока

політична культура населення, і саме в процесі демократизації така культура формується. Політична культура в суспільстві – це насамперед культура політичної влади, відповідно коли йдеться не про політичну культуру, як якість панівної демократії, а про політичну культуру виховання мас для ліквідації авторитарного режиму. Тому формування ціннісних орієнтацій, настанов та моделей поведінки, які б відповідали вимогам становлення та збереження демократичної держави є важливою необхідністю.

Оскільки справжня культура багато в чому й зводиться до свідомих самообмежень, то напрашується висновок: самоорганізація та самообмеження в інтересах самовиживання характеризують притаманний конкретному суспільству рівень культури як певної історично визначеної цілісності. Водночас цей рівень визначає актуально й потенційно можливі для даного суспільства і даної держави права та свободи, – як внутрішні, так і зовнішні. Олександр Герцен мав цілковиту рацію, коли стверджував, що людину (а отже – суспільство і державу) не можна звільнити ззовні, якщо вона не звільнила себе зсередини. Міру ж такого самозвільнення визначає культура. Чим вищим є культурний рівень соціальної системи і чим “ідейнішою” вона є у цьому розумінні, тим менше слід докладати зовнішньо-енергетичних зусиль і впливів для підтримання її цілісності та обмеження свободи, втраченої інтегрованими в ціле частинами-елементами. І навпаки.

Політична культура є складним багат шаровим феноменом. Ілюстрацію складності і суперечливості масової політичної культури дає нам, зокрема, сучасна ситуація в Україні, про що свідчить співвідношення результатів голосування та опитування громадської думки стосовно політичних орієнтацій виборців. Висока міра несталості політичної культури сучасних українських громадян виглядає цілком природною в умовах загальної економічної і політичної нестабільності в країні, відсутності чітко оформленої соціальної структури. За цих умов значно ускладнюється орієнтація громадян у політичному житті суспільства, у визначенні індивідуальних позицій до тих чи інших суспільних процесів. Тому сьогодні стосовно до України можна говорити лише про початок самого процесу формування політичної культури.

Як бачимо, політична культура впливає на динаміку політичного життя. Вона надає певне спрямування політичному процесу, виявляє вплив на формування і діяльність політичних інститутів, зумовлює поведінку різноманітних соціальних груп. Отже, політична культура – найважливіша частина соціального клімату, що сприяє появі і сприйманню нового в суспільстві.

Наук. кер. – асистент Панченко Ю.В.

ОСОЗНАННАЯ РЕЛАКСАЦИЯ КАК СРЕДСТВО ДОСТИЖЕНИЯ СВЕРХСОЗНАНИЯ И ИЗБАВЛЕНИЯ ОТ ПСИХОСОМАТИЧЕСКИХ БОЛЕЗНЕЙ

Бондарь Т. В., *студентка*

Релаксация (расслабление) приобрела актуальность в настоящие дни в связи с повышением эффективности обучения и улучшением психосоматического здоровья. Йога нидра – особый метод полного физического, умственного и эмоционального расслабления.

Йогу нидру часто называют психическим сном, глубокой релаксацией с внутренним осознанием, когда на грани сна и бодрствования происходит неожиданный контакт подсознательного и сознательного. Если сознание отделить от внешнего восприятия оно наполняется силой, которую можно использовать в различных целях: укрепление памяти, накопление знаний, повышение творческих способностей, преобразование всей личности.

Уже доказано, что йога нидра значительно повышает эффект обучаемости, сверхсознания. Существует много методов и систем обучения и наиболее распространенным является школьная система поощрений. Подлинное же образование предполагает преобразование ума.

Йогическая система образования предпочитает спонтанный способ усвоения, для которого не требуется особенно напрягать умственные способности - символический способ, воздействующий на подсознание. Йога нидра используется как метод повышения функции памяти. Это достигается с помощью процесса откладывания информации в подсознании в состоянии осознанности.

Исследователи пришли к заключению, что при изучении нового, незнакомого ранее материала йога нидра играет важную роль, т.к. она воздействует на оба полушария мозга: на аналитическое, сознательно-логическое левое полушарие и на синтетическое, подсознательно-алогичное правое. В этом отношении музыка является наиболее эффективным посредником, что позволяет на важном уроке, ввести в действие подсознательный канал, и тогда оба полушария начинают работать синхронно. Позже, когда урок будет перечитан осознанно, оба полушария объединяются и процесс обучения и запоминания происходит плодотворно.

В настоящее время методы йога нидры широко используются в различных системах обучения и дают поразительные результаты. Так, например, болгарский психолог и генеральный директор института суггестопедии в Софии д-р Георгий Лозанов применяет методы йога нидры для создания такой атмосферы, когда знания начинают усваиваться спонтанно и затем вспоминаются без проблем.. Используя этот метод, Лозанов сократил время, необходимое для изучения иностранного языка, вдвое. Значит максимальное усвоение знаний возможно при соблюдении двух условий - глубокой релаксации и спонтанной осознанности. Известный доктор Габриэла Рэкл сказала: "Замечены также существенные изменения в природе личности человека: исчезают не только такие психосоматические проблемы, как головные боли, желудочно-кишечные недомогания и беспокойство, но в целом человек становится более подтянутым, уверенным в себе, открытым и непосредственным, возрастает также и творческий потенциал". К тому же, новый метод обучения устраняет усталость и скуку, как постоянных спутниц старых форм обучения.

Вследствие этого, йога нидра является наиболее эффективной системой формирования психических и интуитивных возможностей человека, играет важную роль в психическом развитии детей, которые, в отличие от взрослых, еще не утратили сверхчувственных способностей (способность к живому визуализированию и фантазированию). Дети видят потерянный рай взрослых. Современный взрослый человек, лишенный дара непосредственной спонтанной созидательности стал изолированным рациональным существом без иррациональности. Утратив комфорт самовыражения, цивилизованный человек приобрел дискомфорт психосоматических болезней.

Таким образом, йога нидра обеспечивает психическое здоровье личности, повышает творческий потенциал, интеллектуальный уровень, а также способствует достижению сверхсознания. Это идеальное средство, нейтрализующее деградацию детского сознания и повышающее естественные творческие способности детей при помощи простых средств в современных условиях развития.

Науч. рук. - Кривопишина Е.А., к.п.н. доц.

ПРОБЛЕМЫ ПАРТНЕРСКИХ ОТНОШЕНИЙ

Ильяшенко Т.П., студентка гр. М - 51

Проблемы человеческих отношений, часто приводящие к серьезным заболеваниям, рассматриваются с учетом неразрывной связи духа и тела, их взаимного влияния. Исцеление можно обрести на путях преодоления собственных предубеждений и духовного раскрепощения.

Отношения в нашей жизни занимают центральное место. Лишь немногие предпочитают одиночество, избегая неприятных сторон партнерства. Любые отношения не свободны от кризисных фаз, и партнерство не является исключением. С какой силой противоречия влияют на душевную настрой, прекрасно знает каждый из нас. Но и наш организм не защищен от этих влияний.

Значение отношений: облегчают понимание взаимоотношений между людьми, выявляет смысл встречи. Это дает универсальный ключ к успешному разрешению жизненных кризисов.

Проблемы человеческих отношений могут нести последствия для здоровья: проявление негативных душевных состояний, которые сопровождаются кризисными ситуациями.

Любой конфликт уникален и имеет специфические особенности. Он включает множество составляющих, каждая из которых несет важное сообщение.

В жизни часто сталкиваемся с тем, что партнерские отношения — пролог создания семьи — распадаются, не успев по-настоящему начаться. Отношения так и не смогут развиваться, если каждый будет стремиться к максимуму удобств. Этому может способствовать и пугающее чувство неопределенного будущего, что нередко вызывает противодействие независимо от того, исходит ли это от партнера, вызывается ли особенностями отношений или жизненными обстоятельствами. Целью эволюции является не только удобство, но и прогресс, и расширение границ внутреннего мира человека, развитие нашего сознания. В любом случае сопротивление включает в жизнь отрицательный опыт.

Партнер, стало быть, никогда не является причиной моих проблем. Я сам являюсь их причиной, партнер лишь выявляет эти проблемы. Кажется, что другие доводят меня до болезни, но в действительности я заболеваю от возникающего у меня самого чувства сопротивления.

А партнер лечит меня, предоставляя возможность ослабить это сопротивление.

Но, прежде всего партнер помогает мне обрести подлинную любовь и тем самым познать свою истинную сущность. Партнерство — не единственный путь к этой цели, но один из самых прямых, к тому же потенциально это один из самых прекрасных путей.

Эффективность наших усилий определяется лишь нашей открытостью и готовностью всецело отдаться этому стремлению. Осознанно совершив это действие, мы обретем великую возможность в процессе развития отношений, преодоления трудностей шаг за шагом приближаться к самим себе.

Партнерство — это путь, который проходят вдвоем, чтобы каждый из нас пришел к себе самому.

При чисто материалистическом подходе партнерство в любом случае осмысленно. В прежние времена оно служило существенным основанием совместной жизни двух людей. Теперь это значение если не утрачено, то указывает, например, на преимущества супружества как регулятора.

Партнерство представляется чрезвычайно обогащающим и тем самым исполненным смысла. Ведь оно связано с чувством защищенности, с нежностью, с доверием, — со всем, что мы принимаем близко к сердцу и считаем для себя полезным.

Мысли и действия каждого из нас в рамках имеющихся у него возможностей определяются стремлением к счастью (удовлетворению, радости, блаженства и т. п.). Но при этом всегда имеется в виду обозначить стремление, которое каждый ощутит в себе, как только задумается об этом и захочет определить свои чувства. Поэтому в жизни мы склонны заниматься тем, что, как мы считаем, принесет нам счастье, и избегать того, что считаем для себя несчастливим. При этом действия могут быть самыми разнообразными.

Науч. рук. - к. п. н., доцент Кривопишина Е.А.

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ

Косенко О.А., студ. гр. ТМ-52

У сучасному розумінні демократія передбачає правову державу, соціально орієнтовану економіку, гідний рівень життя населення, захист приватної власності, свободу підприємництва, розвинуте громадянське суспільство. Вона будується насамперед всередині країни і за поступом і ступенем її побудови країну визнає як свою чи чужу згадана спільнота розвинутих демократій.

Україна поки що не досягла необхідного рівня економічного розвитку, не забезпечила власним громадянам прийняттого, за мірками розвинутих демократій, рівня життя та захисту прав. Країна, яка на міжнародній арені часто асоціюється зі словами «корупція», «темники», «адміністративний ресурс», ніколи не стане членом жодної спільноти демократичних країн, об'єднаних чи інституційно, чи лише системою спільних цінностей.

Головний виклик для України, отже, міститься не ззовні, а всередині, має внутрішній характер і полягає у невідповідності її сучасного стану прийнятим у демократичному світі критеріям. На цей виклик нинішня правляча політична еліта України не відповіла, хоча мала досить часу і більш ніж досить — повноважень. Надто глибоким є шок переважної більшості громадян від несправджених і значною мірою завищених очікувань початку 1990-х років. Так, суспільство виявилось не готовим до свободи і незалежності в усіх сенсах цих понять. Воно, позбавлене протягом життя кількох поколінь традицій демократії, культури приватної власності, зрештою, почуття власної громадянської гідності, і не могло бути готовим. Але — на те й існує його політична еліта, щоб показати суспільству шлях вирішення проблем, що постали, консолідувати його і повести за собою. Правляча еліта цього не зробила, навпаки, вона максимально скористалася з роз'єднаності суспільства, його неготовності до життя в умовах свободи, незалежності, демократії. Все це призвело до соціальної апатії та зневіри у можливість своїми силами змінити будь-що у власній країні.

Як відомо, еліта визначається за двома критеріями: формальним — за офіційним становищем, що його посідають певні особи; та ціннісним — за суспільним авторитетом, що його здобули особи, незалежно від їх формального (офіційного) статусу. Стосовно політичної еліти ці критерії можна перефразувати так: політична еліта за

формальною ознакою — це ті, хто править; за ціннісною — ті, хто гідний правити. В ідеалі ці критерії мають співпадати. Власне, суть і мета демократії полягають саме в наближенні суспільства до цього ідеалу. Демократичні процедури та інститути впроваджуються для того, щоб, з одного боку, правили ті, хто гідний правити, з іншого — щоб ті, хто гідний правити, отримали таку можливість.

Для демократичного суспільства чи не найголовнішою проблемою є формування найбільш результативної, корисної для мас і тією чи іншою мірою підконтрольної їм керівної еліти. Це досягається пошуками та запровадженням таких демократичних інститутів, що забезпечують широке соціальне представництво керівного прошарку, його вчасне якісне оновлення, запобігання його олігархізації і разом з тим відчуження від мас та перетворення в замкнену панівну привілейовану касту.

Посткомуністичне суспільство потребує кваліфікованої еліти, здатної насичувати владні структури, забезпечувати розв'язання стратегічних завдань національного розвитку.

На сьогодні в Україні політична еліта позиціонується за суто формальною ознакою: хто при владі, той і еліта. І ще треба визнати, що політична еліта України неефективна, маргінальна. Вона опікується власними інтересами, а не потребами суспільства. Все це спричиняє низький рівень довіри громадян до органів і представників державної влади.

Усій українській еліті нині передусім бракує державницької відповідальності за свої практичні дії і політичної культури. Ще В.Липинський наголошував, що політична культура — це глибоке усвідомлення елітою свого не просто класового, а національного інтересу, що активна творча діяльність з його реалізації полягає в служінні своїй державі та здобутті політичної влади. Для багатьох представників нинішньої української еліти здобуття влади є самоціллю, егоїстичним, а не державницько-національним прагненням. Держава постала б своїм громадянам і світу в принципово іншому вимірі, якби українська еліта мала відповідний рівень політичної культури.

Проблематичним питанням є також питання професіоналізму політичної еліти. Непоодинокі випадки, коли на важливі посади в державі, зокрема на посади міністрів, призначаються особи без належної освіти та достатнього досвіду роботи в галузі. Отже, підвищення фахового рівня політичної еліти — нагальне завдання.

Дуже важливою є проблема оновлення еліт. На жаль, наша система освіти не сприяє формуванню елітних якостей. Свою елітарність треба доводити – доводити продуктивною діяльністю на благо суспільства. Люди ж, що претендують нині в Україні називатися елітою, далекі від народу. Таке розмежування може призвести, з одного боку, до посилення протестних настроїв, а з іншого – до депресивної поведінки. Особливо небезпечна така тенденція для розвитку молоді.

Очевидно, що будь-яка еліта потребує й конкретної, заздалегідь визначеної системи підготовки — знову ж таки у зв'язку із її стратегічними завданнями. Саме з огляду на свою «обраність» вона постає не стільки самостійним суб'єктом влади, скільки атрибутом більш широкого суб'єкта буття.

Таким чином, Українське суспільство переживає глибоку політико-управлінську кризу. Україна поки що не має цілісної та ефективної політико-управлінської еліти, яка відповідала б загальнонародним інтересам, конкретно-історичним умовам, традиціям і менталітету народу; українське суспільство ще не визначилося остаточно з концептуальними засадами подальшого суспільно-політичного розвитку, що не дає можливості політичній еліті країни розробити й здійснювати ефективні політико-управлінські функції; у суспільстві діяла і діє тенденція посилення соціального напруження; склалася важка соціально-психологічна атмосфера, а це поглиблює зневіру народу до результатів політико-управлінської діяльності еліти. Для організації ефективного політико-управлінського процесу Україна гостро потребує загальногромадянської злагоди та згуртування. Вирішальне значення в політико-управлінських діях політичної еліти повинні мати інтереси та потреби реальних людей, з їхніми ідеалами, прагненнями, устремліннями.

Наук. кер. – канд. істор. наук, доц. Панченко А. І.

КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
СумДПУ ім. А.С.Макаренка

Секція психології

**ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ МАЙБУТНЬОГО
ПСИХОЛОГА ЯК УМОВА ЙОГО ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Бровко Людмила,
Сумський ДПУ ім. А. С. Макаренка

Останнім часом, набуває актуальності проблема психологічного здоров'я особистості. Психологічне здоров'я передбачає здоров'я психічне, основу якого складає повноцінне проживання людиною кожного етапу онтогенезу.

В.Е. Пахальян під психологічним здоров'ям розуміє «стан суб'єктивного, внутрішнього благополуччя особи, що забезпечує оптимальні можливості її ефективної взаємодії з навколишніми об'єктивними умовами, іншими людьми, що дозволяє їй вільно реалізовувати свої індивідуальні і віково-психологічні ресурси»[1, с.50]. Питання психологічного здоров'я розглядали А. Маслоу, Р.Олпорт, Д. Роджерс, Э. Фромм, В. Франкл, Е. Еріксон.

Все частіше серед психологів можна почути висловлювання про те, що психологія майбутнього – це психологія здоров'я, здорової особистості. Так західними вченими останнім часом широко почав вживатися термін “*psychological well-being*” – психологічне благополуччя.

Поняття “психологічне благополуччя” використовується для позначення стану, що не пов'язаний із переживанням стресу, певного особистісного чи професійного погіршення. Психологічне благополуччя є результатом переживання особистістю успіхів чи досягнень у професійній реалізації, гармонії в особистому житті, реалізацією особистістю власного потенціалу.

Зрозуміло, що людина, що знаходиться усередині психологічного конфлікту, захоплена емоціями та заплуталася у своїх власних думках, не може адекватно аналізувати ситуацію, робити висновки і конструктивно діяти. Людина не може вийти за рамки своїх звичних емоцій і когнітивних побудов. Саме психолог супроводжує індивіда на шляху до нього самого, до психологічного благополуччя. Психолог мотивує клієнта на позитивні дії, що можуть змінити його почуття, мислення, світосприймання і життя. З цієї точки зору, ми вважаємо, психологічне благополуччя самого психолога має бути фундаментом, на якому він буде будувати свої відносини з клієнтом. Таким чином, психологічне благополуччя відіграє значущу роль, адже ефективність та успішність психолога, окрім чіткого розуміння ним

специфіки своєї роботи, вимагає від нього реалізації власних потенцій, які сприяли б кращому порозумінню між психологом та клієнтом. Це також означає, що психолог сам повинен бути психологічно здоровою особистістю.

Поділяючи принципи і погляди гуманістичної психології на природу особистості, ми вважаємо, що одним із факторів і головних проявів феномену психологічного благополуччя є реалізація особистістю свого потенціалу, можливостей, тобто реалізація себе. Крім того, не викликає сумніву, що реалізація власних потенціалів можлива лише за умови психологічного благополуччя особистості. На наш погляд, найбільш вдалою моделлю самоактуалізації особистості є модель, запропонована А.Маслоу. Він визначає самоактуалізацію як “повне використання талантів, здібностей, можливостей і т.д.”. А.Маслоу розумів самоактуалізацію як бажання людини стати тим, ким вона може стати.

При дослідженні феномену самоактуалізації та психологічного благополуччя студентів-психологів (IV–V курсів) нами були використані наступні опитувальники: Самоактуалізаційний тест (САТ), що направлений на визначення рівня розвитку самоактуалізації, САН (направлений на визначення рівня самопочуття, активності та настрою) опитувальник особистісного диференціалу В.М. Бехтерева (визначення рівня активності), диференційні шкали емоцій І.Ізарда (направлений на виявлення домінуючих емоцій). Останні три методики, на наш погляд, відображають досліджувані компоненти психологічного здоров'я. За результатами дослідження були отримані наступні дані: чим краще самопочуття, вищий рівень активності, а також в більшій мірі домінують емоції радості, інтересу, подиву, тим вищі результати діагностуються за тестом САТ. Таким чином, особистість, що самоактуалізується більш психологічно здорова.

Отже, можна зробити висновок: що чим більше в людини виражена тенденція до самоактуалізації, тим у меншій мірі вона буде підвладна негативному впливу факторів, що мають фізичну чи психічну природу. І навпаки, чим менше в людини буде виражена тенденція до самоактуалізації, тим більший негативний вплив на неї будуть мати різноманітні чинники.

1. Пахальян В.Е. Психопрофілактика в практичній психології освіти // Мир образования, 2004 № 1.- С.49-57

Наук. кер. - Кузікова С.Б., к.психол.н., доц.

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЧАСОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО СТАРШОКЛАСНИКІВ

Ємельяненко Н.І.,
СумДПУ ім. А.С.Макаренка

Ранній юнацький вік один з відповідальних періодів формування особистості. У теперішній період ситуація розвитку для юнаків ускладнена труднощами соціального перевлаштування нашого суспільства, тому необхідним є вивчення психології сучасних старшокласників.

Метою нашого дослідження є вивчення особливостей формування часової перспективи майбутнього старшокласників.

Питанням вивчення часової перспективи майбутнього займалися зарубіжні і вітчизняні психологи.

К. Левін визначає перспективу майбутнього як передбачення у теперішньому часі майбутніх цілей: «Постановка цілей тісно пов'язана з часовою перспективою. Ціль індивіда включає в себе його очікування майбутнього...».

Ж. Нюттен визначає часову перспективу майбутнього як набуту особистісну характеристику, яка формується в результаті мотиваційного цілепокладання.

М. М. Бахтін наголошує, що часова перспектива є баченням свого майбутнього в часі, або власне планування.

У психологічному словнику поняття «часова перспектива» визначене таким чином. «Часова перспектива – повна сукупність уявлень індивідуума про своє психологічне майбутнє і психологічне минуле, які існують в даний момент часу».

Перехід від підліткового до раннього юнацького віку Л. І. Божович пов'язувала зі зміною відносин до майбутнього: якщо підліток дивиться на майбутнє з позиції сьогодення, то старший школяр дивиться на сьогодення з позиції майбутнього.

За допомогою психодіагностичних методик, ми досліджували різні аспекти прояву часової перспективи майбутнього старшокласників 16 - 17 років (група досліджуваних учні 10 - 11 класів загальноосвітньої школи № 15 м. Суми).

Часова перспектива майбутнього формується під впливом ціннісних орієнтацій, через розвиток всієї мотиваційної сфери, рівень домагань особистості.

Формування часової перспективи майбутнього старшокласників вивчалось за допомогою наступних методик: «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча, «Діагностика особистості на мотивацію до успіху» Т. Елерса, «Діагностика особистості на мотивацію до уникнення невдач» Т. Елерса, «Оцінка рівня домагань» В. К. Гербачевського, метод мотиваційної індукції Ж. Нюттена.

В результаті дослідження ми визначили, що пріоритетними цінностями-цілями є «фізичне здоров'я», «кохання», «наявність хороших і вірних друзів», а цінність «матеріально забезпечене життя» займає у системі цінностей молодших юнаків одне з останніх місць.

У всіх класах переважає середній рівень мотивації до успіху, хоча є учні з низьким рівнем мотивації до успіху. Також у більшості учнів простежується середній рівень мотивації до уникнення невдач. Серед школярів 10-11-х класів було виявлено високий рівень мотивації до уникнення невдач.

Рівень домагань відіграє важливу роль у процесі самовизначення особистості. В результаті дослідження було виявлено, що в 10-х класах рівень домагань низький, а в 11-х – середній.

Результати методики Ж. Нюттена показали, що старшокласники, говорячи про своє майбутнє визначають лише найближчі цілі: «В майбутньому я планую вчитися в університеті», «В майбутньому я планую піти на підготовчі курси», «Моя головна життєва ціль закінчити школу», «Моя головна життєва ціль друзі».

Узагальнюючи отримані результати, ми прийшли до висновку, що учні схильні планувати своє близьке майбутнє, а не віддалене. Оскільки рівень домагань тісно пов'язаний з мотивацією досягнення успіхів в різних видах діяльності, то низький рівень мотивації до успіху та високий рівень мотивації до уникнення невдач свідчить про те, що старшокласники не правильно оцінюють свої здібності, успіхи і невдачі, що, у свою чергу, веде до нереалістичних домагань (завищеним або заниженим). Тому це вимагає систематичної розвиваючої роботи практичного психолога, педагогів, батьків з цими учнями з питання позитивного відношення до майбутнього та побудови часової перспективи.

Наук. кер. – Луцьківська Т.Д.

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ТА ХАРАКТЕРУ АГРЕСИВНОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Кравченко Т.О.,
СумДПУ ім. А.С. Макаренка

Проблема агресивності в умовах сьогодення є однією з найактуальніших та значних у сучасній психології. Наявність надмірно високої концентрації агресії в суспільстві, відсутність однозначного і адекватного наукового визначення цього складного феномену роблять проблему дослідження агресивності однією з найбільш актуальних у сучасному світі, а також важливим теоретичним і практичним завданням.

У науковій літературі агресія інтерпретується як психічне явище, що виражається у прагненні до насильницьких дій. Серед основних причин агресивності виділяють неправильне виховання, напружений і постійно роздратований психічний стан людини, неблагополучний особистий життєвий досвід, часті фрустрації та ін. [1; 2]

Юнацький вік – етап формування самосвідомості і власного світогляду, етап ухвалення відповідальних рішень, етап людської близькості, коли цінності дружби, любові, інтимній близькості можуть бути першорядними. Вік 18-20 років - це період найбільш активного розвитку етичних і естетичних відчуттів, становлення і стабілізації характеру і, що найважливіше, оволодіння повним комплексом соціальних ролей дорослої людини: цивільних, професійно-трудових і ін. З цим періодом пов'язаний початок «економічної активності» – включення людини в самостійну виробничу діяльність, початок трудової біографії і створення власної сім'ї. [3] Цим зумовлена актуальність дослідження причин та характеру агресивних проявів молоді та можливостей керування ними.

Нами було проведене експериментальне дослідження рівня агресивності в юнацькому віці. Об'єктом дослідження стали студенти СумДПУ ім. А.С. Макаренка, III та IV курсів спеціальності «Практична психологія та англійська мова».

За допомогою методики визначення рівня агресивності Басса-Дарки експериментально було виявлено, що на III курсі студентів із рівнем агресивності вище норми – 4 особи (10%), в нормі – 24 особи (57%) та нижче норми – 14 осіб (33%), а на IV курсі студентів із

рівнем агресивності вище норми – 1 особа (2%), із рівнем агресивності в нормі – 21 особа (60%), із рівнем агресивності нижче норми – 13 осіб (38%). Рівень ворожості в нормі виражений у 27 осіб (77%) на IV курсі і у 29 осіб (69%) на III курсі. За методикою дослідження самооцінки було виявлено, що студентів із адекватною самооцінкою з тенденцією до її завищення більше на IV курсі (28 осіб, 80%), ніж на III курсі (24 особи, 57%). За методикою визначення спрямованості особистості, спрямованість на себе переважає на III курсі (19 осіб, 45%), а на IV курсі студентів із спрямованістю на себе і спрямованістю на діло однакова кількість – 12 осіб (34%). На III курсі студентів із направленістю на діло 11 осіб (26%). Студентів із спрямованістю на спілкування – на III курсі (12 осіб, 29%) і на IV курсі (11 осіб, 32%). На IV курсі студенти майже однаково спрямовані на спілкування, на себе та на роботу. В них присутня вже загальна професійна та особистісна визначеність. За методикою особистісного диференціалу за фактором активності (як прояву агресивності) активність на IV курсі (7,5 балів) нижча, ніж на III курсі (9,64 балів). За опитувальником «Визначення механізмів захисту» на IV курсі домінують такі механізми захисту, як проекція та компенсація, а на III курсі – компенсація та раціоналізація.

Дослідження показало зв'язок рівня та характеру прояву агресивності з рівнем самооцінки, активності особистості, спрямованістю особистості, усвідомлення нею захисних механізмів та володіння нею засобами психоемоційної саморегуляції. Дуже важливо при підготовці психологів та педагогічних працівників особливу увагу слід звернути на адекватність поведінкових проявів, навчати їх засобам саморегуляції, самоконтролю та аналізу свого емоційного стану.

Література:

1. Іванова В.В. Причини та форми агресивної поведінки підлітків // Практична психологія та соціальна робота, №5, 2000.
2. Семенюк Л.М. Психологические особенности агрессивного поведения подростков и условия его коррекции – М., 1996.
3. Столяренко Л.Д. Основы психологии: учебное пособие / Л.Д. Столяренко. – Изд. 18-е. – Ростов н/Д: Феникс, 2007. – (Высшее образование).

Наук. кер. - Кузікова С.Б., к.психол.н., доц.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ВАГІТНОСТІ

Малиновська Н.О.,
СумДПУ ім. А.С.Макаренка

Психологія материнства – одна з малорозроблених галузей науки, хоча у своїх дослідженнях до неї зверталися: Е.Берн, С.Гроф, І.В.Добряков, Е.Еріксон, Г.Каплан, І.С.Кон, М.Мід, М.С.Радіонова, Г.Г.Філіпова та інші.

Вагітність – якісно новий психічний і фізіологічний стан організму жінки. Очікування дитини, особливо первістка, робить материнство реальністю, і для багатьох жінок стає радісним, а іноді й кризовим періодом їхнього життя. Жінка, як правило, перестає належати тільки собі, і її психічна рівновага залежить від самопочуття, відповідальності. Усе це ґрунтується на тому, бажана дитина чи ні.

З народження починається життя нової людини. Перебуваючи в материнській утробі, майбутня дитина здатна сприймати, реагувати і запам'ятовувати вплив навколишнього світу. Емоції, що переживає жінка під час вагітності, формують відчуття емоційного благополуччя чи неблагополуччя майбутнього малюка.

Після багаторічних досліджень вчені виділили типи протікання вагітності. Існують різні класифікації, але ми зупинимося на запропонованій І.В.Добряковим, заснованій на вченні А.А.Ухтомського про домінанту. І.В.Добряков виділяє п'ять типів вагітності: оптимальний, гіпогестогнозичний, ейфорійний, тривожний, депресивний. Кожному з них притаманні певні ознаки.

Гіпогестогнозичний тип часто зустрічається у жінок, які не закінчили навчання, або віддані своїй професії. У них вагітність часто не запланована. Цей тип також зустрічається у багатодітних матерів. У вихованні частіше за все спостерігаються гіпоопіка, недостатній розвиток батьківських почуттів.

Оптимальний тип характерний для жінок, які ставляться до своєї вагітності відповідально, але без зайвої тривоги. Під час вагітності жінка продовжує вести активний спосіб життя, при цьому слідкує за своїм здоров'ям, відвідує жіночу консультацію. Цей тип сприяє формуванню гармонійного сімейного виховання після народження дитини.

Ейфорійний тип спостерігається у жінок з істеричними рисами характеру, а також у тих, хто довгий час лікувався від безпліддя. Часто вагітність у них стає засобом маніпуляції, способом зміни стосунків з чоловіком, досягнення особистих цілей. При цьому декларується

безмежна любов до майбутньої дитини, труднощі й нездужання гіперболізуються. У вихованні дитини домінує гіперопіка.

Для тривожного типу характерний високий рівень тривоги у вагітних, що впливає на соматичний стан. У деяких випадках вагітна жінка або переоцінює свої проблеми, або навіть не може пояснити, чим викликана підвищена тривожність. На жаль, трапляються випадки, коли її причиною, стає неправильна поведінка медичних працівників. Такі матері відрізняються високою моральною відповідальністю і невпевненістю у власних силах щодо виховання дитини. Домінуючий стиль виховання – гіперопіка.

Депресивний тип проявляється, перш за все, у різко зниженому настрої вагітної. Жінка, яка мріяла про дитину, може стверджувати, що вже не хоче її, не вірить у свою здатність виносити і народити здорову дитину, боїться померти під час пологів. Часто виникають думки про власну непривабливість спричинену вагітністю. Спостерігаються суїцидальні тенденції. На жаль, цей тип, як і попередній, часто формується завдяки неадекватній поведінці медичних працівників. Відхилення у процесі сімейного виховання збігаються з тими, що спостерігаються при тривожному типі, але вони більш виражені.

Тип вагітності відбиває, перш за все, особистісні зміни, і відмінності у реакціях жінки, тобто зміни у системі її ставлення до себе вагітної, до майбутньої дитини, до того, як її сприймають оточуючі. Загальний фон переживання майбутньої матері впливає на її стан та поведінку під час пологів і взаємодію з дитиною після них. Встановлено, що переважаючий стиль переживання вагітності перетворюється на стиль материнського ставлення після пологів.

Отже, дуже важливо розуміти стан та умови, за яких протікає вагітність, щоб народити здорову дитину та відчувати справжню радість материнства.

Література

1. Підготовка сім'ї до народження дитини в Україні. Навчальний посібник // Під. Редакцією Жилки Н.Я. – К., 2006.
2. Эйдемиллер Э.Г., Добряков И.В., Никольская И.М. Семейный диагноз и семейная психотерапия. Учебное пособие для врачей и психологов. – СПб: Речь, 2005.

Наук. кер. – Дворниченко Л.Л.

ВПЛИВ АКЦЕНТУАЦІЇ ХАРАКТЕРУ НА ПРОЦЕСИ МИСЛЕННЯ ПІДЛІТКА

Колосова Т.М.,

СумДПУ Ім. А.С.Макаренка

Демократичні перетворення, що відбуваються в суспільстві вимагають від школи виховання гармонійної, всебічно розвиненої особистості. На різних вікових етапах організація навчально-виховної роботи потребує урахування певних психологічних особливостей, проявів, притаманних саме цьому віковому періоду. Так в підлітковому віці процес засвоєння нових знань, вирішення учбових завдань може бути ускладнені проявами акцентуацій характеру.

Проблему, пов'язану з акцентуаціями характеру підлітка в своїх роботах досліджували К.Леонгард, Е.Фром, А.Лічко та інші, але в психологічній літературі недостатньо висвітлені питання взаємодії акцентуацій і пізнавальних процесів, зокрема мислення. Виникає необхідність дослідити взаємозв'язок мислення та типу акцентуацій характеру, яка обумовлена нагальною потребою поліпшення організації навчально-виховного процесу в школі.

З цією метою мною було проведено дослідження, яке мало на меті визначити рівень розвитку мислення у групи підлітків (яку складали учні 9-Х класу ЗОШ № 21 м. Суми у кількості 30 чоловік) за допомогою методик «Складні аналогії», «Числові ряди» та «Логічне мислення», ми отримали наступні результати, в яких простежувалися деякі закономірності:

- представники **гіпертимічної, екзальтованої та демонстративної** акцентуацій мають тенденцію до переважно високого рівня розвитку абстрактного, математичного та логічного мислення;
- представники **емотивної, педантичної, демонстративної, застрягаючої та змішаної** акцентуації мають тенденцію до переважно середнього рівня розвитку абстрактного, математичного та логічного мислення;
- представники **тривожної, дистимічної та збудливої** акцентуації мають тенденцію до переважно низького рівня розвитку абстрактного, математичного та логічного мислення.

Наступним етапом даного дослідження був психологічний експеримент, який мав на меті дослідити особливості взаємодії представників різних типів в груповій роботі. Досліджувані

отримували бланк методики і на початку експерименту виконували завдання індивідуально (відповідно до застосованої методики К.Руддестама “Кораблекрушіння”). Потім вони були об’єднані в 4 групи, з урахуванням уже відомих акцентуацій характеру (кожна група мала у своєму складі представників різних акцентуацій).

Завдяки проведеному нами психологічному експерименту щодо виявлення особливостей процесів мислення яскраво прослідкувалася тенденція до того, що підлітки з виявленими:

- **гіпертимічною, екзальтованою та демонстративною** акцентуаціями проявляють високий рівень у показниках рівня розвитку логічного мислення при виконанні індивідуального завдання і при цьому впевнено виражають свою індивідуальну думку останнім членам міні – групи;
- **емотивною, педантичною, застрягаючою і змішаною** (циклотимічна/гіпертимна та циклотимічна/гіпертимна) акцентуаціями проявляють вищий рівень розвитку логічного мислення за показником індивідуального завдання, але в груповому завданні проявляють риси конформізму і підпорядковуються позиції інших акцентуацій;
- **збудливою, дистимічною, тривожною** проявляють нижчий рівень розвитку логічного мислення за показником індивідуального завдання, але в груповому завданні також проявляють риси конформізму і підпорядковуються позиції інших акцентуацій (гіпертимічної, екзальтованої та демонстративної).

Отже, педагогам при використанні інтерактивного групового методу потрібно враховувати акцентуацію характеру підлітка і будувати міні-групи таким чином, тобто щоб всі учні мали можливість активно працювати, спираючись на свої потенційні можливості, щоб акцентуйовані особистості, які схильні до конформізму в сторону погіршення своїх результатів не потрапляли в групи з акцентуйованими особистостями, схильними до індивідуалізму; а акцентуйовані особистості, які схильні до конформізму в сторону покращення своїх результатів співпрацювали з учнями які в спілкуванні створюють позитивні умови для індивідуальних можливостей однолітків.

Наук. кер. – Василевська О.І.

ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ П'ЯТИКЛАСНИКІВ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Давидова Ірина,
СумДПУ ім. А.С.Макаренка

Поняття “адаптація” – одне з ключових у дослідженні живого організму, оскільки, саме механізми адаптації, вироблені в результаті тривалої еволюції, забезпечують можливість існування організму в мінливих умовах середовища.

Актуальність даної роботи полягає у тому, що проблема адаптації до умов навчання в середній школі виникає у дитини, коли вона переходить з початкової школи до середньої. Для такої дитини незвичне все: новий розпорядок дня, нове приміщення, нові вчителі, нові незнайомі діти. Зміни звичних умов життя вимагають від дитини перебудови раніше сформованого стереотипу поведінки.

Метою даної роботи є дослідження рівня розвитку компонентів шкільної адаптації, що зумовлюють загальну адаптацію молодшого підлітка до навчання у середній школі.

Важливість проблеми наступності між початковою і середньою ланкою визначається низкою специфічних проблем, що потребують особливої уваги.

І. В. Дубровіна дає наступне визначення адаптації: «Адаптація – це процес пристосування людини до змінюваних умов, які відбуваються у зовнішньому середовищі: від моменту зустрічі людини з новими умовами існування до виробки адаптивної реакції».

Процес адаптації в основній школі включає три етапи її проходження:

1. етап :орієнтований, коли у відповідь на комплекс нових впливів, усі системи організму відповідають бурхливою реакцією і значною напругою. Ця « фізіологічна буря» триває 2-3 тижні.
2. етап :нестійке пристосування, коли організм шукає і знаходить які – небудь оптимальні або близькі до оптимальних варіанти реакцій на вплив.
3. етап :відносно стійке пристосування, коли організм знаходить найоптимальніші варіанти реагування на навантаження.

Г. Крайг звертає увагу , що існує три рівня адаптації до шкільного навчання , а саме :

Високий рівень адаптації : п'ятикласник позитивно ставиться до школи, вимоги сприймає адекватно, навчальний матеріал засвоює легко, глибоко і повністю, старанний, уважно слухає вказівки і виконує доручення без зайвого контролю, в класі займає позитивне статусне положення.

Середній рівень адаптації: учень позитивно ставиться до школи, її відвідування не викликає негативних переживань, розуміє навчальний матеріал, якщо вчитель викладає його детально і наочно, засвоює головний зміст навчальних програм, буває зосередженим тільки тоді, коли зайнятий чимось цікавим.

Низький рівень адаптації: учень негативно ставиться до школи, домінує пригнічений настрій, спостерігається порушення дисципліни, самотійна робота з підручником ускладнена ,при виконанні самотійних учбових завдань не виявляє зацікавленості, до уроків готується нерегулярно.

Література:

1. Битянова М.Р., Азарова Т.В., Афанасьев Е.И., Васильева Н.Л. Работа психолога в начальной школе. – М.: Изд-во «Совершенство», 1998. – 352 с. – (Практическая психология в образовании).
2. Павелків Р., Цигикало О. Дитяча психологія. – К., 2007. – 432 с.
3. Савчин М. Педагогічна психологія. – К., 2007. – 424 с.

Наук. кер. – Стадник Т.А., к. психол. н., доц.

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРА

Корякін О. О.,

Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка

Дослідження у галузі соціалізації особистості (особливо такої, яка активно розвивається) є достатньо актуальними та доцільними в умовах оточуючого середовища, яке постійно невинно та швидко змінюється[3,4]. Після переходу школярів до середньої ланки шкільного навчання (5 клас) відбуваються величезні зміни (як зовнішні, так і внутрішні), тому саме в цей період і відбувається криза соціалізації, що опосередковано впливає на шкільну мотивацію і взагалі на якість навчання виховання і розвитку учня[3, 329]. Саме тому проблема соціалізації є дуже важливою. Нами пропонується використовувати технологію «Створення ситуації успіху» для впливу на соціалізацію учнів.

Нами досліджені деякі теоретичні напрацювання за проблемою, та окремі практичні розробки за близькою тематикою, але методичні розробки та дослідження за конкретною вузькою проблематикою виявлені не були. Аспект використання «ситуації успіху» як соціалізуючого фактору в середній ланці навчання в школі є малодослідженим.

Головна мета дослідження полягає у виявленні сучасного стану розробки даної проблеми, практичне виявлення рівня соціалізації в сучасній школі, апробація авторської розробки тренінгового заняття та виявлення його продуктивності при вирішенні проблеми соціалізації. Гіпотеза дослідження – соціалізація школярів середньої ланки шкільного навчання має в сучасній школі низький рівень, через використання авторського заняття можна дещо підвищити її рівень.

З метою підтвердження даної гіпотези і розкриття мети відбулося соціально-психологічне дослідження на базі ССШ № 10 ім. О. Бутка з використанням ряду методик: А.В.Фурман, В.В. Прихожан, «Золотий вік», та проєктивними, результати яких приведені і враховуватися не будуть через їх рівень об'єктивності. Досліджувані були розподілені на дві групи (класи) – (загальна кількість – 52 учня): контрольна та

експериментальна (по 26 учнів в кожній). В експериментальній було проведено заняття «Успіх»[2].

Результати діагностики експериментальної групи (в дужках позначаються результати вихідної діагностики, після проведення тренінгового заняття).

За методикою **В.В. Прихожан**: 1. Шкільна тривожність: 1) Норма – 11.53% (26.88%); 2) Підвищена – 53.84% (53.84%); 3) Висока – 34.61% (19.22%). 2. Самооціночна тривожність: 1) Норма – 73.07% (76.91%); 2) Підвищена – 26.92% (23.04%); 3) Висока – не виявлена – 0% (0%). 3. Міжособистісна тривожність: 1) Норма – 49.99% (57.6%); 2) Підвищена – 38.46% (34.56%); Висока – 11.53% (7.69%). За методикою «**Золотий вік**»: 1. Невдоволені – 100% (84.61%) з них: 1) у майбутнє – 72% (69.22%); 2) у минуле – 28% (15.38%); 2. задоволені – виявлені не були – 0% (15.38%). За методикою **А.В. Фурман**: 1) Адаптованих – 42.4% (57.69%); 2) Неадаптованих – 49.9% (42.3%); 3) Дезадаптовані – 3.84 % (0%). Такі показники були отримані після проведення тренінгового заняття «Успіх» у експериментальній групі. Стислий зміст його висвітлений у попередніх публікаціях[2].

Отже, гіпотеза дослідження повністю підтвердилася, рівень соціалізації учнів викликає занепокоєння, але використання авторської розробки може дещо змінити ситуацію на краще. Незважаючи на отримані результати подальші дослідження залишаються актуальними і доцільними.

Література

1. Власова О. І. Педагогічна психологія: Навч. посібник-К.: Либідь, 2005.- 399с.

2. Корякін О. Проблеми соціалізації особистості / Наукові здобутки студентів і магістрантів - освіти ХХІ століття. –Суми, 2007.

3. Корякін О. Особливості мотивації навчання / Сучасна молодь: Крок у майбутнє: Матеріали I Міжнародної науково – практичної конференції для студентів та аспірантів. – Суми: Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2006.– С. 328 – 331.

4. Корякін О.О. Особливості соціалізації особистості / Матеріали науково – теоретичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів гуманітарного факультету. – Суми: Сум ДУ, 2007. –С. 71 – 72.

Наук. кер. – Вертепова І.Ю.

ЗНАЧУЩІСТЬ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ НЕУСПІШНОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Лисянська Н.С.,
СумДПУ ім. А.С.Макаренка

На сьогоднішній день в світовій практиці відбувається розширення освітніх меж, відчувається потреба в кількості активних, мислячих, мотивованих людей. Як ми знаємо, фундамент майбутнього успіху закладається в дитинстві. Особливо на розвиток успішної людини впливає період навчання у початковій школі, оскільки саме в цей час перебудовується свідомість дитини, її емоційна сфера, формується почуття соціальної та психологічної компетенції (або замість компетенції формується почуття – неповноцінності). Зважаючи на те, що провідна діяльність молодшого шкільного віку – навчальна, учневі важливо відчувати себе компетентним у цій діяльності, адже якщо це не відбувається його особистісний розвиток спотворюється. Тому шкільна неуспішність (рання неуспішність) є гострою проблемою нашого часу, вона може стати джерелом широкого кола проблем і вплинути на розвиток дитини в цілому, вплинути на її майбутнє [1, 2]. Виходячи з цього, вважаємо, що особливо актуальним є вивчення проблеми неуспішності у сучасній початковій школі в ракурсі освіти ХХІ сторіччя, з метою невідкладної допомоги неуспішним учням.

Проблема шкільної неуспішності відображена в роботах М.А. Данилова, В.Оконя, О.О. Бударного, А.М. Гельмонта, І.В. Дубровіної, М.Р. Бітянкової, Л.С. Славіної та інших.

Проаналізувавши психологічну літературу з проблеми неуспішності навчання, нами були виокремлені та уточнені в ході експериментального дослідження (проводилось в жовтні – листопаді 2007 р. на базі Сумської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів №25) причини шкільної неуспішності в початковій школі. Серед них можна назвати такі: недостатній розвиток мислення; низький рівень навиків навчальної праці; значні прогалини в знаннях; негативне ставлення до навчання, недостатньо розвинена мотиваційна сфера; низький рівень розвитку довільності психічних процесів; слабе здоров'я, велика стомлюваність; індивідуальні особливості дитини; низький рівень розвитку вольових якостей, недисциплінованість; негативний вплив сім'ї, однолітків, недоліки шкільного навчання тощо [1, 3]. З цього переліку ми бачимо, що неуспішність може бути наслідком «внутрішніх» і «зовнішніх» причин, тобто особливостей розвитку самої дитини й негативних впливів

соціального середовища.

Особливо хочеться звернути увагу на те, що невстигаючі учні перебувають у несприятливій емоційній ситуації, про це свідчать наступні показники: у 47% неуспішних учнів спостерігається підвищений загальний шкільний страх та у 26,5% - високий загальний шкільний страх; у 40% - підвищений страх соціальних контактів з учителем, а у 27% - високий рівень тривожності за цим показником. 47% учнів мають занижену самооцінку. Невпевненість у собі, своїх здібностях посилюється страхом соціальних контактів з однолітками (20% мають високий рівень тривожності за цим показником), страхом перевірки знань (47% - високий рівень тривожності) та страхом самовираження (47% - високий рівень). Насторожує те, що невстигаючі учні, які мають високий рівень загального шкільного страху показали емоційну відчуженість від учителя. Це може бути пов'язано з тим, що учні відчувають певне незадоволення вчителя стосовно своїх оцінок, а також мають переживання через невідповідність своїх оцінок очікуванням дорослих, у тому числі й педагога. Так, високий страх не відповідати очікуванням оточуючих виявлено у 40% невстигаючих учнів, у 33% - підвищений рівень тривожності за цим показником.

Непокоїть те, що, складнощі в навчанні в початковій школі виникають через негативну емоційну ситуацію. Дитина, яка відчуває негативне емоційне переживання на початку навчання в більш старшому віці може перетворитись на закомплексовану людину, яка боїться проявити себе не лише в навчанні, а й в усіх інших сферах життя. Весь цей емоційний бруд буде руйнувати душу дитини, заважатиме становленню успішної, впевненої у собі особистості. Ще раз хочеться підкреслити, що психологам, педагогам, батькам слід особливу увагу звертати на розвиток дитини на даному віковому етапі.

Література

1. Забрамная С., Костенкова Ю. Неуспеваемость как она есть. – <http://psy.1september.ru/>
2. Психологические проблемы неуспеваемости школьников/Под ред. Н.А. Менчинской. - М., «Педагогика», 1971. - 272 стр. с илл.
3. Хорева Н.А. Причины школьной неуспеваемости. – <http://psy.1september.ru/>

Наук. кер. – Кузікова С.Б., к. психол. н., доц.

ДОСЛІДЖЕННЯ ХАРАКТЕРУ ІТЕРАКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІДЛІТКА З ПРОГРАМНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ

Мізь Я.А.,

СумДШТУ ім. А.С.Макаренка

В останні роки відбувається комп'ютеризація всіх сфер суспільного життя: комп'ютери стають необхідними в офісах, лікарнях, школах, у побуті. Поряд з цим росте стурбованість суспільства щодо можливого негативного впливу програмного забезпечення на психіку користувача, зокрема дитини. Це – тема багатьох статей у пресі й досліджень, поки що пілотажних, у психологічній та соціологічній сфері.

Якою б жахливою не здавалася нам павутина, психологи – дослідники цього питання (К.Суррат, Дж.Суллер, А.Жичкіна, О.Белінська, О.Войскунський, О.Щепіліна) припускають, що відсоток залежних від мережі коливається в межах 2-10. Решта доволі успішно задовольняє в мережі свої потреби й цілі. Які ж цілі використання Інтернет у підлітків? І як визначити, що особистість підлітка-користувача опинилася під загрозою? Так як підлітки відчувають потребу у спілкуванні, у нових знайомствах, її частково задовольняє Інтернет. І до тих пір, поки дитину цікавлять реальні друзі, поки вона є активною, а не пасивно йде за програмою, поки точно знає з чим і за чим звернулася до програми, поки не втратила свою хитку ідентичність (все це – ознаки інтерактивності), можна вважати, що їй комп'ютер загрози не несе.

В проведеному нами дослідженні взяли участь 80 підлітків – учнів 8 класів спеціалізованої школи м. Суми. Нами була розроблена анкета, запитання якої виявили деякі аспекти соціально-психологічного розвитку підлітків, в різній мірі захоплених комп'ютером. Мета дослідження – здійснити змістовний аналіз сфери інтересів дітей підліткового віку і визначити ступінь захопленості комп'ютером.

Згідно з відповідями, отриманими в результаті дослідження, можна зробити такі висновки:

1. Соціально-психологічний фактор доступності – можливості користування комп'ютером є досить високим: 56% респондентів мають комп'ютер вдома, 16% підлітків відвідують Інтернет-кафе, 28% грають у друзів.

2. Переважаючими мотивами використання комп'ютера є розваги

(89%). Навчально-пізнавальна діяльність за комп'ютером переважає у 10% підлітків, лише 1% використовує цей ресурс як засіб продуктивної творчої діяльності (розробка власних програм).

3. Стосовно знань, які дає комп'ютер, то 61% учнів говорять, що він допомагає отримати знання, корисні в технічній сфері, 9% відповіли, що комп'ютер заважає отриманню знань, 30% вважають, що комп'ютер розвиває мислення і допомагає засвоїти знання з будь-якої області.

4. Що стосується суб'єктивної оцінки користі чи шкоди, яку, ймовірно, несе комп'ютер, то 35% говорять, що на спілкування комп'ютер не впливає, 16% стверджують, що спілкування з комп'ютером може заважати "живому" спілкуванню, 49% респондентів вважають, що він допомагає знайти спільні інтереси, теми для розмови.

5. Основними мотиваційними компонентами захопленості комп'ютером слід вважати інтерес (70%) та відпочинок (51%).

6. Перевага по виду комп'ютерних ігор надається рольовим (37%), спортивним та логічним іграм (по 27%).

7. Стосовно змістовного аналізу сфери інтересів підлітків можна відмітити недостатню їх різноманітність. На першому місці для дітей підліткового віку стоїть спілкування з друзями (82%), на другому – користування комп'ютером (28%); малий відсоток підлітків у вільний час читають (5%) та займаються спортом (3%).

8. Щодо планів і перспектив на майбутнє, спостерігається інфантильність суджень

З усього вищезазначеного можна зробити висновок, що комп'ютер сам по собі не є загрозою свободи особистості чи ворогом людства, він – як дзеркало, яке відображає проблеми, інтереси, мотиви, цінності особистості: важливо те, з чим людина до нього приходить, і чи зможе скористатися безмежним ресурсом, який надають незліченні форуми, сайти, програми, ігри для власного пізнавального, культурного та особистісного розвитку. Дітей потрібно навчити критично ставитися до цих ресурсів і сприймати комп'ютер як нейтральну річ.

Наук. кер. – Гільова Л.Л.

СТАНИ ТРИВОЖНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Власенко Є. І.,

Сум ДПУ ім. А.С.Макаренка

Події життя стають для людини джерелом її переживання. Зрештою виникає внутрішнє ставлення людини до того, що відбувається в її житті, до того, що вона пізнає, як діє. Супроводжуючи практично будь-які прояви активності суб'єкта, емоції є одним із головних механізмів внутрішньої регуляції психічної діяльності й поведінки, спрямованих на задоволення актуальних потреб.

Збереження психічного та фізичного здоров'я людини залежить від її вміння керувати своїми емоціями. Тому питання дослідження емоцій є дуже актуальним в психологічній літературі. Мета моєї роботи – вивчення рівня і характеру тривожності пов'язаної зі школою у підлітків. Адже велику тривожність та невміння керувати своїми емоціями досить швидко проявляють сучасні школярі. Середній рівень тривожності у сьогодишнього школяра, значно перевищує той, який психологи отримали при обстеженні дітей кілька років тому, а по деяким даним рівень недиференційованої тривожності у молодих людей перевищує аналогічний показник для людей старшого покоління.

Тривожність (готовність до страху) розглядають як - стан доцільного підготовчого підвищення сенсорної уваги і моторної напруги в ситуації можливої небезпеки, що забезпечує відповідну реакцію на страх. Схильність індивіда до переживання тривоги, характерна низьким порогом виникнення тривоги; один з основних параметрів індивідуальних особливостей.

У цілому тривожність - суб'єктивний прояв неблагополуччя особистості. Вона звичайно підвищена: 1) при захворюваннях нервово-психічних і важких соматичних; 2) у здорових людей, що переживають наслідки психічної травми 3) у багатьох груп людей з поведінкою що відхиляється.

Дослідники тривожності розрізняють: 1) тривожність ситуативну - пов'язану з конкретною зовнішньою ситуацією; 2) тривожність особистісну - стабільну властивість особистості.

Також розробляються методи аналізу тривожності як результату взаємодій особистості і її оточення.

Стан тривоги – емоційний стан, що виникає в ситуаціях невизначеної небезпеки, що проявляється в очікуванні неблагополучного розвитку подій. На відміну від страху як реакції на конкретну погрозу тривога являє собою генералізований, дифузійний або безпредметний страх. Звичайно тривога пов'язана з очікуванням невдач у соціальній взаємодії та власній діяльності і часто обумовлена неусвідомленістю джерела небезпеки.

Функціонально тривога не тільки попереджає про можливу небезпеку, але і спонукає до пошуку та конкретизації цієї небезпеки, до активного дослідження дійсності з метою (установкою) визначити загрозовий предмет. Вона може проявлятися як відчуття безпорадності, непевності в собі, безсилля перед зовнішніми факторами, перебільшення їхньої могутності й загрозового характеру. Поведінкові прояви тривоги полягають у загальній дезорганізації діяльності, що порушує її спрямованість і продуктивність. Тривога є механізмом розвитку неврозів. Тривога невротична формується на основі внутрішніх протиріч у розвитку психіки, - наприклад, від завищеного рівня домагань, недостатньої, моральної обґрунтованості мотивів, низької самооцінки, тощо.

Ритм сучасного життя, постійно зайняті батьки, трансформація шкільних програм і вимог, видозміна соціального статусу дитини, її оточення і багато іншого, - ось ті проблеми, з якими доводиться стикатися сучасному підлітку. Діти більш вразливі, ніж дорослі, і, як наслідок, вони виявляються більш незахищеними, частіше починають відчувати переживання тривоги.

Тривожна дитина постійно знаходиться в подавленому настрої, у неї з'являються труднощі при контактах з оточуючим світом, Світ сприймається вороже. Закріплюючись в процесі становлення характеру, ця риса призводить до формування заниженої самооцінки. Така людина, відчуваючи постійні сумніви, не здатна на серйозні життєві досягнення, і як наслідок, соціально дезадаптована. Можна з впевненістю сказати, що дана проблема, настільки актуальна, що вимагає свого швидкого вирішення, так як в протилежному випадку загалом може призвести до формування покоління невпевнених, тривожних, абсолютно нездатних адаптуватися в житті людей.

Наук. кер. – Тарасова Т.Б., к.психол.н., доц.

РОЗВИТОК САМОСВІДОМОСТІ ТА САМООЦІНКИ ПІДЛІТКА

Чала Т.М.,

Сум ДПУ ім. А.С.Макаренка

Підлітковий вік є сенситивним для розвитку самосвідомості особистості. У підлітків виникає інтерес до себе, якостей своєї особистості, потреба оцінити, порівняти себе з іншими, розібратися у своїх почуттях і переживаннях. На основі розвитку самосвідомості, зростання вимог до себе, нової позиції серед ровесників і старших, у них з'являється прагнення до самовиховання. Вони мають насагу розвинути в собі позитивні якості, подолати негативні риси. Але порівняно невеликий життєвий досвід і ще не сформований життєвий світогляд нерідко породжують суперечності між потребою у самовихованні і невмінням реалізувати її.

Самосвідомість як вищий рівень розвитку свідомості – основа формування розумової активності і самостійності особистості в її судженнях і діях. Коротко самосвідомість можна визначити як образ себе і відношення до себе. Ці образ і відношення нерозривно зв'язані із прагненням до самозміни, самовдосконаленню.

Моментом народження самосвідомості був той, коли людина вперше задала собі питання, що за сили дають їй можливість творити, досліджувати та підкоряти собі світ, яка природа її розуму, яким законам підкоряється її життя. Головні функції самосвідомості — це пізнання себе, удосконалення себе й пошук сенсу життя

Найважливішим інтегративним компонентом самосвідомості є самооцінка як оцінка особистістю самої себе, своїх можливостей, якостей і місця серед інших людей. Самооцінка - важливий регулятор поведінки. Від неї залежать взаємовідносини людини з навколишніми, її критичність, вимогливість до себе, ставлення до успіхів і невдач. Тим самим вона впливає на ефективність діяльності та подальший розвиток особистості. Самооцінка тісно пов'язана з рівнем домагань людини – характером та складністю цілей, які вона собі ставить.

Зовні самооцінка виражається в тім, як людина оцінює можливості й результати власної діяльності та діяльності інших (наприклад, принижує їх при завищеній самооцінці).

У вітчизняній психології показаний вплив самооцінки на пізнавальну діяльність людини (сприйняття, уяву, рішення інтелектуальних завдань), місце самооцінки в системі відносин

міжособистісних, визначені прийоми формування адекватної самооцінки, а при її деформації - прийоми її перетворень шляхом виховних впливів.

Підлітковий вік – це другий критичний період (після кризи трьох років) у психічному розвитку дитини, суттєвий для генезису самосвідомості.

Увагу дитини знову починає привертати власна особистість. Однак нова криза розвивається в напрямку, немовби протилежно до ранньої. Вона теж починається з протиставлення, але спрямованого не стільки на самих людей, скільки на пов'язані з ними звички, стосунки та їхні прояви у широкому контексті моральних норм і позицій. Якщо трирічна дитина намагається наслідувати дорослого, то підліток, навпаки, прагне відрізнятись від нього, протиставляти себе йому, бути самостійним. Якщо у трирічної дитини самостійність стверджується у сфері здійснення якихось практичних дій, то в підлітків прагнення до самостійності виражається у виникненні усвідомлення своєї причетності до дорослих, хоча інколи подібне усвідомлення суперечить фактичним можливостям підлітка. Вперше в розвитку особистості окремі прояви самосвідомості – самопостереження, самопізнання, ставлення до себе, саморегулювання діяльності та поведінки – стають необхідними потребами. Інтерес до себе, бурхливе зростання самоусвідомлення ззовні виглядають як раптовий “вибух”.

Таким чином, бажання підлітка стати дорослим та водночас неповноцінне розуміння світу дорослих може викликати неадекватну самооцінку. А неправильне орієнтування в світі та неадекватна самооцінка можуть стати причиною цілого ряду проблем підліткового кризового періоду. Тому детальне ознайомлення з самосвідомістю та самооцінкою підлітка допоможе уникнути багатьох небажаних проблем і допомогти юнацтву в їхньому світогляді.

Наук. кер. - Тарасова Т.Б., к.психол.н., доц.

ТЕМПЕРАМЕНТ, ЕГО СУЩНОСТЬ, ПРОЯВЛЕНИЕ И УЧЁТ В УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТАРШЕКЛАССНИКОВ

Степанова О. О.,

Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка

Темперамент является одним из наиболее значимых свойств личности. Интерес к данной проблеме возник более двух с половиной тысяч лет тому назад. Он был вызван очевидностью существования индивидуальных различий, которые обусловлены особенностями биологического и физиологического строения и развития организма, а также особенностями социального развития, неповторимостью социальных связей и контактов. К биологически обусловленным структурам личности относиться, прежде всего, темперамент. Мы используем его для определения человеческой индивидуальности – того, что отличает данного человека от всех остальных, что делает его уникальным, вместе с тем я заранее предполагаю, что в этой уникальности есть черты, общие с другими людьми, иначе понятие потеряло бы смысл.

Стимулирующая функция темперамента наиболее ярко проявляется в эмоциональной возбудимости нервных процессов, особенно в детском возрасте. Но по мере складывания у ребенка социальных побуждений и овладения способностью управлять собой, сознательной регуляцией своего поведения в коллективе и обществе, его темперамент постоянно совершенствуется и в структуре личности выступает уже в измененном качестве. Все возрастающая способность к накоплению информации, ее осознание и осознание себя как субъекта деятельности обеспечивают личности возможность сочетать эмоциональную и интеллектуальную деятельность и тем самым сознательно управлять своим поведением и деятельностью.

Выделяются три сферы проявления темперамента: активность общая, особенности сферы моторной и свойства эмоциональности. Учение о темпераменте имеет давнюю и сложную историю. Темперамент всегда связывался с органическими основами, или физиологическими особенностями организма. Эта физиологическая ветвь учения о темпераменте восходит к временам античности. Гиппократ, исходя из представлений тех времен, описал четыре типа темперамента. Его подход был чисто физиологическим: темперамент никак не связывался с психической жизнью и говорилось даже о

темпераменте отдельных органов. Свойства темперамента с самого начала связывались с представлениями о типах темперамента. Существенно, что нет темпераментов “плохих”, нет темпераментов “хороших” – каждый темперамент хорош в одних условиях, и плох в других. Не определяет он и социальной ценности – от темперамента не зависят склонности, мировоззрение и убеждение человека, содержание его интересов.

Слово “темперамент” употребляется нами постоянно и повсеместно, оно нужно и свою роль выполняет. Но на сегодняшний день особенным является соотношения темперамента с учебно-воспитательной работой. Ведь учитель, зная темперамент своего ученика, может так организовать его деятельность, чтобы постоянно всё менее и менее проявлялись отрицательные свойства его темперамента.

Также преподавателю необходимо знать индивидуальные особенности (тип темперамента) учащихся для того, чтобы в процессе многообразной учебно-воспитательной работы соблюдать педагогический такт, осуществлять индивидуальный подход к старшеклассникам, управлять всесторонним развитием своих воспитанников.

Задача учителя заключается не в том, чтобы попытаться определить один тип темперамента в другой, а в том, чтобы путём систематической работы содействовать развитию полноценных сторон каждого темперамента и одновременно помогать освобождаться от тех отрицательных моментов, которые могут быть связаны с данным темпераментом.

Я выбрала именно эту тему, потому, что считаю её очень интересной, а главное познавательной. Ведь до сих пор проблема темперамента относится к разряду спорных до конца нерешённых проблем современной науки. На сегодня существует много классификаций темперамента, а ещё больше подходов к исследованию этого понятия.

Наук. кер. - Тарасова Т.Б., к.психол.н., доц.

ЗМІСТ

Батраченко Л.Ф. ЛЬВІВСЬКА ГАЗЕТА «ДІЛО»ПРО ТВОРЧИЙ ДОРОБОК В. АЛЕКСАНДРОВА.....	4 ✓
Луценко А. ВПЛИВ КОЛЬОРУ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ.....	6 -
Гурьєва С.А. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЖІНОЧОЇ ПРЕСИ.....	7 ✓
Киба В. ГЛАМУРНА ЖІНОЧА ПРЕСА. ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ.....	10 -
Кривець О.СТАНОВЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ЧАСОПИСІВ ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ.....	12
Битюк І. АНТИБІЛЬШОВИЦЬКА ПУБЛІЦИСТИКА М. П. АРЦИБАШЕВА.....	15
Недокус Ю. “СУМСКОЙ ВЪСТНИКЪ” (1912-1917 pp.): ДО ІСТОРІЇ ПРЕСИ СУМЩИНИ.....	17
Іващенко І. СЕРГІЙ НАБОКА – ЖИВА ЛЕГЕНДА УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ.....	19
Савотченко О. ВИДАТНІ ПОСТАТІ СВІТОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ: ОРІАНА ФАЛЛАЧІ (ІТАЛІЯ).....	21
Мосьпан Є. МІЖНАРОЖНА ЖУРНАЛІСТИКА: ГОЛОС «ГНІВУ І ГОРДОСТІ» ОРІАНИ ФАЛЛАЧІ.....	23
Злобіна А. ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ: ОЛЬГА БУРА.....	25
Хоруженко К. САВІК ШУСТЕР – ЖУРНАЛІСТ СВІТОВОГО РІВНЯ.....	27
Мостіпан Л. ЖИТТЯ, ВІДДАНЕ ЗА ПРАВДУ: ІЗ МАТЕРІАЛІВ РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВА ЖУРНАЛІСТА ІГОРА АЛЕКСАНДРОВА.....	29
Челядіна А. “СУМСКОЙ ГОЛОСЬ” (1905): ДО ІСТОРІЇ ПРЕСИ СУМЩИНИ.....	31
Жиленко І. Р. ПИТАННЯ СВОБОДИ ПРЕСИ І ЦЕНЗУРИ НА СТОРІНКАХ ГАЗЕТИ «СУМСКОЙ ВЪСТНИКЪ» (1912-1917 pp.).....	33 ✓
Євтушенко В. ВИСВІТЛЕННЯ ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗМІ.....	36
Кулішенко . Л.А . ТИПОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРЕСИ СУЧАСНОСТІ.....	37 ✓
Савотченко О. ВИСВІТЛЕННЯ ТЕМИ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2007 РОКУ (НА МАТЕРІАЛАХ ГАЗЕТ “ПАНОРАМА”	

ТА “УКРАЇНА МОЛОДА”)	39
Швидка К. ВИБОРИ В РОСІЇ-2008 ОЧИМА УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ (НА МАТЕРІАЛАХ ГАЗЕТ “ДЕНЬ” ТА “УКРАЇНА МОЛОДА”)	41
Кононенко О. ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ЖИТТЯ МОЛОДІ У ДОРΟΣЛІЙ ПРЕСІ (НА ПРИКЛАДІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ГАЗЕТИ «УКРАЇНА МОЛОДА»)	43
Чернова Д.О. ПРОБЛЕМАТИКА ПІДЛІТКОВОЇ ВАГІТНОСТІ В СУЧАСНИХ ЗМІ	45
Дрючкова У. ПРАВОВИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР	47
Мостіпан Л. ЖИТТЯ, ВІДДАНЕ ЗА ПРАВДУ: ІЗ МАТЕРІАЛІВ РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВА ЖУРНАЛІСТА ІГОРА АЛЕКСАНДРОВА	49
Гайдіна Ю. ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НА СТОРІНКАХ РАЙОННОЇ ГАЗЕТИ “ГЛУХІВЩИНА”	51
Ткаченко Б. МЕДІАПРОСТІР СУМЩИНИ	53
Злобіна А. ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ: ОЛЬГА БУРА	55
Челядіна А. “СУМСКОЇ ГОЛОСЬ” (1905): ДО ІСТОРІЇ ПРЕСИ СУМЩИНИ	57
Ісіпчук Н. ВЗАЄМОДІЯ ЗМІ Й ВЛАДИ	59
Гаврилюк І.Л. СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА КОЛУМНІСТИКА (НА ПРИКЛАДІ «КОЛОНКИ ОЛЬГИ ГЕРАСИМ’ЮК»)	61
Панікар А. СУЧАСНИЙ СТУДЕНТ-ЖУРНАЛІСТ (СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)	63
Манурін А. КАРИКАТУРА В ГАЗЕТІ	67
Мірошниченко В. ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ	69
Битюк І. ЛІТЕРАТУРНІ ПОРТРЕТИ СВІТЛАНИ ЙОВЕНКО: СТИЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ	71
Бойко І. МОВНІ ЗАСОБИ ЯК ГАРАНТІЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ	73
Кузнецова Т.В. ДО ПРОБЛЕМИ СОЦІОПСИХОКУЛЬТУРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЧИТАЦЬКОЇ АУДИТОРІЇ	75
Пчеляна С. ДРУКОВАНІ ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ОБ’ЄКТ АКСІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	77
Воропай Ю. ІНФОРМУВАННЯ ПРО ТОРГІВЛЮ ЛЮДЬМИ	

ЯК ОДНЕ ІЗ НАЙВАЖЛИВІШИХ ЗАВДАНЬ ЖУРНАЛІСТИКИ.....	79
Супрун М. ДО ПИТАННЯ РОЗРОБКИ КОНЦЕПЦІЇ СПОРТИВНОГО ЖУРНАЛУ.....	81
Мостіпан Л. МЕДІА СУМЩИНИ В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	82
Атаманюк Р. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО МОВНОГО ОТОЧЕННЯ.....	84
Фалько О. АРОМАМАРКЕТИНГ – ОДИН ІЗ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ В УКРАЇНСЬКІЙ РЕКЛАМІ.....	85
Мірошниченко В. МОВА МІМІКИ ТА ЖЕСТІВ НА ПРИКЛАДІ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗМІ.....	87
Гончарова М. ЗВИЧАЙ І ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА В РОМАНІ Є. ГРЕБІНКИ „ЧАЙКОВСЬКИЙ”.....	89
Сизоненко Ю. КОНФЛІКТ У ДУШІ ГЕРОЯ І ТРАГЕДІЯ ЙОГО РОЗДВОЄННЯ У ДРАМІ І. КАРПЕНКА-КАРОГО „САВА ЧАЛИЙ”.....	90
Яременко Л.М. ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ НА СТОРІНКАХ «СУМСЬКОГО ВЕСТНИКА» 1917 РОКУ.....	91
Федченко Т. ПИТАННЯ ПРО УКРАЇНСЬКІ КОСМІЧНІ НОМІНАТИВИ.....	93
Вілінський М. З ІСТОРІЇ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ ЩОДО ПРОБЛЕМИ ПОХОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	95
Кучер С. МОВЛЕННЯ БУЛЬВАРНО-СЕНСАЦІЙНИХ ДРУКОВАНИХ ХРОНІК: СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ.....	97
Шульга Ю. ДЕЩО ПРО УКРАЇНОМОВНИЙ РЕСУРС ВІРТУАЛЬНИХ ЗМІ.....	99
Назаренко Т. МЕДІАНАСИЛЬСТВО У ДРУКОВАНИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	101
Кохан Ю. СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СУМСЬКИХ ЗМІ.....	103
Сачок М. ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМ СОЦІОЛОГІЇ У ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.....	106
Бершов І.О. ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ПРАЦІ В УКРАЇНІ.....	108
Бузурна А. БОРОТЬБА ЗА ЧИСТОТУ МІСТА – СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА.....	111
Шагарова І. ПРОБЛЕМИ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ.....	113

Коваленко І. ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ШАХРАЙСТВА.....	115
Сергиенко А.В. ПРОБЛЕМА ДОРОЖНО-ТРАНСПОРТНЫХ ПРОИШЕСТВИЙ.....	117
Сергиенко М.В. ОТНОШЕНИЕ ПРИЗЫВНИКОВ К СЛУЖБЕ В АРМИИ ПО КОНТРАКТУ.....	118
Вініченко Т. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЧИН ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ.....	120
Кулакова І.О. ПРОБЛЕМИ ВІЛЬНОГО ЧАСУ.....	122
Ричкаль С. СОЦІОЛОГІЯ СЕЛА.....	123
Логвин Ю. С. ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ СТУДЕНТІВ.....	126
Новак Н. В. ВОЗНИКНОВЕНИЕ И ЗАВТИЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОНФЛИКТА.....	128
Прокопенко С.М. ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЙ КОНФЛИКТ ИЛИ ВАМПИРИЗМ.....	130
Игнатьева О. ОСНОВНЫЕ КОНЦЕПЦИИ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ВЛАСТИ КАК ОДНОГО ИЗ ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ НАЧАЛ ОБЩЕСТВА.....	132
Бражник Л.В. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	134
Минько М.И. ЛИЧНАЯ ТРЕВОЖНОСТЬ СТУДЕНТОВ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА УСПЕШНОСТЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	137
Бойко Л.А. КОЭВОЛЮЦИОННЫЙ ПОДХОД К АНАЛИЗУ СУЩНОСТИ ЧЕЛОВЕКА.....	139
Соколенко Д.С. ОЦІНКА ВИКОНАННЯ ПЛАНУ ДІЙ „УКРАЇНА-ЄС”.....	143
Бакаєва Я. М. ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ: СУТЬ, ХАРАКТЕР, РЕЗУЛЬТАТИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....	148
Красуля А.С. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СПІВВІДНОШЕННЯ ПОЛІТИКИ І МОРАЛІ.....	153
Ізюменко О.І. МОРАЛЬ ТА ПОЛІТИКА – ОПОРНЕ ПОНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕОРІЇ.....	157
Щербак Є.О. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА – НАЙВАЖЛИВІША ЧАСТИНА СОЦІАЛЬНОГО КЛІМАТУ СУСПІЛЬСТВА.....	159
Бондарь Т.В. ОСОЗНАННАЯ РЕЛАКСАЦИЯ КАК СРЕДСТВО ДОСТИЖЕНИЯ СВЕРХСОЗНАНИЯ И ИЗБАВЛЕНИЯ ОТ ПСИХОМАТИЧЕСКИХ БОЛЕЗНЕЙ.....	162
Косенко О.А. ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ.....	166
Бровко Л. ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА ЯК УМОВА ЙОГО ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	169
Ємельяненко Н.І. ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЧАСОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО СТАРШОКЛАСНИКІВ.....	171

Кравченко Т.О. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ТА ХАРАКТЕРУ АГРЕСИВНОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	173
Малиновська Н.О. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ВАГІТНОСТІ.....	175
Колосова Т.М. ВПЛИВ АКЦЕНТУАЦІЇ ХАРАКТЕРУ НА ПРОЦЕСИ МИСЛЕННЯ ПІДЛІТКА.....	177
Давидова І. ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ П'ЯТИКЛАСНИКІВ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ.....	179
Корякін О. О. ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРА.....	181
Лисянська Н.С. ЗНАЧУЩІСТЬ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ НЕУСПІШНОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	183
Мізь Я.А. ДОСЛІДЖЕННЯ ХАРАКТЕРУ ІТЕРАКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІДЛІТКА З ПРОГРАМНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ.....	185
Власенко Є. І. СТАНИ ТРИВОЖНОСТІ ШКОЛЯРІВ.....	187
Чала Т.М. РОЗВИТОК САМОСВІДОМОСТІ ТА САМООЦІНКИ ПІДЛІТКА.....	189
Степанова О. О. ТЕМПЕРАМЕНТ, ЕГО СУЩНОСТЬ, ПРОЯВЛЕНИЕ И УЧЁТ В УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТАРШЕКЛАСНИКОВ.....	191

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ВИКЛАДАЧІВ, АСПІРАНТІВ,
СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ
ГУМАНІТАРНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Відповідальний за випуск Л.П.Валенкевич
Комп'ютерне верстання С.М.Кищик

Підписано до друку 16.04.2008.
Формат 60x84/16. Папір офс. Гарнітура Times New Roman Суг. Друк офс.
Ум. друк. арк. 11,63. Обл.-вид. арк. 11,76.
Тираж 80 пр.
Зам. № 911.

Видавництво СумДУ при Сумському державному університеті
40007, м.Суми, вул. Римського-Корсакова, 2
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК №3062 від 17.12.2006

Надруковано у друкарні
40007, м.Суми, вул. Рим

